

Cornell University Library

BOUGHT WITH THE INCOME
FROM THE

SAGE ENDOWMENT FUND

THE GIFT OF

Henry W. Sage

1891

A.117144

20/8/1898

Cornell University Library

Z114 .P72

Codex Turnebi of Plautus, by W. M. Lindsay

3 1924 029 488 610

olin

This book was digitized by Microsoft Corporation in cooperation with Cornell University Libraries, 2007.

You may use and print this copy in limited quantity for your personal purposes, but may not distribute or provide access to it (or modified or partial versions of it) for revenue-generating or other commercial purposes.

THE
CODEX TURNEBI OF PLAUTUS

HENRY FROWDE, M.A.
PUBLISHER TO THE UNIVERSITY OF OXFORD

LONDON, EDINBURGH, AND NEW YORK

THE
CODEX TURNEBI
OF
PLAUTUS

BY
W. M. LINDSAY, M.A.

FELLOW OF JESUS COLLEGE, OXFORD

Oxford
AT THE CLARENDON PRESS

1898

Oxford

PRINTED AT THE CLARENDON PRESS
BY HORACE HART, M.A.
PRINTER TO THE UNIVERSITY

PREFACE

SINCE the discovery of the Bodleian marginalia, which are here reproduced in collotype, three finds of lesser importance have thrown additional light on the Codex Turnebi: (1) in the Bibliothèque Nationale, a transcript of the Bodleian marginalia; (2) in the Bodleian Library, Scaliger's copy of Plautus with the readings of his 'vetus codex'; (3) in the British Museum, the Burney MS. of Plautus, a transcript of which was used along with the Codex Turnebi by the compiler of the Bodleian marginal variants. The search for these documents and the following up of the clues they furnished has taken a good deal of time and trouble. But if the result has been to secure some measure of certainty in our knowledge of one of the three chief MSS. of Plautus, I shall be well satisfied.

For the assistance received from friends and correspondents in France, Germany, and England I beg here to express my gratitude. Special thanks are due to Prof. Seyffert for his kindness in looking over the proof-sheets and for many valuable suggestions.

W. M. LINDSAY.

OXFORD, Nov. 1897.

CONTENTS

INTRODUCTION :—

	PAGE
§ 1. THE NEWLY FOUND COLLATION	I
§ 2. THE CODEX TURNEBI	6
§ 3. THE 'LIBRI VETERES' OF LAMBINUS	13
§ 4. THE 'VETUS CODEX' OF SCALIGER	18

FACSIMILES.

NOTES ON THE NEWLY FOUND COLLATION	25
APPENDIX :—THE BURNEY MS.	49

INTRODUCTION

§ 1. THE NEWLY FOUND COLLATION.

AT the sale of Nicholas Heinsius' library in 1683, lot no. 470 of the 'Poetae in Octavo' was 'Plautus apud Gryph. 1540 cum not. marginalibus MS. Fr. Duareni.' It was bought by Dr. Ed. Bernard, Prof. of Astronomy at Oxford, and at his death in 1697 was purchased, along with the greater part of his famous collection of books and MSS., for the Bodleian Library¹. Its present shelf mark is 'Line. 8° D 105.'

Nicholas Heinsius' father, Daniel Heinsius (died 1655), may have had the volume presented or bequeathed to him by his teacher Joseph Scaliger (1540-1609). For the entry on the fly-leaf: 'Hae notae in margine sunt manu Francisci Duareni Juriscons. celeberrimi ex ueteri Codice,' is in Scaliger's handwriting². Its history between Duaren's and Scaliger's ownership is indicated by two names on the title page: 'Publii Coronae Taboroti' (*i.e.* Étienne Tabourot, the poet, 1549-1590) and 'R. Belleau' (probably Tabourot's friend and brother poet, Remy Belleau, 1528-1577).

François Duaren (1509-1559), to whom Scaliger's note ascribes the marginalia of the volume, seems in his taste for

¹ It is No. 150 of the 'MSS. and books collated with MSS.' in the Catalogue of Dr. Bernard's books which was compiled by Humph. Wanley with a view to this purchase. Wanley values the book at

£1, following the entry made by Dr. Bernard on the inside of the cover, '81. 20s.'

² M. Léon Dorez of the Bibliothèque Nationale has identified the writing.

Plautus to have imitated his predecessor, the jurist Aleiat (Prof. at Bourges 1528-1532) the author of a Glossary to Plautus and a treatise 'de Plautinorum carminum ratione'¹. He devoted a good deal of time to the study of the classics while tutor to the sons of the famous scholar Budé², previous to his election to the chair of law at Bourges in 1538. After occupying the chair for ten years, he left Bourges in 1548 and came to Paris, but returned to Bourges three years later, where he died in 1559. Of the time at which he wrote these marginalia we have no certain evidence. I am inclined to refer them to the period of Duaren's stay at Paris, and to believe that they are a transcript of a collation which he received from his friend Adr. Turnèbe, who was Professor at Paris from 1547 till his death in 1565. But this is a mere guess, the reason for which will be mentioned later. All that can be said with certainty is that they were subsequent to 1540, the year of the Gryphius edition, and prior to October 1557. The latter date is the date of completion of a transcript of these marginalia, which has been made, apparently by Passerat³ (1534-1602), in a Gryphius edition of 1535, now in the Bibliothèque Nationale (Rés. pYe 232). This transcript gives other clues, more or less uncertain, to the history of Duaren's

¹ Aleiat's *Parerga* (published 1536) is referred to more than once in these marginalia.

² 'Ibi statim cum Gulielmo Budaeo eruditissimo homine necessitudinem conjunxit: atque tanti viri familiaritate et consuetudine multum quidem in latinis graecisque litteris et in totius antiquitatis cognitione profecit. . . Neque tamen eloquentiae et antiquitatis cognoscendae studia Duarenus intermisit. Ea potius juri civili et pontificio jungebat, quod sibi maxime ex usu fore arbitrabatur. Plurimam itaque in dicendo scribendoque ubertatem et copiam, veramque latini sermonis subtilitatem atque elegantiam, graecae vero linguae perfectam cognitionem assecutus est.' *Vita Duareni*,

praem. Operibus Collectis, ed. Lucae, 1765.

³ M. Dorez tells me that it is not absolutely certain that the handwriting is Passerat's. The entry at the end of the volume 'ξὶν θεῶ τελος an. 1557 mense Octob.' is not accompanied by any name. The relation between the two volumes is placed beyond doubt by the recurrence in the margins of the Paris Gryphius of entries like these: 'est in excuso an. 1540,' 'in alt. exc. an. 1540 a Gryphio,' 'in altero Gryphii,' as well as by the transcription of the variant for *Poen.* 63 as *qui*, whereas in the Oxford Gryphius the word is *quia*, clearly the right variant, with the last letter hidden by the initial letter of the next line of text.

collation. For I believe it to be the immediate source from which a collection of variants has been taken for another volume (Rés. mYc 371) in the Bibliothèque Nationale. This is an Aldine Plautus (Venice 1522), which Passerat¹ has made a receptacle for the collations of no less than nine MSS., of which he gives us an account in a prefatory note, and whose readings he distinguishes by ink of different colours. That collection of variants which is borrowed ultimately² from the Oxford Gryphius marginalia and immediately³, if I am not mistaken, from the Paris Gryphius marginalia, he describes as the collation of three MSS., taken from a Plautus lent him by P. Pithou⁴ (1539-1596). His statement however is not proof positive that P. Pithou was ever an actual owner of the Oxford volume, for he may have been merely an intermediary in the loan; nor am I inclined to accept it as sufficient evidence that there were really three MSS. used for the Oxford marginalia. Three is the number that would be suggested to any one by the fact that for most plays there is only one set of variants and these unprovided with any mark, while for a few plays (see p. 4) there are two sets, each variant being normally followed by a mark assigning it to the one or the other of two MSS. But this disposition is equally consistent with the theory that only two MSS. were employed, one of which came into use in a few plays only, while the other was used in all. To all appearance the variants come from only two MSS., the

¹ M. Dorez ascribes the writing to Passerat's hand without hesitation. For an account of the volume see M. Le Breton's article in the *Revue de Philologie*, 1895, vol. xix. p. 255 (cf. *ibid.* 1897, vol. xxi. p. 137).

² As is shown unmistakably by numerous coincidences like these. At *Poen.* 63 the Paris Aldine has *qui*, the Oxford Gryphius has *quia* (see above). At *Poen.* 547 the Oxford Gryphius has the two variants *mihi* and *mi*, separated by a partition-stroke, so that the whole entry looks like *mihi sim*. The Paris Aldine has *mihi sim*. Both

these erroneous transcripts are found in the Paris Gryphius.

³ At *Aul.* 637, for example, *consultum*, carelessly written in the Oxford Gryphius, has become *consullunt* in the Paris Gryphius, and *consulunt* in the Paris Aldine.

⁴ 'Petrus Pitheous nobis commodavit Plautum emendatum a capite ad calcem comparatione trium veterum librorum.' M. Le Breton points out (*Revue de Philologie*, xix. 256) that Boivin mentions in P. Pithou's *Mémoire des livres* . . . *qui sont brouillez de ma main pour la plupart*, two Gryphius editions of Plautus (1537 and 1581).

one apparently a copy of a MS. now in the British Museum (l'urn. 228)¹, the other the famous Codex Turnebi. The latter has been used for the last half of the *Pseudolus* (from about v. 730 to the end²), for the whole of the two following plays, the *Poenulus* and *Persa*, and the first half of the next, the *Rudens* (to about v. 790), as well as for isolated passages in the *Bucchides* (from the beginning, i. e. v. 35 of our editions, to about v. 80, from about v. 570 to about v. 650, and from about v. 810 to about v. 900). Until it appears on the scene, the other variants are unaccompanied by any symbol. When it does appear (in the middle of the *Pseudolus*), they get the symbol *poict.* to distinguish them from the variants of the Codex Turnebi, which have the symbol *dr.* (sometimes *do., du.*). But where the Codex Turnebi is not in evidence there is nothing that points to the use of any other MS. than the copy of the Burney Codex. The entry at *Men.* 75: *alibi in alio eodice invenitur textus sequens 'Ni caditat leno modo,'* appears in this very form on the margin of the Burney Codex. Where a reference is made to a manuscript source, it is made in a form suggestive of a single MS., e. g. 'sic in antiquo³,' 'sic in vetere eodice,' 'sic in eod. mascrip.,' never in a form suggestive of two, such as 'in altero . . . in altero.' The few, very few, cases where two variants stand side

¹ See Appendix.

² Does the variant at v. 719 'arcessebat arg.' (presumably *arcessebat*, written in the MS. *argessebat* with the common substitution of G for C) come from the Codex Turnebi? The Burney MS. has *accerscbat*.

³ E. g. *Amph.* 376 fidi] 'sic in eod. mascrip.' (The Burney MS. has *fidi*); *Aul.* 9 auido (*mary.*)] 'sic in antiquo' (*auido* Burn.); *Cure.* 141 bitet (*mary.*)] 'sic in vetere eodice' (*bitet* Burn.); *Cas.* 648 num hero] 'sic in antiquo' (*num hero* Burn.); *Epid.* 668 aspici (*mary.*)] 'sic legitur in eodice antiquo' (*aspici* Burn.); *Most.* 802-41 'omnes hi versus qui his notantur' desiderantur in antiquo' (des. in Burn.); 857 'reliqua

usque ad scenam quae incipit *Serui qui desunt in veteri*' (des. in Burn.); *Merc.* 829 'exemplar manuscriptum hic deficiebat usque ad scenam cujus initium *Aecastor lege, &c.*' (def. Burn.); 956 'desunt hi versus in antiquo' (des. in Burn.); *Rud.* 965 qui (*mary.*)] 'sic in antiquo' (*qui* Burn.). The entries 'als. expectant' (*Amph.* 174), 'als. qui pugnīs os exossas hominibus' (*Amph.* 342), 'als. intuerier' (*Amph.* 900) are explained by the Burney MS. where at *Amph.* 174 there is a suprascript variant 'al. expetunt' over the *expectant* of the text, and at *Amph.* 342 and 900 marginal entries 'al. qui pugnīs os exossas hominibus,' and 'al. intuerier.'

by side without comment in the parts for which the Codex Turnebi is not in evidence do not imply the use of another MS.¹ Some of them that do not appear in the Burney Codex itself may yet have been present in the copy. The rest probably come from the printed text whose marginalia have been transcribed by Duaren (see below).

I can therefore see no reason for supposing two MSS. of the Italian recension to have been used for these marginalia. It is however only the variants from the Codex Turnebi which have interest for us. The source of these is indicated by the note on the margin of *Pseud.* 730 sqq. (see the collotype): 'Ex fragmentis monast(erii) s. columnae (*leg.* Columbae) senon(ensis) urbis Adriani Tornebi'²; that is to say, a fragmentary MS. from the Library of the Benedictine Monastery of Sainte Colombe at Sens (department of Yonne), in the possession³ of Adr. Turnèbe. Duaren did not take them directly from the MS. itself. His marginalia bear unmistakable traces of having been transcribed (and carelessly transcribed) 'in toto' from a contemporary original⁴; and that original I am inclined to regard as the marginalia in Turnèbe's

¹ They are: *Amph.* 210 *expugnaturum esse. expugnasse* (*expugnaturum esse*, et in marg. *al. expugnasse* Burn.), *Bacch.* 966 *inermis vel inermis (-us Burn.)*, *Curc.* 358 *Herculem vel Hercle* (*hercle* Burn.), *Men.* 210 *glandulam, glandionicam* (*glandionicam* Burn.), 391 *baxcae, bexee* (*bexee* Burn.), 457 *affutum vel ad forum* (*affutum* Burn.), *Merc.* 487 *ad id uel ateritis* (*ateritis* Burn.), *Most.* 846 *perducat vel perductet* (*perductet* Burn.), *Truc.* 50 *si increbuit, si increbrauit* (*Bi increbrauit* Burn.). Of these *inermis*, *Herculem* (marg.), *glandulam*, *baxcae*, *ad forum*, *ad id* are found in the Gryphius texts of 1535 and 1537.

² The continuity of the sentence has been disturbed in the Oxford Gryphius by the insertion of the variant for v. 730 between *urbis* and *Adriani*, and this disturbance

is more marked in the Paris transcripts.

³ That the possession was only temporary we learn from Turnèbe's phrase in his *Adversaria*, xv. 7: 'aliquot membranae quas aliquando habui.'

⁴ The numerous mistakes of transcription are a proof of this; e.g. at *Poen.* 906 he has written *eam* for *cā* (i.e. *causa*) of his original. This is a contraction that is more likely to have belonged to the sixteenth century writing than to the 'pervetustae membranae.' At *Pseud.* 1175 we find *S. ceminus malum* instead of *Sce(ua) Minus malum* (cf. *Poen.* 358). An *o* is often transcribed *r* (see note on *Pseud.* 816), &c., &c. Turnèbe (*Adversaria*, xv. 7) read *coctiores* in *Poen.* 586; but Duaren has miscopied the word as *cretiores* or *cretiores*.

own copy of Plautus, for the notes are plainly the work of a scholar of eminence, and some of them bear the impress of Turnèbe's hand¹.

§ 2. THE CODEx TURNEBI.

OUR previous knowledge of the 'Codex Turnebi' (*T*) was derived from the few references² to it in Turnèbe's *Adversaria* (Bks. I–XII, Paris 1564; XIII–XXIV, 1565; XXV–XXX, 1573), a huge collection of emendations and explanations of passages of Latin authors, and from the still fewer allusions in the collected edition of his other works (Strassburg 1600). Turnèbe speaks of it as a fragmentary MS. of great antiquity (aliquot membranae pervetustae, *Adv.* xix. 12), which had once been for a limited time in his hands (see note on p. 5 above). He states definitely that it contained the *Poenulus* (*Adv.* xix. 12, ad *Poen.* 47), and quotes its readings for passages of other plays too, the *Asinaria*, *Captivi*, *Cusina*, *Cureulio*, *Mostellaria*, *Pseudolus*, *Rudens* and *Stichus* (see below, pp. 9–11)³. As we have seen, Duaren's marginalia unfortunately do not give us its readings for all these plays, but only for *Pseud.* (from about v. 730 to end), *Poen.*, *Pers.*, *Rud.* (to about v. 790), *Bacch.* (circ. vv. 35–80, 570–650, 810–900)⁴. For all that, they are our chief source of knowledge of the 'Codex Turnebi,' and they clear up also the mystery that has hitherto attached to two other suspected sources of variants, the 'veteres libri' of Lambinus (see § 3) and the 'vetus codex' of Scaliger (see § 4). The best of the readings referred to these vague titles by Lambinus and Scaliger are now seen to have been readings

¹ The note on *Rud.* 753 quotes the *offerimentum* of Paul. Fest. 188 M. It was Turnèbe who in his *Adversaria* (xvi. 12) brought the line into connexion with this passage of Paul. Festus (see the note, p. 45; cf. the note on *Rud.* 63). Scaliger's entry, 'hae notae sunt manu Duareni,' &c. of course does not imply more than that Duaren was the transcriber. There is a similar entry by Bongars in a copy of Pollux in the Berne

Library (see Hagen's *Catal.* p. 543): 'Fuit Fr. Sylburgii, a ejus manu Notae ad oram.' But the actual author of the notes is H. Stephanus.

² Collected by Prof. Goetz in his introduction to the *Poenulus* in the large Teubner edition.

³ May we infer from his complaint of the lack of 'eodices antiqui' for the *Truculentus* (*Adv.* xi. 21) that this play was not found in his Codex?

⁴ See note on p. 50.

of the 'Codex Turnebi.' The question how far they can supplement the list of *T*-variants, whether quoted by Turnèbe or entered in the margins of the Oxford Gryphius, is discussed in §§ 3-4.

We learn also that the 'Codex Turnebi' was a fragmentary MS. belonging to the Library of the Benedictine Monastery of Sainte Colombe at Sens¹ in the department of Yonne. If Turnèbe, as seems likely, restored the precious fragments to the monastery library after making his collation, it is probable that they perished in 1567, when the monastery was pillaged and burnt by the Calvinists.

With our fuller knowledge of the 'Codex Turnebi' (or 'Fragmenta Senonensia') we may now assign it its place among the MSS. of Plautus.

It belonged to the 'Palatine' family. That is clear from some wrong readings which it shares with *BCD*, &c., e.g. *libyco* for *liberi*, *Cas.* 640, and still more from certain lacunae which it shares with the Palatine MSS., e.g. *Rud.* 698 sqq. And yet it exhibits lines in a correct form which in all our 'Palatine' MSS. show a lacuna or a wrong reading. For example *Poen.* 977 appears in *BCD* in this form:

facies quidem edepol.

But *T* has, like *A*, the full line:

facies quidem edepol Punicast: guggast homo.

In *Rud.* 519 *BCD* show the corruption *das easque*, whereas *T* has, like *A*, the right beginning of the line *eas, easque*.

Are we then to suppose it to have had a 'mixed' text, a 'Palatine' text corrected with the help of some MS. of another family? This supposition seems to be excluded by the fact that certain lacunae are left unfilled, e.g. *Rud.* 698 sqq.; for had *T* or its original been corrected with the help of another MS., a MS., for example, of the 'Ambrosian' family, these lacunae ought to have been supplied (cf. *Pers.* 623).

¹ The Abbot Lupus of Ferrières matters of classical learning to belonged to the diocese of Sens. Altuinus, a monk of the monastery Among his Letters are some on of Sainte Colombe.

The conclusion to which we are driven, to which everything seems to point, is that *T*, while coming from the same proto-archetype as *BCD*, does not come from the immediate archetype (*P*) of these MSS. That immediate archetype had, for example, in *Poen.* 1355 *aduersum quidem*, instead of *haud verbum quidem*, while *T* shows *had uerbum quidem*, which was clearly the reading of the proto-archetype. Again it omitted the puzzling phrase *Punicast: guggast homo* in *Poen.* 977, a phrase preserved in *T*. In other words *T* stood to *B* and to the original of *CD* in the same relation as *B* stands to *C* and to *D*, and so supplies us with a check on *BCD* in the same way that *B* supplies us with a check on *CD*. With its help we can detect the errors which were introduced into the 'Palatine' text by the immediate archetype of *BCD*.

The scribe of the *T*-text (i. e. of *T* itself or of its original) has of course introduced errors of his own. A certain boldness of invention, which is not consistent with mechanical accuracy, is perhaps discernible in the attempt to fill up the lacuna at *Pers.* 623; and in *Pers.* 310, *Poen.* 926 we seem to find other examples of misguided conjecture. The *Maeoniaper* of *Cas.* 523, if it really is the reading of *T*, is probably another example of the kind; for the faithfulness of the other MSS. here is assured by Festus' quotation of the line. The proto-archetype must have had *merulaper* or *meruiaper*. Similarly its *peritent*, *Poen.* 30, where *B* has *pertant* and *CD* have *pereant*, seems to me a mere conjectural emendation of *pertant* of the proto-archetype, a corruption of the Plautine *pereant*.

If the scribe of the *T*-text had this inventiveness, there is a possibility of our wrongly imagining some lacunae in the proto-archetype to have presented a different appearance to the scribe of the *T*-text and to the scribe of the original of *BCD*. The two scribes may have had before them the lines in precisely the same defective form, but while the more cautious scribe omitted a fragmentary word altogether, the bolder copyist would make an attempt to supply the missing part. However some lacunae (*Rud.* 666 sqq., 698 sqq.) show unmistakable traces of progressive decay, and prove that the *P*-transcript was made at a later time than the *T*-text, when the proto-archetype was in a worse state of preservation (cf. Seyffert *Berl. Phil. Woch.* 1897, p. 797).

Various errors of *T* from which *BCD* are free, such as *noctu*, *Poen.* 926 (*nocte P*, *docte A*), *amabit is uos*, *Poen.* 1211 (*habuit suos P*, *abit is uos A*), om. *a*, *Pers.* 477, make it impossible that *T* can have been itself the archetype of *BCD*. *T* therefore was a MS. of the 'Palatine' recension independent of the immediate archetype of *BCD* and deriving its text from an earlier transcription of the proto-archetype¹.

Here is a list of the readings ascribed by Turnèbe to his codex in those parts of Plautus where the Duaren marginalia offer only the 'Italian' variants.

Asin. 564 *artitos* (*Adv.* xxiv. 31 *ubi saepe causam dixeris pendens aduersus octo artitos uiros, ualentes uirgatores*. sic enim in optimo libro repperi). The Gryphius text has *astutos* and there is no marginal variant. Lambinus quotes Turnebus as authority for the reading *artitos*.

Capt. arg. 3, prol. 27, 31, 59 *Alii*, *Alios*, etc. (*Adv.* xxiii. 24 *ego et fide librorum veterum et auctoritate rerum adductus legendum censeo Alii . . . itaque in argumento, pater captiuos commercatur Alios, . . . eodem modo in Prologo, coepit captiuos commercari hic Alios, et paulo post, summoque genere captum esse equitem Alium, aut, ut in quodam libro legi, Aleum . . . ut in illo versu medicus Menarchus emit ibidem in Alide . . . quia bellum Aetolis dixi cum Alidis, nisi quis 'Aliis' legat; cf. *Opp.* i. p. 71, 38 legendum 'cum Alidis' . . . aut certe 'Aliis,' quod magis probo. . . . Huic emendationi subscribit vetus liber in quo *Alidis*). The Gryphius text has (arg. 3) *alios*, (27) *Aulide*, (31) *alium*, (59) *Aulidis*, without any marginal variants. Lambinus (ad prol. 9) says: *in Alide . . . Sic Adr. restituit Advers. lib. 23, cap. 27; atque haec restitutio porrigenda est ad omnes locos in quibus legitur 'Aulidi,' 'Alii,' (al-?) 'Aulidis' pro quibus legendum 'Alidi,' 'Elii,' (Al-?) 'Alidis.'**

Cas. 523 *sed facito dum Maeoni aper uersus quos cantat colas* (*Adv.* viii. 11 *longe aliter descriptum in antiquis repperi schedis, et annotatu observatuque dignum duxi, sed . . . colas, a quo etsi obscurus, tamen aliquis sensus elicitur non inamoenus . . . Quid si 'Maeonia per uersus' legamus?*). The Gryphius text has *sed facitodum meminervis*

¹ Considering that all that Duaren's marginalia give us is a transcription, often inaccurate, of a collation that has been compressed into the narrow margins of a printed octavo, it may seem hazardous even to mention the slight indications that we can gather of the form of the 'codex Turnebi.' The recurrence of *q* as marginal variant of *-que-* (*Pers.* 399, 752, 824) probably means that this contraction was used in the MS. Other contractions

may be inferred for *Poen.* 466 *crede* 'credere,' *Poen.* 433 *oñes* 'omnes,' *Bacch.* 57 (see note). If *tantundest* and *tantandest* are Turnèbe's alternative readings of the word he found in his MS. at *Poen.* 633 (see below), they suggest the use of the 'open' form of *a* in the MS. The *sty-* for *str-* in the variant at *Pers.* 87 suggests the similarity of *r* and *y* in early minuscule. That the MS. had corrections in it appears from *Pseud.* 783, &c.

uersus, quos cantat colas, and there is no marginal variant. Lambinus says: Sic igitur habent plerique libri veteres¹, *sed facito dum merui aper uersus quos cantat colas*. Nonnulli sic, *sed facito dum Meoni aper uersus quos cantat colas*. Alii sic, *sed facito dum Meonia per uersus quos cantat colas*. His note has the appearance of being derived from Turnebus' *Adversaria*.

Cas. 538 non ecastor uilis emptus est (*Adv. viii. 11 eadem in fabula . . . repperi non . . . est, non 'uili'*). The Gryphius text has 'non ecastor uili emptus est,' with the variant *uilis* written in the margin. Lambinus prints in his text *non ecastor uilis emtu'st* without comment on the reading.

Cas. 552 catillae tum (*Adv. viii. 11 eadem scena, operam uxoris polliceor foras quasi catillae, tum flagitium hominis. in omnibus editur 'catillatum,' nec a me damnatur, sed illud alterum indicatur, ut si cui arrideat sequatur; cf. xvi. 3 reperitur et catillae in antiquis libris, ut alio loco docemus*). The Gryphius text has 'catillatum,' and the marginal variant is *catille cum*. Lambinus says: *catillatum . . . Non dissimulabo tamen in nonnullis libris MSS. scriptum esse quasi catillae tum flagit. hom. In uno atque altero catillae cum flagit.*

Cas. 639-40 nisi haec meraclo se uspiam percussit flore libyco (*Adv. viii. 11 in illis quas appellavi hoc capite schedis repperi*). The marginal variants in the Oxford Gryphius are *mera glose* and *libur*. Lambinus prints in his text: *nisi haec meraclo | Se uspiam percussit flore Libyco*, without comment on the reading.

Cas. 729 dabo μέγα κακόν (*Adv. viii. 11 erat . . . plane et litterate per-scriptum*). The marginal variant in the Oxford Gryphius is *Mechachon*; the text has 'dabo ναὶ κακόν.' Lambinus says: *dabo μέγα κακόν . . . Sic scriptum repperi in sex libris MSS., duobus Clericanis, in Titiano, in Hurlatino, in uno Puteano. Itemque se scriptum repperisse in uno testatur Adrian. Turnebus, neque multo secus Carolus Langius.*

Cas. 882 tanquam senex abs te decumbam (*Adv. xvi. 3 legi in membranulis*). The Oxford Gryphius has the marginal variant *senex apte decumbam*. Lambinus says: *ut prior quam senex apte decumbam*. Secutus sum quinque libros MSS. qui sic habent . . . Alii sic habent, *ut tanquam senex abs te decumbam*.

Cas. 973 caninam scaeuam (*Adv. viii. 11 erat probe et plane scriptum; cf. Adv. xvi. 3 in iisdem membranulis sic exaratum erat hac ibo caninam scaeuam spero meliorem fore*). The Gryphius text has *caninam coenam*, and there is no marginal variant. Lambinus says: *caninam scaeuam . . . Sic hunc locum restitui ex libris nostris MSS. quatuor, in quibus ita plane scriptum est*².

¹ Not 'libri nostri veteres.'

² This chapter of Turnebus' *Adversaria*, in which so many readings for the *Casina* are referred to his codex, and which concludes with the words: 'haec cursim et propteranter e vetusta eruebamus charta, et bonae iuventuti transmittabamus,' contains also the pro-

posed emendation *Euthynico Cas. 1014* (legendum suspicor . . . *eaque nubet Euthynico nostro herili filio*). Other lines quoted in this chapter from the *Casina* are: v. 524 *cum cibo, tum quiqui ut ueniant facito, quasi eant Sutrium*, and v. 815 *sensim super attolle limen pedes noua nupta*.

Curc. 485 *operiam* (*Adv.* xxvii. 27 legi in pervetusto libro apud *Leucadiam operiam* ut sit 'expectabo apud Leucadiam'). The Gryphius text has *oppiam*, and there is no marginal variant. Lambinus says: quod Turnebus legit 'operiam,' pro 'opiam,' et ita se in libris MSS. scriptum repperisse testatur, ego contra in omnibus nostris septem *oppiam* repperi, in uno duntaxat *opiam* cum simplici p, in nullo 'operiam.' The two words 'opiam' and 'operiam' would differ only in this, that the latter would have a cross-stroke through the lower shaft of p to turn p into per.

Most. 760 *nam sibi laudasse hasce ait architectonem* (*Adv.* xix. 31 ut 'architectus' dicitur, sic observavi veteres 'architectonem' dixisse . . . ut in veteri exemplari repperi *nam . . . architectonem*). The Gryphius text has 'nam sibi laudasse aedeis ait architectonem.' Duaren has expunged 'aedeis' and written *si* in the margin as variant of 'sibi.' Lambinus prints in his text *nam sibi laudasse hasce ait architectonem* without comment on the reading. Turnebus says in another passage (*Opp.* i. p. 19, 36): Plautus *Mostellaria nam sibi laudasse aedes ait architectonem*; ubi more Graeco 'architectonem' legunt: sed vetustatem retinendam censeo; but his language in *Adv.* xix. 31 shows *architectonem* there not to be a misprint.

Stich. 732 *catuli ut ludum* (*Adv.* ix. 21 *membranae morticinae habent*). Turnebus quotes the line in the form *ohe, iam satis, nolo obcaedes, Catuli ut ludum nunc nolo*, but ascribes to his MS. only the three words mentioned. There is therefore no reason for supposing *T* to have had *obcaedes* (cf. *CD*) rather than *obtaedes* (with *B*). The Gryphius text has *catuli ut ludunt*, and there is no marginal variant. Lambinus in a note, which seems copied from the note of Turnebus, says: *Libri veteres habent catuli, non ut vulgati 'catuli.'*

The Duaren marginalia show that some of Turnebus' emendations were based on readings of his codex. In *Poen.* 1355 Turnebus proposed *haul verbum quidem*, where *aduersum quidem*, stood in *BCD*, but *had uerbum quidem* in *T* (cf. *Poen.* 14 *tacitum*, *Rud.* 417 *uenies uespere*). It is possible then that in parts of Plautus for which we have not the evidence of the Duaren marginalia some emendations of Turnebus may give us a clue to *T*-readings (e. g. *Cas.* 778 *corbitum cibi*)¹.

¹ The MSS. mentioned by Turnebus in discussing the following lines can hardly be identified with *T*:

Amph. prol. 32 *pacem* (*Opp.* i. p. 140, 16 'rationem' pro 'ratione' . . . ut 'aetatem' et apud Plautum in veteribus libris *Praeterea pacem aduenio*).

Asin. prol. 5 *gratis* (*Adv.* xxiv. 31 *nam in veteribus libris gratis scribitur*).

Aul. 511 *marobatharii* (*Adv.* vi. 24 'myrobrecharii' . . . longe devertit ab antiqua scriptura *marobatharii*).

Capt. 183 *aemulis jam oclum est* (*Adv.* xiv. 7 sic antiqui libri *litterati sunt*).

But it is possible that we have a *T*-reading in—

Aul. 438 *peruiam* (*Adv.* xiv. 5 *qui angulos hic omnes nearum aediamet conclauium mihi peruiam*).

Turnèbe's *Adversaria*, a work dubbed by Scaliger the 'abortivus foetus,' is often said by Lambin to exhibit signs of hasty and careless composition, readings in Plautus and other classical authors being referred to the wrong source, etc., etc. (Lamb. ad Aul. 672: cum ille quippiam ingeniose ac praeclare excogitarat, in suo codice perscribat. Cum aliquid item ab altero ingeniose et erudite inventum reppererat, id in suum codicem referebat, tacito interdum auctoris nomine, quod properaret, non quod quemquam sua laude fraudare vellet. Ita cum longo post editionem Plautinam a Camerario confectam tempore *Adversaria* sua conscribere coepisset, factum est ut et aliena imprudens suo nomini adscriberet, et sua quidem, sed ab aliis occupata, id est prius in vulgus edita, tanquam inaudita et ignota ederet. Again in a note on Most. 757: ex quibus verbis apparet eum in aliquibus libris scriptum aut impressum repperisse 'consummauit,' quod ego nusquam repperi. Ita vir ille doctissimus, mortem propinquam praesentiens, libros *Adversariorum* abortivit verius quam peperit, etc.). And Turnèbe himself in his prefaces speaks of his trouble in arranging the 'Sibylline leaves' of his papers (interdum oblitus quid ante annotassem, illud idem in alia charta iterabam, omnia quidem fere velut folia Sibyllae, non in numerum digesta, sed nullo delectu ordineque descripta . . . temere inconditeque scribebam et in pulverem situmque abiciebam), and of the numerous mistakes of printing (nam cum exemplar ejus subitum et tumultuarium multis esset locis deletum, inculcatum, transpositum, male scriptum, operae librarii in transcribendo saepenumero manum meam adsequi

facilis e reconditis pluteorum libris lego potius quam 'peruio'. The Gryphus text here has 'peruium,' and *peruium*, the same word, is written in the margin (the Burney MS. has *peruios*). Lambinus says: *peruiam* . . . Ita habent omnes libri veteres, uno excepto, in quo est *peruios*.

And we probably have one in—

Capt. 640 (*d*)*eruncinatus* (*Adr.* xiv. 7 *l*ēgi in autographis libris *tum igitur ego* (*d*)*eruncinatus*). The Gryphus text has *aerumnatus*,

and there is no marginal variant. Lambinus says: diu me hic locus exercuit, cum in libris omnibus legatur partim *aerumnatus*, partim *erumnatus*. . . . Sed postquam *Adr.* Turnebus docuit in *Adversariis* legendum esse 'deruncinatus,' continuo ei assensus sum. (The *deruncinatus* of *Adr.* xiv. 7 is corrected to *erunc.* in the 'Errata' of the Basle edition, 1581.) The best Nonius MSS. (p. 95, 17 M.) read *deunciatus*.

non potuerunt). The form in which his discussions of readings are cast did not always admit of his stating the exact lettering of a manuscript variant.

When his reading conflicts with the Duaren marginalia, we must not believe that the marginalia are necessarily wrong. In *Rud.* 724, where Lambin agrees with the Duaren marginalia in *non licet ita est lex* against the *non licet est lex* of the *Adversaria*, preference should, I think, be given to the marginalia. On the other hand in *Poen.* 1033 where the spelling of the 'Adversaria' *mied-* is supported by the reading of *BCD*, the *migl-* of the marginalia can hardly stand. Each case of conflict has thus to be judged on its own merits.

§ 3. THE 'LIBRI VETERES' OF LAMBINUS.

LAMBIN's edition of Plautus appeared in 1577, five years after his death. It was edited by Helias, who in the Preface speaks of Lambin's trouble in procuring 'vetusti libri' (quantum subierit laboris in conquirendis undique comparandisque vetustis libris, quorum magna est penuria, praesertim bonorum), and of his own difficulties in deciphering and supplementing the notes left by Lambin (hi commentarii manu Lambini ita scripti erant, ut non codex, sed adversaria viderentur esse; multas lacunas habebant... plurima adumbrata, quae ab operis legi non poterant, expressimus; in quo ipso, non tam a litterarum obscuris notis, quam a loci sententia adjuti sumus¹). Lambin, he tells us, based his commentary on a collection of notes which he had made a long time before, but was interrupted by death when he had proceeded with the revision and completion of these as far as the thirteenth play (the *Mercator*²).

¹ In the Bibliothèque Nationale (Rés. pYc 235) is a copy of Plautus, once possessed by Lambin and filled with notes by his hand. More scratchy, illegible writing could hardly be found. So far as I was able to decipher it, I found nothing that threw light on the source of the good readings of his 'veteres libri.' In fact, these good readings seem not to have been at his

disposal at the period when these notes were written. In *Pseud.* 738, for example, *usque a cunabulis* of the text is left unemended. Many variants are marked 'Paris,' e.g. *fuge*, *Most.* 513, *meridie*, *Most.* 579.

² The *Mercator*, in the order followed by editors of Plautus at that time, immediately precedes the *Pseudolus*, which is followed by the *Poenulus*, *Persa* and *Rudens*. So

The term 'libri veteres' or 'vetusti' does not imply actual MSS. It would equally denote collations of MSS. entered on the margin of printed texts or elsewhere. Of the nature of the 'veteres libri,' the Pithoeanus, Tilianus, &c., used by Lambin for the first eight plays we have a good deal of information in his loquacious commentary¹. Through the last twelve plays his written source (or sources) for the text is usually indicated by the vague phrase 'nostri libri veteres'².

that for these four plays for which we have the *T*-variants in Duaren's marginalia, Lambin's commentary had not received the author's full attention.

¹ The whole of these 'libri veteres' (or of their sources) used for the first eight plays might probably be identified, if it were worth the trouble. The full number was eight, according to his note on *Aul.* 234: in iis omnibus quibus usus sum (octo autem numero fuerunt) repperi scriptum *mordicus*, uno excepto, in quo scriptum est *morsibus*; qui erat alter ex libris Claudii Puteani; though in his note on *Cas.* 414 only seven are mentioned as having been at his disposal: sic habent omnes libri et mss. et impressi quos quidem uiderim, septem mss., totidem impressi. Here are some criteria of the various written 'libri,' like the criterion, just mentioned, of one of the 'Puteani.' The 'Tilianus' (qui fuerat mihi ab lo. Tilio olim episcopo Meldensi, nuper mortuo, commodatus) had *integumentum* for *mantellum* in *Capt.* 520; *te digno* for *benigno* in *Epid.* 709. The 'Huraltinus' had *te indigno* 'cum litura' in *Epid.* 709; and *vel* erased (?) at *Amph.* 444. The 'liber N. Clerici' had in the margin at *Bacch.* 627 the spurious addition *sumne ego nullius pretii*. The 'Clericanus' (perhaps identical with the

last) and 'Pithoeanus' had *memorem* for *munem* in *Merc.* 105. None that Lambin specifies in this way can be shown to have had anything superior to the ordinary readings of the Renaissance MSS. of Plautus. For example, *memorem* in *Merc.* 105 is the reading of that Leipzig MS. (*F*), which was selected by Ritschl as a type of the 'Italian' text; and it is also the reading entered in the margin of the Oxford Gryphius. For the connexion of the 'Pithoeanus' with the book lent by P. Pithou to Passerat (p. 3), which may have been the Oxford Gryphius itself, the evidence is insufficient. At the same time there is no counter-evidence.

² In the note on *Bacch.* 602 however we have express mention of different MSS. The reading *scutum* is referred to 'nostri libri mss. aliquot, in his Pithoeanus et tres Clericani et alii duo.' So at *Bacch.* 500 *in uitio nunc* is quoted as the reading of two MSS., *immitiorem* of the rest; *Mil.* 1335 *firmant* 'sic habent plane nostri libri veteres, uno excepto, qui habet pro firmant *firmavit*'; *Merc.* 105 'duo codices mss., Clericanus et Pithoeanus, ita plane . . . habent, *memorem*'; *Mil.* 784 *aequi istuc facio* 'ita habent nostri libri veteres; nisi quod unus habet praeterea *parui*'; *Merc.* 59 'vetus unus codex in quo scriptum repperi *commilcutum*; alter in quo

The unsatisfactory nature of this indication made subsequent editors question the existence of these 'libri veteres,' in spite of explicit assurances by Lambin like that at *Rud.* 724: '*non licet, ita est lex apud nos. Sic habent libri nostri veteres, idque ego liquido jurare possum, nequis conjecturam esse dicat.*' Ritschl did something to restore Lambin's credit (*Opusc.* ii. pp. 118 sqq.), which has now been established by the Duaren marginalia. Ritschl pointed out the number of passages in which Lambin's 'libri veteres' agreed with the 'codex Turnebi' unsupported by any other MS. This agreement is often alluded to by Lambin himself, who accounts for it by saying that Turnèbe had perhaps used the same 'libri' as he had (e.g. *Pseud.* 738 *hircum ab alis.* 'Hunc locum sic restituit ex libris MSS., iisdem fortasse quibus usum sumus, Adr. Turnebus lib. Advers. 20 cap. 10'; *Pseud.* 1100 *det nomen ad molas coloniam.* 'Sic habent nostri libri veteres, et ita se scriptum in aliis aut fortasse iisdem repperisse testatur Adr. Turnebus lib. Advers. 20 cap. 10').

But that Lambin had actually had in his hands the 'fragmenta Senonensia' seems to me very unlikely. Would so garrulous an editor have omitted to mention a MS. whose antiquity would at once mark it off from all the Renaissance MSS. of Plautus that were current at the time? Surely we should have had not one but many self-satisfied allusions to 'liber ille venerandae antiquitatis,' 'membranae omnium antiquissimae' and so forth. The same consideration makes it unlikely that the notes just quoted on *Rud.* 1132, *Most.* 1158 point to his having had access to the archetype of *BCD*. It is much more probable that what Lambin had to go upon was some marginalia like those of the Oxford Gryphius¹.

litteris obscuris *commulcium*'; *Rud.* 1132 *rem* <ex proclui pla>nam 'deest hic aliquid, et est in quibusdam ex nostris libris lacunula, in aliis litterae exesae et nescio quo pacto deletae.' On the other hand the phrase clearly refers to one single 'liber' in the note on *Most.* 1158 'nostri codices . . . in quibus scriptum est *talis ludo*, ita tamen ut facile appareret in *ludo* s esse

mala aliqua manu extritum et in *talis* idem esse tentatum, sed non perfectum.'

¹ In the note on *Stich.* 321 he explicitly ascribes to his 'libri veteres' what is unmistakably a conjecture of Camerarius. The 'libri veteres' here referred to must have been marginalia of the kind.

That it was in parts a less complete transcript than Duaren's is suggested by the fact that Lambin has left unfilled the gaps in lines like *Rud.* 670, 700, 312, but that it was in other parts more complete we see from readings like *Pers.* 622 *Ah!* (where Duaren's transcript has *P*, i.e. 'Persa,' with omission of *Ah* or *a*), *Poen.* 778 *ratio* (omitted by Duaren), to which I would add *cotidie Rud.* 295. Its derivation from Turnèbe's collation is perhaps indicated by Lambin's reference to his 'libri veteres' of a reading which appears in Duaren's marginalia as a conjecture (presumably) of Turnèbe, viz. *occenarit*, *Rud.* 776¹.

On the whole the balance of probability inclines to show that Lambin had at least one transcript of Turnèbe's marginalia, which was independent of the Oxford Gryphius.

The readings then of Lambin's 'libri veteres' may be expected to contribute some additions to the list of *T*-readings. But with contributions from this source we must exercise great caution. Lambin's loose way of quoting his manuscript authorities and (in the later plays) the absence of certainty that what Helias has printed was what Lambin actually wrote, or meant to be printed, make it an extremely difficult

¹ One is tempted to ascribe some divergent readings of the 'libri veteres' to different transcriptions of words illegibly written by Duaren in the Oxford Gryphius in lines like *Pseud.* 1261 'nostri codices . . . partim sic habent ut mammilla nam anicula, partim ubi mammilla illam amacula'; *Pseud.* 1275 'sed palliolatus . . . Secutus sum nostros libros veteres, qui partim sic habent, partim palliotatus, partim palluratus.' There is of course also the possibility that these divergent readings do not really represent so many different 'libri,' but are merely Lambin's own attempts at deciphering the reading of one single 'liber.' Jotted down carelessly in his 'adversaria' they may have been worked up by Helias into this misleading form.

The note on *Merc.* 59, already quoted, where 'alter unus codex' is said to have *commulcium* 'litteris obscuris,' suggests Duaren's writing of *conuicium*, which looks something like *conulcium* or *comucium*. But Lambin's description of his 'libri veteres' at *Pers.* 239 (*ne hoc cuiquam homini dicerem*. Sic habent libri nostri veteres, hoc primum, deinde *at uetita sum*) does not suit the Duaren marginalia in which *at uetita sum* comes first. Nor does Lambin's note on *Pseud.* 1049 (*quin hinc comitamur*: secutus sum libros veteres, qui partim sic habent litteris liquido expressis, partim *hircometamur*) favour the theory of his having had only one 'liber,' and that the Oxford Gryphius.

task to separate the grain from the chaff. It is not easy for instance to believe the line supplied in 'unus vetus codex' at *Pers.* 700 *sed scire uelimus quod tibi nomen siet* to have been in *T*, now that the Ambrosian Palimpsest has furnished us with the missing line in its true form: *quod est tibi nomen?* (*Nosti id*) *quod ad te attinet*. Lambin's line seems as patently of modern origin as the stop-gaps at *Epid.* 144 (*docti cujusdam viri fidem secutus, qui se ita scriptum repperisse in antiquissimo codice testatus est*), 145 and 525 (*hic erat lacuna in libris omnibus MSS. . . uno excepto, in quo sic erat expleta aliena manu*), *Mil.* 169 (*sic hunc versum expletum repperi in uno codice ms., quanquam, ne quid dissimulem, aliena manu, ut suspicari possit aliquis, hoc totum . . . non esse γνήσιον*). Again, the extraordinary reading quoted from 'nostri libri veteres' in *Stich.* 432 can hardly be anything but some contemporary scholar's emendation, perhaps entered in the marginalia which constituted the 'libri veteres' in this case.

Here are some readings from Lambin's 'libri veteres,' besides those quoted on pp. 25 sqq., which are at least worth mentioning in this connexion, though the list might be extended as well as curtailed:—

Amph. 243 *inuudere* ('duo codd. MSS. habent') (*inducere* BD, &c., *inuadere*, Goetz and Loewe).

Asin. 260 *parra* ('sic edidimus libros veteres secuti, quomodo et Camerarius) (*porro* B²D, etc., *parra* B²) (perhaps the word 'libri' refers to Camerarius' MS.).

Asin. 395 *auisset* ('alii libri veteres') (*uenisset* BD, etc.) (*abiit sed*, Goetz and Loewe).

Aul. 151 *exeruciant* ('nonnulli e libris nostris vett.') (*excutiunt* BD, &c., edd.).

Bacch. 501 *immitiorem* ('libri vett.') (BCD).

Bacch. 503 *suo meo* ('nostri codd.') (BCD).

Bacch. 736 *defraudauerim* ('nonnulli libri veteres') (*fraudauerim* BCD, *defraudauerim* Camerarius, Goetz).

Capt. 152 sqq. ('Personas, quae hic fuerunt confusae et perturbatae, ego aliquot librorum antiquorum, quibus usi sumus, auctoritatem secutus in suum locum atque ordinem restitui').

Capt. 413 *exemisti* ('unius libri veteris') (*emisisti* BD, etc., *exemisti* Schoell).

Epid. 124 *seruabit tidem* ('nostri libri habent partim') (*s. idem* BE, &c., *s. fidem* edd.).

Mil. 8 *farum* ('sic plane habent nostri libri vett.') (*fratrem* BCD) (*farum* or *-tim*, Skutsch, *Berl. Phil. Woch.* Jan. 27, 1894).

Mil. 115 *citius* ('repperi in MSS.' Does this refer to Camerarius MS.?) (*uiuus* B¹CD edd., *citius* B²).

Mil. 1330 ('retine' . . . 'Nostram emendationem libri nostri MSS. adjuvant') (*te* BCD, *tene* edd.).

Most. 141 *postillam obtigere negligens fui* ('libri vett. habent partim') (*postilla opticare eam n. f.* BCD) (*obtigere* Camerarius, etc., *ea* Goetz, *me* Leo).

Most. 580 *redetur . . . redetur* ('scriptum est cum uno d in nostris libris MSS., quomodo in suis scriptum esse notat Camerarius') (*redetur* B¹). (But the mistake is a natural one after *redito*, v. 579).

Rud. 927 *ut liberet extemplo praetor te* ('alii libri habent.' Is this merely Pylades' emendation?) (*ut liberes ex populo praeter te* BCD).

Rud. 1326 *nunc id* ('nonnulli ex nostris.' Is this merely Camerarius' emendation?) (*nungit* BCD, *nunc id* Camerarius, edd.).

Stich. 691 *in triplio* ('in nostris libris vett. ita scriptum repperi') (*interiplio* BCD, *in tryblio* Turnebus, *intripillo* (?) A).

Trin 675 *incidium* ('nostri libri vett.') (*indicium* BCD, *incendio* Schoell).

At the same time it must be allowed that the slight character of Lambin's confirmations of the *T*-readings mentioned on pp. 9-11, warrants the suspicion that the collation of *T* which was at his disposal had the same limited extent as Duaren's marginalia.

§ 4. THE 'VETUS CODEX' OF SCALIGER.

In the marginalia of certain texts of Plautus, partly of texts which had belonged to Joseph Scaliger, partly transcribed from texts which had belonged to him, occur a number of readings marked 'v. c.' (i.e. *vetus codex*) or merely 'v.', many of which coincide with the readings of the *Codex Turnebi*. It is necessary therefore to investigate the nature of this so-called '*vetus codex*' and to determine whether any readings so labelled may be added to the list of *T*-variants.

Ritschl took these readings of the '*vetus codex Scaligeri*' mainly from two volumes in the University Library at Leyden:—

(1) A Plantin text of 1566 (present shelf-mark 755 G 16, formerly XIII D 204), whose marginalia were, as we learn from an entry on the fly-leaf, transcribed by Commelin and Gruter from two copies of Plautus owned by Scaliger (*Quae Hieronymus Commelinus heic annotavit ad oram, sumpsit e Scaligeri Plauto. At alium deinde Plautum habuit idem*

Scaliger, ubi pleraque erant quae adscripserat priori libro, quaedam tamen ibi minime comperebant. Multa tamen plura ultimus ille complectebatur, quae heic ego Gruterus adscripsi 1620, eum nactus a Rutgersio regiae Suecicae majestatis legato ad regem (?) Bohemiensem. Interim N.B. multa ita euanuerant ob literarum exilitatem et atramenti colorem euanidum ut conjecerim potius nonnulla quam descripserim. The title-page has the following note, also in Gruter's handwriting: Omnia quae in libro isto annotata sunt, Scaligeri e libris descripsit Commelinus aut Gruterus).

(2) Fabricius' edition of 1558 (757 E 5, formerly XIII O 244), with a few marginalia by the hand of Scaliger himself and a large number added by a later hand from another copy of Plautus owned by Scaliger. (The title page has this entry: loca multa ad oram manu sua emendavit JOS. SCALIGER, followed by this note in a different handwriting: Reliqua manu aliena ex ejusdem altero codice margini apposita¹.)

¹ To these he added:

(3) A Plantin edition of 1589 (University Library, Leyden: 755 G 18, formerly XIII D 203), containing a few marginalia of the same class. They are all by the hand of the owner of the volume, who styles himself 'Adrianus Francisci.' He also mentions a transcript of Scaliger's notes on Plautus in the Bibliothèque Nationale, Paris (MS. Lat. 8185), which has the heading 'Jos. Scaliger in Plautum. MDCXLIV. P. Dupuy.' In this transcript the notes on a play are often followed by a list of emendations for that play, some of which are marked 'v. c.' On fol. 57 r. is the entry: Finis, 30 Octobr. 1594, Lugd. Batav. and on fol. 60 v.: Finis, 2 Novembr. die Mercurii 1594, Lugd. Batavor. On fol. 67 v. the title is: Variae emendationes in Plautum pag. resp. edit. Lugduno Batav. MDXXCIX ex off. Plantin. It is a transcript of the notes which Scaliger sent to Chr. Dupuy along with that Plantin text

of 1589 which is now in the Bibliothèque Nationale (Rés. pYc 242), and which contains the entry: Donnée Jos. Scalig. Jul. Caes. F. 1602. (For Scaliger's correspondence with the brothers, Chr. and P. Dupuy, about the transmission of these notes on Plautus see Revius 'Epist. franç. à M. de la Scala,' ii. 74, iii. 70, and de Larroque, 'Lettres Françaises,' p. 341, with the Dupuy MS. in the Bibliothèque Nationale, No. 496, foll. 137, 138).

Another MS. in the Bibl. Nat. (MS. Lat. 11,305, Notae Scaligeri in Plautum) is a twin-volume of No. 8185. It has on fol. 3 r. this entry: Josephus Scaliger dictavit nobilissimo adolescenti Abbati d' Abin Rupipozaeo: ille nobiscum communicavit. M. Dorez tells me that these two MSS. (11,305 and 8185) and the entry in the Paris Plantin are in the handwriting of Chr. Dupuy.

A Frankfurt edition of 1598 in the same library (Rés. pYc 243), which

But a better authority for the readings of the 'vetus codex Scaligeri' is a volume which seems to have escaped the notice of Ritschl. The Bodleian Library possesses Scaliger's own copy of the Plantin text of 1566, filled with marginalia in his own hand and a few by later possessors¹. Its press-mark is 'Auct. S 5. 21,' formerly 'Linc. 8° D 308.' It is from this copy that Gruter transcribed the marginalia used by Ritschl². It is from it that the additions in the Leyden Fabricius come. And, so far as I know, there is not a single variant in the two Paris manuscript Notes (8185 and 11,305) which is not to be found in it. It is therefore the best authority for the 'vetus

belonged to Chr. Dupuy has some marginal written variants from Scaliger's 'vetus codex,' e.g. *Poen.* 718 *eadem* (fabulabimur). This note is written at the end of the book: usns sum in emendatione hujus libri primum libro illustriss. viri Jos. Scal. in quo plurimae tum conjecturae tum emendationes ex codicibus MS. desumptae. Plures tamen erant conjecturae. Cnjus libri mihi copiam fecit Nob. vir. H. G. . . . ' (The initials, I am told, may be those of Jérôme Groslet.)

¹ On the title-page is written in the hand of D. Heinsius: ἐκ τῶν τοῦ Εἰςαίου, then in the hand of Rutgers: nunc Dikii dono J. Rutgersii. Then in the hand of Rutgers the line: Scaliger Heinsiadae, Heinsiadēs Dikio Dikius mi. At the bottom of the page D. Heinsius has written: ex libris illustrissimi viri Josephi Scaligeri τοῦ μακαρίτου.

This Plautus is not mentioned in the auction-catalogue of Rutgers' library, which was sold in 1633, so that it may have been presented by Rutgers before his death to his nephew Nic. Heinsius.

It was bought by Dr. Bernard at the sale of Nic. Heinsius' library in 1683, and is described in the auction-catalogue (see No. 103 of

the 'Poetae in Duodecimo') as: Plautus Sambuci cum not. var. apud Plant. 1566 (e bibl. Jos. Scaligeri qui plurima manu sua passim addidit). Lot No. 105 in the same collection (Plautus apud Rapheleng. 1594: hunc codicē D. Heinsii notae MS. et emendat. multae accedunt) was bought at the same time. Its shelf-mark is '8° x. 23 B.S.' Heinsius' notes are merely explanatory, with here and there a conjectural reading.

² The comparison of the two volumes makes this absolutely certain. For example, Gruter's note on *elaui* Asin. 139 is: *enaui* prins ibi fuerat sed exinde delevit. In the Bodleian copy we find *enaui* with a line drawn through it. This is one of many instances of the kind; for Commelin's transcripts often agree with the older series of marginalia in the Oxford Plantin, which were frequently deleted at the time that the later series was added (see below). Through the kindness of the Leyden Librarian the three Leyden volumes were sent for my use to the Bodleian Library, so that I have had the opportunity of comparing them with the Bodleian copy.

codex' readings, though it can occasionally be supplemented from Scaliger's own entries in the Leyden Fabricius¹.

An examination of these readings marked 'v.' or 'v. c.' shows us that they cannot be regarded as a collation of a MS. They are far too few for that. Scaliger's object seems rather to have been to improve the printed text which he possessed by adding in the margin specially selected variants, whether (1) conjectural readings of his own and those of others which approved themselves to him (e.g. *itidem Pseud.* 810), or (2) readings either actually found in MSS. or suggested by actual manuscript readings. The latter series he distinguished by the mark 'v.' or 'v. c.' Of the readings so marked in the Oxford Plantin many seem to come from the 'codices Langiani,' so often quoted by Gulielmius, e.g. (*Capt.* 914) *decribavit* v. (the actual form found in the MS. we know to have been *decribavit*), (*Cas.* 518) *coaddito* v.; others from the MSS. used by Lipsius, whether the 'codex Roverianus,' e.g. (*Pseud.* 1249) *sedendum* v., or the 'codices Vaticanus,' e.g. (*Truc.* 54) *leptilis* v.; while the use of Gulielmius' 'Plautinae Quaestiones' (published 1583), Lipsius' 'Antiquae Lectiones' (1575), and Gruter's 'Suspiciones' (1591) is expressly indicated here and there in the marginalia, e.g. (*Amph.* 884) *restat* G., (*Truc.* 2) *moeris* v. Lips., (*Poen.* 1177) *opes* v. Lips., (*Poen.* 1209) *patruelibus* Lips., (*Cas.* 212) (*mulier*) | *St. Grut.* (possibly in Rutgers' handwriting). We can hardly

¹ Commelin's transcripts in the Leyden Plantin are mainly conjectural emendations. The only one marked 'v. c.' is at *Merc.* 76 *eapse mercis ex v. c. esse se*, which in the Oxford Plantin (a) appears as *eapse mercis esse se ex v. c.*, so written that *eapse mercis* would be a conjecture for 'ea semper cis,' and *esse se* a MS. reading for 'undique.' (The Oxford Gryphus marginalia give the reading of the Burney MS. *atque eam semper cis.*) They are not found in the later plays, so that they are not available for purposes of comparison with the Duaren variants. But I have given in the notes (pp. 25 sqq.) all the readings marked 'v.' in the

Oxford Plantin, and 'v. c.' in the Leyden Fabricius for the plays, or parts of plays, for which Duaren's *T*-variants are in evidence. There is an earlier series of Scaliger's variants in the Oxford Plantin written in brown ink and a later written in gray ink. These I distinguish by the marks (a) and (β). For example, at *Poen.* 378 to the *uerberet illud* of the text there is a marginal note in brown ink: 'in membrana Turnebi *illum*,' to which is added in gray ink: 'et in v.'; and other evidence is not lacking to determine the priority of the brown ink entries. Scaliger's variants in the Leyden Fabricius I distinguish by the mark (γ).

err in connecting the entry at *Asin.* 11: *Diphilu' scripsit Marcus Attius uortit barbare* v. c. with the remark of Gulielmius in his Commentary: 'sic . . . in libris scriptis concipitur,' and in referring the variant at *Rud.* 23, *hecatombis* v., to Camerarius.

The larger number of the entries marked 'v.' or 'v. c.' tally remarkably with Duaren's marginalia in the Oxford Gryphius. In *Poen.* 718-9 the Gryphius text offers:

ibique reliqua alia una fabulabimur.
equidem narrabo, &c.

In the Oxford copy *una* is expunged, and in the margin *eadem* is written as a correction of *equidem*, but without the usual stroke under the corrected word; so that a hasty reader, seeing *eadem* in the margin and a row of dots under *una*, might imagine that *eadem* was meant to be substituted for *una*. This is the reading of Scaliger's 'vetus codex': *alia eadem fabulabimur*. In *Truc.* 501 the curious '*tuosfitio* v.' of the Oxford Plantin (β) is explained by a glance at the Oxford Gryphius, where *maffitio* (? -cio) (clearly the right variant) is so carelessly transcribed that the first three letters are as like *tuo-* as *ma-*. Scaliger's note in the Leyden Fabricius at *Aul.* 9: '*aduio* v. c. et excusi f. *auio*' is perhaps due to a misapprehension of the Oxford Gryphius, where *aduio* stands in the text with a printed variant *auido* in the margin, while the written entry 'sic in antiquo' seems to refer rather to *auido* than to *aduio*. A great quantity of other proofs might be adduced to show that the larger number of Scaliger's 'vetus codex' readings must have been derived either from the actual marginalia of the Oxford Gryphius or a volume annotated in precisely similar form¹. Now the Oxford Gryphius is associated with Scaliger by the fact that the note on the fly-leaf is in his handwriting²; and

¹ The Paris Gryphius, for example, is as suggestive of Scaliger's mistake at *Poen.* 718-9 as the Oxford original.

² Various entries here and there in the margins seem to me to show Scaliger's handwriting, for example at *Truc.* 54: *plectilis pro*

plicatilis ἀκλαδίας. Cf. v. c. Vatic. *leptilis aut cleptilis*, and at *Mil.* 404 *magnum malum . . . reperies* Vatic., both entries containing readings from Lipsius' 'Antiquae Lectiones.' These entries of Scaliger (?) are not transcribed in the Paris Gryphius, and so are subsequent to 1557.

it would be dangerous to assume that Scaliger had another copy of Turnèbe's marginalia besides Duaren's copy. *It is safer to believe the 'vetus codex' of Scaliger, in so far as it can be regarded as a single source of variants, to be nothing but the marginalia in the Oxford Gryphius, and to assume divergences like herile (Poen. 384: fere te written like ferile, Oxf. Gryph.), vertitur (Poen. 770: utitur Oxf. Gryph.), age (sis) (Rud. 481: aga si Oxf. Gryph.) to be merely Scaliger's arbitrary alterations*¹.

¹ As a specimen of the 'vetus codex' of Scaliger I append a list of all the readings so marked in the *Casina*:—

31 *clarumenoe* (a), 363 *Adpone* (β),

409 *Iuno* (γ), 457 suppl. *mihi* (β),
469 *a semita* (β), 481 del. *uxor* (a),
518 *coaddito* (β), 690 *maiozem* (γ),
729 *mega cacon* (β), 757 *coenam* (β),
752 *inuitet* (β), 894 del. *nupta* (a).

FACSIMILES
OF
A PORTION OF LINC. 8° D 105
IN THE BODLEIAN LIBRARY
PAGES 488-613
(Pseudolus, Poenulus, Persa, Rudens)

Hi sciunt, qui hic affuerunt: uobis pòst narraucro.

CA. Quid nunc agimus? P. liberam hodie tuā amicā amplexabere.

CA. Ego nec? P. tute. CA. ego ipsus inquā? P. si qd̄ hoc uiuet caput:

Si modò mihi hominē inuenietis pperē. CA. qua facie? P. malū,

Callidum, doctum: qui quando principium prehenderit,

Porro uirtutē suā teneat, quid se facere oporteat:

Atq; cum qui hic non usitatus saepe sit. CH. si seruos est,

Nunquid refert? P. imò multo mauiolo, quā liberum.

Possē opinor me dare hominem tibi malum et doctum, modò

Qui à patre aduenit Charisto. necdum exijt ex adibus

nebi? ubas. Quoquam, neq; Athenas aduenit unquam ante hesternū diem.

Beue lubes, sed quinq; inuentis opus est argenti minis

Mutuis, quas hodie reddam: nam unam huius mihi debet pater.

CH. Ego dabo, ne quere aliunde. P. ò hominē opportunum mihi.

Etiam opus est chlamyde, et machera, et petaso. CH. à me pos-

sum dare.

P. Dij immortales, non Charinus mihi hic quidem est, sed copia.

Sed isthic seruos ex Charisto hic, qui aduenit, quid sapit?

CH. Vsq; à cunabulis. P. manuleatam tunicā habere hominē decet.

Ecquid habet is homo aceti in pectore? CH. atq; acidissumi.

Quid si opus sit, ut dulce premat indidē, ecqd̄ habet? CH. rogas?

Murrinam, passum, defrutum, mellinam, mel quouismodi.

Quin in corde instruere quondam cœpit œnopolium.

Euge pellepide Charine, me meo ludo iam beas. *Amberas*

Sed quod nomen esse dicam ego isti seruo? CH. Simia. *proiecta lam*

Scit ne in re aduorsa uersari? CH. turbo non *beras* *est* scitus.

Ecquid argutus est? CH. malorum facinorum sapissimum.

Quid quom manifestò tenetur? CH. anguilla st. clabitur. *no est*

Ecquid is homo scitus? CH. plebiscitum non *est* *scitum est* scitus

Probus homo est, ut predicare te audio. CH. imò si scias, *est non*

Si te aspexerit, narrabit ultro quid esse uelis. *est scitus*

Sed quia es acturus? P. dicam: ubi hominem exornauero, *est*

Subdititium

Subditiū fieri ego illum militis seruum uolo. *Tr forte subditiū*
 Symbolum hunc ferat lenoni cum quinque argenti minis, *quom*
 Mulierem ab lenone abducit. hem tibi omnem fabulam.

Ceterum quo quicque pacto faciat, ipsi dixerō. *ceterū quo*
 CH. Quid nunc igitur stamus? P. hominē cum ornamentis omnibus *quō tu*
 Exornatum adducite ad me, iam ad trapezitā Aeschinū.
 Sed properate. CH. prius illic erimus, quā tu. P. ergo abi-
 te ocyus.

Quicquid incerti mihi in animo prius, aut ambiguum fuit,
 Nunc liquet, nunc defecatum. si cor mihi nunc per uiam est, *pervias est*
 Omnes ordines sub signis ducam, legiones meas *poietes mast*
 Aut sinistra, auspicio liquido, atque ex sententia: *dr.*
 Confidentia est inimicos meos me posse perdere.
 Nunc ibo ad forum, atque onerabo meis praeceptis Siniam, *my's*
 Quid agat, nequid titubet, doctē ut hanc ferat fallaciam.
 Iam hoc ipsum oppidum expugnatum saxo erit lenonium. *ego*

ACTVS TERTIVS.

P V E R. *pueri duo*

Q Voi seruitutem dii danunt lenoniam *Cui*
 Puero, atque eidem si addunt turpitudinem,
 Nā illi, quantum ego nunc corde conspicio meo,
 Malam rem magnam, multasque arumnas danunt.
 Velut haec mihi evenit seruitus, ubi ego omnibus
 Paruis magnisque miserijs praefulcior. *prae fulgor*
 Neque ego amatorem mihi inuenire ullum quoco,
 Qui amet me, ut curet tandem nitidiusculē.
 Nunc huic lenoni est hodie natalis dies: *hodie est*
 Interminatus est à minimo ad maximum,
 Siquis non hodie munus misisset sibi,
 Eum cras cruciatu maximo se praebitere. *perdere poiet se. maximo*
 Nunc nescio hercle rebus quid faciam meis: *perbitere. se. my's.*
 Neque ego illud possum, quod illi, qui possunt, solent. *pol / poiet.*

H 3

Nunc

Nunc nisi lenoni munus hodie misero,

Cras mihi potandus fructus est fullonius.

Heu. R.

Heu quàm ille est hercle, ego etiam nunc sum paruulus.

*Heu de ego /
et de. 53.
ca. 3*

Atque ædopol ut nunc malè eum metuo miser,

alta m

qui

Si quispiam det, quò manus grauior fiet?

3 li.

Quanquàm illud aiunt magno cum gemitu fieri,

Comprimere dentes uideor posse aliquo modo.

Sed comprimenda est mihi uox, atque oratio.

Herus eccum recipit se domum, & ducit coquom.

BALLIO, leno. COQVVS, puer.

B. **F**orum coquinum qui uocant, stultè uocant.

Nam non coquinum est, uerum furinum est forum.

Nam si ego iuratus peiorem hominem quærerem

Coquom, non potui, quàm hunc, quem duco, ducere,

gloriosum

Multiloquum, gloriosum, insulsum, inutilem:

Quin ob eam rem Horcus recipere hunc ad se noluit,

Vt esset hic, qui mortuis cœnam coquat.

Nam hic solus illis coquere, quod placeat, potest.

c. Si me arbitrare isto pacto, ut prædicas,

Cur conducebas? B. inopia: alius non erat.

Sed cur sedebas in foro, si eras coquos,

post

Tu solus præter alios? c. ego dico tibi, *di. ca*

Hominum auaritia factus sum improbius coquos,

auaritia

Non meopte ingenio. B. qua isthuc ratione? c. eloquar:

ego sum factus

Quia enim quom ex templo ueniunt conductum coquum,

exemplo

Non illum quarunt, qui optumus & carissimu' st:

ne

Illum conducunt potius qui uilissimu' st.

Hoc ego fui hodie solus obfessor fori.

illi essent drachmis miseri: me nemo potest

Minoris quisquam nummo, ut surgam, subigere.

Non ego item cœnam condio, ut alij coqui, coci

Qui mihi condita prata in patinis proferunt,

essent miserrimi / de.

drachmis a l.

Boues

Boues qui conuiuias faciunt, herbasq; aggerunt, oggerunt
 Eas herbas herbis alijs porrò condiunt,
 Indunt coriandrum, sceniculum, allium, atrum holus: *alim de uno L*
 Apponunt runicem, brassicam, beſam, blitum:
 Eo laſerpicij libram pondo diluunt.

Teritur ſinapis ſeclerata cum illis: qui terunt,
 Prius, quam triuerunt, oculi ut extillent, facit.

Ei homines cœnas ſibi coquant: quom condiunt,

Non condimentis condiunt, ſed ſtrygibus,

Viuis conuiuiſt intestina quæ exedunt.

Hoc hic quidem homines tam breuem uitam colunt,

Quom hæſce herbas huiusmodi in ſuum aluum congerunt, *ex edim de*
Formidoſoſas dictu, non eſu modo. *ſor mi du loſus. de.*

QVAS HERBAS pecudes non edunt, homines edunt.

B. Quid? tu diuinis condimentis utere,

Qui prorogare uitam poſſis hominibus,

Qui ea culpes condimenta? c. audacter dicito,

Nam uel ducento annos poterunt uiuere,

ſeſr. Meas qui eſt: abunt eſcas, quas ego condiero. *condidero. eſcas quas con-*
batm. Nam ego cicilendrum quando in patina ſcindidi, *diuero. de.*

Aut ſi polindrum, aut meacidem, aut ſanè captidem, *7 n pa tinas in di di.*

ſeſe Ea ipſæ ſe patinæ ſerueſ faciunt illico.

Hæc ad Neptuni pecudes condimenta ſunt.

Terreſtres pecudes cecimandro condio,

Aut paropſide, ac atharathrio. B. at te Iuppiter *hapaloſi. de / am.*

quo Dijq; omnes perdant cum condimentis tuis,

Cumq; tuis iſtis omnibus mendacijs.

c. Sine ſis loqui me. B. loquere, atq; in malam crucem.

c. Vbi omnes patinæ ſeruent, omneis aperio:

Is odos dimiſſis pedibus in cœlum uolat: *dimiſſis. de.*

Eum in odorem cœnat iuppiter quotidie. *cotidie.*

B. Odor dimiſſis pedibus? c. peccaui inſciens.

Quid

- minq. pos.* B. Quid est? c. quia dimissis manibus uolui dicere. *quia dymis*
sis. d. Si nusquam is coctum, quidnam cenat Iuppiter?
- c. It incenatus cubitum. B. i hinc in malam crucem:
 Isthaccine caussa tibi hodie numinum dabo?
- c. Fateor equidem esse me coquom carissimum:
 Verum pro pretio facio ut opera appareat.
- mea! quo con-* Nunc quò conductus ueni? B. ad iurandum quidem.
ducit de c. AN TV INVENIRE postulas quenquam coquum:
 Nisi sit miluinis aut aquilinis unguis?
- Te ire* B. An tu coquinatū ire quoquam postulas,
 Quin ibi constrictis unguis cenam coquas?
 Nunc adeò tu qui meus es, iam edico tibi,
 Ut nostra properes amoliri hinc omnia:
 Tum ut huius oculos in oculis habeas tuis:
- Spectant de* Quoquò hic spectabit, eò tu spectato simul.
gradietur. Si hic, quò progreditur, pariter progredimini. *progredi-*
mur. Manum si protollet, & pariter profero manum. *progredi-*
 Suum si quid sumet, & id tu finito sumere. *minor.*
 Si nostrum sumet, tu teneto altrinsecus.
 Si iste ibit, ito: *stabit, abito simul.*
 Si conquiniscet, *conquiniscito simul.*
 Item discipulis his prius custodes dabo. *dato poi te*
- c. Habe modò animus bonum. B. queso qui possim, doce,
 Animum bonum habere, qui te ad me adducam domum.
- c. Quia sorbitione faciam ego te hodie mea
Pekū. poi te Item, ut Medea Peliam concoxit senem,
 Quem medicamento, & suis uenenis dicitur
pellame. d. Fecisse rursus ex sene adolescentulum, *A dulcescen talu*
Rursu. Item terego faciam. B. ehò an tu etiam ueneficus?
- c. Imò edepol uerò hominum seruator magis. — + me
Et h. d. B. Hem mane quanti isthuc unum coquinare perdoce?
- c. Quid? B. ut te seruem, nequid surripias mihi.

Si

si credis, nummo. si non, ne mina quidem.

PSEVDOLVS.

=493

- c. si reddis nummos mihi meos, ne metuas quidem. Si credis m^o m^o si uos ne
sed utrum amicis hodie, an inimicis tuis minas quidem. *Id. fer.*
Daturus coenam? b. pol ego amicis scilicet. *last. no ne minis.*
c. Quin tu illos inimicos potius, quàm amicos uocas?
Nam ego ita conuiuius coenam conditam dabo
Hodie, atque ita suauiter conditam, *Suauitate cond m. Id. conchiam*
Vt quisque quicquid conditum gustauerit, *qui que. Id.*
Ipsos sibi faciam ut digitos prarodat suos.
b. Quaeso hercle prius, quàm quicquam conuiuius dabis,
Gusta tute prius, & tuis discipulis dato,
Vt prarodatis uestras furtificas manus.
c. Fortasse hæc tu nunc mihi non credis, quæ loquor. *credas. Id.*
b. Molestus ne sis nimium, iam tu mihi non places. *ne sis mihi tam nimis*
Id. hem illic ego habito: intrò abi sis, & coenam coque
no p. talos. Id.
Hem illic ego habito: intrò abi sis, & coenam coque
Properè. c. quin is accubitus, & conuiuius cedo: *quoniam tu is. Id.*
Corrumpitur iam coena, hem subolet sis uide. *Corrumpitur. subole.*
b. Iam hic quoq; scelestus est coquos, ut hinc conijcio. *scelestus est coqui sub-*
Profectò quid nunc primum caueam nescio: *ling mo. Id.*
Ita in adibus sunt fures, prado in proxumo est.
Iam hic uicinus apud forum paulò prius *mihi.*
Pater huius Callidòri opere fecit maxumo,
Vt mihi cauerem à Pseudolo seruo suo,
Ne u fidem ei haberem: nam eum circumire in hunc diem,
Vt me, si posset, muliere interuorteret: *à me muliere. Id. potest.*
Eum promississe firmiter dixit sibi,
Sese abducturum à me dolis Phoenicium.
Nunc ibo intrò, atq; edicam familiaribus,
Profectò ne quis quicquam credat Pseudolo.

ACTVS QVARTVS.

PSEVDOLVS, seruus. SIMIA, sycophanta.

- p. Si unquam quenquam Dij immortales uoluere esse auxilio
Adiutum, tum me & Callidòrum seruatum esse uolunt:

Et

Exstructa

Et lenonem extinctum, quom ^{te} mihi adiutorem genuere te
Tam doctum hominē atq; astutum. Sed ubi illhic est: sum'ne ego
Homo insipiens, qui nunc hęc mecum egomet loquar solus?
Dedit uerba mihi hercle, ut opinor. u. ^{te} mihi malus cum malo
stultē cauitum pol ego interij, homo si ille abiit: ^{te} eccū ^{te} te.
Neq; hoc opus, quod uolui, ego hodie efficiam. sed uideo

Hem te de

Eccum uerbeream statuum: at ut magnificē infert sese? ^{te} statuen
Hem te hercle circumspectabam: nimis metuebam male, ^{te} vi ^{te} te.

*A ego
fuit meū officiu
ut facerem
fateor.*

Ne abiisses. s. fuit meum officium fateor, ut id facerem.
Vbi resiteras? s. ubi mihi libitum est. p. isthuc ego sat scio.
s. Cur ergo quod scis, me rogas? p. at hoc uolo monere te.
s. Monendus ne me moneat. p. nimis tandē ego abs te cōtemnor.

*Cuipe ego
te m de
nunc quid
agere*

s. Quid ni ego te contemnam, stratioticus homo qui eluear?
p. Iam hoc uolo quod cœptu' st agi. s. nūquid agere aliud me uides?
p. Ambula ergo citō. s. imō otiose uolo. ^{te} p. hęc ea est occasio:
Dum ille dormit, uolo ut prior tu occupes adire. s. quid properas?

volo tu prior. de

Placidē, ne time: ita ille faxit Iuppiter, ut ille palām ibi
Dentiat quisquis ille est, qui adest à milite, ut nunquā a depol

Ibi de ante q. q.

Erit ille potior Harpax, quā ego: habe modō animū bonum.
Pulchrē hanc ego explicatam tibi rem dabo: sic ego ^{te} illū dolis

Ilic est. p. te

Atq; mendacijs dabo in timorem militarem aduenam,
Ipse sese ut neget cum esse, qui fiet, meq; ut esse autumet,

Ibi de atic

Qui ipsus est. p. qui potest? s. occidis me, cum isthuc rogitas.
p. o hominem

*quisquis ille
est. do.*

Lepidum, te quoq; etiam dolis, atq; etiam mendacijs
Iuppiter, mihi seruet. s. imō mihi sed uide, an ornatus hic

*A te
tu tibi*

Me satis condecet? p. optumē habet. s. esto. p. tantū tibi boni
Dij immortales diunt, quantum tibi optes. nam si ego

Exoptem quantum dignus, tantum dent: minus nihilo est.
Neq; unquam ego hoc homine quenquam uidi magis malum,

Sihunc

Et maleficum. s. tū' id mihi? p. taceo. sed ego que tibi ^{te} tibi
Dona dabo, et faciam, si quidem hanc rem accuras s. sobrie?

brie rem accuras s. do.

Potin'

s. Potin' ut taceas? MEMOREM IMMEMOREM facit,
qui monet quod memor

Meminit, teneo, omnia in pectore condita sunt: meditati

Sunt doli docti. p. probus hic est homo. s. neq; hic est pro-
bus, neque ego.

p. At tu uide ne titubēs. s. potin' ut taceas? p. ita me dii ament.

s. Ita non facient, mera iam mendacia *fundis*. p. ut ego ob tuam *simia*
Simia perfidiam te amo, te metuo, te magnifico? *magnifico p. r. l. e.*

s. Ego isthuc alijs dare condidici, mihi obtrudere non potes

Palpū. p. ut ego te hodie accipiam lepidē, ubi effeceris hoc opus.

s. Ha ha he. p. lepido uictu, *un*guentis *uino*, & inter pocula
pulpamentis.

Ibidem, aderit mulier lepida, saua super saua *tribi / supra simia q*

Que det. s. lepidē accipis me. p. imò si efficis, tū saxo magis *dr.*

Dicas. s. nisi effecero, cruciatu me accipito *farnus* ex.

Sed propera mihi monstrare ubi sit lenonis *adum*

Ostium. p. tertium hoc est. s. tace, *ades* hiscunt. p. credo *de p. l. o. d.*

nimo male est *St*

Aedibus. s. quid iam? p. quia *adepol* ipsum lenonē euomunt. *adum / forte*

s. Illicine est? p. illic est *quala* merx est. p. illhuc sis uide *os lenonis ad*

Non prorsus, uerum ex transuerso cedit, quasi cancer solet. *W. D. p. l. o. v. o. s.*

BALLIO. PSEVDOLVS. SYCOPHANTA. *mala merx est*

B. *M*inus hunc *malum* hominem esse opinor, quàm esse cen- *Simia p. r. l. e.*
sebam coquam. *v. l. l. o. s. idem*

Nam nihil etiam dum harpagauit præter cyathū, & cantharū. *C. l. e.*

p. Heus tu, nunc occasio est, & tempus. s. tecum sentio. *forte. p. l. o. v. o. s.*

p. Ingredere in uiam dolis, & ego hīc in insidijs ero. *curiosus vult.*

s. Habui numerum sedulō, hoc est sextum à porta proximum *dolus o. s. h. i. c.*

Angiportum: in id angiportum me deuorti iusserat. *de. forte. hic*

Quoties *ades* dixerit, id ego admodum incertō scio. *diuorti. forte. hoc*

B. Quis hīc homo chlamydatu' st, aut unde est, aut quē queritatē *est deflex.*

Peregrina facies uidetur hominis, atq; ignobilis. *Indu Diuerti cula.*

s. Sed eccum certo qui faciet mihi, quod quero, certius.

Quartū has ades. *qui ex incerto facit*

Quotumas ades, de. *mihi q. v. o. u. e. facit re.*

Quotum? v. l. in quoti-

nno die, scena, ma-

lus.

B. Ad me adit recta: unde ego hominem hunc esse dicam gentium?

S. Heus tu qui cum hircina stas barba, responde quod rogo.

B. Ehò an non prius salutas? S. nulla est salus mihi dataria.

B. Nā pol hinc tantūde accipies. P. iam inde à principio probus.

S. Ecquem in angiporto hoc hominem tu nouisti, te rogo?

B. Egomet me. S. PAVCI ISTHVC FACIUNT HOMINES, quod tu praedicas.

Nam in foro uix decumus quisq; est, qui ipse sese nouerit.

P. Saluos sum, iam philosophatur. S. hominē ego hic quero malū.

Legerupam Legirupam, impium, periurū, atq; improbum. B. me querit.

primus Nam illa sunt cognomenta mihi, nomen si memoret modò, *scilicet* B. me querit.

Quod est ei homini nomen? S. leno Ballio. B. sum ego, *ego sum*.

Es istu ad Ipse ego sum adolescens, quem tu queritis. S. tu ne es Ballio? *ego*

B. Ego enim uerò is sum. S. ut uestitus est perfossor parietum.

B. Credo in tenebris, conspiciatus si sis me, abstineas manum.

S. Herus me tibi salutem multam uoluit dicere.

meus libi Hanc epistolam accipe à me, hanc me tibi iussit dare.

uolam Quis is homo? S. q. iussit? P. perij, nunc homo in medio luto est, Nomen nescit, haeret haec res. B. quē hāc misisse ad me autumas?

S. Nosce imaginem: tute eius nomen memorato mihi,

o ho. de Ut sciam, Ballionem te esse ipsum. B. cedò mihi epistolam.

S. Accipe, & cognosce signum. B. ehò Polymachæroplacides,

meus est Purus putus est ipse: noui. heus Polymachæroplacides.

in manu S. Placides est, scio iam tibi me rectè dedisse epistolam,

Postquam Polymachæroplacide elocutus nomen es.

arg. ballio B. Sed quid agit is? S. qd' homo adepol fortis, ac bellator *bellator* probus.

Sed propera hanc pellegere quæso epistolam: ita negotium est:

Atq; accipere argentum adlūtum, mulieremq; emittere.

Nam necesse est hodie Sycioni me esse, aut cras mortem exequi:

Ita herus meus est imperiosus. B. noui, notis praedicas.

S. Propera pellegere epistolam ergo. B. id ago, si taceas modò.

miles lenoni Ballioni *plam*.

Conscriptam

Conscriptam mittit Polymachero placides imaginem

Obsignatam, quæ inter nos duo olim conuenit, & symbolum.

s. Symbolum est in epistola. v. uideo, & cognosco symbolum.

nos duo con-
uenit o hinc

Sed in epistola nullam salutem nuttere scriptam solet?

signum.

s. Ita militaris disciplina est Ballio:

Manu salutem mittunt beneuolentibus.

Eadem malam rem mittunt malculentibus.

Sed ut ocepisti, perge opera experirier,

Quid epistola ista narret. v. ausculta modò.

Harpax calator meus est, ad te qui uenit.

Calator.

Tu ueres Harpax? s. ego sum, atq; ipse Harpax quidem.

huc saphax.

B. Qui epistolam istam fert, ab eo argentum accipies:

Accipe

Cum eo simul mulierem abs te mitti uolo.

Cum eo simul mu-
lierem.

Salutem scriptam dignum est dignis mittere:

Te si arbitrarem dignum, misissem tibi.

s. Quid nunc? B. argentum des, abducas mulierem.

s. Vter remoratur? B. quin sequere ergo intrò. s. sequor.

PSEVDOLVS. Sreus duo.

P Eiorcm ego hominem, magisq; uersute malum

Nunquam ædepol quenquam uidi, quàm hic est Simia:

Nimisq; ego illum hominem metuo & formido malè,

Ne malus item erga me sit, ut erga illum fuit:

Ne in re secunda nunc mihi obuortat cornua,

Si occasionem ceperit: nam cautio est,

Qui sit malus: atq; ædepol equidem nolo.

Cyprius capti quis sit malus.

Nam illi bene uolo. hunc in metu sum maxumo

Triplici modo: primum omnium iam hunc comparem

Metuo meum, ne deserat me, atq; ad hosteis transeat:

Metuo autem ne redcat perus etiam dum à foro:

Ne capta præda capti prædones fiant.

fa a m

Quom hoc metuo, metuo ne illhic huc Harpax ueniat

Itte, huc, har-
pax adueniat

Prius, hinc quàm hic Harpax abierit cum muliere:

Perij
Pauisq; hinc hic
harpax.

quon

con calbopa Perij hercle nimium, tardè egrediuntur foras.

ut ex solatu Cur colligatis uasis expectat meum,

Si non educat mulierem secum simul,

Ut ex solatu Ut exulatum ex pectore fugiat meo.

Victor sum, uici cautos custodes meos.

Servos . p.

SYCOPHANTA. PSEVDOLVS.

6. NE plora, nescis tu ut res sit Phœnicium:

Verum haud multo post faxo scibis accubans

Non ego te ad illum duco dentatum uirum

Macedoniensem, qui lenonem flentem facit.

Cum a esse h. Quoniam te uis esse maxumè, ad eum duco te:

vis maxime Callidorum haud multo post faxo amplexabere.

7. Quid tu intus quaeso desedisti? quam diu

Mihi cor retinsum est oppugnando pectore?

8. Occasionem reperisti uerbero,

in spre cum talis ubi perconteris me insidijs hostilibus?

inco mulimur Quin hinc metimur gradibus militarijs?

forte hinc 9. Atque adeo, quanquam nequam homo es, rectè mones.

comitamine ut si B. ALLIO, leno.

Habe habet Abbe nunc deum mihi animus in tuto est loco,

nunc deum Postquam iste hinc abiit, atque abduxit mulierem.

Lubet nunc uenire Pseudolum scelerum caput,

Et abducere à me mulierem fallacijs.

Conceptis hercle uerbis, satis certò scio,

pe iurare Ego peierare mauellem me nullies,

Quam mihi illum uerba per deridiculum dare.

Nunc deridibo hercle hominem, si conuenero:

Verum in pistrinum credo, ut conuenit, fore.

Nunc ego Simonem mihi obuiam uenire uelim,

Ut mea letitia letus promiscua fiet.

promiscua siem SIMO, senex. BALLIO, leno.

promiscua, ut h V. Iso quid rerum meus Ulysses egerit,

in antiqua

forte

Iam'ne

Iam ne habeat signum ex arce Ballionia.

B. O fortunate cedo fortunatam manum

Simo. s. quid est? B. iam. s. quid iā? B. nihil est quod metuas.

S. Quid est? uenit ne homo ad te? B. non. s. quid igitur boni est?

B. Minx uiginti sanx, ac salux sunt tibi

Hodie, quas abs te inde est instipulatus Pseudolus.

S. Velim quidem hercle. B. roga me uiginti minas,

Si illuc hodie illa sit potitus muliere,

Siue eam tuo gnato hodie, ut promisit, dabit.

Rogato obsecro, hercle gestio promittere:

Omnibus modis tibi esse rem ut saluam scias:

Atq; etiam habeto mulierem dono tibi.

S. Nullum periculum est, quod sciam, stipularier.

Vt concepisti uerba, uiginti minas dabin?

B. Dabuntur. s. hoc quidem igitur actu? st haud male:

Sed conuenistin? hominem tu? B. imo ambos simul.

S. Quid ait? quid narrat? queso quid dicit tibi?

B. Rugas theatri, uerba quæ in comœdijs

Solent lenoni dici, quæ pueri sciunt:

Malum, & scelestum, & periurum aiebat esse me.

S. Pol haud mentitus est. B. ego haud iratus fui;

Nam quanti refert ei nec rectè dicere.

Qui rectè nihil faciat, quiq; inficias non eat?

S. Quid est, qui non metuas ab eo? id audire expecto.

B. Quia nunquam à me abducet mulierem iam, nec post.

Meministin? obsecro tibi me dudum dicere

Eam uenisse militi Macedonico?

S. Memini. B. heni illius seruos huc ad me argentum attulit,

Et obsignatum symbolum. s. quid postea?

B. Qui inter me atq; illum militem conuenerat:

Is secum abduxit mulierem, haud multo prius.

S. Bonan? fide isthuc dicis? B. unde ea sit mihi?

Bonum f. iam.

I 2

Vide

epistula s. Vide modò ne illic sit contechnatus quippiam.
B. Epistola, atq; imago me certum facit. m
S. Cui nom. Quin illam quidem iam in Sicyouem ex urbe abduxit modò.
adduxi: ad. Bene hercle factum. quid ego cesso Pseudolum
dux in. Facere, ut det nomen ad molariam coloniam?
ad molaria. Sed quis hic homo est ehlamydatus? *B.* non adepol scio,
lonias. Nisi ut obseruemus hic quò eat, aut quam rem gerat.
Caecula. Leno. HARPAX. SIMO. BALLIO.
S. enox. M *MALVS ET NEQVAM* homo est, qui nibili im-
perium sui heri seruos facit.
nequam. Nibili est autem, suum qui officium facere est immemor,
homo. Nisi adeò monitus. nam qui liberos esse illico
nihil di. Im. Se arbitrantur, ex conspectu heri sui se abdiderunt,
ptem. Improbi luxuriantur, lustrantur, comedunt: quod habent nomen diu
hires uis. Ii seruitutis ferunt: nec boni ingenij quicquam in his inest,
est nisi est Nisi ut improbis sese artibus teneant: cum ijs mihi
ad m. in luy Nec locus, nec sermo conuenit, ijs nunquam nobilis fui.
nisi ut in p. uo. Ego ut imperatum est, etsi abest, hic adesse perum arbitror.
big act. b. si Nunc ego illum metuo, quom hic nò adest: nec cū adsiet, metua.
h. m. m. Eici operam dabo. nam in taberna usq; adhuc siueret Syrus.
S. inter L. 163. Quot symbolum dedi: mansi, ut iusserat: leno ubi esset domi,
castz ead. rem m. Me atebat arcessere. uerum ubi is non uenit, nec uocat,
ne si. v. b. m. Lenio huc ultro, ut sciam quod rei fiet, ne illic homo
Me iudificetur. neq; quicquam est melius, quàm ut hoc ostium
Pultem, atq; aliquem euocem hinc intus. leno argentū hoc uolo
A me accipiat, atq; emittat mulierem mecum simul.
E. Heus tu. s. quid uis? *B.* hic homo meu' st. s. quid dum? *B.* quia
præda hæc mea est.
Scortum querit, habet argentum, iam admordere hunc mihi
Lubet. s. iam ne illum comesurus es? *B.* dum recens est,
Dum datur, dum calet, dum deuorari decet. nam boni uiri
Me pauperant; improbi alunt. augent rem meam mali:
iam appz.

Populi

Populi strenui mihi improbius sunt. s. malum quod dii
 Tibi dabunt, ut scelestus? *h. me nunc comoror, cum h. is foreis*
 Non ferio, ut sciam sit ne Ballio domi. v. Venus mihi hec
 Bona dat, quom hos huc adicit lucrifugas, damni sui cupidos.
 Qui se, suam; etatem bene curant, edunt, bibunt,
 Scorantur, illi sunt alio ingenio atq; tu, qui neq;
 Tibi bene esse patere, & illis quibus est, inuides.

Bene ego ad
 h. Heus ubi estis uos? v. hic quidem ad me recta habet recta uia.
 h. Heus ubi estis uos? v. adolescens, quid istic debetur tibi?
 h. Equis hoc aperit? v. heus clamydate, quid istic debetur tibi?
 h. Aedium dominum lenonem Ballionem querito.

Bene ego ad huc p. d.
 v. Quisquis es, adolescens, operam fac compendi querere.
 h. Quid iam? v. quia tu ipse coram praesens praesentem uides.
 h. Tum? is es? s. clamydate caue sis tibi * a diro infortunio, * a Curio

Atq; in huc intende digitu: hic leno est. v. at hic est uir probus.
 Sed tu non uir es, flagitare sepe in clamare in foro
 Cum libello nusquam est, nisi quod leno hic subuenit tibi.

h. Quin tu mecum fabulare? v. fabulor. quid uis tibi?
 h. Argentum accipias. v. iam si fidum des, porrexim manum.
 h. Accipe, hic sunt quinq; argenti lecta numerate mane:

Hoc tibi herus me iussit ferre Polymacheroplacides,
 Quod deberet: atq; ut mecum mitteres Phoenicium.

v. Tuus herus? h. ita dico. v. mules? h. ita loquor. v. Macc-

donius?

h. Admodum inquam. v. te ad me misit Polymacheroplacides?

h. Vera memoras. v. hoc argentu ut mihi dares? h. si tu quide es
 Leno Ballio. v. atq; ut a me mulierem abduceres? h. ita.

v. Phoenicium esse dixit? h. recte meministi. v. mane,

h. Haec iam redeo ad te. h. at maturate propera. nam propero: uides

Iam diei multum esse? v. uideo. hunc aduocare etiam uolo.

Mane modò istic, iam reuortar ad te. quid nunc Simo?

Quid agimus? manifesto huc homine teneo, qui argenti attulit.

manifesto

1 3

Quid

- s. Quid iam? v. an nescis quæ sit hæc res? s. iuxta eū ignarissimis.
 v. Aedepol uerberonem hominem Pseudolum, ut doctè dolum
 Commentu? st. tantundem argenti, quantum miles debuit, quæ iam
 Dedit huic: atq; hominem exornauit, mulierem qui arcesset:
 Pseudolus tuus allegauit hunc, quasi à Macedonio
 Milite esset. s. habes ne argētū ab homine? v. rogitas quod uides?
 s. Heus mentento ergo dimidium isthuc mihi de præda dare:
 Commune isthuc esse oportet. v. quid malum? id totū tuum est.
las. S. lib. equidem. Quam mox mihi operam das? s. do quidem nunc. v. quid mihi
Cnid mme. es autor Simo?
 s. Exploratorem hunc faciamus ludo supposititium.
 v. Donecum fideo ipsus sese ludos fieri senserit.
 Sequere. quid ais? nempe tu illius seruos es? n. planissime.
 v. Quanti te emit? n. suarum in pugna uictoria uirium.
 Nam ego eram domi imperator summus in patria mea.
 v. An etiam ille unquam expugnauit carcerem patriam tuam?
ex Sicyone n. Contumeliam si dicis, audies. v. quid? tū? hodie quo tu mo
altero ad me. Ex Sicyone huc peruenisti? n. alto adhuc meridie. *die*
diem. v. Strenuè mehercule isti, quāuis pernix hic est homo: suram ubi
S. quæ tu nax Aspicias, scias eum posse gerere crassas compedes.
uolens. S. Cerni Quid ais? tu ne etiam cubitare solitus es in cunis puer?
uns malum. n. Scilicet solitum esse. v. etiam ne facere solitus es puer?
facere solitu Scin? quid loquar? n. sani ne estis? v. quid hoc, quod te rogo?
rs. Scin quid Noctū in uigiliam quando ibat miles, tum tu ibas simul?
loquax. S. B. Conueniebat ne in tuam uaginam machera militis?
solitu. H. n. I in malam crucem. v. ire licebit tibi tamen hodie tempore.
esse sani n. Quin tu mulierem mihi emittis, aut reddis argentum? v. mane.
us his quid ha. Quid maneam? v. chlamydem hanc commemores quanti con
 ducta? st. n. quid est?
 v. Quid meret machera? n. helceborum hisce hominibus opus est.
 v. ehò.
 n. Mitte. v. quid mercedis petis? sus hodie domino demeret?

Quid

- h. Quid domino? quid somnuiatis? mea equidē hęc habeo omnia, *quid de miris*
 Meo peculio empta. v. hoc quod femina summa sustinet, *ad socij quid som.*
 Vnde tibi? h. hi senes *ficari* sese ex antiquo uolunt, *ad socij quid som.*
 v. Responde obscuro hercle hoc uerò serio, quod te rogo? *quid socij. forte*
 Quid meres? quantillo argenti te conduxit Pseudolus? *damnum / e mxy*
 h. Qui iſt hic Pseudolu? v. praeceptor tuus, qui te hanc fallaciā *H. quid som.*
 Docuit, ut fallacijs hinc a me mulierem abduceres. *ni atq;*
 h. Quem Pseudolum? quis tu mihi prae dicas fallacias? *tu*
 Quem ego hominem nulli coloris noui. v. non tu istinc abis? *nulling*
 Nihil est hodie hic sycophantijs quaestus, proin? tu Pseudolo
 Nuntius adduxisse aliō pradam qui occurrit prior *et illa. abduxi se.*
 Harpax. h. is quidē a depol ego sum. v. imō a depol esse uis. *adepol harpax*
 Purus putus hic sycophanta est. h. ego tibi argentum dedi: *ego.*
 Et dudum adueniens extemplō symbolum seruo tuo,
 Heri imagine obſignatam epistolam hic ante ostium.
 v. Meo tu dedisti epistolam seruo? quoi seruo? h. Syro.
 v. Num confidit sycophanta hic nequā est, nugis meditatur malē. *Si adepol ho.*
 Nam illam epistolam ipſus uerus Harpax huc ad me attulit. *nam uerbero*
 h. Harpax ego uocor, ego seruos sum Macedonis militis. *nam pseudolum*
 Ego nec sycophantiose quicquam ago, nec maleficē. *ut doct de hinc / e ad.*
 Neq; istum Pseudolum mortalis qui sit, noui, neq; scio. *longe tahud non*
 s. Tu nisi miru? st, leno planē perdidisti mulierem. *argenti / e hinc milis*
 v. Adepol nē isthuc magis ac magis metuo, cum uerba audio. *ad hinc / e doct*
 s. Mihi quoq; adepol dudum ille Syrus cor perfrige facit, *hinc atq; hominis*
 Qui symbolum hoc accepit. mira sunt, ni Pseudolus est.
 Ehō tu, qua facie fuit dudum, quoi dedisti symbolum?
 h. Ruffus quidam, uentriosus, crassus, serubs, ſubniger,
 Magno capite, acutis oculis, ore rubicundo admodum,
 Magnis pedibus. s. perdidisti postquā dixisti pedes:
 Pseudolus fuit ipſus: actum est. v. idipsum est, emorior Simo. *Idem etiam*
 s. Hercle haud te sinam emoriri, nisi argentum mihi redditur, *morior Simo.*
 Viginti minae. h. atq; etiam mihi alie uiginti mnae. *ad hinc est de me.*

B. Auferetur id primum à me, quod promisi per iocum?

S. De improbis uiris auferri primum, & prædam decet.

B. Saltem Pseudolum mihi dedas. s. Pseudolum ego dedam tibi?

Quid deliquit? dixit, ab eo tibi ut caueres, centies?

B. Perdidit me. s. at me uiginti modicis multauit minis.

B. Quid nunc faciam? h. si mihi argentum dederis, te suspendito.

hac

B. Dij te p'dat, sequere hanc sis me ergo ad forū, ut soluā. h. sequor.

B. Quid ego? peregrinos absoluiam, cras agam cum ciuibus.

Pseudolus mihi centuriata habuit capitis comitia;

Qui illum ad me hodie allegauit, mulierem qui abduceret.

Sequere tu nunc. ne expectetis dum hac domum redeam uia.

angiporto

Ita res gesta est, angiporto hoc certum est consecrari.

angiporto

Si graderere tantum, quantum loquere, iam isses ad forum,

hic

B. Certu' st hunc mihi emortualcm facere ex natali die. *e/s e.*

SIMO, senex.

u/s e.

Bene ego illum tetigi, bene autem seruos inimicum suum.

Nunc mihi certum est, alio pacto Pseudolo insidias dare,

Quam in alijs comodijs fit, ubi cum stimulis, aut flagris

milus

Insidiantur. at ego iam inultus promam uiginti mnas,

Quas promisi si effecisset: obuiam ei ultro defram.

hic

Nimis hic mortalis doctus, nimis uersutus, nimis malus:

Superauit Troianum dolum, atq; uicit Pseudolus.

Alq; uixit

Nunc ibo intro, argentum promam, Pseudolo insidias dabo.

pseudolus.

ACTVS QVINTVS.

PSEVDOLVS, seruos ebrius.

Quid hoc? sicine fit hoc pedes? statin' an nō? an id uultis,

Vt me hinc iacentē aliquis tollat? nā hercle si eecidero,

Vestrum erit flagitium. pergitin' pergere? ah scuiendum mihi

Hodie est. magnum hoc uitium uino est, pedes captat primum,

Luctator dolosu' st. profecto & depol ego nunc probē habeo

Madusam, ita excurato uictu, ita magnis munditijs *madusam*

Digni

quid tu dico
ego s. **V**Ox uiri pessumi me exciet foras. sed quid hoc? quo modo?
mea gratia Quid te ego uideo? P. cū corona ebrīū Pseudolum tuum.

s. Liberè hercle hoc quidem: sed uide statum, num mea gratia
me uetat Pertimescit? magis cogito scūiter, blanditer ne alloquar.

faciam nunc Sed hoc me uetat iam facere quod fero, si qua in hoc
quid fero spes sita? st mihi. P. uir malus uiro optumo obuiam it.

s. Dij te ament Pseudole: sed i in malam crucem. *Cum ego me affl-*
Pseudole P. Cur ego me afflictem? s. quid tu (malum) ergo in os mihi fli-

in mala Ebrīus irruetas? P. molliter, sustine nunc me, *forte affli-*
ego app. *phyl* Caue ne cadam: non uides tu me ut madidus adeam? *non h. lar*

In mala Quæ ista hæc audacia? st, te sic interdus *his l. in me.*

in mte Cum corolla incedere ebrīum? P. lubet. s. quid, lubet?

Rei a. n. j. o. l. Pergin? ructare in os mihi? P. suauis ructus mihi est.

tu in ce di Sic sine modò. s. credo equidem potesse te scelus

de qua crain Masici montis *uberrimos* fructus quatuor *haud mali*
pro modis Ebibere in hora una. P. hyberna addito. s. sed tamen *mones*

perf. an. g. Vnde onustam celocem agere te prædicem? P. cum tuo
uberrimo S Perpotauī modò filio. sed Simo ut probè *perpo la ni.*

qualuor fax Tactus Ballio est? quæ tibi dixi ut effecta reddidis? *Quo filio*

cluy o bi be. s. Derides? pessumus homo est. P. mulier hæc facit: *ins perpo-*

re. Cum tuq nunc filio libera accubat. s. omnia *lumi modo.*

unde h. n. e. Ut quidque egisti ordine scio. P. quid ergo dubitas
stam celocē. Dare mihi argentum? s. ius petis, fateor, tene.

caplus. P. At negabis daturum esse te mihi: tamen das. onera hunc

ut q. n. o. g. 3. Hominem, atq; me consequere. s. at ego istū hominē onerem?

hac ego istū P. Onerabis scio. s. quid ego huic homini faciam? satī?

onori om Vltro *et* argentum aufert, & me irridet? B. uæ uictis.

Vt tibi fierem supplex. heu heu. P. desine. B. doleo.

Supplex. P. Ni doleres tu, ego dolerem. B. quid hoc? auferre

Non h. h. n. e. Nō Pseudole abs tuo hero? P. lubentissimo corde, atq; animo.

te heu.

Non

- B. Non audes quæso aliquam partem mihi gratiam facere hic *quarum*
argenti?
- P. Non *me* dicis auidum esse hominem. B. nam hinc nunquam *nō me dicis*
eris nummo diuitior. *amichum.*
- P. Neq; te mei tergi miseret, *si hoc non hodie effecissem?* *sed hoc*
- B. Erit ubi te ulciscar, *si uiuo.* P. quid minitare? habeo *si uiuo.*
- Tergum. s. age sanè. P. igitur redi. B. quid redeam?
- P. Redi modò. non eris deceptus. B. redeo. P. simul
Mecum potatum. B. ego ne eam? P. fac quod te iubeo:
Si is, aut dimidium, aut plus etiam faxo hinc feres. B. ehò duc
me quò uis. A
- P. Quid nunc, nunquid iratus es, aut mihi, aut filio propter has
res Simo?
- S. Nihil profectò. P. i hâc. s. te sequor. quin uocas
Spectatores simul? P. hercle me isti haud solent
Vocare: neq; ergo ego istos. *uerum si uultis applaudere;* *si uultis ad:*
Atq; approbare hunc gregem, & fabulam: in crastinum *plaudere.*
Vos uocabo.

M. ACT II

M. ACTII PLAVTI
P O E N V L V S

D R A M A T I S P E R S O N A E.

PROLOGVS.

ADVOCATI.

AGORASTOCLES, *adolescens.*

COLABISCVS, *uillicus.*

MILPHIO, *seruus.*

SYNCERASTVS, *seruus.*

ADELPHASIVM, *meretrix.*

HANNO, *Pænus.*

ANTERASTILIS, *meretrix.*

GIDDENEME, *nutrix.*

LYCVS, *leno.*

PVER.

ANTHEMONIDES, *miles.*

A R G V M E N T V M.

PVer septuennis surripitur Carthagine:
Ofor mulierum adoptat hunc emptum senex,
Et facit heredem eius pueri cognatae duæ,
Nutrixq; earum raptæ mercatur Lycos,
Vexatq; amantem: at ille cum auro uillicum *u. l. c. vno*
Lenoni obtrudit: inde eum furto alligat.
Venit Hanno Pænus, gnatum hunc fratris repperit: *le/*
Suasq; agnoscit quas perdiderat filias.

A L I V D A R G V M.

FVere fratres Carthaginienſes duo, alteri geminæ erāt
filia Anteraſtilis & Adelphaſium, alteri unicus filius
Agoraſtodes. hic ſeptennis ſurripitur, uenditurq; Caly-
done Antidamanti ſeni. qui cum careret liberis, ſurreptū
Agoraſtodem ſibi adoptat filiū, eumq; ſibi inſtituit hæ-
redem. Pater filio ſurrepto moritur præ ægritudine, fra-
tremq; relinquit ſucceſſorem: cui pariter ambæ ſurrip-
untur filia cum nutrice Giddeneme ſimul, uenditæq; ſunt
in Anaſtorio lenoni Lyco, qui demū Calydonem cū pu-
ellis migrat. Adelphaſi cognatus capitur amore impru-
dens Agoraſtodes: quem diximus ſurreptum paruulum.
alterius miles Anthemonides. impatiens amorū Agora-
ſtodes

stocles cum seruo Milphione consilium cōmunicat. hic in lenonem confingit & struit dolos, adornat uillicum Corlabiscum tanquam aduenientē aduenam. is secum defert aureos trecentos philippeos: apud lenonē hospitari, portare, scortari se uelle simulat, locumq; tutum sibi præberi postulat. Leno inhians pecuniæ, illum accipit dictis blandioribus. Receptus igitur ut est à lenone uillicus, Agorastocles illico accurrit ut illū doli & furti arguat: perquirere à lenone seruū, ad eamq; rem adhibet uocatos testes consocios facinoris. Leno ratus Milphionē quæri seruulū, negat seruū apud se esse. sed ille adductis testibus, & uillico seruū se asserente, lenoni furtum obijcit, minaturq; illū ad prætorem se tracturum, suam familiam ac rem omnē ut addicat sibi. Interea Hanno, cui geminæ fuerant surreptæ filiæ, ut surreptas inueniat, plura lustrat loca: & tandē Casydonem uenit. offendit fratris Agorastoclem filiū: agnoscunt se ambo qui sint, suasq; percunctatus inuenit filias. Leno ut nouit mulieres hæc liberas, magnūq; sibi imminere uoluit, ultrò dimittit patri. Et cum hæc nunc innotescerent, frustratur pariter qui uenerat miles, Agorastocles deniq; Adelphasium uxorem ducit.

P R O L O G V S.

Chillem Aristarchi mihi commentari lubet:

Inde mihi principium capiam ex tragœdia.

Sileteq; & tacete, atq; animum aduortite.

Audire iubet uos imperator histricus,

Bonoq; ut animo sedeant in subsellijs *sedeate*

Et qui esurientes, & qui saturi uenerint.

Qui edistis, multo fecistis sapientius.

Qui non edistis, saturi fite fabulis.

Nam quos paratu'st, quod edat, nostra gratia, *quod dedit*

Nimia est stultitia sessum impransum incedere.

Exurge præco, fac populo audientiam, *audientiam*

Iandudum expecto si tuum officium scias.

Exerce uocem per quam miuis & colis. *nam p[er] uini q[ui] r[ati]o colit.*
Nam

cl. amab. is Nam nisi clamabis, statim te obrepet fames.
laci. in lo. / Age nunc iam reside, duplicem ut mercedem feras.

esse Bonum factum est, edicta ut seruetis mea:

min Scortum exoletum ne quis in proscaenio
 Sedeat, ne uel licitor uerbum, aut uirga mutiant.

desig. ual. os Neu designator prateriens obambulet,

ol. am. b. n. l. l. Neu sessum ducat, dum histrio in scena siet.

Diu qui domi otiosi dormierunt, decet

Animo a quo nunc stent, uel dormire temperent.

Serui ne obsideant, liberis ut sit locus:

Vel es pro capite dent: si id facere non queunt,

Domum abeant, uitent ancipiti infortunio,

Ne & hic uariantur uirgis, & loris domi,

Λ V L Si minus curasiut, cum ueniant heri domum.

Nutrices pueros infanteis minutulos

non q. my Domi procurent, ne uel inspectatum afferant:

sp. r. ta. l. m. Ne & ipsae sitiant, & pueri pereant fame,

Ne uel esurientes hic quasi haedi obuagiant.

Matronae tacite spectent, tacite ridcant:

Canora hic uoce sua linnire temperent:

Domum sermones fabulandi conferant:

Ne & hic uiris sint & domi molestiae.

Quodq; ad ludorum curatores attinet,

Ne palma detur quoiquam artifice iniuria,

Ne uel ambitionis causa extrudantur foras,

Quo deteriores anteponantur bonis.

Et hoc quoq; etiam (quod penè oblitus fui)

Dum ludi fiunt, in popinam pedisequi

Irruptionem facite. nunc dum occasio est:

Nunc dum scribilitate astuant, occurrite.

sc. b. l. l. Haec quae sunt imperata pro imperio histrico,

Bonum hercle factum, pro se quisque ut meminerit.

Ad

Ad argumentum nunc uicissatim uolo

Remigrare, ut a quom est: uos signatores eritis.

Eius nunc regiones, limites, confinia

Determinabo: ei rei finitor factus sum ego.

Sed nisi molestum sit, nomen dare uobis uolo

Comœdici, sin odio sit, dicani tamen:

Si quidem licebit per illos, quibus est in manu.

CARCHEDONIVS uocatur hæc comœdia,

Latine Plautus patruus pulti phagonides.

Nomen iam habetis. nunc orationes cæteras

Accipite: nam argumentum hoc hic censebitur.

Locus argumento est suum sibi proscenium.

Vos uiatores estis, quæso operam date.

Carthaginienſes fratres patruſes duo

Fuere, summo genere & summis diuitijs:

Eorum uiuit alter, alter est mortuus.

Propterea apud uos dico confidentius,

Quod mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.

Sed illi ſeni qui mortuus eſt filius,

Unicus qui fuerat, abductus à patre olim puer

Septuennis, surripitur Carthagine

Sexennio prius, quidem, quam moritur pater.

Qui perisse uidens unicum gnatum sibi,

Coniicitur ipse in morbum ex aegritudine.

Facit illum heredem fratrem patruelem suum:

Ipse abiit ad Acherontem sine uiatico.

Ille qui surripit puerum, Calydonem auchit:

Vendit eum domino hic diuiti quoidam ſeni

Cupienti liberorum, oſori mulierum.

Enit hospitalē is filium imprudens ſenex,

Puerum illum, eumq; adoptat ſibi pro filio,

Eumq; heredem fecit, cum ipſe obiit diem.

Is illic

Is illic adolescens habitat in illisce ædibus.

Reuortor rursus denuo Carthaginem,

mandans Si quid mandare uultis, aut curarier.

mandans Argentum nisi qui dederit, nugæ egerit:

Verum qui dederit, magis maiores egerit. *nugæ*

Sed illi patruo huius qui uiuit senex

Carthaginienſi, duæ fuere filie,

Alteræ quinquennis, altera autem quadrimula,

Cum nutrice unâ periêre: à Megaribus,

Eas qui surripuit, in Anaſtorium deuehit:

Vendit Venditq; hæc omnes & nutricem & uirgines

Præſenti argento homini (is homo, Lyco eſt leno) *ho.*

Quantum hominum terra ſuſtinet, ſacerrumo.

Vos nunc nunc ſicite coniecturam cæterum,

Quid id ſit hominis, quod Lyco nomen ſiet.

Is ex Anaſtorio, ubi prius habitauerat,

Huc in CALYDONEM commigravit haud diu.

Sui queſti cauſas in illis habitat ædibus.

Earum hic adoleſcens alteram efficitim perit,

Suam ſibi cognatam imprudens: neque tamen.

maerat Scit quæ ſit, neq; eam unquam tetigit, ita leno eum

Macerat: neq; quicquam cum ea fecit etiamnum ſupri:

Neque duxit unquam, neq; ille uoluit mittere.

Crinis longe Quia amare cernit, hominem uult leno tangere.

et homini neq; illam minorem in concubinatum ſibi

uolens Volt emere mules quidam, qui illam deperit.

et ſole Sed pater illarum Pœnus, poſtquam eas perdidit,

Mari terraq; illas uſquequaque queritat.

Ubi quæque in urbem is eſt ingreſſus, illico

Omnes meretrices, ubi quiſq; habitant, inuenit:

Dat aurum ducat, noctem rogitat: poſt ibi,

Vnde ſit, quoiatis, capta ne, an ſurrepta ſit,

Quo ge

Quo genere gnata, qui parentes ei fuerint.
 Ita doctè atq; astu filias quærit suas:
 Et is omnem linguas scit, sed dissimulat sciens
 Se scire: Pœnus planè est: quid uerbis opu'st?
 Is heri huc in portum naui uenit uespere.
 Pater harum idem huic patruus est adolescentulo.
 Iam ne hoc tenetis? si tenetis ducite:
 Ne dirumpatis. quaeso, sinite transigi.
 Hehem penè oblitus sum reliquom dicere.
 Ille qui adoptauit hunc pro filio sibi,
 Is illi Pœno olim huius patruo hospes fuit.
 Is hodie huc ueniet, reperietq; hic filias,
 Et hunc sui fratris filium, ut quidem didici:
 Ego ornabor ibi. uos aquo animo noscite:
 Hic qui hodie ueniet, reperiet suas filias,
 Et hunc sui fratris filium. dehinc ceterum
 Valetè, adeste. ibo, alius nunc fieri uolo.
 Quod restat alij iam uobis facient palam.
 Valetè, atq; adiuuate, ut uos seruet Salus.

adul. centulo off.

*Pœni forte. ob id
 hospitale filium dixi.
 a quo a quo.*

*Quid est ista, et ista
 alij facit palam.*

A C T V S P R I M V S.

AGORASTOCLES, adolescens. MILPHIO, seruos.

A. Saepe ego res multas tibi mandauì Milphio,
 Dubias, egenas, inopiosas consilij,
 Quas tu sapienter, doctè, et cordatè, et catè
 Mihi reddidisti certas, opiparas opera tua:
 Quibus pro bene factis fateor deberi tibi
 Et libertatem, et multas gratas gratias.
 M. Scitum est, per tempus hoc est iam uerbum uetus:
 Nam tua blanditiæ mihi sunt (quod dici solet)
 GERRAE GERMANAE, atq; adepol *ἀγροὶ ἁγρόν.*
 Nunc mihi blandidicus es: at heri in tergo meo

*qualis
 Scio. Si obuia ri
 Id est, nunc
 nugarum.*

K Treis

Treis facile corios contriuiſti bubulos.

A. At anans per amorem ſi quid feci Milphio,
Ignoscere id te mihi æquom eſt. M. *audi tu magis* *hand v.*
Et ego nunc amore pereo: ſine te uerberem item, *magis*
Hem Vt tu mihi feciſti ob nullam noxiam.

Poſt id locorum tu mihi amanti ignoſcito.

A. Si tibi lubido eſt, aut uoluptati, ſino.

Suſpende, uinci, uerbera, autor ſum, ſino.

pos. fren M. Si autoritatem poſtea deſungeris,
Vbi diſſolutus tu ſies, ego pendeam.

A. Ego ne iſthuc auſim facere, præſertim tibi?

Quin ſi feriri uideo te, extemplò dolet.

M. Mihi quidem hercle. A. imò mihi iſthuc mauelim.

M. Sed quid nunc tibi uiſ? A. cur ego apud te mentiar? *magis*
Amo inmodeſtè. M. meæ iſthuc ſcapulæ ſentiunt.

A. At ego hanc uicinam dico Adelphaſium meam,
Lenonis huius meretricem maiuſculam.

Cupidilare M. Iampridem equidem iſthuc ex te audiui. A. differor
Cupidine eius: ſed lenone iſthoc Lycop
Illius domino non lutuſt lutulentius.

M. Vin' tu illi nequam dare nunc? A. cupio. M. en me dato.

A. Abi dierectus. M. dic mihi uerò ſerio,

Vin' dare malum illi? A. cupio. M. hem eundem me dato.

Diſpendo Vtrunq; ſaxo habebit, & nequam & malum.

A. Iocare. M. uin' tu illam hodie ſine damno tuo

Philippi Tuam libertam facere? A. cupio Milphio.

M. Ego faciam ut facias. ſunt tibi intus aurei

Philippi Trecenti nummi philippie. A. ſexcenti quoque.

M. Satis ſunt trecenti. A. quid iſs facturus? M. tace:

Totum lenonem tibi cum tota familia

Dabo hodie dono. A. quid facturus? M. iam ſcies.

Tuus Colabifcus nunc in urbe'ſt uillicus:

Eum

Eum hic non nouit leno. satin' intellegis?

A. Intellego hercle : sed quò euadas nescio.

M. Non scis? A. non hercule. M. at ego iam saxo scies:

Ei dabitur aurum, ut ad lenonem deferat,

Dicatq; se peregrinum esse ex alio oppido:

Amare uelle se, atq; obsequi animo suo:

Locum sibi uelle liberum præberier,

Vbi nequam faciat clam, ne quis sit arbiter.

Leno ad se accipiet auri cupidus: illico

Celabit hominem & aurum. A. consilium placet.

M. Rogato, seruos uenerit' ne ad eum tuus.

Ille me censebit quæri : continuo tibi

Negabit. quid tu dubitas, quin ex templo tibi

Duplicet ubi auri & hominis fur leno fiet,

Neq; id unde efficiat, habet: ubi in ius uenerit,

Addicet Prætor familiam totam tibi.

Ita decipiemus fovea lenonem Lycum.

A. Placet consilium. M. imò etiam cum expoliuero magis

Hoc, tum demum dices : nunc etiam rude' st.

A. Ego in ædem Veneris eo, nisi quid uis Milphio.

Aphrodisia hodie sunt. M. scio. A. oculos uolo meos

Delectare hodie munditijs meretricijs.

M. Hoc primum agamus, quod consilium cepimus:

Abeamus intrò, ut Colabiscum uillicum

Hanc perdoceamus ut ferat fallaciam.

A. Quanquam Cupido uersatus in corde, tamen

Tibi auscultabo. M. faciam ut facto gaudeas.

Inest amoris macula homini in pectore,

Sine damno magno quæ elui neutiquam potest.

Itaq; hic scelestus est homo leno Lycus,

Quoi iam infortunij intenta ballista est probè,

Quam ego haud multò post mitam e ballistario.

K z

Sed

*Duplicet Libi auri unum.
O Troiam, fura, leno
fuit. Ex templo du-
plicet Libi auri et
huius fura leno.*

Colabiscum

huic

Sed eccam Adelpasium exit, atq; Anterastilis:

Hæc est prior, quæ meum herum dementem facit.

Sed euocabo. heus, i foras Agorastocles,

tumultu Si vis uidere ludos iucundissimos.

A. Quid isthuc est *tumulti* Milphio? M. hem amores tuos,
Si vis spectare. A. ô multa tibi dii dent bona,
Quom hoc mihi obtulisti tam lepidum spectaculum.

ADELPHASIVM, ANTERASTILIS, meretrices.

MILPHIO, AGORASTOCLES

AD. NEGOTII SIBI qui uolet uim parare, nauem *et mulierem*

Hæc duo sibi comparato: nam nullæ magis res due

Plus negotij habent. eas forte si exornare ceperis,

Neq; unquam hæc due res satis ornantur, neq; eis ulla satis

Ornandi satietas est. atq; hæc uti loquor, nunc modò

Docta dico: nam nos usq; ab aurora ad hoc quod est die, *est*

Postquam illuxit aurora, nunquam cessauimus ex industria

Ambæ lauari, atq; fricari, aut tergeri, aut ornari,

Poliri, expoliri, pingi, fingi: *et binæ una singulis, et una*

Quæ datæ nobis ancillæ, *et nos* lauando, eluendo operam

Dederunt, ab *gerunda*q; aqua sunt uiri desisti duo. *Ad vero*

Apagesis, negotij in muliere quantum una est: si uerò due,

Sat scio maximo uni populo quod libet, plus satis dare

Potes sunt, quæ noctes diesq; in omni ætate semper

Ornantur, lauantur, tergentur, poliuntur. postremò MODVS

MULIEBRIS NULLVS: neque unquam lauando,

et fricando sumus saturi.

Nā quæ lauta est, nisi pculata est, in eo animo quasi inuenusta est.

AN. Miror equidem soror te isthæc fabulari, quæ tam callida,

Et docta sis, *et faceta*, nam cum seculò

Munditer nos habemus, uix agere amatorculos inuenimus.

AD. Ita est: uerum hoc unum tamen cogitato, MODVS OMNIBVS

In rebus soror est optimum habitu. NINIA OMNIA

NIMIVM

NIMIVM EXHIBENT negotium hominibus ex se.

AN. soror cogita

Amabò item nos perhiberi: quasi salsa muriatica
Esse autumantur sine omni lepore, & sine suavitae, nisi
Multa aqua usq; & diu macerantur, olent, salsa sunt, tangere
ut non uelis: E

Item nos sumus eiuscemodi mulieres sunt admodum
Insulse, atq; inuenustae sine munditia & sumptu.

M. Coqua est haec quidè Agorastocles, ut ego opinor. AG. qd id?

M. Scit muriatica ut maceret. AG. quid molestus? AD. soror par-

ce amabò: sat est

Isthuc alios dicere nobis, ne nosmet nostra etiam
Vitia loquamur. AN. qesco. AD. ergo te sarno. sed hoc nunc mihi

Responde: sunt hic omnia, quae ad deum Pacem oportet adesse?

AN. Omnia accuravi. AG. pulchrū & celebrē & uenustatis diem
Plenum: dignum Venerē pol, quoi sunt Aphrodisia hodie.

M. Eequid gratiae cum huc foras te euocauisiam num me decet

Donari cado uini ueteris? dic dari. respondes nihil? hic donari

Hic excidit lingua, ut ego opinor. quid hic (malum) astans
obtices? lingua hinc

AG. Sine amem: ne obturba, tace. M. taceo. AG. si tacuisses, iam

Isthuc taceo non natum foret. AN. eamus soror mea.

AD. Ohò amabò, qd illuc nunc properas? AN. rogas? quòd nos hucus

Apud adem Veneris mantat. AD. maneat pol, ut lubet: mane.

Turba est nunc apud aram: an ibi uis inter istas uersarier

Profedas, pistorum amicas, reliquias alicarias,

Miseras schoeno delibutas, seruicolas sordidas?

Quae tibi oleant stabulum, statum bellam, & sessibulū merum?

Quas adeò haud quisquam unq̄ liber tetigit, neq; duxit domū,

Seruolorum sordidulorum scorta diobolaria?

M. I in malam crucem, tū? audes etiam seruos spernere?

Propudium, quasi bella sit, quasi eam ipsi reges discupiant.

K 3

EN

It no. in. potest q. ne plus in conf.
lres, si tu. ut si ne conf. conf. R. C.
ACTII PLAVTI

lanilla. En monstrum mulieris, tantula tanta uerba fundit,

Quousq. Proh nebula, quous ego cyathos septem noctes non emam.

AG. Di immortales omnipotentes, quid apud uos est pulchrius?

Quid habetis qui magis immortales uos credam, quam ego sim,

Qui haec tanta oculis bona cōcipio? non Venus non est Venus:

Hanc equidem Venerem uenerabor, ut amet, ac sit propitia,

Milphio, heus Milphio ubi es? M. assum apud te, eccum. AG.

at ego elixum uolo. te elixus is uolo.

M. Enim here facis delicias. AG. de te quidem haec didici omnia.

M. Etiam ne ut ames, qua nunq. tetigeris? AG. nihil illuc quidem.

Deos quoq. adeo et amo, et metuo: quibus ego tamen

Abstineo manus. AD. heu acastor cum ornatu nostro aspicio,

Poenitet lambarum, ornata ut sumus. AN. imo uero sanè comode,

Nam pro heri nostri quæstu satis bene ornata sumus.

Non potest quæstus consistere, si cum sumptus superat, soror.

Et illud satius, satis quod satis est, habitus plus quam sat est.

AG. Ita me di ament, ut illa me amet malim, quam di Milphio.

AG. Nam illa mulier lapidem silicem subigere, ut se amet, potest.

M. Pol id quidem haud mentire: nam tu es lapide silice stultior,

Qui hanc ames. AG. at uide sis, cum illa nunquā limavi caput.

M. Curram igitur aliquò ad piscinam aut lacum, limum petam.

AG. Quid eo opus sit? M. ego dicam: ut tibi et illi limem caput.

AG. In malam rem. M. ibi sum equidem. AG. pergis? M. taceo.

AG. at perpetuo uolo.

M. Enimacro arc meo me lacefis, ludos et delicias facis.

AN. Satis nunc lepide ornata soror credo te tibi uiderier.

Sed ubi exempla conferuntur meretricum aliarum, ibi tibi erit

Cordolum, si quam ornata melius forte aspexeris.

AD. Inuidia in me nunquam innata est, neq. malitia mala, soror.

BONO INGENTO me esse ornata, quam auro multo, mauolo.

Aurum in fortuna inuenitur, natura ingenuum bonum.

BONAM EGO quam beatam me esse nimio dici mauolo.

Meretricum

Meretricem pudorem gerere magis decet, quàm purpuram:

Magis meretricem pudorem, quàm aurum gerere condecet.

PVLCHRVM ornatu turpes mores peius cœno collinunt.

Lepidi mores turpem ornatum facile factis comprobant.

AG. Eho tu, uin' tu facinus facere lepidum & festiuum? M. uolo.

AG. Potes ne mihi auscultari? M. possum. AG. domum tibi, ac sus-
pende te.

M. Quamobrem? AG. quia nunquã audibis uerba tot tam suauia.

Quid tibi opus sit uixisse? auscultam mihi modò, ac suspende te.

M. Si quidem tu es mecum futurus pro uua pensilis. AG. at ego
amo hanc.

M. At ego esse & bibere potius. AD. eho tu qd ais? AN. qd rogas?

AD. Viden' tu pleni oculi sordium qui erant, iam splendent mihi?

AN. Imò etiã in medio oculo parũ sordis est. AD. cedò sis dextram.

AG. Vt tu quidem huius oculos illotis manibus trahes, aut teras?

AN. Nimia nos secordia hodie tenuit. AD. qua de re obsecro?

AN. Quia iam non dudum ante lucem ad ædem Veneris uenimus,

Prime ut inferremus ignem in aram. AD. ah nò factu' est opus.

Que habent nocturna ora, noctu sacrificatum ire occupant.

Prius, quàm expurgiscatur Venus, hæc properant sedulo

Sacrificare. nam uigilante Venere si ueniant eæ,

Ita sunt turpes, credo æcastor, Venerem ipsam è sano fugent.

AG. Milphio. M. ædepol Milphionẽ miserum quid nunc uis tibi?

AG. Obsecro hercle ut mulsam loquitur? M. nihil nisi laterculos,

Sesamum, papaueremq; triticum, & frictas nuces.

AG. Ecquid amare uideor? M. dãnũ quod Mercurius minime amat.

AG. NANQVE AEDEPOL lucrũ amare nullum amatorẽ addeces.

AN. Eam me germana. AD. age sis ut lubet, sequere hæc. AN.

sequor.

AG. Eunt hæc. Quid si adeamus? M. ades. AG. primum salua sis

Prima, & secunda in secundo. M. salue in pretio tertia.

AN. Salue extra pretiũ. M. tum pol ego, & oleũ & operã perdidit.

K 4 Quò

AG. Quò te agis? AD. ego ne? in Veneris. AG. quid eò tu? AD.
ut Venerem propitiem. AM

AG. Ehon? irata est? Propitia hercle est, uel ego pro illa spondeo.

AD. Quid tu ais? Quid mihi molestus obsecro? AG. ah, tam seuitur.

AD. Mitte amabò. AG. quid festinas? turba nunc illic est. AD. scio.

Sunt illic alia, quas spectare ego, & me spectari uolo.
AG. Qui lubet spectare turpis, pulchram spectandam dare?

AD. Quia apud eadem Veneris hodie est mercatus meretricius,
Eò conueniunt mercatores: ibi me ego ostendi uolo.

AG. INVENDIBILI MERCE oportet ultro emptorem adducere.
Proba merx facile emptorem reperit, tametsi in abstruso sita est.

Alia quid
AD. Quid ais tu, quando mecum caput & corpus copulas?

AD. Quo die Horcus ab Acheronte mortuos amiserit.

AG. Sunt mihi intus nescio quot nummi aurci lymphatici.

M. Deferto ad me, saxo actutum constiterit lymphaticum.

Bellula hercle est. AG. i dierecte in maxumam malam crucem.

M. Quàm magis aspecto, tam magis est nimbata, & nuge mera.

AD. Segrega sermonem, tædet. AG. age susstolle hoc amiculum.

AD. Pura sum comperta: amabò ne attrectare Agorastocles.

AG. Quid agā nunc? M. si sapias, curā hanc facere cōpendi potes.

nunc te
AD. Quid ego nūc curem? quid agā Milphio? M. ecce odiū meum.

curā quid
AD. Quid me uis? AG. cur mihi hæc irata est? M. cur hæc tibi irata est,
Cur ego id curem? nanq; isthæc magis tua est curatio.

AG. Iam hercle tu peristi, nisi illam mihi tam tranquillam facis,

alio
Quàm mare est olim, quom tibi alcedo pullos educit suos.

M. Quid faciam? AG. exora, blandire, expalpa. M. faciam sedulò.

pugnis plectas
sed uidefis, ne tu oratorem hunc pugnis plectas postea.

in R. AG. Non faciam. AD. camus nunc, etiam morare? AG. malefacis.

te scio
AD. Bene promittis multa ex multis, omnia in cassum cadunt.

Systro
Nam liberare, haud semel iurauisti me, sed decies,

hinc pugnis
Dum te expecto, neq; usquam aliam mihi paraui copiam,

pro hinc
Neq; isthuc usquam apparet, ita nunc nihilominus serui.

solus
I soror,

lapp

I soror, abscede tu à me. AG. perij, chò quid agis Mìlphio?

M. Mea uoluptas, mea delicia, mea uita, mea amœnitas,
Meus ocellus, meum labellũ, mea salus, meum sauium, meum mel,
Meum cor, mea colòstra, meus molliculus caseus.

AG. Me ne ego illhac patiar presente dici? discrucior miser,
Nisi ego illum iubeo quadrigis cursim ad carnuficem rapi.

M. Noli amabò succensere hero meo caussa mea.

AD. Ego enim saxo: sine. M. irata es nimium: pro te dabit, *Ego saxo si non*
Atq; te faciet, ut sis ciuis Attica, atq; libera. *irata es nimium*

AD. Quin abire finis? quid uis tibi? qui bene uolunt, bene uisitent. *pro.*

M. Si quidem ante mentitus sit, nunc iam dehinc erit tibi *verax tibi.*
Verax. AD. abijce te dehinc sis sycophanta. M. pareo.

AD. At scin? quomodo? M. sine te exorẽ, sine te prendã auriculis, *Ab se de sine*
Sine dem sauium, iam ego hercle faciam plorantem illum, nisi *si sycophanta.*
Te propitiã facio: illud faciet, nisi te propitia.

Atq; hic me ne uerberet, malè formido: noui ego huius malos *in re uerbo*
Mores, quamobrem amabò, mea uoluptas, sine te exorariẽ. *ret. illu fac.*

AG. Non ego homo trioboli sum, nisi ego illi mastigia *at, nisi te propi-*
Exturbo oculos atq; dentes. hem uoluptatem tibi, *cio. Ma lo fo conuilo*
Hem tibi mel, hem cor, hem labellum, hem salutem, hem sauium. *ma lo fo conuilo*

M. Impie: sicine oratorem uerberas? iam isthoc magis *et mo kasi ma*
Etiam ocellũ addã, & labellũ, & linguã chò quid facias modò? *lus.*

AG. Sicine ego te orare iussi? M. quo modò ergo orẽ? AG. rogas? *Impiis foras*
Sic enim diceres scelestè, Huius uoluptas te obsecro, *lo ora conuilo*
Huius mel, huius cor, huius labellum, huius lingua & sauium, *et lo qui conuilo*
Huius colòstra, & dulciculus caseus, mastigia. *AG. v. l. q. m. & fac.*

Omnia illa quæ dicebas tua esse, ea memorares mea. *et mod.*

M. Obsecro hercle te, uoluptas huius, atq; odium meum: *huius cor, huius*
Huius amica nummata, mea inimica & maleuola: *ing. fustia, huius.*
Oculi huius, lippitudo mea: mel huius, fel meum: *sanus, sanus, mastigia*
Ut tu huic irata ne sis, aut si id fieri non potest. *omnia.*

AD. Capias restim, ac te suspendas cum hero & uostra familia. *Oculos huius*
na mi ara K 5 Hem lippido.

Huius collus, tra huius solus amœnitas
huius fustia, tra
Huius collus, tra, huius dulciculus, caseus, mastigia
omnia illa quæ dicebas. *De.*
Huius cor, huius fustia, huius sanus, mastigia. *Quia f.*

N m

M. Hem mihi iam uideo propter te uisitandum sorbillo.

Itaq; iam quasi ostreatum tergum ulceribus gestito

Propter amorem uostrum. AD. amabò mén' prohibere postulas

Ne te uerberet, magis quàm ne mendax me aduersum fiet?

AN. Aliquid huic responde. M. amabò commodè, ne incommodus nobis sit, nam detinet nos de nostro negotio.

AD. Verum etiam tibi hanc admittam noxiam unam Agorastocles:
Non sum irata. AG. non es? AD. non sum. AG. da ergo, ut credam, sauium.

AD. Mox dabo, cum ab re diuina rediero. AG. i ergo strenue.

AD. Sequere me soror. AG. atq; audin? etiam Veneri dicito

Multà meis uerbis salutē. AD. dicā. AG. atq; audi. AD. quid est?

AG. Paucis uerbis rem diuinam facito. atq; audin? respice.

M. Respexit: idem pol Venerem credo facturam tibi.

AGORASTOCLES, adolescens. MILPHIO, seruus.

AG. Q Vid nunc mihi es autor Milphio? M. ut me uerberes,

Atq; auctionem facias, nam impuniſſumē

in aro ei part Tibi quidem hercle uendere hæc ædeis licet.

AG. Quid iam? M. maior enim parte minore habitas in eas.

AG. Supersede istis uerbis. M. quid nunc uis tibi?

habila mecum AG. Trecentos philippeos Colabisco uillico

135 mod Dedi dudum, prius quàm me euocaſti foras. eno canisti.

Pl forte. Nunc obsecro te Milphio hanc per dexteram,

maior es in glo Perq; hanc sororem leuam, perq; oculos tuos,

Perq; meos amores, perq; Adelphasum meam,

Perq; tuam libertatem. M. hehem nunc obsecras. r nihil

A. Mi Milphidisce, mea commoditas, mea salus,

Fac quod facturum te esse promisti mihi,

Ut ego hunc lenonem perdam. M. perfacile id quidem est.

Adduce testis tecum: ego intus interim

Iam & ornamentis meis & sycophantijs

Tuum exornabo uillicum. propera, atq; abi.

Fugio.

A. Fugio. M. meum est isthuc magis officium, quàm tuum.

A. Ego ne, ego ne? si isthuc lepidè faxis. M. i modò.

A. Vt non ego te hodie. M. abi modò. A. emittam manu.

M. I modò, non hercle moxream. A. oh oh. M. uah, abi modò.

A. Quantum est Acheronti mortuorum. M. etiam ne abis?

A. Neq; quantum aquarum est in mari. M. abiturus iam ne es?

A. Neq; nubis quantum est. M. pergin' uerò pergere?

A. Neq; stellè in cælo. M. pergin' aures tundere?

A. Neq; hoc, neq; illhuc, neq; enim uero serio,

Neq; hercle uerò. M. quid opus est uerbis? quippini

Quod uno uerbo dicere hîc quid uis licet?

A. Neque hercle uerò serio. scin' quomodo?

Ita me dii amabunt, uin' bona dicam fide,

Quod hic inter nos liceat: ita me Iupiter.

Scin' quam uide tu, credin' quod ego fabuler?

M. Si nequeo facere ut abeam, egomet abire uolo.

Nam isti quidem hercle orationi Oedipo opus

Est coniectore, qui Sphingi interpretis fuit.

A. Illhic hinc iratus abiit. nunc mihi cautio est,

Ne mea ipse culpa meo amori obiexim moram.

Ibo, atque gressam testis: quando amor iubet

Herum me obedientem esse seruo liberum.

A C T V S S E C V N D V S.

LYCVS, leno.

ANTHEMONIDES, miles.

Dii illum infelicitent omnes, qui post hunc diem
Leno ullam Veneri unquam immolarit hostiam,

Qui uel ullum thuris granum sacrificauerit.

Nam ego hodie infelix dijs meis iratissimis

Sexagenos immolauî: nec potui tamen

Propitiatam Venerem facere, uti esset mihi.

Quoniam litare nequeo, abij illinc illico

ab illinc dico.

ea p'care Iratus, uetuiq; exta prosecarier: *pro, i' uer. volui de-*
ha p'care Neque ea aspicere uolui. quoniam, non bona, *ha p'care*
 Haruspex dixit, deam esse indignam credidi. *u'ia.*

Eo pacto auaræ Veneri pulchrè adij manum.

Quando id quod sat erat, satis habere noluit,

Ego pausam feci: sic ago, sic me decet.

Ego saxo posthac, dij deaq; ceteri

con. n'io Contemptiores mage erunt, atq; auidi minus,

et à contr Cum scibunt, Veneri ut adierit leno manum

reg. op'ara Condignè. haruspex, non homo trioboli,

us. Omnibus in extis aiebat portendi mihi

Malum, damnumq; et deos esse iratos mihi.

Quid ei diuini, aut humani, quis crederet?

quid d'ri Mina mihi argenti dono post illa data est.

humani Sed quæso ubi nam illhic restitit miles, modò

eq' u'io Qui hanc mihi donauit, quem ego uocavi ad prandium?

cor. re Sed eccum incedit Anthemonides. A. ita ut occepi dicere

simili d' Lenule de illhac pugna ~~pentetbronica~~, qua sexaginta homi-

illac forte num uno die ~~quom sexaginta~~ *millia homi*

inmi h' Euolaticorum manibus occidi meos.

L. Euolaticorum hominum? A. ita dico quidem.

L. An obsecro usquam sunt homines uolatici?

A. Fuère: uerum ego interfeci. L. quomodo

Potuiisti? A. dicam, uiscum legioni dedi,

Fundasq; eos prosternebam, ut folia Farsari.

eni L. Quoi rei? A. ne ad fundas his uiscus adhærescret.

L. Pergo, optumè hercle periuras, qui postea?

Infundat. In fundas infundebam grandiculos globos:

ban Ego illos uolantes iussi funditarier.

Quid multa uerba? ut quenque uisco offenderant, *quon qua*

accid'bat Tam crebri ad terram decidebant, quàm pyra.

Ut quisq; ceciderat, cum necabat illico

Per

Per crebrum pinna suta, sic quasi turturem.

L. Si hercle isthuc unquam factum est, tum me Iuppiter

Faciat, ut semper sacrificem, nec unquam litem.

A. An mihi hæc non credis? L. credo, ut mihi est æquom credere.

A. Age, eamus intrò, dum exta referuntur: uolo

Narrare tibi etiam unam pugnam. L. nihil moror.

A. Ausculta. L. non. A. hercle tuum iam elidam caput,

Nisi auscultas, aut is hinc in malam crucem.

L. In malam crucem ibo potius. A. certum ne est tibi?

L. Certum. A. tum tu igitur die bono Aphrodisijs

Addice tuam mihi meretricem minusculam:

Ita res diuina mihi fit, & res serias

Omneis extollo ex hoc die in alium diem.

Profectò fistos habeam, decretum est mihi.

Nunc hinc eamus intrò. L. sequere hæc me.

In hunc diem iam tuus sum mercenarius.

ACTVS TERTIVS.

adulescent

AGORASTOCLES. ADVOCATI.

AG. I Tanc dii ament, TARDO AMICO NIHIL est quic

quam inequius, *nequius*

Praesertim homini amanti, qui quicquid agit, properat omnia,

Sicut ego hos duco aduocatos, homines spissigradissimos.

Tardiores multò, quàm corbite sunt in tranquillo mari.

Atq; equidem hercle dedita opera amicos fugitavi senes:

Sciebam etate tardiores, metui, amor moram.

Nequicquam hos patronos mihi elegi, loripedes, tardissimos:

Qui, si ituri es, hodie, ite: aut ite hinc in malam crucem.

Siccine oportet ire amicos homini amanti operam datum?

Nam iste quidem gradus succretu'st cribro pollinario,

Nisi cum pedicis uos condidicistis hoc grassari gradu.

AD. Heus tu, quanquam nos uidemur tibi plebei & pauperes,

Si nec hoc grassam

Si nec rectè dicis nobis diues de summo loco,
 Diuitem audacter solemus mactare infortunio.
 Nec tibi nos obnoxij sumus, istic quid times, aut oderis.
 Cum argentum pro capite dedimus, nostrū dedimus, non tuum:
 Liberos nos esse oportet, nos te nihili pendimus:

E uo m
tuos.

Erratū. *h* Ne tuo nos amorī seruos esse addictos censeas.
h Liberos homines per urbem modicō magis par est gradu
desum. Ire, SERVILE ESSE DVCO festinantem currere:

Præsertim in re populi placida, atq; interfectis hostibus
 Non decet tumultuari. sed si properabas, magis
 Pridie te nos aduocatos huc duxisse oportuit.
 Ne tu opinere, haud quisquam hodie nostrum curret per uias:
 Neq; nos populus proccritis insectabit lapidibus.

g *clabator* AG. At si ad prandium me in ædem uos dixissem ducere,
clabator Vinceretis ceruom cursu, uel gralatorem gradu.
 Nunc uos quia mihi aduocatos dixi, & testis adducere,
 Podagrosi estis, ac VICISTIS COCHLEAM tarditudine.

AD. At uerò non iusta causa est, quo curratur celeriter
 Vbi bibas, edas de alieno quantum uelis usque affatim, *de quo*
 Quod tu inuitus nunquam reddas domino de quo ederis,

quo eo gnd Sed tamen quomodocunq; quanquam sumus pauperculi,
quisq; qui Est domi quod edimus, ne nos tam contemptim conteras.
quidq; Quicquid est paucillulum illuc nostrū, id nobis omne intus est:
nostrum Neq; nos quenquam flagitamus, neq; nos quisquam flagitat.
 Tua causa nemo nostrū st suos rupturus ramices.

AG. Nimis iracundi estis equidem, hæc uobis dixi per iocum.

h *clabator* AD. Per iocum item dictum habeto, *que* nos tibi respondimus.

AG. Obsecro hercle opera hac celocem mihi, ne corbitam date.
 At trepidate saltem: nam uos appropereare haud posulo.

AD. Si quid tu placide, otioseq; agere uis, operam damus.
 Si properas, cursores meliū st te aduocatos ducere.

AG. Scitis rem, narraui uobis, quod uestra opera opus fiet:

De
mihi / m

De lenone hoc, qui me amantem ludificatur tam diu,
Ei parate ut sint insidiæ de auro & de seruo meo.

AD. Omnia isthæc scimus iam nos: sibi spectatores scient:

Horum hic nunc causa agitur: hæc spectatorum fabula:

Hosce satius est docere, ut quando agas, quid agant, scient.

Nos tu ne curassis, scimus rem omnem, quippe omnes simul

Didicimus, tecum unâ ut respondere possimus tibi.

AG. Ita profectò est. sed agite igitur, ut sciam uos scire, rem
Expedite: & mihi, quæ dudum uobis dixi, dicite.

AD. Itâ ne tentas, an sciamus nos meminisse nostra,
Quomodo trecentos philippeos Colabisco uillico

Dederis, quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum:

Isq; se ut asimularet peregrinû esse aliunde ex alio oppido:

Vbi is detulerit, tu ehò quæsitum seruom aduentes tuum

Cum pecunia? AG. meministis memoriter: seruastis me.

AD. Ille negabit, Milphionem quæri censebit tuum:

Adduplicabit omne furtum, leno addicetur tibi:

Ad eam rem nos esse testeis uis tibi? AG. tenetis rem.

AD. Vix quidem hercle, ita pauxilla est digitulis primoribus.

AG. Hoc citò & cursim est agendû: properate iam quantû potest.

AD. Bene uale igitur, te aduocatos melius celereis ducere,

Tardi nos sumus. AG. optumè itis, pessumè hercle dicitis.

Quin etiam deciderint uobis femina in talos uelim.

AD. At ædepol nos tibi in lumbos linguam, atq; oculos in solum.

AG. Eia haud uostrum est iracundos esse, quod dixi ioco.

AD. Nec tuum quidem est, amicis per iocum iniuste loqui.

AG. Mittite isthæc: quid uelim uos scitis. AD. callemus probè:

Lenonem periurum ut perdas, id studes. AG. tenetis rem.

Eccè opportunè egrediuntur Milphio unâ & uillicus:

Basilice exornatus incedit, & fabrè ad fallaciam.

MILPHIO. C'OLABISCVS, uillicus.

AGORASTOCLES, ADVOCATI.

adolph. Gans

Srenus

Iam

M. **I**am tene præcepta in corde? C. pulchrè. M. uidesis calleas.

C. **Q**uid opus est uerbis? callum aprugnū callere æque nō sinam.

M. Fac modò ut conducta tibi sint dicta ad hanc fallaciam.

C. **Q**uin ædè pol sum indoctior, quàm in tragœdia cōmici.

M. Probus homo es. AG. adcā propius, adsunt testes. M. tot quidè

Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.

Nam istorum nullus nefastus est, comutiales sunt meri.

Ibi habitant: ibi eos conspicias, quàm Prætorem, sapius.

hodie inus Hodie doctiores non sunt, qui lites creant, quàm hi sunt:

et elio xj no Qui si nihil est litium, lites serunt. AD. Dij te perdant. *h. t. xj*

Dij te p. d. m. Vos quidem ego hercle commendo, quom, quiqui tamen *et m. in*

M. *vos q. d. m.* Et bene et benignè facitis, quom hero amanti meo operam datis.

hercle quom Sed isti iam sciunt negotij quid sit? AG. omnem rem ordine.

eo q. nam quiqui M. Tum uos animum aduertite igitur, hunc uos lenonem Lyncum

lancum. Et l. b. Nouistis? AD. facile. C. at ego pol eum qua sit facie nescio,

in et Eum uolo mihi hominem demonstratis. AD. nos curabimus,

Satis præceptum. AG. hic trecentos nummos numeratos habet.

AD. Ergo nos inspicere oportet isthuc aurum Agorastocles:

Vt sciamus quid dicamus mox pro testimonio.

AG. Agite, inspicite, aurum est. C. profectò spectatores comicum,

Macrato hoc pingues fiunt auro in barbaria bones.

Verùm ad hanc rem agundam philippeum est. AD. ita nos aspi

mulabimus.

C. Sed ita asimulatote, quasi ego sim peregrinus. AD. scilicet,

+ vl. q. d. m. f. Et quasi tu nobiscum quid adueniens hodie oraueris,

et l. q. d. m. q. f. Liberum ut commonstraremus tibi locum, et uoluptarium,

Vbi ames, potes, pergræcere. M. heu ædè pol mortales malos.

AG. Ego enim docui. M. q. te porrò? C. agite, intrò abite Agorastocles,

Ne hic uos mecum conspicitur leno, neu fallacie

Præpedimentum obijciatur. M. hic homo sapienter sapit.

AD. Facite quod lubet. AG. abeamus. sed uos, satis dictus est? C. abi.

quod imbet AG. Abeo. que so Dij immortales. C. quin abis? AG. abeo. M. sapis.

Szi tace.

- C. Sci, tace. AD. quid est? C. hœfores fecerunt magnū flagitium *mo. o*
 Modò. AD. qd flagitij est? C. crepuerūt clarè. AD. dij te pduint. *quid id est f*
 Pōne nos recede. C. fiat. AD. nos priores ibimus. *f. flag. li. j.*
 C. Faciunt scurræ quod consueverunt, pone sese homines locant. *Consueverunt.*
 AD. illic homo est q egreditur leno. C. bonu' st. nā similis malus est. *malu' st.*
 Iam nunc ego illi egredienti sanguinem exugam procul.

LYCVS. ADVOCATI. COLABISCVS.

- L. I Am istuc ego reuortar niles : conuiuias uolo
 Reperire nobis commodos unā sient:
 Interibi attulerint cxta, atq; eadem mulieres
 Iam ab re diuina credo apparebunt domi.
 Sed quid huc tantum hominum incedunt : ecquidnam afferunt?
 Et ille chlamydatus quisnam est, qui sequitur procul
 Actolica ueste? AD. salutamus te Lyce,
 Quanguam hanc salutem firimus inuiti tibi,
 Et quanguam bene uolumus leuiter lenonibus.
 L. Fortunati omnes sitis, quod certè scio
 Nec fore, nec per fortunam, etsi saturam, fieri.

AD. ISTHIC EST THESAURVS stultis in lingua situs,
 Vt quæstui habeant male loqui melioribus.

- L. VIAM QVI NESCIIT, qua deueniat ad mare,
 Eum oportet amnem quærere comitem sibi.
 Ego male loquendi uobis nesciui viam:
 Nunc uos mihi amnes estis, uos certum est sequi.
 Si benedicetis, uostra ripa uos sequar:
 Si maledicetis, uostro gradiar limite.

AD. MALO BENEFACERE tantundem est periculum,

Quantum bono malefacere. L. quì uerò? AD. scies.

MALO SI BENEFACIAS, id beneficium interit:

Bono si quid malefacias, ætatem expetit.

L. Facetè dictum : sed quid isthuc ad me attinet?

AD. Quia nos honoris tui causâ huc ad te uenimus:

L

Quanguam

Quantum bene uolumus leuiter lenonibus.

L. Siquid boni apportatis, habeo gratiam.

AD. Boni de nostro tibi nec ferimus nec damus,
Neque pollicemur, neque adeò uolumus datum.

L. Credo hercle uobis, ita uostra est benignitas.
Sed quid nunc uoltis? AD. hunc chlanydatum quem uides,
Ei Mars iratus est. L. capite uostro isthuc quidem.

AD. Hunc nunc Lyce ad te diripiendum adducimus
Cum praeda. hic hodie incedit uenator domum,
Canes compellunt in plagas lepidè Lycum.

L. Quis hic est? AD. nescimus nos istum quidem qui fiet,
Nisi dudum à mane ut ad portum processimus,
Atque istum è naui nos exeuntem oneraria
Vidimus, is adiit ad nos extemplò exiens:
Salutat: respondemus. C. mortaleis malos,
Ut ingrediuntur doctè in sycophantiam?

¶ L. Quid deinde? AD. sermonem nobiscum sibi copulat,
Ait se peregrinum esse, huius ignarum oppidi,
Locum sibi uelle liberum præberier,
Vbi nequam faciat: nos hominem ad te adduximus.
Tu, si te dii ament, agere tuam rem occasio est.

L. Ita ne ille est cupiēs? AD. aurum habet. L. praeda hæc mea est.

AD. Potare, amare uolt. L. locum lepidum dabo.

AD. At enim clàm furtim hic esse uolt, ne qui sciant, *ne quis*
Ne ue arbiter sit. nam hic latro in Sparta fuit, *sua*
Ut quidem ipse nobis dixit, apud regem Attalum.
Inde nunc aufugit, quoniam capitur oppidum.

C. Nimis lepidè de latrone, de Sparta optumè.

L. Dij, deæq; uobis multa bona dent, cum mihi *quoniam*
Et bene præcipitis, & bonam prædam datis.

AD. Imò, ut ipse nobis dixit, quo accures magis,
Trecentos nummos philippeos portat præ sibi.

philippos

Rex

L. Rex sum, si ego illum hodie hominem ad me allexero.

A. Quin hic quidem tuus est. L. obsecro hercle hortamini
Vt deuortatur ad me in hospitium optimum.

A. Neq; nos hortari, neq; dehortari decet
Hominem peregrinum: tuam rem tu ages, si sapias.
Nos tibi palumbem ad aream usq; adduximus.
Nunc te illum melius capere, si captum esse uis.

L. Iam ne itis? c. quid quod uobis mandauit hospites?

A. Cum illud te melius tuam rem adolescens loqui:

Illuc est ad istas res probus, quas queritis.

c. Videre equidem uos uellem, cum huic aurum darem.

A. Illinc procul nos isthuc inspectabimus.

c. Bonam dedistis mihi operam. L. it ad me lucrum.

c. Illud quidem, quorsum asinus cedit calcibus.

L. Blande hunc hominem compellabo, hospes hospitem
Salutat: saluom te aducnire gaudeo.

c. Multa tibi Dij dent bona, quom me saluom esse uis.

L. Hospitium te aiunt queritare. c. querito.

L. Ita illi dixerunt, qui hinc à me abierunt modò,

Te queritare à muscis. c. minimè gentium.

L. Quid ita? c. quia à muscis si mihi hospitium quererem,

Adueniens huc irem in carcerem recta uia.

Ego id quero hospitium, ubi ego curer mollius,

Quam regi Antiocha curari hospites solent.

L. Aedepol na tibi possum illum festiuom dare,

Si quidem poteris esse pati in lepidò,

In lecto lepido strato, lepidam mulierem

Complexum contrectare. c. restam is leno uiam

L. Vbi tu Leucadio, Lesbio, Thasio, Choo,

Vetustate uino edentulo etatem irriges,

Ibi te replebo usq; unguentorum è zeugmatis.

Quid multa uerba faciam? ubi tu laueris, ibi

melius
quom illum
quom

si mihi ho oculi
curari solent

poteris

Thasio, Lesbio, Choo, / De. imo / 51

Am. 63.

unguentum formale
quasi si non vnguentum
in loco pte. formale
oxen, quom aly, forte
hady, formale qd uolunt
quomale in loco coctum fore

Vt balneator faciat unguentariam.

Sed hæc latrocinantur quæ dixi ego omnia.

C. Quid ita? L. quia aurum poscunt presentarium.

C. Quin hercle accipere tu non mauis, quàm ego dare. *mau*

L. Quin sequere me intrò, C. duc me ergo intrò, addictum tenes.

AD. Quid si foras euocemus huc Agorastoclem,

Vt ipse testis sit sibi certissimus?

Heus tu qui furem captas, egredere ocyus,

Vt tute inspectes aurum lenoni dare,

Collabiscus
Lijugad
uocari

AGORASTOCLES, adolefcens, & eidem. DV

Vid est? quid uoltis testes? AD. specta ad dexteram,

Tuus quom seruos aurum ipsi lenoni dabit.

C. Age, accipe hoc sis, hic sunt numerati aurei

Trecenti nummi, qui uocantur philippi.

L. ad pol
fr.
fr. Hinc me procura, propera, hosce absumi uolo. L. adepol fecisti
prodigum promum tibi.

Age, camus intrò. C. te sequor. L. age age ambula,

eadem Ibiq; reliqua alia unà fabulabimur.

C. Equidem narrabo tibi res Spartiaticas.

L. Quin sequere me ergo. C. abduc intrò, addictum tenes.

AG. Quid nunc mihi autores estis? AD. ut frugi fies. *Spt*

AG. Quid si animus esse non finit? AD. esto ut finit.

AG. Vidistis, leno cum aurum accepit? AD. uidimus.

AG. Eum uos esse mecum seruom scitis? AD. scimus.

Nape AG. Rem aduersus populi leges esse? AD. sciuiimus.

AG. Hen isthæc uolo ergo uos commemoruisse omnia,

Mox ad Prætores quom usus ueniet. AD. meminimus.

AG. Quid si recenti re adeis pultem? AD. censeo.

AG. Si pultem, non recludet. AD. pede frangito. *paze*

AG. Si exierit leno, censetis hominem interrogem,

Meus seruos si ad eum uenerit, nec nes? *Venerit m*

AD. Cum auri ducentis nummis philippis quippini.

Ibi extēplō leno errabit. AG. qua de re? AD. rogas? quia centū

Nummus minus dicitur. AG. bene putatis, *dicere*

Alium cenſebit queritari. AD. ſcilicet,

Extēplō denegabit, iuratus quidem,

Homo furti ſe adstringet. AG. haud dubium id quidem,

Quantumcunq; ad eum erit delatum. AD. quippini? *quatuor quatuor*

AG. Dieſpiter uos perduit. AD. te, quippini? *ad oī.*

AG. Ibo, & pultabo ianuam. AD. ita, quippini?

AG. Tacendi tempus eſt: nam crepuerunt fores:

Foras egreditur, uidete lenonem Lycum.

Adeſte quaſo. AD. quippini, quin ſi uoles: *vide, fores egredi*

Operire capita, ne nos leno uiderit, *video lenonem.*

Quando illi male rei ante ſuimus illices. *non enim*

idem LYCVS, leno. AGORASTOCLES. *Eni illi malior rei iam*

L. SVſpendant omnes nunc iam ſeſe haruſpices: *ADVOCATI. ſuimus iudic.*

Quid ego illis poſthac quod loquantur creduam? *ita. male rei*

quoniam Qui in re diuina dudum dicebant mihi *ſum ſuimus in*

Malum, damnumq; maxumum portendier: *dicto*

Iis explicauī meam rem poſt illa lucro.

AG. Saluos ſis leno. L. Dij te ament Agoraſtoeles.

AG. Magis me benignè nunc ſalutas, quā antidhac.

L. Tranquillitas euenit quaſi naui in mari:

VTCVNQVE eſt uentus, exin' uelum uortitur.

AG. Valeant apud te quos uolo, atq; haud te uolo. *salutem*

L. Valeant ut poſtulatū eſt, uerum non tibi.

AG. Mittit ad me, ſi audies, hodie Adelphaſium tuam *mittit ad me ſuando*

Die feſto, celebri, nobiliq; Aphrodiſijs.

L. CALIDVM prandidiſti prandium hodie? dic mihi. *prandis. Et.*

AG. Quid iam? L. quia hoc nunc frigefactas cum rogas. *quia hoc nunc. quia*

AG. Hoc ageſis leno, ſeruom eſſe audiui meum *ſu nunc frigefactas*

Apud te. L. apud me? nunquā factum reperies.

AG. Mentire: nam ad te uenit, aurumq; attulit.

L 3

Ita

Ita mihi renuntiatum est, quibus credo satis.

L. Malus es, captatum me aduenis cum testibus:

Tuorum apud me nemo, nec quicquam tui.

AG. Mementote illuc aduocati. AD. meminimus.

L. Ha ha he, iam teneo quid sit, perspexi modò. *perspexi*

Hi qui illum dudum conciliauerunt mihi

Peregrinum Spartanum: id nunc hisce credo auditum,

Me esse hos trecentos philippos facturum lucri.

Nunc hunc, inimicum quia esse sciuerunt meum, *mihi*

Adlegauerunt, suum qui seruom diceret

Cum auro esse apud me composita est fallacia,

Vt eo me priuent, atq; inter se diuidant.

LVPO AGNUM ERIPERE postulant: nugae agunt.

AG. Negas ne apud te esse aurum, nec seruom meum?

L. Nego: & negando si quid refert, aio.

AD. Peristi leno: nam iste est huius uillicus,

Quem tibi nos esse Spartiatem diximus,

Qui ad te trecentos modò philippos detulit.

Idq; adco in isthoc aurum inest marsupio.

L. Vae uostrae aetati. AD. id quidem in mundo nunc est tuis, *q d*

AG. Age, omitte actutum furcifer marsupium. *mundo r*

Manifestò fur es. mihi queso hercle operam date, *long*

Dum me uideatis seruom ab hoc abducere.

L. Nunc pol ego peri certò, haud arbitrariò.

Consultò hoc factum est mihi, ut insidiae fierent.

Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem,

Prius quàm obtorto collo ad praeatorem trahor?

He heu quàm ego nunc habui hariolos haruspices?

Qui si quid boni pronuntiant, pro spisso euenit.

Id quod mali promittunt, praesentarium est. *ra/cula-*

Nunc ibo: amicos consulam, quo me modo

Suspendere aequom censeant potissimum. *vijit*

AGORAST

AGORASTOCLES. COLABISCVS. ADVOCATI.

AG. **A**Ge tu progredere, ut testes uideant, te ire istinc foras.

Estne hic seruus meus? c. summe hercle uerò Agorastocles.

AG. Quid nunc scelesti leno? AD. abscessit quicum litigas.

AG. Utinam hinc abiret in malā crucē. AD. ita nos uelle æquom est.

AG. Cras subscribam homini dicam. c. nunquid me uis ceterum, *Y magis ab-*
An abscedam hinc? AG. abscedas: sumas ornatum tuum. *scilicet sumas*

c. Non sum nequicquam miles factus, paululum *ornatum. of. Nunc*
Præde intus feci: dum lenonis familia *summe AG abscedas*
Dormitat, extis sum satur factus probe. *sumas ornatum tuum.*

Abscedam hinc intrò. AG. factum à uobis comiter,

Bonam dedistis aduocati operam mihi,

Cras mane quæso in comitio estote obuiam.

Tu sequere me intrò, uos ualete. AD. & tu uale.

Iniriā illhic insignitè postulat:

Nostro sibi seruire nos censet cibo.

VERVM ITA SVNT omnes isti nostri diuites:

Siquid benefacias, leuior pluma est gratia: *eximia*

Siquid peccatum? st, plumbeas iras gerunt.

Demos abeamus nostras sultis nunc iam:

Quando id, quod ire operam dedimus, impetrauimus, *sed gratia mi-*

Vt perderemus corruptorem ciuium. *operam.*

ACTVS QVARTVS.

MILPHIO, seruus.

Epecto quo pacto meæ technæ processuræ sient. *techna*

Is autem porrò uerberat me, incurSAT pugnīs, calcibus. *summe per-*

SERVIRE AMANTI miseria est: praesertim qui, qd' amat, caret. *deri ut me-*

Atat è sano recipere uideo se Syncrastum Veneris. *scilicet te qui.*

Lenonis seruum. quid habeat sermonis auscultauero. *auscultatio*

L 4

SYNCE

336 ACTII PLAVTI PW
 herus est confini SYNCERASTVS, MILPHIO, serui.
 li. vltim. s. Statis spectatum est, deos atq; homines eius gratiam
quo habeo Negligere, quoi homini herus est cōsimilis, uclut ego habeo.
 hunc hunc Negq; periurior, neq; peior alter usquam est gentium,
 mo di. Quam herus meus est, neq; tam luteus, neq; tam cœno coluitus.
 rui sicut di. Ita me di ament, in latomijs, uel in pistrino mauelim
 xij. E. conf. Agere etatem prapeditus laterā forti ferro meam, 7 hunc q; q; q;
 li. vltim. s. Quam apud lenonē hunc seruitutē colere, quid illhuc genu'st?
 habeo hunc Quæ tūc hominum corruptelæ fiunt: dij nostram fidem,
 hunc sicut di. Quoduis genus ibi hominū uideas, quasi Acherontem ueneris,
 m. 7. Verberatum, uinctum, addictum, qui habet quod illi det modo.
 qm. 7. qm. Ut homo est, omnia genera hominum recipiuntur. itaque
 dicit qm. 7. Totis ædibus tenebræ, latebræ, bibitur, estur quasi
 q. 7. In popina, haud secus tu uideas litteratis ibi opulas
 h. 7. Pice signatis, nomina insunt cubitum longis litteris,
 h. 7. Ita uinariorum habemus nostræ delectum domi.
 h. 7. Omnia ædepol mira sunt ne si herus hunc heredem facit.
 7. 7. Nam id quidem est illi meditatus, uerba facit emortuo. 7 et m.
 h. 7. Et adire lubet hominem, se quidem nimis cum ausculto lubens. 7 m.
 7. 7. Hæc cum hic uideo, crucior pretijs emptos maxumis,
 qm. 7. Apud nos expeculiatos seruos fieri. sed si uideris, 7 m.
 modicæ. Ad postremum apparet nihil. MALE PARTVM, MA= 7 m.
 q. 7. LE DISPERIT. 7 m.
 7. 7. Præinde habet orationem, quasi ipse sit fugi bonæ,
 6a. Qui hercle ipsus ignauiores potis est facere ignauiam.
 s. Nunc domum hæc ab æde Veneris refiro uas, ubi hostijs
 ne qm. 7. Herus nequituit Venerem suo propitiare fisco die.
 7. 7. Lepidam Venerem. s. nam meretrices nostræ primis hostijs
 suo 7. 7. Venerem placuere extemplò. m. o lepidam Venerem denuo.
 s. Nunc domū ibo. m. heus Syncraste. s. Syncrastū qui uocat
 m. Tuus amicus. s. haud amicē facis, quoi cum onere offers morā.
At ob

Habere pacta

P O E N V L V S.

337

- M. At ob hanc rem tibi reddam ubi uoles, ubi iusseris. s. habe Rem pactam, sic futurum, si do tibi operam hanc quod do.
- M. Ut enim, ubi mihi uapulandum est, tu coriū sufferas. s. apage. Nescio quid uiri sis. M. malus sum. s. tibi sis. M. te uolo. s. Apage at urget bonus.
- M. At tu appone, & respice ad me. s. fegro, quanq̃ haud otū est.
- M. Saluos sis Sinceraste. s. ò Milphio dii omnes deaq; ament.
- M. Quemnam hominē? s. nec te Milphio neq; herū adeò meum.
- M. Quem ament igitur? s. aliq̃, hāc nostrorū nemo dignus est.
- M. Lepidum eloquere. s. me decet. M. quid nunc agis?
- S. Facio quod manifestō deprensi mœchi haud ferre solent.
- M. Quid id est? s. refero uasa salua. M. dii te et tuū herū perduint.
- S. Me non perdāt: illum ut perdāt facere possim, si uelim. M. quē?
- S. Meū herū ut perdāt, ni mihi metuā Milphio. M. qd id est, cedō.
- S. Malus es. M. malus sum. s. male mihi est memorandum, esse aliter decet.
- M. Quid est quod male sit, quoi id omne sit, quod edis, quod ames affatim,
- Neq; triobolum ullum amica das, & eam ductas gratis?
- S. Diespiter sic me amabit, M. ut quidem ædepol dignus es.
- S. Ut ego hanc familiam interire cupio. M. adde operā, si cupis.
- S. SINE PETENNIS VOLARE, haud facile est: mea ala pennas non habent.
- M. Noli te ædepol deuellisse: his duobus mensibus Volucres tibi erunt hircinae. s. i in malam rem. M. i tu, atque herus tuus.
- S. Verum enim qui bene eum norit, cito homo exuorti potest.
- M. Quid iam? s. quasi tu tacere quicquam potis sis rectius.
- M. Tacitus rem sistam tibi, quam quod dictum est mulieri male.
- S. Animum inducam, facile isthuc tibi ut credam, ni te nouerim.
- S. Audacter meo periculo. s. male credam, & credam tamen.
- M. Sān' tu herum tuum meo hero esse ininiciū capitalē? s. scio,

L S

Propter

facile tibi credam

Propter amorem. M. omnem operam perdis. S. quid iam? M.
quia DOCTVM DOCES.

Quid ergo dubitas quin lubenter tuo hero meus *quod posui*

Herus quid possiet facere, faciat merito *cuius male?*

Tum autem si quid tu adiuuas, cō facilius *facere potest.*

S. At ego hoc metuo: M. quid est quod metuas? S. dum hero in-
sidias parem, *facilem ne me perdis mortal.*

Ne à te perdar. si me herus meus esse locutum quoiquam sciat

Mortali, continuò is me Exyncerasum ficerit.

Nunquam adepol mortalis quisquam fiet me certior,

Nisi hero meo uni indicasso: atq; ei quoq; ut *non* enunciet,

Id esse facinus ex te ortum. S. male credam, *et* credam tamen.

Sed hoc tu mecum tacitū habeto. M. Fidei non melius creditur.

Loquere, locus occasioq; est: libere: hīc soli sumus.

S. Herus si tuus uolet facere frugem, mecum herum perdet. M. quī
id potest?

S. Facile. M. fac ergo id facile noscam, *illegit* possit noscere.

S. Quia Adelphasium, quam herus deamat tuus, ingenua est. M.
quemodo?

De p̄done S. Eodem quo soror illius altera Anterasilis.

M. quā. Qui id credam? S. quia illas emitt in Anactorio paruolas.

S. d. M. Quanti? S. duodeuiginti minus *de p̄done* Sicutō.

M. Quanti? S. duodeuiginti minus. M. *duas illas* S. nutricem
m̄, *duas illas* et earum tertiam.

Q. d. d. m̄ nam Et qui eas uendebat, dixit se furtiuas uendere: *ut*

Ingenuas Carthagine aiebat esse. M. dii uostram fidem:

Si uera hęc sunt, nimum lepidum mibi memoras facinus:

Nam herus meus Agorastocles ibidem gnatus est.

Inde surreptus fr̄ sexennis: post, ibi qui eum surpuit,

Huc deuexit, meoq; tum hero eum hic uendidit.

Is in diuitias homo adoptauit hunc, cum diem obit suum.

S. Omnia memoras. quo id facilius fiat, manu eas asserat.

Suas popularis liberali caussa⁺ M. tace modò: *Liberali ea tacitus. M.*
Profecto ad incitas lenonem rediget, si has abduxerit. *tace modò.*

Quin prius disperibit saxo, quàm unum calicem siuerit: *una calice auerit*
Ita paratum est. s. ita Dij faxint, ne apud lenonē hunc seruam.

M. Quin hercle collibertus meus saxo eris, si Dij uolent. *con liberalis. con.*

s. Ita Dij faxint. num quid aliud memorare Milphio? *libertus.*

M. Valeas, beneq; ut tibi sit. s. pol isthuc tibi & tuo hero est in manu.

Vale, & hæc cura, clanculū ut sint dicta. M. non dictū est. uale. *non dictū est.*

s. At enim nihil est, nisi dū calet, hoc agitur. M. lepidus quū mones, *sali*
Et ita hoc fiet. s. PROBATA MATERIA⁺ ST, si probum + materies ad-
adhibes fabrum. *la est.*

M. Potin[?] ut taceas? s. taceo, atq; abeo. M. mihi cōmoditates creas,
Illic hinc abit. *ab eo* Dij immortales meum herum seruatum uolunt,
Et hunc disperditum lenonem: tantum instat eum exitij.

Satine? prius quàm unum iniectum telu[?] st, tum instat alterum. *una st. inie.*

Ibo intrò, hæc ut meo hero memorē: nā huc si ante ades seuocē, *huc ut in lam.*

Et quæ audiuiſtis modò, nunc si eadem hic iterem, inscitia[?] st. *in s. far.*

Hero uni potius intus ero odio, quàm hic sim omnibus uobis. *iterum*

¶ Dij immortales per me quanta adueniet calamitas. *¶ Dij immortales.*

Hodie ad hunc lenonem? sed ego nunc cur hic me morer? *in chadys, quata*

¶ Id negotium institutum, non datur cessatio. *aduenit calamitas*

Nam & hoc nocte consulendum, quod homini concreditu[?] st, *innoxia. S. 12*

Et illud autem inferendu[?] st consilium uernaculum. *ego nunc est qui*

Verum si sit qui malam rem mihi det, merito fecerit. *non morer.*

Nunc intrò ibo: dum herus adueniat à foro, opperiar domi. *Nam id hoc me*

ACTVS QVINTVS. *in infra in iudicium.*

HANNO Pœnus loquitur Punicè, *ipse s. s. a. l. a. d. u. g. u. o*

NYthalonim ualon uthsi corathisima comsyth *con cordi l. a. u. g. t.*

Lipho canet hyth bynuthij ad ædin bynuthij. *S. laui olā. Xij.*

Byrnarob syllo homalonin uby mysyrthoho *minij, st. h.*

Byrnarob *ad ad in Bythlym*

Bythlym mothyn noctothij uelechanti dasmachon
 yf sider brux fidele brim thy fil yth chylis chon, tem. liphul hifal
 Vth bynnim ysdibur thinno cuth nu Agorastocles
 yd chid lity the maneth ihy chirfae lycoth sith naso ely corhi Sith
 Bynni id chil lubili gubulin lasibit thym
 Bodyalyt herayn nyn nuzs lym moncoth lufim chath m.
 Exanolim uolans succurratim misti atticum esse fion t xal.
 Concubitum a bello cutim beant lalacant chona enus es
 Huiee silic panesse athidamascon alen induberte selono buthume
 Celtum comucro lueni, at enim auoso uber hent hyach aristoclem
 Et te se aneche nasotelia elicos alemus duberter mi comps uestpi
 Aodeaneq licior bodes iussum limnimcolus.
 Dpos deasq; ueneror, qui hanc urbem colunt, ut quod de mea re
 Huc ueniri te uenerim, measq; ut gnatas et mei fratris filium
 Reperirem, esiritis, Dij uostram fidem, quæ mihi surrepta sunt.
 Et fratris filium, qui mihi antehac hospes Antidamas fuit,
 Eum fecisse aiunt, sibi quod faciundum fuit: eius filium
 Hic prædicant esse Agorastoclem. Deum hospitalem ac tessaram
 Mecum fero. in hisce habitare monstratu' st regionibus.
 Hos percontabor, qui huc egrediuntur foras.

HOS PERCONTABOR, QUI HUC EGREDIUNTUR FORAS. POENUS.

A. In' tu tibi dixisse Syncerastum Milphio.

HAS ESSE INGENUAS AMBAS SURREPTITIAS

Carthaginensium? M. aio: et, si frugi esse uis,
 Eas liberali iam adferes caussa manu.

Nam tuum flagitium st, tuas populareis te pati
 Seruire ante oculos, doni quæ fuerunt libera.

Proh Dij immortales obsecro uostram fidem,
 Horum profectio certi est hominum oratio.

Quam orationem hanc aures dulces deuorant.
 Ut mihi absterscrunt omnem sorditudinem?

A. Si ad eam rem testis habeam, faciam quod iubes.

Quin

M. Quin tu mihi testis? quin tu insistis fortiter?
Aliqua fortuna fuerit adiutrix tibi.

A. INCIPERE MVLTIO est, quam impetrare facilius.

M. Sed quenam illaec avis est, quae huc cum tunicis aduenit? *avis. quo homin*

A. Num nam ita balineis circumductus pellio? *De. In a balineis*

Facies quidem adepol ingenua est.

M. Seruos quidem adepol, antiquosq; mores habet. *adepol. In a balneis. p. m. i. c. s. t. g. g. g. a. s. t. h. o. /*

A. Qui scis? M. uiden' homini sarcinatos consequi? *De. / qu. / p. /*

Atq; ut opinor, digitos in manibus non habent. *adepol. veloxes mihi.*

A. Quid iam? M. quia incedunt cum anulatis auribus, quosq; *De. / 33. / viden'*

Adibo: atq; hosce appellabo Punicè.

Si respondebunt, Punicè pergam loqui:

Si non, tum ad horum mores linguam diuortero. *ad uerbo. In ingua*

Quid ais tu? ecquid adhuc commeministi Punicè? *verbo.*

A. Nihil adepol: nam qui scire potui, dic mihi,

M. Qui illinc sexennis perierim Carthagine?

P. Proh Di immortales, ut quamplurimi ad hunc modum

Periere pueri liberi Carthagine?

M. Quid ais tu? A. quid uis? M. uin' ut appellem hunc Punicè?

A. An scis? M. quin nullus est me Poenus Punicè. *nullus me est hodie*

A. Adi, atq; appella, quid uelit, quid uenerit, *p. m. i. o. r.*

Qui sit, quoiatis, unde sit: ne parseris. *quo pater / me p. h. o. i. s.*

M. Auo, quoiates estis, aut quo ex oppido?

P. Hanno muthum balle beccha edre anech. *bechedre. Anno.*

A. Quid ait? M. Hannonem sese ait Carthagine

Carthaginensem Muthum Ballis filium.

P. Auo. M. salutat. P. domni. M. doni uolt tibi dare *Carthaginensis*

Hinc nescio quid, audin' pollicerier? *Basis.*

A. Saluta hunc rursus Punicè uerbis meis.

M. Auo, Hanno hic mihi tibi inquit uerbis suis. *noni mihi hic tibi.*

P. Me barbocca. M. isthuc sit tibi potius, quam mihi.

A. Quid ait? M. miseram esse praedicat buccam sibi: *barbocca.*

Fortasse

nos ei aab. Fortasse medicos nos arbitrat^{ur}. A. si est, nega. *negat. Si*
venire. Nolo ego errare hospit^{em}. M. auditu rufen nuco istam. *negat.*

A. Si nolo profectio uera huic tunc^{ta} expedier^{et}.

Roga nunquid opus sit. M. tu qui zonam non habes,

Quid in hanc uenistis urbem? aut quidnam queritis?

audiri in ru. P. Muphursa. A. quid ait? P. moinlec hiauna. A. quid uenit?

se in mico. M. Non audis? mures Africanos praedicat

ludiz datus. In pompam ludis uelle dare aedilibus. P. lalech labcana ni li

uelleradi bus. minicoth. A. quid nunc ait?

M. Lingulas canaleis ait se aduexisse, & nuces.

Nunc orat operam ut des sibi, ut ea ueneant.

A. Mercator est? P. isam. M. arbinā quidē. P. palum erga dectha.

A. Milphio quid nunc ait? M. palas uendundas sibi mergas datas

Vt ortum fodiat, atq; ut frumentum metat:

Ad mesim, credo, nussus hic quidem tuam. *in si qd.*

Negmida A. Quid isthuc ad me? M. certiore^m esse te uolui, *in aliud su.*
fructu se acci. Nequid furtiue illam accepisse censeas. *coll.*

piisse. P. Muphonnum sucoram. M. hem caue si feceris, *su chora*

Quod hic te orat. A. quid ait? aut quid orat? expedi. *chim*

M. Sub cratim ut iubeas sese supponi, atq; eo

Lapides imponi multos, ut sese ne^{ces}. *nos tos*

A. vera sa P. Gunebel balsamen^{em} erasan. A. narra quid est?

Quid ait? M. non hercle nunc quidem quicquam scio.

P. At ut scias nunc, dehinc Latinè iam loquar.

Seruom hercle te esse oportet & nequam & malum,

Hominem peregrinum atq; aduenam qui irrideas.

M. At hercle te hominem & sycophantam & subdolum,

Qui huc aduenisti nos captatum magdalia. *mundilia.*

Bisulci lingua, quasi proserpens bestia.

A. Maledicta hinc aufer, linguam compescas, *magdilia*
face *tace.*

Maledicere huic, tu temperabis, si sapis:

Meis consanguineis nolo te iniuste loqui:

Carthagini

- Carthagini ego sum gnatus olim, ut sis sciens. *quoniam et tu sis*
 P. O' mibi popularis, salue. A. & tu ad populum, quisquis es.
 Et si quid opus est, quaeso dic, atque impera
 Popularitatis causa. P. habeo gratiam.
 Verum ego hic unum hospitem habeo Antidamæ filium. *hic hospite*
 Quaeso commonstres, si nouisti Agorastoclem. *sum habeo.*
 A. Equem adolescentem tu hic nouisti Agorastoclem?
 Siquidem Antidamarchi quaeris adoptatitium,
 Ego sum ipse, quem tu quaeris. P. hem quid audio? *quid ego audio.*
 A. Antidamæ gnatum me esse. P. si ita est, iam tesseram
 Confer si uis hospitalem: eccam attuli. *Conferre*
 A. Agendum huc ostende. est par probè: nam habeo domi. *domi*
 P. O' mi hospes salue multum: nam mihi tuus pater,
 Pater tuus ergo mihi hospes Antidamas fuit.
 Hæc mihi hospitalis olim tessera cum illo fuit.
 A. Ergo hic apud me hospitium tibi præbebitur.
 Namque haud repudio hospitium, neque Carthaginem,
 Unde sum oriundus. P. dii dent tibi omnes, quæ uelis. *Inde sum.*
 Sed quid ais? quæ potuit fieri ut Carthagini
 Gnatus sis, hic autem habuisti Actolum patrem?
 A. Surruptus sum illinc, hic me Antidamas hospes tuus
 Emit, et is post me sibi adoptauit filium.
 P. Demarcho item ipse fuit adoptatitius.
 Sed mitto de illo nunc: ad te redeo. dic mihi,
 Ecquid meministi tuum parentum nomina?
 A. Patris atque matris memini. P. memorandum mihi
 Si noui fortè, aut si sunt cognati mihi.
 A. Ampsigure mater mihi fuit: Iachon pater.
 P. Patrem atque matrem uiuerent uellem tibi.
 A. An mortui sunt? P. factum, quod quidem egre tuli. *quod ego egre.*
 Nam mihi sobrina Ampsigure tua mater fuit.
 Pater tuus is erat frater patruelis meus.

Et is

Et is me heredem fecit, cum suum obiit diem:

Quo me priuatum p̄tior ægrè mortuo.

A tu
Sed si ita est, ut sis Iachonis filius,
Signum esse oportet in manu læua tibi,
Ludenti puero quod momordit simi.

audiasq
ades. 73. Ostende. A. inspicere. P. iam aperi, atq; ades. ostende in p.
A. Mi patrue salue. P. & tu salue mi Agorastocles. si iam aperi

A. Iterum mihi gnatus uideor, quod te repperi. audi uisq

M. Pol istam rem uobis bene uenisse gaudeo: quod le audis
Et te moneri non ne uis? P. sanè uolo.

M. Paterna oportet reddi filio bona.

Aequom est habere hunc bona, quæ possedit pater.

P. Haud postulo aliter, restituentur omnia:

Suam rem sibi saluam sistam, si illò aduenerit.

M. Facito sis reddas, etsi hic habitabit tamen.

P. Quin mea quoq; iste habebit, si quid de me fuit.

M. Fesliuom facinus uenit mihi in mentem modò.

ma opus
opera P. Quid id est? M. tua est opus opera. P. dic mihi quid lubet:
Profectò utèris, ut uoles, operam meam.

Quid est negotij? M. potin' tu fieri subdolus?

P. Inimico possum, amico est insipientia.

M. Inimicus hercle est huius. P. male faxim lubens.

M. Amat à lenone hic. P. facit id sapienter, puto. facit leno

M. Leno hic habitat uicinus. P. male faxim lubens. p̄m̄re

M. Ei duæ puellæ sunt meretrices, seruole 83. fauere

Sorores: earum hic alteram efflictim perit,

Necq; eam incestauit unquam. P. acerba amatio est.

M. Hunc leno ludificatur. P. suum quæstum colit.

M. Hic illi malam rem dare uolt. P. frugi, si id facit.

Labrica M. Nunc hoc consilium capio, & hanc fabricam apparo,

parò Ut te allegemus, qui filias dicas tuas,

Surreptasq; esse paruulas Carthagine:

Manuq;

- Manuq; has liberali caussa ambas asseras, *M m m Liberali*
 Quasi filie tue sint ambæ. intellegis? *caussa m m*
- P. Intellego hercle: nam mihi item gnate due
 Cum nutrice unâ surrepte sunt paruolæ.
- M. Lepidè hercle asimulas, iam in principio id mihi placet.
- P. Pol magis, quàm uellem. M. heu hercle mortalem catum,
 Malum, crudumq;, & callidum, & subdolum, *olice m m*
 Vt adflet, quo illud gestu faciat facilius.
 Me quoq; dolis iam superat architectonem.
- P. Sed earum nutrix qua sit facie, mihi expedi.
- M. Statura haud magna, corpore aquilo. P. atqui ipsa cæst.
- M. Specie uenusta, ore paruo, atq; oculis permigris.
- P. Formam quidem hercle uerbis depinxisti mihi.
- M. Vin' eam uidere? P. filias malo meas.
 Sed i, atq; euoca illam: si cæ meæ sunt filie:
 Si illarum est nutrix, me continuo nouerit.
- M. Heus ecquis hic est? nuntiate ut prodeat
 Foras Giddeneme: est qui illam conuentam esse uoluit. *Giddeneme: gigit de*
m m m hidd m m m
- G. GIDDENEME, nutrix. HANNO, Pænus, MILPHIO.
m m m m m
 AGORASTOCLES. PVER.
- G. Q Vis pultat? M. qui te proximus est. G. quid uis? M. chò
 Nouistin' tu illhunc tunicatum hominem qui fiet?
- G. Nam quem nunc ego aspicio? proh supreme Iuppiter,
 Meus herus quidem est, mearum alumnarum pater *Erus meus hic*
 Hanno Carthaginiensis. M. ecce autem mala. *quid est*
 Præstigiator hic quidem Pænus probus est,
 Perduxit omneis ad suam sententiam. M
- G. O mi here salue Hanno insperatissime mihi, tuisq; filiis: salue:
 atque ehò
 Mirari noli, neq; me contemplarier.
 Cognoscin' tu Giddenemen ancillam tuam? *Giddeneme v l s*
- P. Noui. sed ubi sunt meæ gnate: id scire expeto.

M Apud

A. Apud eadem Veneris. P. quid ibi faciunt? dic mihi.

A. Aphrodisia hodie Veneris est festus dies.

Oratum ierunt deam, ut sibi esset propitia.

C. Pol, satis scio impetrarunt, quando hic hic adest.

A. Eho an huius sunt illhac filiae? C. ita ut praedicas.

Tua pietas nobis planè auxilio fuit,

Cum huc aduenisti, atq; hodie in ipso tempore.

Nanq; hodie earum mutarentur nomina,

Facerentq; indignum genere questum corpore.

P. Haudones, illi haud bene si illi in mustinc.

Mesies C. Me ipsi, & eneste, dum & alamna cestinum.

nos *ad* *rob* *u* A. Quid illi locuti sunt inter se? dic mihi.

M. Matrem hic salutat hanc suam, hac autem hunc filium.

P. Tace, atq; parce muliebri suppellectili.

A. Quae ea est supellex? P. clarus clamor, sine modo,

Tu abduc hos intro, & unam nutricem simul *se mal*

Iube hanc abire ad te. A. fac quod tibi imperat.

M. Sed quis illas tibi monstrabit? A. ego doctissimè.

M. Abeo igitur. A. facias modò quàm memores, maucilim:

Patruo aduenienti coena curetur uolo.

P. Lachanam uos, quos. M. ego iam detrudam ad molas,

atq; ad *rob* *u* *Inde* *porro* *ad* *puteum*, atq; robustum codicem.

st *mm* *Ego* *faxo* *hospitium* *hoc* *leniter* *laudabit*.

A. Audin' tu patruae dico, ne dictum neiges,

Tuam mihi maiorem filiam despondcas.

P. Pactam rem habeto. A. spondes ne igitur? P. spondeo.

A. Mi patruae salue: nam nunc es planè meus.

Nunc demum ego cum illa fabulabor liberè.

Nunc patruae si uis tuas uidere filias,

Me sequere. P. iandudum equidem cupio, & te sequor. *st* *ab* *p*.

A. Quid si eamus illis obuiam? P. at ne inter uias *st* *ab* *p*.

peruim *Præbiteramus* *cas* *metuo*. *magne* *Iuppiter*

bra *tor* *Restitue*
bi *la* *me* *bon*

Restitue certas mihi ex incertis nunc opes.

A. Ego quidem amores, in eos mecum confido fore.

Sed ecce uideo ipsas. P. hæ sunt meæ filie: *ecce hæc meæ sunt*

Quantæ è quantillis iam sunt factæ: A. scin' quid est? *hij*

Cochleæ sunt è testis, ut se sustolli solent.

M. Opinor hercle hodie quod ego dixi per iocum, *hæc sunt æ bonis su.*

Id euenturum esse & seuerum, & scrium,

Vt hæ inueniantur hodie esse huius filie.

A. Pol istud quidem iam certum est, tu istos Milphio *soli solus & frequa*

Abduce intro: nos hæc hinc præstolabimur.

ADELPHASIVM. ANTERASTILIS. AGOR *moretixas*

RASTOCLES. *adolefcent* HANNO, Pœnus.

AD. F. Vt hodie operæpretiū eius, qui amabilitati aīam addiceret, *ope præstet*

Decamani & cætor illic ego hodie lepidissima munera meretricū, *qui adiecit*

Digna diua uenustissima Venerere neq; cōtēpsi eius opes hodie, *adiceret*

Tanta ibi copia uenustatum aderat, suo quæq; loco sita nitide: *opes*

Arabius murrhinusq; omnis odor complebat. haud *munde in*

Sordere uisus est festus dies Veneris, nec sanum tuum: *suo quicq; sita*

Tantus ibi clientarum erat numerus, quæ ad Calidoniam uenire *munde.*

nerant Venerem. *ueneris. Vm*

Certò enim quod quidem ad nos duas attinuit, præpotentes so *ne in famm*

ror fuimus, *pulchre palisq;*

Neq; ab iuuentute ibi in ridiculo habitæ, quod pol soror ceteris *potentes soror*

Omnibus factum est. A. N. malim iñhuc alijs uideatur, quàm uti *alijs ita videt*

te soror S. *lux. q nom*

Collaudes. AD. spero equidem: & pol ego cum ingenijs, qui *bus sumus, atq; aliæ,*

Cognosco, eo sumus gnate genere, ut deceat à culpa esse nos *ut decept*

Castas. P. Iuppiter q genus colis, aliq; hominū, p quā uiuimus *nos esse a*

Vitale æuū: quem penes spes, uitæq; sunt hominum omniū: *culpa castas*

quæda diem hunc *itaque nom.*

apud pœnū / pœnū / miz.

M 2

Sosipitem

quasq; e p^{ri}a

ACTII PLAVTI

Libertate 548

inon, e ta p^{ri}a Sospite quaso rebus mis agundis: & qbus annos multos cari,
min vlt^a patria Quasq; prima perdididi paruas, redde his libertatem, premium
esse si am pie Inuita ut esse sciam pietati. AG. omnia faciet faxo p^{ri}uppiter.
late: Nam mihi est obnoxius, & me metuit. P. tace quaso. AG. ne la

cruma patruæ.

p^{ri}os si mi mag AD. Ut uolupe³ sit homini mea soror, si quod agit, cluet victoria:
an in us AN. Sicut hodie nos inter alias prestimus pulchritudine.
pulchra AN. Stulta soror es magis q uolo, an uero pulchra uidere obsecro,
Si tibi illic non os oblitum est fuligine? AG. o patruæ, o patruæ
M patruissume. P. quid est fratris mei gnate? quid uis expedi.
AG. At enim uolo hoc agas. P. at enim ago isthuc. AG. patruæ mi
patruissume.

P. Quia est? AG. est lepida & lauta, ut sapit? P. ingenium patris
habet, quod sapit.

Ena us AG. Queres iam diu a depol sapientiam tuam. P. ecquid abast
Abusa est? AG. nunc hinc sapit, hinc sentit: quicquid sapit, meo
antore sapit. *qui quid sapit e meo antore*

homo AD. Non eo sumus genere prognata, tamet si sumus seruæ soror,
Ut deceat facere nos quicquam, quod hominū quisquā irrideat.

MVLTÆ SVNT MVLIERVVM VITIA; scd
hoc e multis unum maxumum est.

A quo 16 Cum nimis placent, nimisq; operam dant, ut placeant uiris, *nimis q, ad*
Nimix uoluptati est quod in extis nostris portentum est soror, *opera*
Quodq; haruspex de ambabus dixit. AG. uelim de me aliquid
quod dixerit.

AD. Nos fere inuito domino nostro diebus paucis liberat.

Id ego, nisi quid dij, aut parètes faxint, quid sperem, haud scio.

AG. Mea fiducia hercle haruspex patruelis promisit scio. *promisit*

me amare ha Libertatē: q me scit hāc amare. AD. Soror seque hāc. AN. sequor.
in. P. Prius, quam abeunt, si uis clama has. AG. nisi piget, consistite.

quam amabili AD. Quis reuocat? AG. qui bene uolt uobis facere. AD. facere est
occasio.

nos uolay ambas

risa piget

Sed

Sed quis homo hic est? AG. amicus uobis. AD. qui quidem inimi-
cus non est,

Bonus est hic homo. AG. mea uoluptas. AD. pol isium malim
quam malum.

AG. Siquidem amicitia est habenda, cum hoc habendum est. AD.
haud precor.

AG. Multa bona uobis facere uolt. AD. bonus bonis benefeceris.

AG. P. Gaudio ero uobis. AD. at nos ad pol uoluptati tibi.

P. P. Libertatiq. AD. isto pretio tuas nos facile feceris.

AG. Patruē nu ita me di amabunt, ut ego si sim Iuppiter,
Iam hercle ego illam uxorem ducā, & Iunonē extrudam foras.
Ut pudicē uerba fecit, cogitatē, & commodē?

Ut modeste orationem praeiit: certò hæc mea est.

Sed ut astu sum aggressus eas? P. lepidè hercle, atq; cōmodè.

Perge etiam, tentare in pauca confer: sitiunt qui sedent.

AG. Quid istic, quod faciundum est, cur non agimus? illius os *tempore in pauca*

Volo: nunc tene patruē. P. tu frugi si bonæ es. AG. uin? ego *In bis 1. de*

Hanc apprehendam? AD. an patruus est Agorastocles tuus hic? *In us vos volo.*

AG. Iam saxo scibis. nunc ego pol te ulciscar probè: *hanc adpreh.*

Nam saxo mea eris sponsa. P. Ite in ius, ne moramini, *AG. tenet. AD. an*

*Antestare me, atq; duce. AG. ego te antestabor, postea **Antestante*

Hanc amabo, atq; amplexabo. sed illud quidem uolui dicere,

Imò dixi hercle, quod uolebam. P. moramini, in ius uos uoco:

Nisi hunc stiu? st prebendi. AD. quid in ius uocas nos? quid tibi

Debemus? AG. dice illi. AD. etiam ne mea in me latrat canes? *ad latrant*

AG. At tu hercle alludiato, dato mihi pro offa sauium, *& L. u. ant. la.*

Pro offe linguam obijcito: ita hanc ego canem faciam tibi oleo *lucum.*

Tranquilliore. P. ite sultis. AD. quid nos fecimus tibi?

P. Fures estis ambæ. AD. nos ne tibi? P. uos inquam. AG. atque *He si inq*

ego scio.

AD. Qui id furti est? AG. hunc rogato. P. quia annos multos filias *1. ind. id. furti*

Meas celauistis clam me, atq; equidem ingenuas, liberas, *est*

pc in 205 Summoq; genere gnatas. AD. nunquam ^{am} ~~ecastor~~ reperies
 Tu isthuc probrum penes nos. AG. da pignus, ni nunc ~~peieres~~.
 Saniū uter utri det. AD. nihil tecum ago, abscede obsecro.

AG. Atq; hercle mecum agendum est tibi: nam hic patruus est meus.
imms 15 + ha Ero hoc patronus sim necesse est: ~~et~~ ^{et} predicabo quo modo
hoc mibi p Vos furta faciatis multa, quōq; modo huius filias
ho mcs Apud uos habeatis seruas, quas ex patria liberas

Surreptas esse scitis. AD. ubi sunt eae? aut quas obsecro?
do 1. ro aly Satis iam macerate. P. quin cloquat. AG. censeo, ergo patre.
tam mcs ma AD. Misera timco quid hoc negotij sit mea soror, ^{hercle}
raiy Ita stupida sine animo aslo. P. aduortite animum mulieres

Primum, si id fieri possit, ne indigna indignis dii darent.
 Id ego euenire uellem. nunc quod boni mihi dii danunt,
 Vobis, uostrēq; matri, eas diis est æquom gratias
 Nos agere sempiternas, cum nostram pietatem approbant,
 Decorantq; dii immortales. uos me estis filij ambæ.
 Et hic cognatus uoster huiusce fratris filius.

AD. Amabo num hi falso oblectant gaudio nos? AG. at me ita
 Dijs seruent, ut hic pater est uoster: date actūtum manus.

AD. Salue in sperate nobis pater: te complecti nos sine, ^{to liz}
 Te cupite, atq; expectate. AN. pater salue, ambæ filie
 Sumus, amplectamur ambæ. AG. quis me amplectetur postea?

P. Nunc ego fortunatus, multorum annorum miseria
 Nunc hac uoluptate sedo. AD. uix hoc uidemur credere.

inde 20 p Qui magis credatis dicam. nam uostra nutrix primulum
85 - q card Me cognouit. AD. ubi amabō est? P. apud hunc est. AD. quæso
ly qui lubet

Tam diu tenere collum, priusquā te mihi desponderit?

AG. Omutto. AD. sperate salue. AG. omitte salutem: amplectere.

O mite s AD. Nolo ego isthuc, enicās. AG. condamus alter alterum
lucor in alle Ergo in neruom brachialem. quibus nunc in terra melius sit?

na. nolo AD. Eucuiunt digna dignis. P. tandem huic cupitum contigit.
es f i luc am cad O Apella

AG. O' Apella, o' Zeufis pictor, cur numero estis mortui,
 Hinc exemplum ut pingeretis? nam alios pictores nihil moror. *hinc meo &*
 P. Dij deæq; omnes uobis habeo merito magnas gratias, *malis te de ampla*
 Quom hac me letitia tanta, & tantis affecistis gaudijs, *in il mox me hinc me*
 Ut meæ gnatae ad me redirent in potestatem meam. *Si hanc hanc & ampla*

AD. Mi pater tua pietas planè nobis auxilio fuit. *2y Drags.*

AG. Patru in memoriam habeas, tuam maiorem filiam *facio*
 Mihi te despondisse. p. memini, & dotis quid promiserim.

ANTHEMONIDES, miles, & eidem.

ANT. SI ego inuam non ultus fuero probè, quam lenoni dedi,
 Tum profectò me sibi habeant scurræ ludificis caueus: *ludi f. w. ludi*
 Etiam me ad prandium ad se adduxit ignauissimus: *f. cis um is r. h. am.*
 Ipse abiit foras, me reliquit pro atriensi in ædibus.
 Vbi nec leno, neq; ille redeunt, nec quod edam, quicquam datur *edam*
 Promere: partem prandij pignus cepi, abij foras.

pro me Sic derisorum ære militari tetigero lenunculum. *derisor. ære mi h. am.*

in Nactus est hominem, mina quem argenti circunduceret. *Sic derisor ære*

Sed mea amica nunc mihi irato obuiam veniat uelim: *mili. ære.*

Iam pol ego illam pugnis totam faciam ut sit *merulea: **morula morula*

Ita replebo atritate, ut atrior multo fiet,

Quam Aegyptij, aut qui cortinam ludis per circum ferunt.

AN. Tene sis me arête mea uoluptas, male ego metuo miluos:

Mala ista bestia est, ne forte me auferat pullum tuum. *mala illa bestia*

Vt nequo satis te complecti mi pater. *H. N. ego me moror*

ANT. Ego me moror, p. p. modum, hoc obsonare prædium potero mihi.

Sed quid hoc est? qd hoc? qd hoc est? qd ego uideo? quo modo?

Quid hoc est conduplicationis? quæ hæc congemination?

Quis hic homo est cum tunicis longis, quasi puer cauponius?

Satin? ego oculis cerno? est ne illæc mea amica Antera stilis? *ant. ære. stilis*

Et ca est certò. iam pridem ego me sensi nihili pendier.

Non pudet puellam amplexari baliolum in media uia? *bal. iol. Bal. iol.*

Iam ego hercle illum ex cruciandum totum carnis fici dabo. *de vi. glasse*

M 4 Sanè S. S. Enio lus

Iona seg. m. m. m.

~

mulic b x o f x Sanè genus hoc mulicrosum est tunicis demisitijis.

mulic b x o f x Sed adire certum est hanc adamatricem Aphricam. *afri ca*
Heus tu, tibi dico tu mulier, ecquid te pudet?

Quid tibi negotij est autem cum isth^{ost} hoc dic mihi. *ost / q no*

tibi hanc P. Adolescens salve. ANT. nolo, nihil ad te attinet. *ist hoc dic*

ligi lo Quid tibi isthanc digito tactio est? P. quia mihi lubet.

ANT. Lubet? P. ita dico. ANT. ligula i hinc in malam crucem. *ligula*

me hoi ama Tu ne etiam amator audes esse hallex uiri? *+ in mali*

to x Aut contrectare, quod mares homines amant? *multum*

Deglupta me Deglupta, mena, sarapis, senicinctium,

ray, xapi x Mastruga, halagoras, amân? tu autem plenior

mentiu Alij ulpici, quàm sint Romani remigess-

ma thau ta G. Num tibi adolescens mala, an dentes pruriunt

Qui huic es molestus? an malam rem queritas? *in*

ampli q B Cur non adhibuisti, dum hæc loquereris, tympanum? *du q frc*

R S m d m i Nam te cinædum esse arbitror magis, quàm uirum.

alui ipi q m ANT. Scin? quàm cinædus sum? ite istinc serui foras,

R Rom ad Efferte fusteis. A G. heus tu si quid per iocum

Dixi, nolito in serium conuertere.

AN. Quid tibi lubido est obsecro Anthemonides

Loqui inclementer nostro cognato, & patri?

Nam hic noster pater est, hic nos cognouit modò, *agno uir*

Et hunc sui fratris filium. ANT. ita me Iuppiter

Bene amet, benefactum, gaudeo, & uolupe? st mihi,

Siquidem Si quid lenoni huic obtigit magni mali,

Cumq; è uirtute uobis fortuna obtigit.

AD. Credibile ecastor dicit, crede huic nu pater.

P. Credo. A G. & ego credo. sed eccum lenonem Lycum.

Bonum uirum eccum uideo: se recipit domum.

P. Quis hic est? A G. utrum uis est, & leno, & Lycus.

A G. In seruitute hic habuit duas filias tuas.

hic filia ha Et mihi hic aurisur est. P. bellum hominem quem noueris.

bruz las.

Rapiamus.

AG. Rapiamus in ius. P. minime. AG. quapropter? P. quia
Iniuriam multo induci satius est.

LYCVS. AGORASTOCLES. HANNO. *Poenus.*

— CRO ANTHEMONIDES. *mihi*

L. DECIPITVR NEMO *quidem* mea sententia,
Qui suis amicis narrat recte res suas.

Nam omnibus amicis meis id demum conuenit, *A mijs tuam vnu*
Vt me suspendam, ne addicar Agorastodli.

AG. Leno eam in ius. L. obsecro te Agorastocles
Suspendere ut me liceat. P. leno in ius te uoco.

L. Quid tibi mecum autem? P. quia *hasce affirmo liberas, modo. hanc aie*
Ingenuasq; esse filias ambas meas, *liberas.*

Quae sunt surreptae cum nutrice paruula. *Subripit. Et sume sub.*

L. Iam pridem equidem is huc sciui, et miratus fui *unp h.*
Neminem uenire, qui istas assereret manu.

Meae profecto non sunt. AN. leno in ius eas.

L. De prandio tu dicis. debetur. dabo.

AG. Duplum pro furto mihi opus est. L. sume hinc quidem.

P. Et mihi supplicij multis. L. sume hinc quid lubet.

AN. Et mihi quidem minam argenti. L. sume hinc quid lubet.

Collo rem soluam iam omnibus quasi baiolus.

Nunquid recusas contra me? AG. aduersum quidem. *A G. haud probat*

Ita igitur intro mulieres. sed *patruae mihi. mi qd am opp. haud*
Mibi tuam, ut dixisti mihi, desponde filiam. *verbis.*

P. Haud aliter ausim. AN. bene uale. AG. et tu bene uale.

AN. Leno arrabonem hoc pro mna mecum fero.

L. Perij hercle. AG. imò haud multo post in ius ueneris. *In ius. post si in.*

L. Quin egomet tibi me addico, quid pratore opus est? *huc. In ius. 31 si in*

Verum obsecro te, ut liceat simplum soluere. *in vi. s. l. ius*

Trecentos philippos credo corradi potest, *postulas.*

Cras auctionem faciam. AG. tantisper quidem

Vt sis apud me lignea in custodia.

M 5

Fiat.

L. Fiat. AG. sequere intrò patrue mi, ut hunc festum diem
 Habeamus hilarem, huius malo, & nostro bono.
 Multum ualete, multa uerba fecimus.
 Malum postremo omne hoc ad lenonem redit.
 Nunc quod postremum est condimentum fabulae,
 Si placuit, plausum postulat comœdia.

Scena superuacanea, parumq; sibi constans.

AGORASTOCLES. LYCVS. HANNO, Pœnus.

ADELPHASIVM. ANTERASTILIS.

ANTHEMONIDES.

sub. AG. **Q**uam rem agit is miles, quoniam lubet patruo meo
 Loqui inclementer? ne murere mulieres *murere*
 Quod eum sequuntur, modò cognouit filias
 Suas esse has ambas. L. hem quod uerbum aureis meis
 Tetigit? nunc peristi *hanc* unde hæ perierunt? AG. domo,
 Carthaginenses sunt. L. at ego sum perditus.
 Illuc ego metui semper, ne cognosceret
 Eas aliquis, quod nunc factum est. *ut* misero mihi,
 Periere opinor duodeuiginti minæ,
 Quis ego hasce emi. AG. & tu ipse peristi Lyce,
 Carthaginenses sunt. L. at ego sum perditus.

Emi nasce
 P. Quis hic est? utrum is est? *nouelle nouellicus*
 In seruitute filias *habuit duss.*
 AG. *ut* **E**t mihi aurifur est. P. bellum hominem quem noueris. *ut*
 Leno rapacem te esse semper credidi:
no ueris AN. Verum etiam furacem, qui nouerunt magis.
quo rapa L. Accedam. per ego te & tua genua obsecro,
am uisse Et hunc, cognatum quem tuum esse intellego,
 Quando boni estis, ut bonos facere addecet,
 Facite oro, ut uostro subueniatis supplici.
accidit Iam pridem equidem sciui istas esse liberas,
ve Et expectabam si quis eas assereret manu: *tu uis qd*

Nam

Nam meæ prorsum non sunt. tibi autem aurum tuum
Reddam, quod apud me est, & iusiurandum dabo
Me malitiose nihil fecisse Agorastocles.

AG. Quod mihi par facere sit inde tamen egomet consulam. *q' me de se n' l*
Omte genua. L. mitto, si ita sententia est.

AG. Heus tu leno. L. quid lenonem uis inter negotium?

AG. Utinam argentū mihi reddas, priusquam in neruom abducere.

L. Dij meliora faxint. AG. sic es, tu ideo cœnabis foris.

Aurum, argentum, collum, leno scias te debere simul.

P. Quid me hac re facere deceat, egomet mecum cogito. *et nunc ab eo sum v' l*
Si uolo hunc ulcisci, liteis in alieno oppido sequor: *53. ca. 5. n. l. v. l.*
Quantum audiui ingenium & mores eius quo pacto sient.

AD. Mi pater, ne quid tibi cum isthoc rei fiet, maxumē obsecro. *Sit ac masin*

AN. Ausculta sorori, abi, diiunge inimicitias cum improbo. *ob. 20.*

P. Hoc age sis leno, quanquam meruisse te ut percas, scio, *5. 2. 1.*
Non experiar tecum. AG. neq' si aurum mihi reddes meum *neg. 5. 5. 1.*
Leno quando ex neruo emissus compingere in carcerem.

L. Iam autem, ut soles, ego Pœne tibi me purgatum uolo. *pro. na. tu*

Si quid dixi iratus aduersus animum tui sententiam,

Id uti ignoscas quaeso: & cum istas inuenisti filias,

Ite me dii ament, mihi uolupta' est. P. ignosco, & credo tibi. *voluptati. 20*

AN. Leno tu aut amucam mihi des facito, aut auri reddas mnam. *1. m. bi*

L. Vin' tibicinam meam habere? AN. nihil moror tibicinam.

Nescias utrum ei maiores buccæ ne an mammae sient.

L. Dabo quod placeat. AG. cura. L. aurum cras statere ferā tuū. *sat. 2. 5. 1.*

AG. Facito in memoria habeas. L. mules sequere me. AN. ego *ue. 2. 5. 1.*
rō sequor. *feram. 1. m.*

AG. Quid ais patruæ? quando hinc ire cogitas Carthaginem?

AN. Nam tecum unā ire certum est. P. ubi primum potero, illico.

AG. Dum auctionem facio, hic opus est aliquot ut mancas dies.

P. Faciam ut uis. AG. agesis eamus; nos curemus. plaudite. *facias. 1. m. v. l.*

ut. 2. 5. 1. M. ACT II *25.*

M. ACTII PLAVTI
PERSA.

DRAMATIS PERSONAE.

TOXILVS, <i>seruos.</i>	LEMNESCELENE, <i>ancilla.</i>
SAGARISTIO, <i>seruos.</i>	PAECNIVM, <i>puer</i>
SATVRIO, <i>parasitus.</i>	PERSA, <i>uirgo.</i>
SOPHOCLIDISCA, <i>lena.</i>	DORPALVS, <i>leno.</i>

ARGVMENTVM.

PROfecto domino, suos amores Toxilus

Emit, atq; curat leno ut emittat manu.

Raptumq; ut is emat de *prædone* uirginem, *Sui parasiti*

Subornatam suadet *parasiti* filiam: *Subornata filia*

Atq; ita intricatum ludit potius Dorpalum.

prædone. S. R. q. m.

ALIVD ARGVM.

CVM herus Timarchides à domo abesset, Timarchis
Cdx liberam mulierem amat Toxilus seruus, quam le
no Dorpalus dare renuit, ni dentur numerati sexcenti nũs
mi. Amator sodalem seruum conuenit Sagaristium: amos
res illi suos aperit: opem petit: impetratq; . huic nanque
erant ab hero fortè pecuniæ, ut ex illis boues emerentur.
hos nũmos mutuos dat sodali suo: quibus ille ab lenone
suam sibi recipit amasiam: & ut ab eo datam uendicer pe
cuniã, hanc commentatur fallaciam: subornat uirginem
Persam Saturionis parasiti filiam, simulatq; puellam ab
hero missam ex Arabia ut Athenis ueneat, Sagaristiumq;
aduenientem aduenam. hic cum lenone paciscitur mulie
rẽ sexaginta minis. soluta pro muliere pecunia, parasitus
aduenit: filiam suam liberam asserit, & remittit domum.
Lenonem in ius uocat, qui emerat ingenuam. agnoscit ille
se emunctum pecunia. serui obsonant, & pergræcantur si
mul, aduenientemq; lenonem deludunt, suisq; hoc pacto
Toxilus gaudet amoribus.

Adm

ACTVS PRIMVS.

TOXILVS. SAGARISTIO, serui.

T. Vi amans egēs ingressus est princeps iu amo
ris uias,

Superauit arumnis suis arumnas Herculis.

Nam cum leone & cum excetra, cum ceruo, ysa 104.
cum apro Aetolico, se terra

Cum auibz Stymphalicis, cum Antæo deluctari mauelim, Antæo . A

Quam cum amore: ita fio miser querendo argento mutuo.

Nec quicquam, nisi Non est. Sciunt respondere, quos rogo. A mihi

Q. VI SVO hero seruire uolt bene seruos seruitutem, ne

Aedepol multa illum in pectore collocare oportet. Conlocas

Quæ hero placere presenti atq; absenti censeat. Amias 1 p lacere ten:

Ego neq; lubenter seruiro, neq; satis sum hero ex sententia: fear gni atq;

Sed quasi lippo oculo me meus herus utitur: manum ab pmi suo.

Abstinerè haud quit tamen. Quin mihi imperet, quin me suis innot quid mihi

Negotijs præfulciat. s. quis illhic est, qui contra me astat?

T. Quis hic est qui contra me astat? similis Sagaristionis est.

S. Toxilus hic quidem meus est amicus. T. is est profecto. s. cum

Esse opinor. T. congregiâr. s. cōtrâ aggrediâr. T. ô Sagaristio, no. g. 202

Dij ament te. s. ô Toxile, dabunt dij quæ exoptas. ut uales?

S. T. Ut queo. S. quid agitur? T. uiuitur. S. satî' ergo ex sententiâ

S. T. Si eueniunt quæ exopto, satis. S. nimis stultè amicis utere.

S. T. Quid iam? S. quia iam imperare oportet. T. mihi quidē tu iam

Eras mortuus, quia tē non uisitau. s. negotium

Aedepol. T. ferreum fortasse. s. plusculum annum fui

Em Præferratus apud molas tribunus uapularis. T. uetus

Iam isthæc militiâ est tua. s. satî' tu usq; ualuisisti? T. haud pbē.

S. Ergo aedepol palles. T. saucius factus sum in prælio prælio

Veneris sagitta, Cupido cor meum transfixit. s. iam A a uenit p h

Serui hic amant? T. quid ergo faciam? dijs ne aduerser? quasi

TITANI, cum dijs belligerem, sat quibus esse non queam? Sagitta.

Vide

Cupido.

s. Vide modo ut mea catapultæ tuum ne transfigant latus.

τ. Basilice eleutheria agito. s. quid iā? τ. quia herus peregre est.

s. Ain? tu, peregre est? τ. sicubi tibi bene esse potes pati, *pat*

S. hab Veni, uiues mecum, basilico accipere uictu. s. uah *pat*
Iam scapule pruriunt, quia te isthæc audiui loqui.

τ. Sed hoc me unum ex cruciat. s. quidnam id est? τ. hæc summa

T. t. te di est, hodie mea

S. i. ma. h. ec Amica sit ne libera, an sempiternam seruiat *cruciat*
me a. m. i. a. su Seruitutem. s. quid uis ergo? τ. tu tibi me facere potis es *quid*
lib. exa. tu. jam Sempiternū. s. quæadmodū? τ. ut des mihi numos sexcetos, quos *num. vis*

jam. forte Pro capite illius pendam, quos continuo reponam sibi

pat. t. t. u. g. In hoc triduo, aut quatrinduo. age sis benignus. subueni.

T. t. me. te. am. i. u. i. τ. Qua confidentia rogare tu a me tantum, audes *arg. p. h. s. de.*

t. b. i. me. p. o. l. e. s. t. Argentum impudens? quin si egomet totus uenecā, uix pote est

imp. p. i. t. u. d. q. u. i. Recipi, quod tu me rogas. nam tu *a. q. u. a. m. a. p. u. m. i. c. e.*

ai. t. v. j. m. i. n. nunc postulas,

de. j. me. m. o. s. Qui ipse sitiat. τ. siccine hoc te mihi facere? s. quid faciam?

am. o. s. τ. rogas?

Alicunde exora mutuum. s. tu fac idem quod merogas.

τ. Quæsiui: nusquam repperi. s. queram equidem, si quis mihi

Credat. τ. nempe babes in mundo. s. si id domi esset mihi,

T. b. i. u. a. s. t. e. iam pollicerer: hoc meū est, ut faciam sedulo.

S. re. c. i. p. e. t. τ. Quicquid erit, recipe te ad me. s. quare tamen: ego itē sedulo.

T. o. p. e. r. a. d. a. Siquid erit, faxo iam ut scias. τ. obsecro te, rescroq;

S. a. d. o. d. e. o. m. e. Operam da hanc mihi fidelem. s. ab tu nunc odio me enicas.

en. i. c. a. s. τ. Amoris uitio non meo, tibi morologus fio.

s. At pol ego abs te concessero. τ. iam ne abis? bene ambula.

Sed recipe te quam primum potes. s. caue suas mihi *su. q. u. e. s. t. i. o.*

In quæstione. τ. usq; domi ero, dum excoxero lenoni malum.

SATVRIO, parasitus.

L. m. o. n. i. m. a. l. u. m. VETEREM atq; antiquom quæstum seruo atq; obtineo,

L. m. a. l. i. q. u. a. m. Et magna cura colo. nam nunquam quisquam meum *me. u. m.*

q. u. i. d. a. m. m. a. i. o. r. u. m. Maiorum

ma. i. o. r. u. m.

Maiores fuit, quin parasitando pauerint *ut teres suos. do.*

Scilicet paternos, proavos, abavos, attavos, tritavos,

Quasi mures semper edere alienum cibum:

Neque edacitate eos quisquam poterat vincere.

N. Namque his cognomentum, auris capitonibus. *q. s. ego metum reat dney*

Vnde ego questum hunc obtineo, et maiorum locum.

Neque quadruplari me uolo: neque enim decet

Sine meo periculo ire aliena ereptum bona.

Neque illi qui faciunt, mihi placent, plane loquor.

NAM REIPUBLICAE CAUSSA QUI NON ID FACIT MAGIS, Q. M. ID FACIT.

Quam sui questu, animus haud induci potest, eum

M. Effe autem et fidelis, et bonus, sed legirupā qdē, ni det in publicū sed si legirupā

Dimidium, atque etiam in ea lege adscribier, ubi quadruplator *qui non, non*
in quempiam

Illexit manum, tantidem ille illi rursus iniiciat manum,

Ut equa parti prodeant ad Treisuiros.

Si id fiat, ne isti faxim nusquam appareant,

Qui hic albo pariete aliena oppugnant bona. *ext. fr.*

Sed sum ne ego stultus, qui rem curo publicam, *albo ca. h.*

Ubi sunt magistratus, quos curare oporteat?

Nunc huc introibo, uisam hesternas reliquias,

Qui euenerint, recte nec ne, num insuerit febris: *q. ni morum in re. h.*

Operte ne fuerint, ne quis obrepta uerit.

Sed aperiuntur aedes, remorandus est gradus.

TOXILVS, seruos. SATVRIO, parasitua.

T. O Mnem rem inueni, ut sua sibi pecunia

Hodie illam faciat leno libertam suam.

Sed eccum parasitum, quoius auxilio mihi *non auxilio est opus.*

Est opus: simulabo quasi non uideam, ita eliciam *et illi, tam uideat alii.*

Verum, curate istic, atque appropriate uos. *ac uis uisum*

Ne mihi mor e sit quicquam, ubi ego intro aduenero.

Commisce mulsum, struthica, coluthicaq; appara. *si j. m. b. y. a. coluthi.*

Bene agna pira.

- ius tuu* Bene & in struthis concaleat, & calamum inijce.
Bene me in iun Iam pol ille hic aderit credo congerro meus.
uis. s. Me dicit, euge. t. lautum credo à balineis
si ab a iun Iam hic affuturum. s. ut ordine omnem rem tenet?
e bal neis t. Collyre facite ut madeant, & colliphia *coliphia*
si iun Ne mihi incocta detis. s. rem loquitur ueram, nihil *loq iun*
uam Sunt crude, nisi quas madidas glutias. *glutias ora*
+ Tum nisi cremore crasso socias, collyriceum
ra soft Nihil est macrum, illud è nigro compellucidum. *e pigro com*
ing iun Quasi iure se amesse, ius decet: collyriceum *pellucidum*
H. h Nolo in uesciam quod eat, in uentrem uolo *prio in postu*
pigo Prope me hic nescio quis loquitur. s. o mi Iuppiter
ius am Terrestris, coc pulonus compellatitius.
Torre t. O Saturio, opportunè aduenisti mihi.
re me lo s. Mendacium ædepol dicis, atq; haud te decet:
o iun Nam Esurio uenio, non aduenio Saturio.
Do t. At edes iam, nā intus uētris fumiāt focula: cale fieri iussit reliqua.
uam s. Pernam quidē ius est apponi frigida postridie. t. ita fieri iussi.
uam s. Ecquid hal legis? t. uah rogas?
uam s. Sapis multum ad genium. t. sed ecquid meministi here,
Ecquid Qua de re ego tecum mentionem feceram?
Anglo s. Memini, ut muræna & conger ne calefierent: *ne*
 Nam nimio melius appetuntur frigida. *appetuntur*
 Sed quid cessamus pralium committere?
 Dum mane est, omneis esse mortaleis decet.
 t. Nimis penè mane' st. s. MANE QVOD tu occeperis
 Negotium agere, id totum procedit diem.
 t. Quæso animum aduerte: hoc enim iam heri narraui tibi:
 Tecumq; oraui, ut nummos sexcentos mihi
 Dares utendos mutuos. s. memini, & scio,
 Et te me orare, & mihi non esse quod darem.
 Nibili parasitus est, quoi argentum domu' st. *Lo mi dnt*
 Lubido

Lubido extemplo cœpere est conuiuium,

Tuburcinari de suo, si quid domi est.

Cynicum esse egentem oportet parasitum probè:

Ampullam strigilem, scaphium, soccos, pallium,

Marsupium habeat: inibi paulum præsidij, *Marsupium*

Qui familiarem suam uitam oblectet modò.

T. Iam nolo argentum, filiam utendam tuam

Mibi da. s. nunquam ædepol quoquam etiam utendam dedi. *Ququam*

T. Non ad isthoc quod tu insimulas. s. quid eam uis? T. scies.

Quia forma lepida & liberali est. s. res ita? st.

T. Hic leno neq; te nouit, neq; gnatam tuam.

s. Me ut quisquam norit, nisi ille qui præbet cibum?

T. Ita est: hoc tu mihi reperire argentum potes.

s. Cupio hercle. T. tum tu me sine illam uendere.

s. Tū? illam uendas? T. imò alium adlegauero,

Qui uendat, qui esse se peregrinum prædicet.

Est leno isthic: nondum sex menses Megaribus

luc Huc est quom commigrauit. s. pereunt reliquie. *Sicut 7 hic leno*

Posterius isthuc tamen potest. T. scin? quàm potest?

Nunquam hercle hodie prius hic edis, ne frustra sis,

Quàm te hoc facturum, quod rogo, affirmas mihi:

Atq; nisi gnatam tecum huc iam, quantum potest,

Adducis, exigam ego hercle te ex hac decuria.

Quid nunc? quid est? quin dicis quid facturus sis?

s. Quæso hercle me quoq; etiam uendas, si lubet,

Dum saturum uendas: hoc si facturus, face,

Faciam equidem quæ uis. T. benefacis: propera, abi domum.

• Præmonstra doctè: præcipe astu filia,

Quid fabuletur, ubi se natam prædicet,

Qui sibi parentes fuerint, unde serrupta? st: *Unde (ux ruga (u*

Sed longè ab Athenis esse se gnatam autumet:

Et ut adfleat, cum ea memoret. s. etiam tu taces?

N

Tæ

Ter tanto peior ipsa est, quàm illam tu esse uis.

- T. Lepide hercle dicis. sed scin' quid facias? cape *canon*
Tunicam atq; Zonam, & chlamydem afferto, & causiam
Quam ille habeat, qui hanc lenoni huic uendat. s. heu probè.
T. Quasi sit peregrinus. s. laudo. T. & tuam gnatum tamen
Ornatam adduce lepide in peregrinum modum.

Id est, unde Sed *propter* ornamenta? T. abs chorago sumo, *ab* *trago*

Dare debet Præbenda ediles locauêre: inde petito. *ab* *chorago*

bona s. Iam faxo hic aderunt, sed ego horum nihil scio.

duos loca T. Nihil hercle uerò: nam ubi ego argentum accepero,
urum Continuo tu illam à lenone asserito manu.

s. Tibi habeat, si non extemplo ab eo abduxero.

T. Abi, & isthuc cura. s. me tibi. T. ego puerum uolo
Mittere ad amicam meam, ut habeat animum bonum,
Me esse effecturum hodie. nimis longum loquor.

ACTVS SECVNDVS.

SOPHOCLIDISCA, lena. LEMNESCELENE, ancilla.

s. Satis fuit indocta, immemori, insipienti dicere toties:

Nimis tādē me quidē pro barda, & pro rustica reor habitā
Esse abs te. quāquā ego uinū bibo, at mādāta nō cōsueui simul

Uinum Bibere. uinū equidem iam satis tibi spectatam esse censueram, *et*

Et meos mores. nam equidem te iam sēctor quintum hunc an-
num: quin interim

quo me te uis Credo, canis si in ludum iret, potuisset iam fieri, ut probè

credo Literas sciret: quom interim meum ingenii fāns non edidicisti,

tu Atq; infāns. potin' es, ut taceas? potin' ne moneas memini, & scio,

Et calleo, & cōmemini: amas pol misera, id tuus scatet animus.

Ego tibi isthuc placidum ut sit, faciam. L. AECASTOR

MISER EST, qui amat.

s. Certò is quidē nihil est, qui nihil amat: qd ei homini opus uita est?

non uultus Ire decet me heræ obsequēs, filia libera mea opera ocysus sit.

uolens Conueniā hunc Toxilu: eius aureis quæ sunt mādāta, onerabo.

TOXIL

TOXILVS, seruus. PAEGNIUM, puer.

SOPHOCLIDISCA.

T. **S**atin' hæc tibi sunt plana & certas satini' hæc meministi, & tences?

P. Melius quàm qui docuisti. T. ain' uerò uerbereum caput?

P. Aio enim uero. T. quid ego dixi? P. ego recte apud illam *dixero*

Dixero. T. non adpolsas. P. da hercle pignus, ni omnia

Memini & scio. T. equidem, si scis tute quot habeas hodie

Digitos in manu, eodem pignus tecum. P. audacter, tibi si *digo*

Lubido est perdere. T. bona pax sit potius. P. tum tu igitur

Sine me ire. T. & iubeo, & sino. sed ita uolo te curare, ut domi

Sis, cum ego te esse illic censeam. P. faciam. T. quò ergo is

nunc? P. domam:

Vii domi sim, cum illic censeas. T. seclus es tu puer,

Atque isthanc ob rem ego aliquid te peculiabo. P. scio.

Videi hercle herili ut solcat opprobriari impudicitia:

Nec subigi queant unquam, ut pro ea fide habeant iudicem.

T. Abi modo. P. laudabis saxo. T. sed has tabellas Pægnium

Ipse Lemniscelenæ fac des: & quæ iussi, nuncia.

S. Cesso ire ego quò missa sum? P. eo ego. T. i sanè, ego domū

Ibo, fac hanc rem cum cura geras: curriculo uola.

P. Isthuc marinus passer per circum solet. ille hinc labit.

Sed quis hæc est, quæ me aduersum incedit? S. Pægnium hic quidem est.

P. Sophoclidisca hæc peculiaris est eius, quò ego

Sum missus. S. nullus hodie esse hoc peior perhibetur puer.

Compellabo. P. nunc commorandu' est mihi apud hanc obicem.

S. Pægnium deliciae pueri salue. quid agis? ut uales?

P. Sophoclidisca dii me amabunt. S. quid me: utrum? P. nescio.

Verum si ut digna es faciant, oia habent, & faciant male.

S. Mitte male loqui. P. cū ut dignus es dico, bene, nō male loquor.

S. Quid agis? P. fortunam scelestam te astans contrā contor.

N a

Certè

aut an s. Certè equidem puerum peiorem, quàm te, noui neminem.
 P. Quid mali facio? aut quoi maledico? s. quoi pol cunq; occide-
 fio est.

ergo P. Nemo homo unquā ita arbitratus est. s. at pol multi esse ita sciūt.
 P. Eia. s. eia. P. tuo ex ingenio mores alienos probas.
 s. Fateor, profectò me esse ut decet lenonis familie.

Satis iam dictum habeo. quid tu? confitere, ut te autumo?

P. Fatear, si ita sim. s. iam abi, uicisti. P. iam abi. s. ergo hoc
 mihi expedi,

agis Quò abis? P. quò tu? s. dic tu, prior rogavi. P. at pòst scies.
 s. Eo quidem ego hinc haud longè. P. & quidem ego haud lon-
 ge. P. s. quò ergo scelus?

P. Nisi sciero prius ex te, tu ex me nunquā hoc, quod rogitas, scies.

s. Nunquam acastor hodie scibis prius, quam ex te audiuero.

P. Ita ne est? s. ita ne est? P. mala. s. scelestus. P. me haud de-
 cet. s. me quidem haud decet.

P. Quid ais, certum tibi est celare quò iter facias pessuma?

s. Offirmasti occultare quò te immittas pessume?

de to P. Par pari respondes, dicito, aut, abi iam: quando ita certa res,

abi iam Nihil facio scire, ualeas. s. asta. P. at propere. s. & pol ego.

P. Ecquid habes? s. ecquid tus? P. nihil. s. cedo primum ergo.
 P. est ne hæc manus?

s. Vbi illa altera est furtifica leua? P. domi, ecce huc nullā attuli.

s. Habes nescio qd. P. ne me attrecta subigatrix. s. sin te amos

subigatrix P. Male operā locas. s. qui? P. quia enim nihil amas,
 cum ingratum amas. *Ingrediamur*

Ingrediamur s. Tempori hanc uigilare oportet formulam, atq; ætatulam: *ut amos.*
 Ne ubi capillus uersipellis suat, fœde semper seruias.

has Tu quidem aut etiam es octoginta pondo. P. at confidentia

illa multitia mulitur magis, quàm pondere.

multo s. Atq; ego hanc operā perdo. P. qd iam? s. quid peritis prædico.

multo P. Sed cesso. s. mane. P. molesta es. s. ero quoque, nisi scio quò

ergo

ergo

te agas

te agas.

P. Ad uos. s. & polego ad uos. P. q. l. co? s. q. l. id ad te attinet?

P. Enim non ibis nunc uicissim, nisi scio. s. odiosus es.

P. Lubet: nunquā hercle isthuc exterebrabis tu, ut sis prior,

Quā ego siem. s. malitia certare tecum, nufcra est.

P. Merx tua mala est. s. quid est quod metuas? P. isthuc (idem

quod tu s. N

P. Dic ergo. P. ne hoc quoiquā homini dicere, edictum est mihi

Magnopere, nec quoiq. homini credendum: omnes muti ut prius

Loquerentur hoc, q. ego. s. at tu hoc face fide credamus data.

P. Noui, omnes sunt lenae leuifide, neq. leuius tippula

Pondus est, quā fides lenonia. s. dic amabo. P. nolo ames.

P. Facile impetras, tecū habeto. P. & tu hoc taceto. s. tacitū erit.

P. Celabitur. s. Toxilo has fero tabellas tuo hero. P. abi:

Eccillum domi, & hanc ego ad Lemnesclenem tuā herā abiete

Obsignatum. s. quid istic scriptum? P. iuxta tecum scio: & hanc est

Nisi fortasse blāda uerba. s. abeo. P. at ego abiero. s. ambula.

SAGARISTIO, seruos.

I Oui opulento, inclyto, Ope gnato, supremo, ualido, uiripo-

tenti,

Opes, spes bonas, copias, commodanti lubens uitulorq. merito,

Quia meo amico amiciter hanc commoditatis copiam

Danunt argenti minuti, uti egenti opem afferam.

Quod ego non magis somniabā, neq. opinabar, neq. censebam.

Nā herus meus ad me iam misit, domutos boues uti sibi mercarer.

Eam fore mihi occasione: ea nunc quasi decidit de cælo, dedit

Argentum. nam ibi mercatū dixit esse die septimi. stultus q. hoc

Mihi daret argentū, quoui ingenū nouerat. nā hoc argentū

Alibi abutar: boues quos emerē, non erant. nunc & amico meo

Prosperabo, & genio meo multa bona faciam. diu quod bene

Erit die uno absoluam: tax tax tergo erit meo, non curo.

Nunc amico bobus domitis mea ex crumena largiar:

Nā

Nā

Nam

Nam id demum lepidum est, triparcos homines, uetulos, auidos, aridos

alium Bene admordere, qui allium seruo obsignant cum sale.

nam VIRTUS EST, VBI OCCASIO admonet, despicere. quid faciet mihi?

alium Verberibus cædi iusserit, compedes imponi uapulem.

nam Ne sibi me credat supplicem fore nã illi mihi iam nihil noui

alium Offerri potest, quin sim peritus. sed Toxili puerũ Pægniũ cecũ.

PAEGNIUM, puer. SAGARISTIO, seruus.

nam P Ensum meum quod datum est, confici: nunc propero domum.

nam Mane, etsi pperas Pægniũ, ausculta. p. emere oportet tibi

nam Quem obedire uelis. s. aya. p. exhibeas molestiã, ut opinor,

nam Si quid debeant, qui nunc sic tam es molestus. s. scelerate

nam Etiam respicere ego scio quid sis ætatis. p. ehò isihuc

nam Maledictũ impune auferes? s. ubi Toxilus est? p. ubi illi lubet,

nam Neq; te consulit. s. etiam ne dicis, ubi sit uenefice?

nam Nescio inquam, ulnutriba tu. s. maledicis maiori? p. prior

nam Promeritus, perpetiare. seruam operam, linguam liberam

nam Herus me iussit habere. s. dicis ne mihi ubi sit Toxilus?

nam p. Dico ut perpetuò pereas. s. cadere hodie tu restibus.

nam Tuã? cæcule caussa? nõn hercle si os pertuderim tibi,

nam Metuam morticinẽ. s. uideo ego te, iam incubitatus es.

nam Ita sum. quid id attinet ad te? at non sum ita, ut. s. cõfidēs satis.

nam Sum hercle uerò: nam ego me confido liberum fore, hãc nã

nam Ut te nunquã speras. s. potin? ut molestus ne fies? p. parat

nam p. Quod dicis, facere nõ quis. s. abi in malã rem. p. at tu domũ:

nam Nam ibi tibi parata præsto? s. uadatur hic me. p. utinã uades

nam Desint, in carcere ut sis. s. quid hoc? p. quid est? s. etiã scelus

nam Male loquere. p. tandem ut liceat, quom seruus sis, seruum tibi

nam Maledicere. s. ita ne? specta, quĩ dederò. p. nam

nam Nihil, iam nihil habes. s. dij deaq; te omnes perdant,

nam Nisi hodie, si prehendero, defigam in terram colaphis.

Amicus

- P. Amicus sum, eueniant uolo tibi, quæ optas. at id fiat, tunc me
 Desigas, te cruci ipsum propediè affigēt alij. s. qn te Dij deæq;
 Scis qd hinc porrò dicturus fuerim? nil linguæ moderari queā. *Y i*
 Potin' abeas? P. abigis facile: nam umbra mea intus uapulat.
 S. Vt isthūc Dij deæq; perdāt, tāquā proserpēs bestia bilinguis.
 Et scelestus, hercle illū abiisse gaudeo, fores aperite. ecce autem, *accere nunt*
 Quem conuenire maxumē cupiebam, egreditur foras. *intus.*

TONILVS. SAGARISTIO. SOPHOCLIDISCA.

- T. P^{er} Aratū iam esse dicito, unde argentum sit futurum: *clito*
 lubeto habere animum bonum: dic me illā amare multum.
 Vbi se alluat, ibi me alluat, quæ dixi ut nuntiāres,
 Satin' ea tenes? S. magis calleo, quā aprugnū callū callet.
 T. Propera, abi domū. S. A. nunc huic ego graphice facetus fiam.
 Subnixis alis me inferam, atq; amicibor gloriōse.
 T. Sed quis hic ansatus ambulat? S. A. magnificē contestabor.
 T. Sagaristio hic quidem, quid agitur Sagaristio? ut ualeatur?
 Ecquid quod mandauī tibi, est mihi in te speculē? S. A. aditos *q domus*
 Videbitur: factum uola: uenito: promoueto. *q dagrima*
 T. Quid hoc qd' i collo tibi tumet? S. A. uonica' st, pressare parce.
q m Nam ubi quis mala tetigit manu, dolores coortuntur.
q m T. Quando isthæc est innata tibi? S. A. hodie. T. secari iubeas. *q m*
 S. A. Metuo ne immaturam secem, ne exhibeat plus negoti. *q m*
 T. Inspicere morbum tuum lubet. S. A. abi: atq; cauesis à cornu. *q m*
 T. Quid iam? S. A. quia boues bini hīc sunt in crumena. T. emitte *q m*
 te fodes, *q m*
 Ne cnicet famēs, inire pastum. S. A. enim metuo, ne possim *q m*
 In bubilem reijcere, ne uagentur. T. ego reijciam. *q m*
 S. A. Habe animum bonum, trāditur: commodabo. sequere hāc sis. *q m*
 argentum *q m*
 Hīc est, quod me dudum rogasti. T. quid ais? S. A. dominus *q m*
 boues me *q m*
 Mercatum Eretriam nūc sit: nunc mihi Eretria hæc tua domus. *q m*

N Nimis

argenti ³⁶⁸ *hic ubi in columne*

ACTII PLAVTI

Summ. aram
T. Namis tu facete loquere, atq; tibi ego omne argentum aditum in columne redigam. nam omnes sycophantias instruxi.

De.
Quo pacto ab lenone auferā hoc argentum. **S. A.** tanto melior.

T. Et mulier ut sit libera, atq; ipse ultro det argentum.

Sed ad cognoscere
Sed sequere me. ad eā rē usus est tua nubi opera. **S. A.** utere ut uis.

me ad

ACTVS TERTIVS.

SATVRIO, parasitus. **PERSA**, uirgo.

S. A. **Q**uæ res bene uortant mihi & tibi, & uentri meo,

Percennitatisq; adeo huic perpetuo cibo

Vt mihi supersit, suppetat, supersitit.

Sequere hac mea gnata mecum Dijs uolentibus.

Cui R. A.
Quoi opera detur scis, teneas, intelligis:

Communicauit tecum consilia mea.

Ea causa ad hoc exemplum te exornaui ego:

Venibis tu hodie uirgo. **P.** amabo mi pater,

Quamquam libenter escis alienis studes,

T. m.
Tu ne uentris causa filiam uendis tuam?

S. A. Mirum quin regis Philippi causa, aut Attali

Te potius uendam, quam mea, quæ sis mea.

P. Vtrum tu pro ancilla me habes, an pro filia?

S. Vtrum hercle magis in uentris rem uidebitur.

Meum opinor imperium est in te, non in me tibi est.

P. Tua isthæc potestas est pater. ueruntamen

Quamquam res nostræ sunt pater pauperculæ,

Modicæ, & modestæ: melius est tamen ita uiuere.

V. A. ad pau.
Nam ubi ad pauperatē accessit infamia, ubi non uiuere

peruolū.
Grauior paupertas fit, fides subleuior.

ad uigilant.
En inuero odiosa es. **P.** non sum, neq; me esse arbitror,

in pater d.
Cum praua natura esse te percipio pater.

in pater d.
Nam inimici famam, non ita ut nata est, ferunt.

nam d. s. p.
Ferant, eantq; in maxumam malam crucem.

prodigis pater

NON

Non ego inimicitias omneis pluris æstimō,

Quàm mensa inanis sibi nunc apponatur mihi. *omnis pluris æstimō*

P. Pater, HOMINVM IMMORTALIS EST INFAMIA:

Etiā tum uiuit, cum esse credas mortuam.

S. Quid metuis, ne te uendam? P. non metuo pater:

Verum insimulari nolo. S. at ne quicquam ne uis:

Meo modo istud potius fiet, quàm tuo

Fiat. quæ hæ res sunt? P. cogita hoc uerbum pater,

HERVS SI MINATVS EST MALVM seruo suo:

Tænet si id futurum non est, ubi captu'st flagrum, *Tamen est:*

Dum tunicas ponit, quanta afficitur miseria?

Ego nunc quod non futurum'st, formido tamen.

S. Virgo atq; mulier nulla erit, quin sit mala,

Quæ præter sapiet, quàm placet parentibus.

P. Virgo atq; mulier nulla erit, quin sit mala,

Quæ reticet, si quid fieri peruorsè uidet.

S. Malo cauere melius'st te. P. at si non licet

Cauere, quid agam? nam ego tibi cautum uolo.

S. Malus'ne ego sum? P. non es, neq; me dignu'st dicere:

Verum ei rei operam do, ne alij dicant, quibus licet.

S. Dicat quod quisq; uolt, ego de hac sententia

Non demouebor. P. at meo si liceat modo,

Sapienter potius faciam, quàm stultè. S. lubet

Lubère per me tibi? P. licere intellego:

Verum lubère haud liceat, si lubeat mihi.

S. Futurán' es dicto obediens, an non, patri?

P. Futura. S. scis nam tibi quæ præcepi omnia,

Et id, ut surrepta fueris? P. doctè calleo.

S. Et qui parentes fuerint? P. habeo in memoria, *ecy mid.*

Necessitate me mala ut fiam facis.

Verum uideto, me ubi uoles nuptum dare,

Ne hæc fama faciat repudiosas nuptias.

N S

Tace

S. Tace stulta, non tu nunc hominum mores uides

Quoiusmodi hic cum mala fama facile nubitur:
Dum dos sit, nullum uitium uitio uortitur.

P. Ergo isthuc facito, ut ueniat in mentem tibi,
Me esse indotatam. S. cauesis tu isthuc dixeris.
Pol Deum uirtute, dicam & maiorum meum
Ne te indotatam dicas, quoi dos sit domus:

Librorum enim ecce illum plenum forracum habeo.

Si hoc accuras lepide, quoi rei operam damus,

Dabuntur dotis inde sexcenti tibi *asely nly hode e am*

Longi, atq; Attici omnes, nullum acceperis Siculum. *h' to iui*

Cum hac dote poteris uel mendico nubere.

P. Quin tu me ducis, si quod ducturus pater?

Vel tu me uende, uel face quod tibi lubet.

S. Bonum æquoniq; oras, sequere hanc. P. dicto sum audiens.

DORPALVS, leno.

Quid nam esse acturum hunc dicam uicinum meum,

Qui mihi iuratus est sese hodie argentum dare?

Quod si non dederit, atq; hic dies praterierit,

Ego argentum, ille iusiurandum amiserit.

Sed ibi concrepuit foris, quisnam egreditur foras?

TOXILVS, seruos. DORPALVS, leno.

MAURITIUS. C Vrate isthuc intus: iam ego me recipiam domum.

Toxile, quid agitur? T. chò lutum lenonium

Commistum, chò tu sterquilinium publicum,

Impure, inhoneste, iniure, illex, labes populi,

Pecuniarum accipiter, auide, atq; inuide,

Procax, rapax, trahax: trecentis uersibus

Tuas impuritas loqui nemo potest.

Accipin' argentum? accipe sis argentum impudens.

Tenesis argentum. etiam tu argentum tenes?

Possum te facere, ut argentum accipias lutum.

Qui

P E R S A.

Qui nisi iurato mihi nihil ausus credere?

D. Sine respirare me, tibi ut respondeam.

Vir summe populi stabulum seruitricium,

Scortorum liberator, subiculum flagri,

Compedum contritor, pistrinorum ciuitas,

Percuniferue, licro, edax, furax, fugax:

H. Cedo sis mihi argentum, argentum inquam mihi cedo.

Quin tu mihi argentum reddis? nihil ne pudet?

Leno te argentum poscit, solita seruitus,

Pro liberanda amica, ut omnes audiant.

T. Tace obsecro hercle, ne tua uox ualide ualeat.

D. Reprimenda ego habeo linguam natam gratiae.

Eodem mihi pretio sal perhibetur, quo tibi:

Nisi me hac defender nunquam delinquet salem.

T. Iam omitto iratus esse: id tibi succensui,

Quia te negabas credere argentum mihi.

D. Mirum quin tibi ego crederem, ut idem faceres mihi,

Quod partem nostri faciunt argentarii:

Vbi quid credideris, citius ex templo a foro

Fugiant, quam ex porta ludis cum emissu' sit lepus.

T. Cape hoc sis. D. quin das? T. nummi sexcenti hic erunt

Probi, numerati, fac sit mulier libera,

Atque huc continuo adduce. D. iam saxo hic erit.

Non hercle quoniam nunc hoc dem spectandum scio.

T. Fortasse metuissimam a foro argentarii

Abeunt, quam in cursu rotula circumuortitur.

Abi istac aduersis angiportis ad forum.

Eadem ista hac facito mulier ad me transeat

Per hortum. D. iam hic saxo aderit. T. at ne propalam.

D. Sapienter sane. T. supplicatum cras eat.

D. Ita hercle uero. T. dum stas reditum oportuit.

ACTVS

D. Vixit enim uirum ius tam in iura sapientiae,

ACTII PLAVTI
ACTVS QVARTVS.
TOXILVS.

SI QVAM rem accures sobriè, aut frugaliter,
Solet illa rectè sub manus succedere:
Atque adeo firmè ut quisq; rem accurat suam,
Sic ei procedit. post principio denique
Si malus aut nequa' sit, male res uertunt, quas agit.
Sin autem frugi sit, conueniunt frugaliter.
Hanc ego rem exorsus sum faccè & callidè,
Igitur prouentura bene confido mihi.
Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo,
Ut ipsus, sese quàm se expediat, nesciat.
Sagaristio heus exi, atq; educ uirginem, *duce*
Et istas tabellas, quas consignaui tibi,
Quas tu attulisti mihi ab hero meo usq; è Persia.

SAGARISTIO, TOXILVS, serui.

aspice de
ta carpi da
co xge
st x
de procul
id xii ad e
und i
S. **N**Unquid moror? **T.** euge euge exornatus basilicè,
Tiara ornatum lepidè condecora tuum,
Tum hanc hospitam autem, trepidula ut graphicè decet.
Sed sat' estis meditati? **S.** tragici & comici
Nunquam a què sunt meditati. **T.** lepidè hercle adiuuas.
S. Age, illuc aspice de procul in conspectum. **T.** tace.
Vbi cum lenone me uidebis colloqui,
Id adierit adeundi tempus. *nunc agite*
vos

DORPALVS, leno. TOXILVS, seruus.

max im a
D. **Q**VOI HOMINI dii propitij sunt, aliquid obijciunt lucri.
Nam ego hodie compendi feci duo panes in dies,
Ita ancilla mea quæ fuit hodie, nunc est sua.
Argento uicit iam hodie, alienum coenabit, nihil
Gustabit de meo. sum'ne probus, sum cuius lepidus?
Qui Atticam hodie ciuitatem maximam
Maiorem feci, atque auxi ciui famina.

Sed

Sed ut *et* ego hodie fui benignus, *et* multis credidi,

H Sed satis à quoq̃ homine accepi, ita prorsum credebā omnibus: *procul*

Nec metuo quibus credidi hodie, nequis abiurasset mihi. *in q̃ nōq̃ mibi in meo*

Bonus uolo iam ex hoc die esse: quod neq; fiet, neq; fuit. *ab nō nōq̃ fuit*

T. Hunc ego hominem hodie in transennam doctis ducā dolis. *in transenna te*

Itaq; huic insidiæ paratæ sunt, prope aggrediar uirum.

Quid agis? cedit unde agis te nunc Dorpale? *D.* credo tibi. *credo*

Dij dent quæ uelis. *T.* chō an iam manu emisisti mulierem? *Quid agis D. C.*

D. Credo ædepol, credo inquam tibi. *T.* iam liberā est: enicas. *Quid agis h.*

D. Quin tibi me dico credere. *T.* dic bona fide, iam libera est? *T. Dondalo. D.*

D. I, i ad forum, ad prætorē: exquire, si quidē credere nō uis mihi.

Libera inquā est: ecquid audis? *T.* at tibi dij omnes benefaciāt.

Nunquā enim posihac tibi, nec tuorum quod nolis uolam.

D. Abi, ne iura, satis credo. *T.* ubi nunc tua libertas? *D.* apud te.

T. Ain' apud me esse? *D.* aio inquam, apud te est inquam. *T.* ita me dij ament,

Vt ob istam rem tibi multa bona instant à me: nam est quadam *res quada*

Res quam occultabam tibi dicere: nunc eam narrauerō, *quam*

Vnde tu pergrande lucrum faciās. faciā ut memineris mei, *narrabo.*

Dum uita uiuas. *D.* benedictis benefacta, aures meæ *per benedictis tui uis bene*

Auxilium expostulant. *T.* tuum promeritu' st merito ut faciā. *fac. fa.*

Et ut me scias esse facturum, tabellas tene has: pellege. *pellege.*

D. Hæ quid ad me? *T.* imò ad te attinēt, *et* tua refert: nam è Persia

Ad me allatæ modò sunt istæ à meo domino.

D. Quando? *T.* haud dudum. *D.* quid istæ narrant? *T.* percun-
tare ex ipsis:

Ipsæ tibi narrabunt. *D.* cedit sanè mihi.

T. At clarè recitato. *D.* tace dum pellego. *T.* haud uerbū faciā. *per hūc*

D. Salutem dicit Toxilo Timarchides,

Et familie omni. si ualetis, gaudeo:

Ego ualeo rectè, *et* rem gero, *et* facio lucrum.

Neque istò redire his octo possum mensibus:

Itaque

Itaque hic est quod me detinet negotium.
 Eleusipolim Persæ cepere urbem in Arabia,
 Plenam bonarum rerum, atq; antiquom oppidum:
 Ea comparatur præda, ut fiat auctio
 Publicitus: ea res me domo expertem facit.

Operam atq; hospitium ego isti perhiberi uolo,
 Qui tibi tabellas affert: cura quæ is uolet.

Nam is mihi honores suæ domo habuit maximos.

D. Quid id ad me, aut meâ ad rem refert, Persæ quid rerû gerant?
 Aut quid herus tuus? T. tace stultiloque, nescis quid instet boni:
 Nequicquam tibi fortuna faculam lucrificam icere uolt.

D. Quæ isthæc fortuna lucrifica est? T. istas, quæ norunt, roga:
 Ego tantundem scio, quantum tu: nisi quod pellegi prior.
 Sed ut occipisti, ex tabellis noscerem. D. bene me mones.
 Fac silentium. T. nunc ad illud uenies, quod refert tua.

D. Iste qui tabellas affert, adduxit simul
 Forma ex petenda liberalem mulierem

Furtiuam, abductam ex Arabia penitissimam:

Eam te uolo accurare, ut istic ueneat:

Ac suo periculo is emat, qui eam mercabitur.

Mancipio neque promittet, neq; quisquam dabit.

Probum & numeratum argentum ut accipiat, face.

Hæc cura, & hospes cura ut curetur. uale.

T. Quid igitur post, quam recitasti, quod erat ceræ creditum,
 Iam mihi credis? D. ubi nunc ille? si hospes, qui hæc attulit?

T. Iam hic credo aderit, accersi illū mādauī. D. nihil mihi opus est
 Litibus, neq; trochis, quamobrem ego argētum numerem foras.
 Nisi mancipio accipio, quid eo mihi opus mercimonio?

T. Tacēn', an non taces? nunq̃ ego te tam esse matulam credidi:
 Quid metuis? D. metuo hercle uero, sensi ego iam compluries.
 Nec mihi haud imperito eueniet, tali ut in luto hæream.

T. Nihil periculi uidetur. D. scio isthuc: sed metuo mihi.

Med

T. Mea quidem isthuc nihil refert, tua ego refero gratia:

ut Vt tibi rectè conciliandi primò facerem copiam.

D. Gratiam habeo. sed te de alijs, quàm alios de te suauius

Est fieri doctos. T. nihil periculi uidetur, ne metuas,

Ne quis uerò ex Arabia penitissuma persequatur eam. *per amicum*

Iam ne illam destinas? D. uideam modò mercimonium.

T. Aequa dicis. sed optumè eccum ipse aduenit, & adducit eam *per se q. ualere*
Hospes ille, qui has tabellas attulit. D. hiccine est? T. hic est. *non h. non*

D. Hæccine illa? st furtiua uirgo? T. iuxta tecum æquè scio. *describ. lo. g. uirgo*
Nisi qui assepsi equidem, ædepol liberali st, quisquis est. *describ.*

D. Sat ædepol concinna facie. T. ut contemptim carnus fex?

Taciti contemplemur formam. D. laudo consilium tuum. *Nisi quia pr.*

SAGARISTIO. PERSA, uirgo. TOXILVS, seruus. *q. d. odi. pol.*

DORPALVS, leno.

6. S. Atin? Athenæ tibi uisæ fortunata, atq; opipare?

P. Vrbis speciem uidi, hominum mores prospexi parum.

T. Nunquid in principio cessauit uerbum doctè dicere?

D. Haud potui etiam in primo uerbo perspicere sapientiam.

S. Quid id, quod uidisti? ut munitū muro tibi uisu? st oppidum?

P. SI INCOLAE bene sunt morati, pulchrè munitum arbitror:

PERFIDIA, ET peculatus ex urbe, & avaritia si exulant,

Quarta inuidia, quinta ambitio, sexta obtrectatio,

Septimum periurium, T. euge. P. octaua indiligentia,

Nona iniuria, decuma quod pessimum aggressu, scelus. *de a. m.*

Hæc nisi unde aberūt, cætuplex murus rebus seruādis paru' st.

T. Quid ais tu? D. quid uis? T. tu in illis es decem sodalibus:

Te in exiliū ire hinc oportet. D. quid iam? T. quia periurus es.

D. Verba quidem haud indoctè fecit. T. ex tuo inquam usu' st,
eme hanc.

D. Aedepol, qui cum hanc magis contemplo, magis placet. T. si
hanc emeris,

Dij immortales, nullus leno te alter erit opulentior.

Euortes

Euortes homines tuo arbitratu fundis, familijs:

Cum optumis uiris rem habebis, gratiam cupient tuam,
 Venient ad te comessatum. D. at ego intromittere uereor.

Hac enim illi noctu occentabunt ostium, exurent foreis.

Proinde tu tibi iubeas concludi adeis foribus ferreis,

Ferreis adeis commutes, limina indas ferrea,

Ferream scam atq; anulum: ne si tu ferro parseris,

Ferreas tute tibi impingi iubeas crassas compedes.

D. In malum cruciatum i sanè. T. eme hanc, atq; ausculta mihi.

D. Modò, scia quātū dicet. T. uin' huc uocē? D. ego illò accessero.

T. Quid ais hospes? S. uenio, adduco hanc, ut dudum dixeram.

Nam heri in portum noctu nauis uenit, ueniri hanc uolo,

Si potest: si non potest, ire hinc uolo quantum potest.

D. Saluos sis adolescens. S. si quidem hanc uendidero pretio suo.

T. Atqui aut hoc emptorē uendes pulchrè, aut alio non potes.

S. Es ne tu huic amicus? D. tanquā Dij omnes, qui cælum colunt.

T. Tam tu mihi es inimicus certus: nam generi lenonio

Nunquam ullus Deus tam benignus fuit, qui fuerit propitius.

S. Hoc age, opus ne' st hac tibi emptā? D. si tibi uenisse' st opus,

Mihi quoq; emptā est: si tibi subiti nihil est, tantunde' st mihi.

S. Indica, fac pretium. D. tua merx est, tua indicatio est.

T. Acquom hīc curat. S. uin' bene emere? D. uin' tu pulchrè
 uendere?

T. Ego scio hercle utrunq; uelle. D. age, indica prognariter.

S. Prius dico, hanc mancipio nemo tibi dabit, iam scis? D. scio,
 Indica, minimo daturus qui sis, quī duci queat?

T. Tace, nimis tu quidem hercle homo stultus es pueriliter.

D. Quid ita? T. quia cuim te ex puella prius percontari uolo,

Quæ ad rē referūt. D. atqui hercle tu me monuisti haud malè.

Vide ut ego ille doctus leno penè in foueam decidi,

Nisi adefless. quantū est adhibere hominē amicū, ubi quid geras?

T. Quo genere, aut qua in patria sit nata, aut quibus parentibus:

Ne temere

(Ne temere hanc emisse dicas suasu, atq; impulsu meo) *hanc te misse*
 Nisi molestū est, percontari hanc paucis hic uolt. s. maxumē,
 Suo arbitrato. T. quid stas? abi tute, atq; ipse itidem roga,
 Ut tibi percontari liceat, quæ uelis, etsi mihi

Dixit dare potestatem eius: sed te malo tamen

// Eum adire, ut ne contemnat te ille. D. satis rectè mones. *percontari*

Hospes, uolo ego hanc percontari. s. à terra ad cœlū quid lubet.

D. lubedum ea accedat huc ad me. s. i sanè, ac morem illi gere.

Percontare, exquire quiduis, T. age age nunc tu impera, uide *percontari*

ut ingrediare auspicio. D. liquidum est auspiciū. T. tace,

Concede sis, iam illam ego adducam. D. age ut rem esse in no-
 stram putas.

T. Sequere me, adduco hanc, si quid uis ex hac percontarier.

D. Enim uolo te adesse. T. haud possū qn huic operā dem hospiti,
 Quoi herus iussit. quid hies si nou uolt me adesse unā? s. imō
 i modo.

T. Do ego tibi operā. D. s. tibi ibidē das, ubi tu tuū amicū adiuuas. *opera: b.*

Exquire. T. heus tu aduigila. P. satis est dictum. quanquā tibi idem das
 ego serua sum,

Scio ego officiū nreum, ut quæ roget, uera, ut accepi, eloquar. *negat*

T. Virgo, hic homo pbus est. P. credo. T. nō diu apud hūc seruiēs.

P. Ita pol spero, si parentes faciunt officiū suum.

D. Nolo ego te mirari si nos ex te percontabimur

Aut patriā tuam, aut parentes. P. cur ego id mirer mi homo?

Seruitus mihi interdixit, nequid mirer malum meum.

T. Dij istam perdant, ut cata est et callida? ut habet cor?

¶ Quā dicit, quod opus est? D. quod nomē est tibi? T. nūc enim

¶ Metuo ne peccet. P. Lucridi nomen in patria fuit.

T. Nomen atq; omen quantiuis est precij, quin tu hanc emis?

Nimis pauebam ne peccaret: expedit. D. si te enam,

Mihi quoq; Lucridem confido fore te. T. si hanc emeris, *ex pot nre*

Nunquā hercle hunc mensem uertentem credo seruibit tibi. *in fore te. T.*

¶ *mirer me in mala.* O *ita*

T. Noli f hre. D. T. di ista gard me, in uer G. *cali. Da*
 Nec datus habet cor qua dicit.

- Cum in an* P. Ita uelim quidem hercle. T. optata ut cōueniant, operā addito,
opra v Nihil adhuc peccauit etiam. D. ubi tu nata es? P. ut mihi
in m Mater dixit, in culina, in angulo ad leuam manum.
- T. Hæc erit tibi fausta meretrix, nata est in calido loco,
 Vbi rerum omnium bonarum copia est sapissime.
 Tactus est leno, qui rogaret, ubi nata esset, diceret.
 Lepidè lusit. D. at ego patriam te rogo quæ sit tua.
- P. Quæ mihi sit, nisi hæc ubi nunc sum? D. at ego illam quero,
 quæ fuit.
- Proinde* P. Omen ego pro nihilo esse ducto, quod fuit, quando fuit:
 Tanquam hominem, quando animam efflauit, quid eum quæras
 qui fuit?
- T. Ita me dii bene ament, sapienter, atq; equidem miseret tamen.
 D. Sed tamen uirgo quæ patria est tua? age, mihi actūtum expedi.
 Quid taces? P. dico equidem patriam. quandoquidem hic ser-
 uio, hæc patria est.
- T. Iam de isthoc rogare omitte: non uides nolle eam loqui,
 Ne suarum se miseriarum in memoriam inducas? D. quid est?
 Captus ne est pater? P. nō captus: sed quod habuit, id perdidit.
- T. Hæc erit bono genere nata: nihil scit, nisi uerum loqui.
- D. Quis fuit? dic nomen. P. quid illum miserū memorem, qui fuit?
 Nunc & illum miserum, & me miseram æquom est nominarier.
- D. Quoiusmodi is in populo habitu'st? P. nemo q'squā acceptior:
 Serui, liberiq; amabant. T. hominem miserum prædicas:
 Quom ipse propè perditus est, & beneuolenteis perdidit.
- D. Emam opinor. T. etiā opinor. D. summo genere esse arbitror.
- T. Diuitias tu ex isthac facies. D. diſſita faxint. T. eme modò. *La*
- Actum* P. Iam hoc tibi dico, actūtum æcastor meus ubi pater me sciet
Sic Venisse huc, aderit, & me absentem redimet. T. quid nunc? D.
 quid est?
- T. Audin' quid ait? P. nam etsi res sunt fractæ, amici sunt tamen.
- D. Ne sic plora, libera eris actūtum, si crebrò cades.
- Sic plora*

VIN

Vin' mea esse? r. dum quidem ne nimis diu tua sim, nolo.

r. Satin' tui meminit libertatis, hæc tibi grandeis bolos dabit.

Age, si quid agis, ego ad hunc redeo. sequere, reduco hanc tibi. *Reduco*

d. Adolefcens uin' uiderc isthanc? s. magis lubet, quam perdere. *Aug. S.*

d. Tum tu pauca in uerba confer, quid datur? tanti indica.

s. Faciam ita, ut te uelle uideam, ut emas: habe tibi centum mnis.

d. Nimiu' st. s. octoginta. d. nimiu' st. s. nummus abesse hinc non potest,

Quod nunc dicā. d. qd id est ergo? eloquere actū, atq; indica.

s. Tuo periculo sexaginta hæc datur argenti mnis.

d. Toxile quid ago? r. Dij deaq; te agitant irati, scelus, *periculo*

Qui hanc non properes destinare. d. habebo. r. heu præ datus probè.

Abi, argentum effer huc: non adepol tricentis mnis. *Non adepol mnis.*

Cara' st, fecisti lucri. s. heus tu, etiam pro uestimentis *hæc tibi datur.*

Decem accedant mne. d. Abscedent enim, non accedent. r. et pro uesti- *mentis hinc datur.*

Querere ansam, infectum ut faciat? abis' ne atq; argentū petis?

d. Heus tu serua istum. r. quin tu is intro? d. abeo, atq; argentum affero.

TOXILVS. SAGARISTIO, serui.

P E R S A, uirgo. DV

r. A Edepol dedisti uirgo operam laudabilem, *ad laudabilem*

Probam, & sapientem, & sobriam. p. si QUID bonis

Boni fit, esse idem & graue & gratum solet.

r. Audin' tu Persa? ubi argentum ab hoc acceperis,

Simulato quasi eas prorsum in nauem. s. ne doce.

r. Per angiportum rursum te ad me recipito

Illæ per hortum. s. quod futurum est, prædicas.

r. At ne cum argento protinam permutes domum: *permutes / forte.*

Moneo te. s. quod te dignu' st, me dignum esse uis. *Persa.*

r. Tace, parce uoci: præda progreditur foras.

Voce

O 2

DORPA

ACTII PLAVTI
DORPALVS. TOXILVS. SAGARISTIO.

Proba pba **sunt* **P** Robati hic argenti sunt sexaginta mnae,
Duobus nummis minus est. s. quid ei nummi *sciunt?
Nummi nu **D.** Crumenam hanc emere aut facere, ut remigret domum.
s. Ne non sat esses leno, id metuebas miser,
Impure, auare, ne crumenam amitteres.

T. Sine queso quando leno'st, nihil mirum facit
Lucro faciundo. **D.** ego auspicaui in hunc diem.
Nihil mihi tam parui'st, quin me id pigeat perdere.

Age accipe **Age** accipe hoc sis. nunquid me uis ceterum? *unusq. ceter.*
sis. **S.** Hanc in collum, nisi piget, nostrum impone. *una vox*

Me uolij. **D.** Fiat. **T.** quid tam properas? **S.** ita negotiu'st:
99 mandala **Mandata** aequa sunt, uolo deferre epistolas.
92 ft. **Geminum** autem fratrem seruire audiui hic meum:
Eum ego ut requiram, atq; ut redinam, pergere uolo.

T. Atq; aedepol tu me commonuisti, haud male
Videor uidisse hic forma persimulem tui,
Eadem statura. **S.** quippe qui frater siet.

D. Quid attinet nos scire? **S.** ausculta ergo ut scias.
Vaniloquidorus, uirginis uendonides,

Augi pili g d **Nugipololoquides,** argenti exterebronides, *aug. in ex bron.*
numm. des. ft. **T.** Te digniloquides, nummorum expalponides, *des. in des.*
alpo in des. **Quod** semel arripides, nunquam postea eripides. *aripi. n. ft.*

D. Heu hercle nomen multis modis scriptu'st tuum. *origi. d. ft.*
S. Ita sunt Persarum mores, longa nomina *ca. in bj.*

Conno xij. p. **Contortuplicata** habemus. nunquid ceterum
lata. **Volts?** **D.** uale. **S.** et uos: nam animus in nauis't meus.

D. Cras ires potius, hodie hic coenares. uale.

Struaj **TOXILVS. DORPALVS. SATVRIO. PERSA.** *vg*

T. **P**ostquam illhic abiit, dicere hic quiduis licet.

Ne hic tibi dies illuxit lucrificabilis: *lux in*
Nam non emisti hanc, uerum ficasti lucrum. *conu. ft.*

is ft. **Ille**

- D. Ille quidem iam scit quid negotij gesserit,
 Qui mihi furtiuam meo periculo uendidit.
 Argentum accepit: abiit. quî nunc ego scio
 An iam asseratur hæc manu? quò illum sequar?
 In Persas? nugas. T. credidi gratum fore
 Beneficium meum apud te. D. imò equidem gratiam
 Tibi Toxile habeo: nam sensisse scâulo
 Mihi dare bonam operam. T. tibi? ego? imò serui.
 D. Atat sum oblitus intus dudum edicere,
 Quæ uolui edicta: adserua hanc. T. salua?st hæc quidem.
 P. Pater nunc cessat. T. quid si admoneam? P. tempus est.
 T. Heus Saturio, exi: nunc est illa occasio,
 Inimicum ulcisci. S. ecce me, nunquid moror?
 T. Age illuc abscede procul è conspectu, tace.
 Vbi cum lenone me uidebis colloqui,
 Tum turbam facito. S. DICTVM sapienti sat est.

DORPALVS, leno. TOXILVS, seruos. *Uingo. DV.*

- D. **T**Ranscidi loris omneis adueniens domi,
 Ita mihi supellex squallet, atque ædes meæ.
 T. Redis tu tandem? D. redeo. T. ne ego hodie tibi
 Bonam uitam feci? D. fateor habere gratiam.
 T. Num quippiam aliud me uis? D. ut bene sit tibi.
 T. Pol isthuc quidem iam ego omne usurpabo domi.
 Nam iam inclinabo me cum liberta tua.

*Bona uita. forte
 bona uita.
 omnia. So.*

SATURIO. DORPALVS. PERSA.

- S. **N**isi ego hominem illum perdo. D. perij. S. atq; optumè
 Neccum ipsum ante ædeis. P. saluc multum mi pater.
 S. Salue mea gnata. D. Persa me pefundedit.
 P. Pater hic meus est. D. hcm quid, pater? perij oppidò.
 Quid ego igitur cesso infelix lamentarier
 Mnas sexaginta? S. ego pol te faciam scelus,
 Te quoq; etiam ipsum ut lamenteris. D. occidi.

O 3

Age,

S. Age, ambula in ius leno. D. quid? me in ius uocas?

S. Illic dicam apud prætorem: sed ego in ius uoco.

Cur qua
D. Nonne antestaris? S. tuan? ego causa carnu fex
Quoiquam mortali libero aureis atteram,
Qui hic commercaris ciuibus homines liberos?

D. Sine dicam. S. nolo. D. audi. S. sum surdus: ambula,

Sequere hâc. D. SCELESTA fides est uirginaria. *fr. les*

fr. les
fr. les
S. Sequere hâc mea gnata me usq; ad Prætorem. P. sequor. *Seq. u*
fr. les

ACTVS QVINTVS.

TOXILVS. ^{ex m} SAGARISTIO. LEMNESCELENE. *meretrix*

vidist
T. HOSIBUS uictis, ciuibus saluis, re placida, pacibus
Perfectis, bello extincto, re bene gesta, exercitu
Integro & praesidijs, cum bene nos iuuiſſet Iuppiter,
Disq; alij omnes cœlipotentes, eas uobis habeo *reges*
Grates atq; ago, quia probe sum ultus inimicum meum.
Nunc ob eam rem inter meos participes prædam diuidam,
Et participabo. ite foras: hic ego uolo ante ostium
Et ianuam meos participes accipere bene.
Statuite hic lectulos, ponite hic quæ adſolent. hic statui uolo
Primum aquilam mihi, unde ego omneis hilaros, ludentes, læ
tificantes faciam,
Ut fiant quorum opera hæc mihi facilia factu facta sunt,
Quæ uolui effici. NAM IMPROBUS EST homo qui
beneficium

accipere Scit ſumere, et reddere neſcit. L. Toxile mi, cur ego
Exgo accedo Sine te ſum? T. cur aut tu ſine me es? L. a gedum ergo accede
me ad me Ad me, atq; amplectere ſis. T. ego uero. oh nihil magis dulce ſt. *hor*
atq; am L. Sed amabo oculus meus, quin in lectis nos actutum y m d m g
pluſ ſed Commodamus? omnia quæ tu uiſ, ea cupio. T. mutua
Mutua ſide Fiunt à me. age age ergo tu Sagaristio accumbe in ſummo.
a me age age Ego nihil hic habeo, cedo partem quam pepigi. T. tempori.
age age In ſagariſtis ſis.
ego mihi mure Cedo partem quam pepigi. T. *Mihi*
tem

s. Mihi isthuc tempore, sero' st. t. age accumbe, hunc diem *Sero est huc age.*
 suauem meum natalem inter nos agitemus amicum.

Date illi aquam manibus, apponite mensam. do hanc tibi

Florentem florenti: tu hic eris dictatrix nobis. age *L nobis magis pntes.*

Pueri a summo septenis cyathis committe hos ludos, *et nolos hos mone ma.*

Moueamus: propera. *Pagnium tunc cyathos mihi das. nro pagnia. T.*

me me Cedò sanè, bene mihi, uobis, *mece amice.* optatus hic mihi *P a n i p n i u s.*

me me Dies datus hodie' st ab dijs, quia te liberam licet *et de sanè bene mi hi*

Me amplecti. l. tua facta opera bene omnibus nobis: hæc mece bene uobis

Manus, tuæ poculum donant, ut amantem amanti decet. *bene mece*

t. Cedò. l. accipe. t. bene ei qui inuidet mihi, et ei qui hoc mihi

gaudio gaudet.

DORPALVS. TOXILVS. SAGARISTIO.

LEMNESCELENE. PAEGNIVM.

D. **Q**ui sunt, qui fuerunt, quiq; futuri sunt posthac, ego *ex me*

Solus omnibus antideo facile miserrimus hominum *in me me*

ego Ut uiuam, perij, interij: pessumus hic mihi dies

Hodie illuxit, corruptor, ita me Toxilus perfabricauit, atq; *hodie in lux in*

Meam rem diuexauit. uehiculum argenti miser *flag, mece am.*

Eieci, amisi: neq; quamobrem cieci, habeo: qui Persam *conci mi*

Illum, atq; omnes Persas, atq; etiam omnes personas male

male Dij omnes perdant, ita miserum Toxilus me hic constituit.

Qui ei fidem non habui argenti, eo mihi eas machinas *Ita misero Toxilly*

Molitu' st: quem pgl ego ut non in cruciatum atq; in cōpedeis *hac mihi.*

Cogam, si uiuam, si quidem huc unquam herus eius redierit, *miser hac mi*

Quod spero. sed qd ego aspicio: hoc uide. quæ hæc fabula' st? *hi con ci mi.*

Pol hic quidem potant: aggrediar. Toxile bone uir *et bene uir*

Salueto, et tu quoq; bona liberta. t. Dorpalus hic quidem est. *quid est.*

s. Quin iube adire. t. adi, si lubet: agite, applaudamus. Dorpale

Homo lepidissime salue plurimum: locus hic tuus est,

Hic accumbe. ferte aquam pedibus. præben' tu puere?

D. Ne si me uno digito attigeris, te ad terram affligam scelus.

O +

At

- P. At ego tibi hoc continuò cyathò oculum excutiam tuum.
- D. Quid ais tu crux, stimulorum tritor: quo modo me hodie Versauisti? ut me in trichas coniecisti? quo modo De Persa manus addita? st. T. iurgium aufiras hinc, si sapias.
- Amibi*
Si in f. h. D. At bona libertas hæc scisti? ea me celasti? L. stultitia? st. *etiam p.*
SI QVOI BENE ESSE LICET, cum præuorti litibus,
L. inibus
Posterius ista hæc te magis par agere? st. D. uritur *cor mihi*
Cor mihi. T. da illi cantharum. extingue ignem, si cor uritur,
Caput ne ardescat. D. ludos me facitis, intellego.
- T. Vin' cinædum nouum tibi dari Pægnium? quoniam lude, ut soles:
Quando liber locus est hic. tibi baba? quàm basilicè
Te intulisti, et facere. P. decet me factum esse, et hunc irridere
Lenonem libidinosum, quando dignus? st. T. perge ut coepas.
- P. Hoc leno tibi. D. peri, perculit me propè. P. hem serua rursus.
- D. Delude ut lubet, herus dum hinc abest. P. uiden' ut dictis tuis
Parco? sed quin tu meis contra dictis seruistitem,
Atque hoc quod tibi suadeo facis? D. quid est id? P. resim tibi
Cape crassam, ac suspende te. D. cauesis me attingas: ne tibi *in*
Hoc scipione malum magnum dem. P. te condono *utere.*
- T. Iam iam Pægnium da pausam. D. ego pol uos eradicabo.
- P. At te ille qui supra nos habitat, qui tibi male uolt,
Maleque faciet dum uiuis, non hi ducunt, uerum ego.
- liberi;*
da u. q. T. Age circunfer. mulsam bibis? usque plenis cantharis.
Iandiu factum est, postquam bibimus: nimis sicci sumus. *Amibi*
- D. Dij faciant, ut id bibatis, quod uos nunquam transeat. *olim qm*
- Neg. o. leno.* Nequeo leno, quin tibi saltem staticulum dem. *quem Heged*
Faciebat: uide uerò si tibi satis placet. P. uolo *me ymo q. volo*
Reddere quoque, Diodorus quem olim faciebat in Ionia.
- D. Malum ego dabo uobis, nisi abitis. T. etiam mutis impudens?
Iam ego tibi, si me irritas, Persam adducam denuo.
- heres*
leno. D. *Pa ad eulem.*
pacor her. lo atq. in per / a. s.
ad mortu. la. Tace
uis h.

T. Tace stulte, hic eius geminus est frater. D. hiccine? st?

T. Ac geminissimus. D. dij deaq; & te, & geminum fratrem ex-
crucient.

S. Qui te perdidit, ei maledicas potius iam ego nihil
Merui. D. at enim quod ille meruit, tibi id obsit uolo.

T. Agite sultus, hunc ludificemur, nisi indignu' st. s. non opu' st.

L. At me haud par est. T. Credo: quia non incōciliat, cum te emo. *In concilia-*

L. Attamen. T. non tamen: caue ergo sis malo, & tu sequere me. *me.*

L. Te mihi dicto audientē esse addcet. T. nam hercle si absq; me
Fores & meo praesidio, hic faceret te prostibulam propediem. *pro. h. i. d. m.*
Sed ita pars libertinorum est: nisi patrono qui aduersus est: *aduersus auctoris*
Nec satis liber uidetur, nec frugi, nec honestus satis, *me. et d. m. l. u.*

L. Ni illi officit, ni ei maledixit, ni ingratus repertus est. *Ni id. i. d. m. l. u.*

L. Pol beneficia tua me hortantur, tuo imperio parcam. *Ni id. i. d. m. l. u.*

T. Ego sum tibi patronus planē, qui huic pro te argentum dedi. *m. d. m. l. u.*

Hic est, hunc uolo ludificari. L. meo ego in loco sedulo *cura b. i. d. m. l. u.*

Curabo. D. certo illi homines mihi nescio quid mali cōsulunt,

Quod faciāt. s. heus uos. T. quid ais? s. hiccine Dorpalus est *Cicid. a. n. h.*

Leno, qui hic liberas uirgines mercatur? hiccine? st, qui fuit *J. m. l. u. s.*

Quondā fortis? D. quae haec res est: hei colaphū icit, malū uobis *me. et d. m. l. u.*

Dabo. T. at tibi nos dedimus, dabimusq; etiam magis. D. hei
nates *me. et d. m. l. u.*

Peruellit. T. licet: tandiu enim sepe expunctae sunt. D. loquere

Tu etiam fruslum pueri. L. patrone amabō i intrō ad cōnam. *Patrone i. d. m. l. u.*

D. Mea ignauia tu nunc me irrides? L. quia ne uolo bene. *J. m. l. u. s.*

Vt tibi sit. D. nolo mihi bene esse. L. ne sit. T. quid igitur, *me. et d. m. l. u.*

Sticcenti nummi quid agunt? quas turbas danunt? D. malē *Cicid. a. n. h.*

S. Disperij, sciunt referre probē inimico gratiam.

T. Satis sumpsimus supplicij iam. D. fateor, uobis do manus.

T. Et post dabis sub furcis: abi igitur hinc intrō in crucem. *fateor manus*

D. An ne hic parū fici? T. tum hisce habent cōuenisse te Toxilum. *me. et d. m. l. u.*

Spectatores bene ualete: leno perijt: plaudite. *me. et d. m. l. u.*

An me parū fici? T. tum hisce habent cōuenisse te Toxilum. *me. et d. m. l. u.*

Spectatores bene ualete: leno perijt: plaudite. *me. et d. m. l. u.*

An me parū fici? T. tum hisce habent cōuenisse te Toxilum. *me. et d. m. l. u.*

Spectatores bene ualete: leno perijt: plaudite. *me. et d. m. l. u.*

An me parū fici? T. tum hisce habent cōuenisse te Toxilum. *me. et d. m. l. u.*

Spectatores bene ualete: leno perijt: plaudite. *me. et d. m. l. u.*

An me parū fici? T. tum hisce habent cōuenisse te Toxilum. *me. et d. m. l. u.*

Spectatores bene ualete: leno perijt: plaudite. *me. et d. m. l. u.*

An me parū fici? T. tum hisce habent cōuenisse te Toxilum. *me. et d. m. l. u.*

Spectatores bene ualete: leno perijt: plaudite. *me. et d. m. l. u.*

An me parū fici? T. tum hisce habent cōuenisse te Toxilum. *me. et d. m. l. u.*

Spectatores bene ualete: leno perijt: plaudite. *me. et d. m. l. u.*

M. ACTII PLAVTI R V D E N S

DRAMATIS PERSONAE.

ARCTVRVS, prologus.	PISCATORES.
SCEPARIO, seruos.	TRACHALIO, seruos.
PLEVSIDIPPVS, adolescens.	LABRAX, leno.
DAEMONES, senex.	CHARMIDES, parasitus.
PALAESTRA, mulier.	LORARII.
AMPELISCA, mulier.	GRYPVS, piscator.
SACERDOS, anus.	

ARGVMENTVM.

*abans a
abruptum*

Reti piscator de mari extraxit uidulum,
 Vbi erant herilis filiae crepundia,
 Donatum ad lenonem quæ surrepta uenerat.
 Ea in clientelam suscepta imprudens patris
 Naufragio ciecta deuenit. cognoscitur.
 Suoq; amico Pleusidippo iungitur.

ALIUD ARGVMENTVM.

DAemonēs Athenienſis exul à patria Cyrenas uenit.
 Ei fuerat Palæſtra filia surrepta paruula: quā de præ-
 done mercatus Labrax leno cum Ampeliſca puella altera
 Cyrenas uehit. Palæſtram ut uidit adolescens Pleusidip-
 pus, amare ocepit: cum lenone paciſcitur, eam ſibi tradi
 uiginti quinque minis, datq; arrabonē. Leno interim ſuaſus
 à Charmide Siculo, puellas ſecum in Siciliam auehat: fore
 enim ut ex iſtis ſit magnum facturus lucrū: fingit ſe uotū
 ſoluturū Veneri, eoq; Pleusidippum ad prandium uocat:
 noctuq; mulieres & bona in nauim deportat clanculū. In
 altū prouehitur. illico tēpeſtas oboritur. in ſcopulos nauis
 fragiū facit. mulieres cum ſcapha ad terrā factantur: in Ve-
 neris phanū ſe recipiunt, quò adueniēs leno & ipſe ciectus
 mari, ſuas agnoſcit ac repoſcit mulierculas. ſed illæ Demo-
 nis auxilio incolumes præſtantur. Trachalio Pleusidippi
ſeruus

seruus rem omnem nūciaturus cucurrit hero. sed dum it,
forte uidet Grypum Dæmonis seruulū rete uidulum tra-
here, in quo lenonis infuerant pecuniæ, Palæstræq; uirgi-
nis crepundia. Trachalio ut cōspexit uidulū, retis rudens
rem prehēdit, à quo Rudens Comœdia nomen habet. ris-
xantur simul. cōueniunt tandem in Dæmonem arbitrum.
is aperto uidulo agnoscit ex crepundijs filiam. Lenoni igi-
tur datur, quod illius est, excepto talenti dimidio, quod
promissum Grypo pro se retinuit senex, Grypusq; ob id
libertate donatur, Pleusidippoq; Palæstra nubit.

A R C T V R V S Prologus.

Vi gentes omnes, mariaq; & terras mouet,
Eius sum cuius ciuitate cœlitum,
Ita ut uidetis: sum splendens stella, candida.
Signum quod semper tempore exoritur suum
Hic atq; in cœlo nomen A R C T V R O est mihi.

Noctu sum in cœlo clarus atq; interdus: *inter deos*
Et inter mortales ambulo & inter Deos, *inter homines*
Et alia signa de cœlo ad terram occidunt. *occidunt.*
Qui est imperator diuom atq; hominum Iuppiter,
Is nos per gentes, alium in alia disparat:
Qui facta hominum, qui mores, pietatem, & fidem
Noscamus, ut quenq; adiuuet opulentia.
Qui falsas liteis falsis testimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam:
Eorum referimus nomina exscripta ad Iouem.
Quotidie ille scit, quis hic sibi quærat malum, *quis hic querat*
Qui hic litem adipisci postulant periurio. *perimio*
Mali res falsas qui impetrant apud iudicem,
Iterum ille eam rem iudicatam iudicat:
Maiore multa multat, quàm litem auferunt.
Bonos in alijs tabulis exscriptos habet.
Atq; hoc in animum scelesti inducunt suum, *inducunt*
Iouem placare se posse omnibus hostijs: Et operam

et a iure per se domus huius.

Et operam & sumptum perdunt: atq; id ideo *fit quia*
Si quis g. mag. Fit, quia nihil ei acceptum est à periurijs. *Sub p. i. q.*
in d. i. s. p. p. i. s. s. v. p. p. l. e. i. FACILIVS pius à Dijs supplicans;
Si p. i. q. u. e. s. Quàm qui scelestus est, inueniet ueniam sibi.
in d. i. s. p. p. i. s. s. v. p. p. l. e. i. Idcirco moneo uos ego hæc qui estis boni, *q. u. e. s. t. i. s.*
 Quiq; atatem agitis cum pietate & cum fide;
 Retinete porro post factum ut letemini. *Post post. an.*
 Nunc huc qua caussa ueni, argumentum eloquar. *in d. i. s. p. p. i. s. s. v. p. p. l. e. i.*
 Primumdum huic esse nomen urbi DIPHILVS
 CYRENAS uoluit, illic habitat Demones
 In agro atq; uilla proxuma propter mare,
 Senex, qui Athenis huc exul uenit, haud malus:
 Neque is adeò propter malitiam patria caret:
 Sed dum alios seruat, se impediuit: interim
 Rem bene paratam comitate perdidit.
 Huic olim filiola uirgo periijt paruola,
 Eam de prædone uir mercatu' st pëssumus: *mercen. lox*
 Is eam huc Cyrenas leno aduexit uirginem. *in d. i. s. p. p. i. s. s. v. p. p. l. e. i.*
 Adolefcens quidam ciuis huius Atticos
 Eam uidit ire è ludo fidicinio domum.
 Amare ocepit, ad lenonem deuenit.
ad x. b. m. Minis triginta sibi puellam destinat:
 Datq; arrabonem, & iureiurando alligat.
 Is leno, ut se æquom est, flocci non fecit fidenti,
in d. i. s. p. p. i. s. s. v. p. p. l. e. i. Neq; quod iuratus adolefcenti dixerat.
in d. i. s. p. p. i. s. s. v. p. p. l. e. i. Ei erat lenoni hospes paternus Siculus, senex,
 Scelestus, Agrigentinus, urbis proditor.
 Is illius laudare infit formam uirginis,
 Et aliarum itidem, quæ ciuis erant mulierculæ.
 Infuit lenoni suadere, ut secum simul
 Eat in Siciliam: ibi esse homines uoluptarios
 Dicit, potesse ibi eum breui fieri diuitem,

Ibi esse questum maximum meretricibus.

Persuadet.nauis elanculum conducitur.

Quicquid erat, noctu in nauim comportat domo

Leno.adolescenti, qui puellam ab eo emerat,

Ait sese Veneri uelle uotum soluere.

Id hic est phanum Veneris, & eò ad prandium *Venerij fano.*

Vocauit adolescentem hunc, ipse hinc illico *huc ipse.*

Conscendit nauem, atq; auehit meretriculas. *q. pro. S. ut. h. o. d. o. g. p. r. o.*

Adolescenti alij narrant, ut res gesta sit, *indare. Et. C. f. g. i. n. s. p. r. o.*

Lenonemq; abiisse, ad portum adolescens uenit: *L. m. g. a. n. s.*

Illorum nauis longè in altum abscefferat.

Ego quando uideo uirginem asportarier,

† Tetuli ei auxilium, & lenoni exitium simul: *g. m. m. m.*

Increpui hybernum, & fluctus moui maritimos.

Nam ARCTVRVS signum sum omnium quàm acerrimum:

Uchemens sum exoriens, cum occido uehementior.

Nunc ambo in saxo, leno atq; hospes is, simul

Sedent eiekti: nauis confracta est ijs.

Illam autem uirgo, atq; altera lenonis itidem *am. i. l. l. a.*

Ancilla, timida, desiluerunt in scapham. *+ D. e. n. n. i.*

Nunc eas ab saxo fluctus ad terram ferunt

Ad uillam illius, exul ubi habitat senex,

Quoius deturbauit uentus tectum, & tegulas.

Et seruos illic est eius, qui egreditur foras.

Adolescens huc iam adueniet, quem uidebitis,

Qui illam mercatu' st de lenone uirginem.

Valete, ut hostes uostri diffidant sibi.

ACTVS PRIMVS.

SCEPARIO, seruos.

P Roh Dij immortales, tempestatem quouis modi
Neptunus nobis nocte hac misit proxuma?

Detexit

Detexit uentus uillam. quid uerbis opu'st?

Non uentus fuit, uerum Alcumenæ Euripidi:

Ita omnes de tecto deturbauit tegulas:

Illustriores fecit, fenestrasq; indidit.

PLEVSIDIPPVS, adolescens. DAEMONES, senex.

SCEPARIO, seruus.

P. ET uos à uostris abduxi negotijs,
Neque id processit, qua uos duxi gratia,
Neque quini lenonem ad portum prehendere.
Sed mea desidia spem deserere nolui:

Eò uos amici detinui diutius.

Nunc huc ad Veneris phanum uenio uisere,
Vbi rem diuinam se facturum dixerat.

D. Sisapiam, hoc, quod me mactat, concinnem lutum.

S. prope me hic nescio quis loquitur. D. heus Scepario.

S. Qui nominat me? D. qui pro te argentum dedit.

S. Quasi me tuum esse seruom dicas Demones?

D. Luto usuz multo, multam terram confode:

Villam integundam intellego totam mihi:

Nam nunc pellucet ea, quam cribrum crebrius.

P. Pater salueto, amboq; adeò. D. saluos sies.

S. Sed utrum tu uir'ne, an sœmina es, qui illum patrem

Voces? P. uir sam equidem. D. quære uir porrò patrem.

Filiolam ego unam habui, eamq; unam perdidi,

Virile sexus nunquàm ullum habui. P. at Dij dabunt.

S. Tibi quidem hercle, quisquis es, magnum malum,

Qui oratione hîc nos occupatos occupes.

P. Isliccine uos habitatis? S. quid tu id queritas?

An quò furatum mox uenias, uestigas loca?

P. PECVLIOSVM esse decet seruom & improbum,

Quem hero præsente prætereat oratio,

Aut qui inclementer dicat homini libero.

Et impu

- P. Deludificauit me ille homo indignis modis.
 D. Proh dij immortales, quid illuc est Scepario
 Hominum secundum littus? s. ut est mea opinio, *ut in a*
 Propter uiam illi sunt uocati ad prandium. *ut f. opinio.*
 D. Qui? s. quia post cœnam credo lauarunt, heri *lauro n.*
 Confracta naus in mari est illis. D. ita est.
 At hercle nobis uilla in terra & tegule.

- naus am.* s. Hui homunculi quanti estis eiecti: ut natant?
naus am. P. Vbi sunt homines obsecro? D. hæc ad dexteram, uident?
forte. ut Secundum littus? P. uideo. uos me sequimini.
ut am. Utinam sit is, quem ego quero, uir facerrimus.
 Valete. s. si non moneas, nosmet meminimus.
 Sed ô Palemon sancte Neptuni comes,

- Cui periculi* Qui quidem hercule illi socius esse dicris,
o. am. Quod facinus uideo? D. quid uides? s. mulierculus
 Video sedenteis in scapha solas duas:

Vt afflictantur misere: cuge cuge perbene
 Ab saxo abuortit fluctus ad littus scapham:
 Neque gubernator usquam illis esse potuit. *Nata, ho. hui*
 Non uidisse undas me maiores censeo. *am. bene.*

Saluæ sunt, si illos fluctus deuizuerint.
 Nunc nunc periculu' st, ciecit alteram:
 At in uado' st, iam facile enabit: cuge pax. *uult*
 Vides ne alteram illam ut fluctus ciecit foras?
 Surrexit, horsum se capessit: salua res,
 Desiluit. hæc autem altera in terram è scapha,
 Ut præ timore ingenua in undas concidit:
 Salua' st, euasit ex aqua, iam in littore est.

- aut. a.* Sed dextrouorsum aduorsa it in malam crucem.
 Hem errabit illa hæc hodie. D. quid id refert tua?
 S. Si ad saxum quod capessit, ea deorsum cadit,
 Errationis fecerit compendium.

D. Si tu de illarum cœnaturus supparis, *ut paries videries forte*
illud Illas curandum censeo Scepardi, *ut speris.*

Si apud me esurus es, mihi dari operam uolo. *es uero et mihi.*

a. Bonum æquomq; oras. D. sequere me hâc ergo. s. sequor.

PALÆSTRA, mulier.

NIMIO POL hominū fortune munus miseræ memorantur,
 Quam reapse experiundo ijs datur acerbum: hoc deo *nam in v-*
 complacitum est? *hic deo* *in p. iudic*

Me hoc ornatu ornata in incertis regiones timidâ, electam *hinc dâ eu la*
 Errare hancine ego partem capio ob pietatem præcipuam? *hanc me ego*
 Nam hoc mihi haud laboris est, laborem hunc potiri, si erga *ad xam na am*
 parentem *et nam in sept. v. in mi dâ me m. m.*

Aut deos me impiaui, sed id si parte curavi, ut cœterem? *in p. iudic*

Tum hoc mihi indecorè, iniquè, immodestè datis dij. nam quid *parato*
 habebunt

Sibi igitur impij posthac, si ad hunc modum innoxij est *Agri. 16. q. m.*

Honor apud uos: nam me si sciam scisse aut parenti scelestè,

Minus mihi misereretur. sed herile scelus me sollicitat, *in p. iudic*

Eius me impietas male habet, nauc atq; omnia pdidit in mari.

Hæc bonorū eius sunt reliquæ: etiam quæ simul uicta mecum

In scapha³ st, ex cecidit: ego nunc sola sum, quæ mihi si foret sal-

ua saltem? *hinc 2*

Labor leuior esset hic mihi eius opera, nūc quā spem, aut opē,

Aut consilij quid capeffam, ita hic solis locis compotizæ *in p. iudic*

Hic saxa sunt, hic mare sonat: nec quā hō uenit mihi obuiā. *in p. iudic*

Hoc quod induta sum, summæ epes oppido: nec cibo, nec loco

tecta quo sim, *in p. iudic*

Scio, quæ mihi est spes, quæ uiuere uelim? nec loci sum signata,

Nec diu hic fui: salic aliquem uelim, qui ex his locis mihi uitam, *in p. iudic*

Aut semitam monstret: ita nunc hâc, an illâ eam, sum incerta *in p. iudic*

Consilij: nec propè usquam hic quidem cultum agrum conspiz *in p. iudic*

cor: algor, error, *in p. iudic*

P. Pavor,

Pauor, me omnia tenent. hæc parētes mei haud uos scitis miseri.
 Me nunc miseram esse, uti sum, libera ego fui, prognata
 Maxumē: nequicquam fui, nunc qui minus serui, quā seruus
 Natus: neq; quicquam unquam ijs profui, qui me sibi eduxerūt.

AMPELISCA. PALAESTRA, mulieres. 11.

A. Quid mihi melius est? qd magis in rem est mē, q̄ corpore
 Vitam secludam? ita malē uiuō, ita multā in pectore
 Sunt curæ exanimales: dein? uitæ haud parco, spem perdidī.
 Omnia iam circuncursauī, atq; in latebris omnibus
 Perreptauī quærerē conseruam, uoce, oculis, auribus,
 Ut peruehigarem: neq; eam usquam inuenio, neq; quō eam,
 Neq; quā queram cōsultu? st: neq; quem rogē quēquā intecā
 Inuenio, neq; magis solæ terræ sunt, quā hæc loca
 Atque hæc regiones, neq; si uiuit, uiuam, nunquā, eam
 Quin inueniā, desistam. P. quænam uox mihi propē hic sonat:
 A. Pertinuit, quis hic loquitur propē? P. Spes bona obsecro sub-
 uenta mihi.

A. Mulier est, muliebris uox mihi ad aures uenit. P. exime
 Hoc miseram metu. A. certō uox muliebris auris tetigit meas.
 P. Num Ampelisca est obsecro? A. tēn? Palaestra audio? P. quin
 uoco, ut me audiat,
 Nomine illam suo? Ampelisca. A. hein quis est? P. ego Palaestra.
 A. dic ubi es.

P. Pol ego nunc in malis plurimis. A. socia sum: nec minor
 Pars mea? si, quā tua. sed uidere expecto te. P. mihi es amula.
 A. Consequamur gradu uocem, ubi es? P. ecce me, fadi contrā. A.
 fit sedulō.

P. Cedo manum. A. accipe. P. dic, uiuis? ne obsecro? A. tu facis me
 quidem

Ut uiuere nunc uelim, quando mihi te licet tangere.
 Ut uix mihi credo, ego hoc te tenere obsecro, amplectere spes mea:
 Ut me omnium iam laborum leuās? P. occupas præloqui,

Quæ

Quæ mea est potius oratio. nunc abire hinc nos decet.

A. Quò amabò ibimus? P. litus hoc persequamur. A. sequor quò lubet. sicine hìc

Cum uuida uenire grassabimur? hoc quod est, id necessarium est perpeti.

Sed quid hoc obsecro est? P. quid? A. uidén' amabò phanum, uidés ne hoc? P. ubi est?

A. Ad dexteram uidco decorum locum dijs uidericr. *ad dext. uia. P. uider.*

P. Haud lōgè abesse oportet homines hinc, ita hìc lepidus est locus. *long. q. 95 G*

Est deus: ueneror: ut nos ex hac arumna eximat miferas, *Dng. G.*

Inopis, arumnosas, aut aliquo auxilio ut adiuuet. *ut aliquo auxilio*

SACERDOS, & eadem mulieres. *qui ad iun.*

6. Q. Vi sunt, qui à patrona preces mea expectentes sunt? nam *ex pete. aut*

uox me

B

Precantum huc foras excitauit: bonam atq; obsequentem deam, atq; haud grauatam

Patronā exequuntur, benignamq; multū. P. iubemus te saluere

Mater. s. saluete puellæ. sed unde ire uos cū uuida ueste dicam *Sed unde*

Obsecro tam mœstiter uestitis? P. illico nos hìc imus *Nos ire immus.*

Haud longulè ex hoc loco, uerum longè hinc abest unde uestæ *ad iun. h.*

Sumus. s. nempe equo ligneo per uias carulcas estis uestæ.

P. Admodū. s. ergo uos æquius erat cādidatas uenire hostiatisq;

Ad hoc phanum ad isthunc modum non ueniri solet. P. quæ nunc eiectæ

E' mari sumus abæ, obsecro unde nos hostias agere uoluisti huc?

Nunc tibi amplectimur genua egētes opū, quæ in locis nescijs

Nescia spe sumus, ut tuo recipias tecto, seruesq; nos:

Miseriarumq; ambarum tē obsecramus uti misereat:

Quibus nec locus ullus, nec spes parata est, neq; hoc amplius, q̄

Quod uidés, nobis qcqua' st. s. manus mihi date, exurgite ambæ

A' genibus, misericordior nulla est hic fœnunarum.

Sed hæ pāuperes sunt, inopesq; puellæ: egomet uix colo litam, *Sed hæ,*

P 2

Veneri pāuperes
in sum.

A fami Veneri cibo meo seruiō. A. Veneris phanum obsecro hoc est;
 s. Fateor: ego huius sacerdos cluco. uerū quicquid fuerit, est
 Comiter fiet à me, quo non copia ualebit. ite hāc mecum.
 p. Anūcē benignēq; honorem mater nostrum habes, s. oportet.

ACTVS SECVNDVS.

PISCATORES.

OMNIBVS MODIS qui pauperes sunt, homines
 miseri uiuont,

Præsertim quibus nec quæstus est, nec artem didicere ullam.
 Neceſſitate quicquid est domi, id sat est habendum.

Nos iam de ornatu propemodum ut locupletes simus, scitis.

nisc n am Hi schœni enim atq; hæ arundines sunt nobis quæstu & cultu.

atq; his

Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum pro exercitio
 Gymnastico, & paleſtrico: hoc habemus, echinos, lopadas,

H — Ostreas, balanos captamus, conchas, marinam urticam,

Musculos, plagustias, striatas: post id hamatitem piscatum

libræ captam Et saxatitem aggredimur, captamus cibum e mari. si euentus

e mari.

Non uenit, neq; quicquam captum est piscium, falsi, lautiq;

delicias fuisse Domum redimus clanculum, dormimus incœnati.

Ita, n, vocat Atq; ut nunc ualide fluctuat mare, nulla nobis spes est,

propneq; alio Nisi quod concharum capsimus, incœnati sumus. profecto

minut aut h. xi. Nūc Venerē hāc ueneremur bonā, ut nos lepidē adiuuerit hodie.

moit phin. Lib. 9. cap. 38. RACHALIO seruus, & idem.

38. phin. T. A Nimo aduorsauī sedulō, ne herum usquam præterirem.

siq; lantm Nam cum modō exhibat foras, ad portum se aiebat ire,

Me huc obuiam iussit sibi uenire ad Veneris phanum.

eccomis vid. Sed quos perconter, commodē eos quos uideo astare, adibo.

Saluete fures maritumi, conchitæ atq; hamiotæ,

Famelica hominum natio. quid agitis? ut peritis?

P. Ut piscatorem æquom est, fame, sitiq; speq; *falsa*.

T. Ecquem uos adoleſcentem ingenuum huc ire, dum hic aſtatis,

et qui ad uleſcent huc dūm hic

aſtatis q; perſito. Et

Strenua facie, rubicundum, mediocri statura, fortem, qui tres semi hoies
Qui tres duceret chlamydatos cum macharijs, uidistis? *veniantem.*

Nullum isthac facie, ut prädicas, uenisse huc scimus. **T.** ecquem

Recaluom, ac **silonem** senem statutum, uentriosum, *et salum.*

Tortis supercilijs, contracta fronte, fraudulentum,

Deum odium, atq; hominū, malum, mali uitij probriq; plenum, **Decoru**

Qui mulierculas duceret duas secum satis uenustas?

Cum istiusmodi uirtutibus, operisq; natus qui sit, *scit*

Eum ad carnificem est equius, quam ad Venerem commeare. *quid*

T. At si uidistis, dicite. **P.** huc profecto nullus uenit.

Vale. **T.** ualete. credidi factum est, quod suspicabar.

Data uerba hero sunt, leno abiit scelestus exulatum:

In nauem ascendit, mulieres auexit. harioles sum.

Is huc herum etiam ad prandium uocauit, sceleris semen.

Nunquid mihi melius est, q̄ illico hic opperiar herū dum ueniat?

Eadem hanc sacerdotem Veneriam, si quid amplius scit, *hanc sacerdos*

Si uidero, exquisiuero, faciet me certiore. *Veneria.*

AMPELISCA mulier. **TRACHALIO**, seruus.

A. Intellego: hanc, quæ proxima est, uillam pulsare iussisti. *uillam uenxis*

Atq; aquā rogare. **T.** quous ad aureis uox mihi aduolauit? *fauo - pulsare*

A. Obsecro quis hic loquitur? **T.** quem ego uideo? *est ne hęc Am-*
pelisca, hęc *uox mihi.*

Quæ foras è phano egreditur? **A.** est ne hic Trachalio, quem
conspicio, conpicox

Calator Pleusidippi? **T.** ea est. **A.** is est. **Trachalio** salue.

T. Salue **Ampelisca.** **A.** quid agis tu? **T.** etatem haud malā malē.

A. Melius omnare, uerū omnes sapientes decet confirre,

Et fabulari. sed **Pleusidippus** tuus herus ubi amabō est?

T. Eia uerō, quasi non sit intus. **A.** neq; pol est, neq; ullus. *huc qd uillu*

Huc quidē uenit. **T.** non uenit? **A.** uera prädicas. **T.** nō est meū *uenu no ve*

Ampelisca. sed q̄ mox coctū est prandiu. **A.** quod obsecro te? *ne*

T. Nempe rem diuinam facitis hic? **A.** quid somnias amabō? *et ad prandiu.*

T. Certè huc Labrax leno Pleusidippum ad prandium ^{periculo} vocavit
Herum incum herus uester. A. pol haud miranda facta dicis:
Si deos decepit, et homines, lenonum more fecit.

T. Non rem diuinam facitis hic uos, neq; herus? A. hariolare.

T. Quid tu agis hic igitur? A. ex malis multis, metuq; summo,
Capitaliq; ex ^{periculo} orbas auxiliq; opumq; ^{me}
Recepit huc ad se hæc sacerdos Veneria me et Palæstram.

Recepit hæc
ad se veneria
hæc sacerdos
me. u. /
T. An hic Palæstra? st obsecro, heri mei amica? A. certò. T. inest
Lepos in nūcio tuo magnus mea Ampelisca. sed isthuc periculū
Perlubet quod fuerit uobis, scire.

A. Confracta mi Trachalio est hac nocte naus nobis.

T. Quid, naus? quæ isthæc fabula est? A. non audiuiſti amabò
Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre uoluit
In Siciliam, et quicquid domi fuit imposuit in nauim?

eleator nulla
Ea nunc perierunt omnia. T. ò Neptunne lepide salue,
Nec te aleator ullus est sapientior: profectò
Nimis lepide iccisti bolum, periurum perdidisti.

Sed nunc ubi est leno Labrax? A. perit potando, opinor:
Neptunus magnis poculis hac nocte eum inuitauit.

Credo hercle annando ei datum, quod biberet. T. ut ego amo te

Ama n. a. e.
do amant
anamus. n.
st. am.
Mea Ampelisca, ut dulcis es, ut mihi mulsæ dicta dicis? *ant. i. / ser*
Sed tu et Palæstra quo modo saluæ estis? A. scibis saxo.

E' nauis timide ambæ in scapham insiluimus, quia uidemus
Ad saxa nauem ferrier, properans exolui restim:
Dum illi timent, nos cum scapha tempestas dextrouorsum
Differt, ab illis itaq; nos uentisq; fluctibusq;
Iactatæ exemplis plurimis miseræ, perpetuam noctem
Vix hodie ad littus pertulit nos uentus exanimatis.

T. Noui: Neptunus ita solet, quamuis fastidiosus
Aedilis est, si quæ improbæ sunt merces, iactat omneis.

A. Væ capiti, atq; ætati tuæ. T. tuo mea Ampelisca,
Sciui lenonem facere ego hoc quod fecit, sepe dixi.
Capillum promittam optimū? st, occipiamq; hariolari.

A. Cauistis ergo tu atq; herus, ne abiret, cum scibatis?

T. Quid faceret? A. si illā amabat, rogās qd faceret: aut seruaret,
Dies noctesq; in custodia esset semper. uerum acastor
Ut multi fecit, ita probē curauit Pleusidippus.

T. Cur tu isthuc dicis? A. res palām est. T. scin tu etiā qui it lauātū
In balincas, ibi cum sedulō sua uestimenta seruāt,
Tamen surripiuntur: quippe qui, quem illorū obseruet, falsu'st: *falsus est.*
Fur facile quem obseruat, uidet: custos, qui fur sit, nescit.
Sed duce me ad illam, ubi est? A. i sanē in Veneris phanum
huc intrō:

Sedentē flentemq; opprimes. T. ut iam isthuc mihi molestus'st.
Sed quid flet? A. ego dicā tibi. hoc sese illa excruciat animi,
Quia leno ademit cistulam ei, quam habebat, ubiq; habebat
Qui suos parenteis noscere posset: ueretur ne perierit.

T. Vbi nam ea fuit cistellula? A. ibidem in nauī conclusit ipse
In uidulum, ne copia esset eius. T. o facinus impudicum, *o mihi nos pueri*
Quam liberam esse oporteat, seruire postulare. *las noscitur.*

A. Nunc eam cum nauī scilicet abiisse pessum in altum:

Et aurum & argentum fuit lenonis ibidem: credo omne
Aliquem immerfisse se, atq; cum excepisse: id misera moesta'st, *ex ipse A.*
Sibi corruenisse inopiam. T. iam isthoc magis usus factus'st: *id misera.*
Nā eam intrō: consolerq; eam, ne se sic excruciet animi.
Nam multa prater spem, scio multis bona euenisse.

A. At ego etiam qui sperauerint, spem decepisse multos.

T. ERGO ANIMVS a quōs optimū est ærumnæ condimentum,

Ego co intrō, nisi quid uis. A. eas. ego, quod mihi imperauit
Sacerdos, id faciam, atq; aquam hinc de proxumo rogabo.

Nam ex templō illos, ut uerbis suis peterem, daturōs dixit. *Nam ex*

Neq; digniorem cenfeo uidisse anum me quenquam, *uobis ius.*

Quoi deos, atq; homines censeam benefacere magis decere.

Ut lepide, ut liberaliter, ut honestē, atq; haud grauātē

Timidas, egentis, uididas, ciectas, exanimatas

P 4

Accepit

Acceptit ad sese, haud secus quàm si ex se simus natæ.

vt capse succincta nobis aquam calefaciat, ut laudemus?

Nuc me moror. ibo, atq; rogabo hinc aquā unde mihi imperavit.

3. *Heus ecquis in uilla* ¹ *est*? *ecquis* ² *recludit*? *ecquis* ³ *prodit*? hoc

syna *Vitis rotundifolia* L. *SCEPARIO*, seraps. AMPELISCA, mulier.

Vis est qui tunc proteruè foribus facit iniuriam?

26. 1. *Q* Ego sum. s. hem qd hoc boni est? heu adepol lepida mulier.

g. lam hinc A. Salve adolescens. §. tu multum salueto adolescentula. veni

A. Ad uos uenio. s. accipiam hospitio, si mox ueneris, item *maior* res.

ut affectam amplectar. A. nam nunc nihil est, qui te maneam.

5. Sed quid ais mea lepida hilara? A. ah nimium familiariter ^{7^{te} me} _{sed me.}

Me attractas. s. proh dii immortales, Veneris effigia hac qdē est.

Ut in oculis hilaritudo? eia corpus quouismodi

Subuolturium? illud quidem subaquilum uolui dicere.

Vel papillæ quouismodi? tum quæ indoles in suauio est?

p. Lucia A. Non ego sum polluta: pago: potin' ut me abstinere manum?
Non licet te copulare: bellum bellum tuum?

s. Non licet te sic placide bellam belle tangere?
Optum ubi erit, tum tibi oporuit iude esse del

A. Otium ubi erit, tum tibi operam ludo, & deliciae dabo.

Nunc quaobrem huc sum missa amabo, uel tu mihi aras, uel neges.
Quid nunc uis? A. Sapientior nati quid uelim indicium scire.

s. *Quid nunc vis?* A. *ſapientior nam quid uelim, indicium facit.*
 6. *Uic quod ſapienter natus quid uelim indicium facit.* Imo.

s. Hic quoq; sapienter natus, quia uelim, in alium facit. hic i. facit

A. Hic sacerdos Veneris hinc me petere aquam iussit a vobis. At ego hifilicus sum: quem nisi oras guttam non feres

facit. S. At ego basiliscus sum: quem niji ora, guttam non jeres.
Nostra illum putem periculo, et ferramenti fodimus

Nostro illum putam periculo, & Jerramentis joamur.
 M. 1. 9. 2. Nisi multis blanditijs à me gutta non ferri potest.

me 9 42 Nisi malis blanditis a me gutta non ferri potest.
me 14 10 11 Cur tu aquam graue amabo, quam hostis hosti

Cur tu aequam gravare amicos, quam nostis nosti commodat?

verbum in d. A. Imò etiam tibi mea uoluptas, quæ uoles faciam omnia.

in facit. s. Fuge saluos sum, hæc iam me suam uoluptatem uocat.

p / a hunc S. Euge Janus Juniusque tam in quam notipiam vocat.
Dabitur tibi aqua: nequicquam ames: cedò mihi urnā.

Propera amabò efferre. s. manta iam hîc ero uoluptas mea.

A. Quid sacerdoti meae dicam, hinc demoratam tam diu?

A. Quia factus est hic agnoscere de nobis vultum.

m

me 2. 11. 11

A me neguei (4)

Vt etiam

Vt etiam nunc misera timeo, ubi oculis intueor mare?
 Sed quid ego misera uideo procul in littore meum herum
 Lenonem, Siciliensemq; hospitem, quos periisse ambos
 Censebam in mari? Tam illud plus mali nobis uiuit, quam rata.
 Sed quid ego cesso fugere in phanū, ac dicere hæc Palæstra,
 In aram ut cōfugiamus prius, quam huc scelestus leno ueniat,
 Nosq; hic opprimat? confugiam hinc, res ita suppetit, subito,

SCEPARIO, seruos.

P Rob dii immortales, in aqua nunquam credidi
 Voluptatem inesse tantam: ut hanc traxi lubens?
 Nimio minus altus puteus uisus est, quam prius.
 Vt sine labore extraxi hanc præfestinē satis?

Vt nequam sum, pro te qui hodie amare sīnceperim?

Hem tibi aquam, mea tu belliat: hem sic uolo

Te ferre honestè, ut ego fero, ut placeas mihi.

Sed ubi tu es delicata? cape aquam hanc sicubi es. *hanc c. is. ubi es.*

Amat hercle me, ut ego opinor: delituit mala.

Vbi tu es? etiam ne hanc urnam acceptura es? ubi nam es? *acceptura es ubi*

Commodule inclius, tandem uerò serio:

Etiam acceptura es urnam hanc? ubi tu es gentium?

Nusquam hercle, urnam iam ego hanc in media sistam uia.

¹ Sed autem, quid si hanc hinc abstulerit quispiam

Sacram urnam Veneris? mihi exhibeat negotium.

Metuo hercle ne illa mulier mihi insidias locet,

Vt comprehendar cum sacra urna Veneræa.

Nempe optumo me iure in uinclis enicet

Magistratus, si quis me hanc habere uiderit:

Nam hæc litterata? sit, ab se cantat quoida sit.

Iam hercle euocabo hinc hanc sacerdotem foras,

Vt hanc accipiat: nam accedam iam huc ad fores.

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

⁴ *Veneris? sit, ab se cantat quoida sit.*

Magistratus, si quis me hanc habere uiderit:

Nam hæc litterata? sit, ab se cantat quoida sit.

Iam hercle euocabo hinc hanc sacerdotem foras,

Vt hanc accipiat: nam accedam iam huc ad fores.

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

Hæc sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi:

In tro form Muliercula, hanc nescio quæ huc ad me detulit.

do st reperi In profrunda repperi negotium:

Si quidem mihi ultro his aggerunda etiam est aqua.

LABRAX, leno. CHARMIDES, parasitus.

Em ho se se L. Q. VI HOMO HOMINEM sese miserū & mendicū uolet,
miserū Neptunno credat sese, atq; ætatem suam.

c/3 c Nam si quis cum illo quid rei commiscuit, *in is quid*

Ad hoc exemplum amittit ornatum, domum.

Aedepol libertas lepida es, quæ nunquam pedem

In nam in Voluisti in nauim mecum hercle unā imponere.

in breu Sed ubi ille meus est hospes, qui me perdidit?

Atq; eecum incedit. c. quō (malum) properas Labrax?

Nam equidem te nequico consequi tam strenuē.

L. Vtinam ego te prius, quā oculus uidissem meis,

Malo cruciatu in Siciliam prabiteres,

Quem propter hoc mihi obtigit misero mali.

Vtinam cum in ædeis meas te adduxi *in a d v* *adduxi in.*

In carcere illo potius cubuissem die.

Deosq; immortales quæso, dum uiuas, uti

Omnes tui similes hospites habcas tibi.

Malam fortunam in ædeis te adduxi meas.

Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio?

Quid u' hinc abitio? quid u' in nauim inscensio?

Vbi perdidisti etiam plus boni, quā mihi fuit.

c. Pol minime miror nauis si fracta? It ibi, *in a d v*

Scelus te, & scelestæ parta quæ uexit bona. *in a d v*

L. Pessum dedisti me blandimentis tuis. *in a d v*

c. Scelestiorem cœnam cœnaui tuam

Ampol p Quā quæ Thyestæ quondam anteposita ab Atrco.

6 tro. L. Perij animo, malè fit, contine quæso caput.

pul monu c. Pulmonem ædopol nimis uelim uomitu uomas.

L. Heu Palestra atq; Ampelisca, ubi estis nunc misera?

in a d v

Piscibus

c. Piscibus in alto credo præbent pabulum.

L. Mendicitatem mihi obtulisti opera tua,
Dum tuis ausculto magnidicis mendacijs.

c. Bonam est quòd habes gratiam merito mihi,
Qui te ex insulso falsum feci opera mea.

L. Quin tu hinc is à me in maxumam malam crucem?

c. Da quas res tecum in naui agebam commodum. *Da res quas res, res*

L. Heu quis uiuit me alter mortalis miserior?

c. Ego multo tanto miserior, quàm tu Labrax.

L. Qui? c. quia ego indignus sum, tu dignus qui fies.

L. O' scirpe scirpe, laudo fortunas tuas,

Qui semper seruas gloriam aritudinis.

E quidem meam uelitationem exerceo.

Nam omnia corusca præ tremore fabulor.

c. Aedepol Neptunne es balneator frigidus,

Cum uestimentis abs te postquam abi, algeo.

Ne thermopolium quidem ullum instructum hodie: *Insulam*

Ita falsam præbet potionem et frigidam.

Vt fortunati sunt fabri ferrarij,

Qui apud carbones assident, semper calent.

L. Vtinam fortuna nunc ego anthracina uterer,

Vt postquam exiuissem ex aqua, arerem tamen.

ex. *Ex* Quid si aliquò ad ludos me pro manduca locem?

L. Quapropter? c. quia pol clarè crepito dentibus.

Sed nunc iure optimo me lauissè arbitror.

L. Qui? c. quia ausus fuerim tecum in nauum ascendere,

Qui à fundamento mihi usq; mouisti mare.

L. Tibi autem auscultauì, tu promittebas mihi

Illic esse quæstum maxumum meretricibus:

Ibi me corrui posse aiebas diuitias.

c. Iam postulabas te impurata bellua, *bellua. uno. l.*

Totam Siciliam deuoraturum insulam.

Quenam

- balena* l. Quenam balena meum uorauit uidulum,
aurum atq; argentum ubi omne compactum fuit?
 c. Eadem illa credo, quæ meum marsupium, *maximè*
 Quod plenum argenti fuit, in facciperio.
hanc l. Hec sum redactus ad hanc usq; unam tuniculam,
huc Et ad hoc misellum pallium : peri oppidò.
ad Vel consociare mihi quidem tecum licet: *con* uine.
hanc Acquis habemus parteis. l. saltem si mihi
nam Muliercula essent saluæ, spes aliquæ forent.
 Nunc si me adolescens Pleusidippus uiderit,
 A quo arrabonem pro Palestra acceperam,
 Iam se exhibebit hic mihi negotium.
 c. Quid stulte ploras? tibi quidem ædipol copia? st
 Dum lingua uiuet, qui rem soluas omnibus.

SCEPARIO. CHARMIDES. LABRAX.

- Ille est s.* Quid illud obsecro negoti, quod dux muliercule
obsecro Hic in phano Veneris signum flentes amplexæ tenent,
hanc Nescio quem metuentes miseræ? nocte hac uerò proxima
ima Sciactatas atq; eiectas, hodie esse aiunt è mari.
 l. Obsecro hercle adolescens, ubi istæ sunt, quas memoras mulieres?
 s. Hic in phano Veneris. l. quot sunt? s. totidem quot ego &
 tu sumus.
 l. Nempe meæ. s. nēpe isthuc nescio. l. qua sunt facie? s. scitula.
 Vel ego amare utranuis possum, si probè adpotus siem.
 l. Nempe puellæ? s. nempe molestus es, uise si lubet. l. meas
 Oportet intus esse hinc mulieres mi Charmides.
 c. Iuppiter te perdat, & si sunt, & si non sunt, tamen.
 l. Introrūpā iam huc in Veneris phanū. c. in barathrū mauclim:
 Obsecro hospes, da mihi aliquid loci, ubi cōdormiscam parum,
 s. Isthic ubi uis condormisce: nemo prohibet, publicum est.
 c. At uides me, ornatus ut sim uestimentis uiuidis.
Vestis aliq. Recipe me in tectum, da mihi uestimenti aliquid aridi,
arist. resti aliq. *ma* Si.

Dum

H. Tix. illu. C. illud mibi vnum rest. H. C. illam m. hic
 in terra H. C. illam m. hic
 R V D E N S. 605

Dum metarescunt, in aliquo referam gratiam tibi. *Dr. arescunt mea*
 4s. Tegillum eho illud mihi unum arescit: id si uis, dabo: *in aig. h. v. g. e. h. am.*
 Eodem amictus, tectus eodem esse soleo, si pluit: *ref. am. lo. co.*
 Tu isth. ec mihi dato, exarescit faxo. c. eho an te poenitet *to dem amictus*
 In mari quod delauit, ne hic in terra quoq; eluam? *co. m. rec. h. g. 7. 2.*
 s. Eluas tu, an exungare siccus. uerum interim tibi. *sono si. g. h. u. n. t.*
 Ego hodie nunquam quicquam credam, nisi accepto pignore. *Dr. are. u. n. t. a. g. o.*
 Tu uel suda, uel peri algu. c. uel tu egrota, uel uale. *Am. u. n. t. e. u.*
 s. Barbarum hospitem mihi in adeis nihil moror, sat litium est. *Am. u. n. t. e. u.*
 c. Iam ne abis: uenalis illic duxitauit, quisquis est. *Am. u. n. t. e. u.*
 Non est misericors, sed quid ego hic asto infelix uiuidus?
 Quin abeo hinc in Veneris phanū, ut edormiscā hāc crapulā,
 Quam potaui prater animi, quam libuit sententiam?
 Quasi uinis Græcis Neptunus nobis suffudit mare.
 Itaq; alium prodisserauit nobis sallis poculis. *I. m. m. p. nos. p. a. u. l. i. p. p. r.*
 Quid opu? st uerbis? si inuitare nobis paulisper pergeret, *obdormiscimus*
 Ibidem obdormiscemus: nunc uix uiuos amisit domum. *ade. o. o. l. o. x. m. i. s. s. e.*
 Nunc lenonem quid agit intus uisam conuiuam meum. *m. u. s.*

ACTVS TERTIVS.

DAEMONES, senex. DV.

Miris modis dij ludos faciunt hominibus,
 Mirisq; exemplis: nam omnia in somnis danunt:
 Ne dormientes quidem sinunt quiescere:
 Velut ego hac nocte, quæ præcessit proxuma,
 Mirum atq; inscitum somniaui somnium.
 Ad hirundinum nidum uisa est simia *est simia. p. a. u. l. i. p. p. r.*
 Ascensionem ut faceret, admolirier: *de p. o. s. s. e. l. o. m. i. b. i. s. i. s. t.*
 Neque eas eripere quibat inde. post ibi
 Videbatur ad me simia adgredirier:
 Rogare scalas ut darem utendas sibi.
 Ego ad hoc exemplum simiae respondeo,

RIAS

philo melo Natas ex Philomena atq; ex Progne esse hirundines.

Agro cum illa, nequid noceat meis popularibus:

At ista atq; Atq; illæc animo iam fieri ferocior
Videtur, ultro nubi malum minitatur.

In ius uocat me, ibi ego, nescio quo nam modo, *q. n. do*

Iratus uidcor mediam arripere simiam:

Concludo in uincla bestiam nequissimam.

Nunc quam ad rem dicam hoc attinere somnium,

sed q. n. do Nunquam hodie quivi ad coniecturam euadere. *+ v. r.*

in ueneris i. Sed quidnam in Veneris phano clamoris oritur? *miratur am.*

no r. r. v. m. TRACHALIO, seruos. DAEMONES, senex. *ma*

car. r. i. T. **P** Rob Cyrenenses populares, uostram ego imploro fidem,
re. u. m. Agricola, accola, propinqui, qui estis his regionibus,

ing. m. r. e. Ferte opem inopia, atq; exemplum possumum pessundate.

Vindicate: ne impiorum potior sit pollutia,

Quam innocentum, qui se scelere fieri nolunt nobiles.

Statuite exemplum impudenti, date pudori præmium.

Facite hic lege potius liceat, quam ui, uicto uiuere.

Currite huc in Veneris phanu: uostram iterum imploro fidem,

audi. r. Qui propè hic adestis, quiq; auditis clamorem meum,

Ferte suppetias, qui Veneri, Veneriezq; antistæ

lus. f. d. i. m. More antiquo in tutelam suam commiserunt caput: *a*

ut in. ma Prætorquete iniuriæ prius collum, quam ad uos peruenit.

seq. r. m. i. D. Quid isthuc negotij est? r. per ego hæc genua te obtestor senex

Quisquis es. d. qu tu ergo omitte genua, & qd sit mihi expedi,

Ex. p. e. i. Quid Et qui tu es primum. r. teq; oro, & queso, si speras tibi

tu. m. l. m. e. s. Hoc anno multum futurum sirpe & laerpitium, *ta. f. e. p. i. m.*

teq; o. x. o. u. t. Eamq; euenturam exagogam saluam & sospitem, *per. u. n. o.*

cap. n. a. d. o. Atq; ab lippitudine usq; siccitas ut sit tibi: *t.*

forte. cap. d. i. Sanum? es? r. seu tibi confidis fore multam magudarim, *magj.*

so. p. p. i. a. u. n. i. Ut te ne pigeat dare operam mihi quod te orabo senex, *claud.*

ta. g. o. g. e. o. g. i. a. m. i. t. u. t. l. e. n. o. n. u. e. m. B. At ego te per crura & talos, tergumq; obtestor tuum,

u. t. r. u. m. m. e. p. e. r. a. b. i. R. e. d. i. r. o. i. t. h. y. m. o. Ut tibi

e. n. o. x. e. s. p. o. n. d. e. t. a. l. i. j. a. p. t. a. t. e. s. s. u. m.

Vt tibi uberem ^{ulmeam} esse speres uirgideam, ^{Et} tibi hoc ^{ut h. bi. m. d. e.}
 anno euenturam uberem messem mali, ^{uenerim v. b. x. p.}

Vt mihi isthuc dicas negotij quid sit, quod tumultues.

T. Qui lubet maledicere? equidem tibi bona exoptavi omnia.

D. Bene equidem tibi dico, qui te digna ut eueniant precor,

Obsecro hoc, reuortere ergo: quid negotij est? T. mulieres ^{prauorare}

Dux innocentes intus hic sunt, tui indigentes auxilij,

Quibus aduersum ius, legesq; insignite iniuria ^{me te}

Facta est, sitq; in Veneris phano: tum sacerdos Veneria

Indignè afflictaur. D. quis homo est tanta confidentia,

Qui sacerdotem audcat uiolare? sed eae mulieres

Quae sunt? aut quid ijs iniqui sit? T. si das operam, eloquar:

Veneris signum sunt amplexae, nunc eas deripere uolt,

Eas ambas esse oportet. D. quis hic est, qui tam paruideos ^{omnes hic est}

Pendit? T. fraudis, sceleris, parricidij, periurij ^{peris, m. p. r. m. p. d. e.}

Plenus, legirupa, impudens, impurus, inuerecundissimus. ^{T. v. s. F. m. d. e.}

Verbo uno absoluam, leno? st: quid illum porro praedicem?

D. Aedepol hominem infortunio praedicas donabilem.

T. Qui sacerdotis scelestus fauceis interpresscrit.

D. At magno cum malo suo fecit hercle. ite isthinc foras

Turbalio, Sparax: ubi estis? T. i obsecro intrò, subueni.

D. Iterum autè imperabo, sequimini hanc. T. age, nunc iam illi iube

Oculos elidere itidem, ut saepius faciunt coqui. ^{si p. y. s.}

D. Proripite hominem pedibus huc itidem, quasi occisam suam.

T. Audio tumultum: opinor leno pugnis plectitur. ^{per h. m. d. e. ut in puemlo}

Nimis uelim homini improbi summo malas edentauerint. ^{seperna}

Sed ecce ipsae egrediuntur timidae è phano mulieres.

PALAE STRA. TRACHALIO. AMPELISCA. ^{Nego in pugnis plectitur}

P. Nunc demum? st cum omnium copiarum atque opum, ^{auxilia}
 lii, praesidij ^{Hanc p. d. e. m. d. e.}

Viduitas nos tenet: nec quòd est, quae salutem afferat, ^{Sem. vias te.}

Nec quam in partem ingredi persequamur, scire possumus. ^{Sed me}
 In metu

Ne'ue iccirco nobis uitio uortas, si quippiam minus, quàm decet lautum arbitrare. T. aquom has petere intellego,

Decet abs te id impetrari, ignoscere his te conuenit.

Metus has, id faciant, subigit: te ex concha natā esse autumant.

Caue tu harum conchas spernas, sed optumē eccum exit

Senex, patronus mihiq; & uobis.

DAEMONES, TRACHALIO.

LABRAX. LORARII.

D. EXI ē phano, natūm quantum est hominum, sacrilegissume.

Evos in aram abite sessum, sed ubi sunt? T. huc respice,

Optumē, isthuc uolueramus: iube modō accedat propē.

Legirupionem huic hīc nobis cum Dijs facere postulas?

D. Pugnum in os impinge. L. iniqua hēc patior cum pretio tuo.

D. At etiam minitatur audax. L. ius meum ereptum est mihi.

Meas ancillas mihi inuito eripis, de Senatu Cyrenensi quamuis opulentus.

T. Si tuas esse oportet, nī ue eas esse oportet liberas, neu te in carcerem compingi est aquom, atatemq; ibi

Te usq; habitare, donec totum carcerem contriueris.

L. Non hodie isti auspicamur rei, ut cum furcifero fabuler.

Te ego appello. D. cum isthoc primum, qui te nouit disputa.

L. Tecū ago. T. atqui mecū agendū est. sunt ne ille ancille tue?

L. Sunt. T. agedum ergo, tange utramuis digitulo, minimo modō.

L. Quid si attigero? T. extēplō hercle ego te follem pugillatorū

Faciam, & pendentem incursabo pignis periurissime.

L. Mihi non liceat ancillas meas Veneris de ara abducere?

D. Est lex apud nos. L. quid mihi cum uostis legibus

Commercij est? equidem istas iam ambas educam foras.

Tu senex si istas ambas, huc arido argento? st opus.

D. He autē Veneri cōplacuerunt. L. A. habeat, si argentum dabit.

D. Do tibi argentum, nunc aadō, ut scias meam sententiam.

Q. Occipito

- Ioculo pueri* - Occipito modò illis afferre uim ioculo paussillulum:
Syllabus. Ita hinc ego te ornatum amittam, tu ipse te ut non noueris.
A uobis Vos adeò, ubi ego innuero, si non ei caput exoculasitis,
proponat Quasi mureta iungis, item ego uos uirgis circumuinciam.
- LA.* VI agis mecum. *D.* etiam uim improperas flagitij flagrantia?
Tun' trifurcifer mihi audes inclementer dicere?
- LA.* Fateor, ego trifurcifer sum, tu es homo apprinnè probus.
- qui mihi nunc* *T.* Nunc quidem hæc oportet esse liberæ. *LA.* quid liberæ?
hæc. *T.* Atq; heras tuas quidem hercle, atq; ex germana Græcia:
 Nam altera hæc est nata Athenis syncerissimis testibus.
- Athenis* *D.* Quid ego ex te audio? *T.* hanc Athenis esse natam liberam.
mihi parantur *D.* Mea popularis obsecro hæc est. *T.* non tu Cyrenensis es?
D. Imò Athenis natus, altusq; educatusq; Atticis.
T. Obsecro defende ciues tuas senex. *D.* ô filia mea,
 Cum ego hanc uideo, mearum absens miseriarum communes,
 Trima quæ perijt mihi: iam tanta esset, si uiuit, scio. *unq;*
- ego* *LA.* Argentum pro istis ambabus quoræ erant domino dedi.
LA. Quid mea refert Athenis hæc nata, an Thebæ sient, *unq;*
 Dum mihi rectè seruitutem seruiant? *D.* ita ne impudens?
 Tu ne hic fallis uirginaleis liberos parentibus,
 Subiectos habebis, atq; indigno questu conteres?
 Nam huic alteræ patria quæ sit profectò nescio:
 Nisi scio probiorem hanc esse, quàm te impuratisime.
- offerunt in* *LA.* Tuæ iste sunt? *D.* contende ergo, inter sit tergo utri.
offerrunt in *LA.* Ni offerrimentas habebis plureis in tergo tuo,
dicere me Quàm ulla nauis longa clauos, tum ego ero mendacissimus.
offerrunt in Postea aspice meum, quando ego tuum inspectauero,
offerrunt in Ni erit tam syncerum, ut quiuis dicat ampullarius
offerrunt in Optimum esse opere faciundo corium, & syncerissimum.
offerrunt in Quid causæ est, quin uirgis te usq; ad saturitatem sauciem?
offerrunt in Quid illas spectas? quas si attigeris, oculos tibi eripiam.
offerrunt in Atquin, quia uetas, utraq; iam mecum abducam si mul.
offerrunt in Quid

D. Quid facies? LA. Vulcanum adducā, is Veneris aduersariū? st.

D. Quod tibi it? LA. heus ecquis hic est? heus. D. si attigeris ostiū,

Iam hercle tibi mēsus in ore fiet mergis pugnus probē. *fiet mergis*

LO. Nullum habemus ignem, fies uictimus aridis.

D. Ego dabo ignem, si quidem constlandiā capite tuo copia? st.

LA. Ibo hercle aliquod ignem *quarītatum*. D. quid cum inueneris?

LA. Ignem magnum hic faciam. D. quin ut manum exuras tibi? *ut inueneris*

LA. Imō hāec ambas hic in ara uiuas comburam. D. id uolo:

a Nam hercle, te barba continuo arripiam, & in ignē conijciam:

Tēq; ambustulatum obijciam magnis auibus pabulum. *ambustulatum*

Cum coniecturam egomet mecum facio, hāc illa est simia,

Quae has hirundines ex nido uolt eripere ingratijs:

Quod ego in somnijs somniaui. T. scin' quid tecū oro senex? *in somnijs*

Vt illas scrus, uim defendas, dum ego herum adduco mecum.

D. Quere herū, atq; adduce. T. at hic ne. D. maximo malo suo,

Si attigerit, siue occeptasit. T. cura. D. curatum est, abi. *occeptasit*

u Hunc quoq; asseruato ipsum, ne quod abeat: nam promissimus *as*

Carnufici aut talentum magnum, aut isthunc hodie sistere. *as*

DAEMONES. LABRAX. LORARI. *as*

D. Vtrum tu leno cum malo lubentius

Quiescis, an sic sine malo, si copia est? *as*

LA. Ego quae tu loquere, flocci non facio senex. *as*

Meas quidem, te inuito, & Venere, & summo Ioue, *as*

De ara capillo iam deripiam. D. tange dum. *as*

LA. Tangam hercle uerō. D. agendum ergo accedas huc modo. *as*

LA. Iube dum recedere istos ambo illuc modō.

D. Imō ad te accedent. LA. non hercle egomet censeo. *as*

D. Quia ages si propius accedent? LA. ego recessero. *as*

Verū si senex unquam te in urbe offendero,

Nunquā hercle quisquam me lenonem dixerit, *as*

Si non te ludos pessimos dimiserō.

D. Facito isthuc quod minitaris. sed nunc interim

Q 2

Si illas

Si illas attigeris, dabitur tibi magnum malum.

L. A. Quam magnum uerò? D. quantum lenoni sat est.

+ tam L. A. Minacias ego istas flocci non facio tuas.

tange E quidem eas te inuito, ambas rapiam. D. tange dum,

L. A. Tangam hercle uerò. D. tanges? at scin' quomodo?

I dum Turbalio curriculo, affr duas clauas. L. A. clauas? D. sed probas.

Propera cito, ego te hodie faxo recte acceptum, ut dignus es.

L. A. Heu heu scelestus galeam in naui peridi,

Nunc mihi opportuna hic esset, salua si foret.

Licet saltem istas mihi appellare? D. non licet.

clauas L. A. Hem optume adepol eccum clauator aduenit.

L. A. Illud quidem adepol tinnimentum est auribus,

D. Age, accipe illinc alteram clauam Sparax,

Age alter istinc, alter hinc assisite,

Assisite ambo. sic audite nunc iam:

Si hercle illhic illas hodie digito tetigrit

Assisite Inuitas, nisi tunc illum uos exoculasitis

Assisite Vsq; adeò, donec quà domum abeat, nesciat,

Assisite Peristis ambo. si appellabit quampiam,

Vos respondetote istinc istarum uicem.

Sin ipsius hinc abire uolet, quantum potest,

Assisite Extemplò amplectitote crura sustibus.

L. A. Etiam me abire hinc non sinent? D. dixi satis:

Et ubi ille seruos cum hero suo huc aduenerit,

Qui herum accersuit, itote extemplò domum.

Curate hæc sultis magna diligentia.

L. A. Heu hercle ne istic phana mutantur cito?

Hoc Hercules est iam phanum, Veneris quod fuit:

Ita duo desituit signa hic cum clauis senex.

Non hercle, quò hinc nunc gentium aufugiam, scio:

Ita mihi utrunq; sauit & terra & mare.

Palasira. L. O. quid uis? L. A. apage controuersia est:

Hæc equidem Palastra, quæ respondit, non mea est.

Heus Ampelisca. LO. caue sis infortunio

Vt potest. LA. ignaui homines satis rectè monent.

Sed uobis dico, heus uos, num nam molestia est,

Me adire ad illas propius? LO. nihil nobis quidem.

LA. Nunquid molestum mihi erit? LO. nihil, si caueris.

LA. Quid est quod caueam? LO. hehem à crasso infortunio.

LA. Quæso hercle, abire ut liceat. LO. abeas, si uelis.

LA. Bene ergo hercle factum, habeo uobis gratiam.

Non? accedam propius, illic astare ilico.

Ac de pol proueni nequiter multis modis:

Certu'st hæc hodie usque obsidione uincere.

PLEUSIDIPPVS. TRACHALIO. LA.

BRAX. LORARII. CHARMIDES.

P. **M**Eam'ne illam amicam leno ui ac uiolentia
De ara deripere Veneris uoluit? T. admodum.

P. Quin occidistis extemplò? T. gladius non erat.

P. Caperes aut fustem, aut lapidem. T. quid ego quasi canem
Hominem insectarer lapidibus nequissimum?

L. Nunc pol ego perij: Pleusidippus eccum adest,
Conuerret iam hic me totum cum puluisculo.

P. Etiam'ne in ara tunc sedebant mulieres,
Quom ad me profectus ire? T. ibidem nunc sedent.

P. Quis illas nunc illic seruat? T. nescio qui senex
Vicinus Veneris, is dedit operam optumam.

Is nunc cum seruis seruat, ego mandaueram.

P. Duc me ad lenonem rectè. ubi illhic est homo?

LA. Saluc. P. salutem nihil moror tuam, opta ocyus.

Rapite hunc. obtorto collo inauis, an trahi?

Vtrum uis opta, dum licet. LA. neutrum uolo.

P. Abi sanè ad littus curriculo Trachalio:

Iube illos in urbem ire obuiam ad portum mihi,

Q. 2

Quos

PAGES 258-261, 276-279, 284-287

(*Bacchides*)

Sodalem unicum sulcat epistolium.
 Dum Pistoclerus amico impartit operam,
 Athenas dudum quæ redierant geminæ,
 Conquistorem in amorem conciunt.
 Altera Pistoclerum ad sese allicit:
 Altera uenienti desidet Mnesilocho.
 Geminæ Bacchæ duos Bacchanteis pullulos
 Quid mirum si ad sese traxerint blandulæ?
 Facete: pulchræ incuruos lubitinos,
 Vt errum os senes illorum traherent patres.
 Sed ecce Pistoclerum, qui ad Bacchides
 Nuper inuentus redit, & secum insolens
 Nouos amoris dissipuit igniculos.
 Nunc prodeco, audite.

ACTVS PRIMVS.

PISTOCLERVS, adolescens. LYDVS, pædagôgus.

- P. **D**li immortales, ut sentio quod sentio. quid? nescio.
 Stans si gio. nullus est ignis, & totus ardeo.
 Quid id, nisi nauim? nouum profectò malum
 Video, & sentio. potius ne est terra ut terat hominem
 Atq; prosternat? hodie nil præter terram & Bacchan tetigi:
 Si Baccha? st, hæc non nutrit Baccha, uerum iugulat.
 E' terra quoq; obrepere olim dixerunt homines,
 Qui dum norant, non norant: quom esse cuperent, erant nihil.
 Quid mali hoc? an terra, an Baccha, fecimus naufragium?
 L. Amat hic quem uideo: nimirum si id est, quod emisitius,
 Fora, templa, theatra, porticus, omnis fornices,
 Lustra, & lustralis cellulas quæsierit sedulo.
 P. Naufragus sum, fatcor. Bacchus, haud Neptunus celocem
 Hanc impellit, agit, quassat, imò frangit, distrahit.
 L. Bacchus hinc procellam concitat. aelu' st, perdidimus remigium.
 P. Refram me ad scopulum, ut istic cum ætate rem perduam.

Instabilis

Instabilis est fors rerum, pro lubricine fata agunt homines.

Ego dum amico Mnesilocho operam impertio,

Illi amicam repperi, ubi pcreat cum re asiduò:

Et mihi, meaq; ætati, rei q; meæ peperit infertunium.

Sic uult Cupido: adolescens sum. ætatis licet plusculum

lacturæ facere: melius, ut id nunc fiat, quam senio.

Sapientum profecto? It illud dictum, quod Lydus increpat:

Si Astartan non Bromium, deosq; uoluptarios

Contempsit iuuentis, is aut insanibit, aut amabit senex.

Refram me ad scopulum ex naufragio, pater leget fragmina.

Sequere me Lyde. uideo sorores geminas, Bacchanal meum.

BACCHIDES, sorores. ^{duæ} PISTOCLERVS. *adoleſcens*

B. Quid si hoc potius sit, ut taceas, ego loquar? B. lepidi, licet. *potius est*

B. Vbi me effugerit memoria, ibi tu facito, ut subuenias so- *me fugiet.*

B. Pol magis metuo, in monendo ne mihi defuat oratio. (ror. *defuerit*)

B. Pol ego quoq; METVO, LVSCINIOLAE ne defuat cantio.

Sequere hæc. P. qd agunt germanæ duæ meretrices cognominæ?

Quid in concilio cōsuluistis? B. bene pol. P. haud meretriciæ est. *meretriciæ est*

B. Misericus nihil quàm mulier. P. quid esse dicis dignius? *est tu*

B. Hæc ita me orat, sibi qui caueat, aliquē ut reperiam sponūnem,

Ist hoc mulit ut ubi emeritum sibi sit, se reuechat domum: *ut reueat*

Id amabo te huic caueas. P. quid isti caueat? B. ut reuechat domū, *Reueatur*

Vbi ei dederit operas, ne hanc ille habeat pro ancilla sibi. *deditur*

Nam si habeat aurum, quod illi renumeret, faciat lubens. *hæc habeat.*

P. Vbi is homo? B. iam hic credo aderit. sed hoc idem apud *est. sed recte*
nos rectius *non hæc si habeat.*

Poteris agere: atq; is dum ueniat, sedens ibi opperibere,

Eadem bibens: eadem dedero tibi, ut biberis sanium. *bi beris. ubi biberis. Et*

P. Viscus merus uestra est blāditia. B. qd iā? P. qd enim intellego:

Duæ unum expetitis palumbem: parua hirundo alas uerberat. *perij arundo*

Non ego isthuc facinus mihi mulier conducibile esse arbitror. *alas*

B. Qui amabo? P. qd Bacchis Bacchas metuo, & Bacchanal tuū.

r 2 Quid

- Intecfor* B. Quid est? quid id metuis? ne tibi lectus malitiā apud me suadeat?
P. Magis illeclum tuum, quam lectum metuo: mala es bestia. ⁱⁿ
Nam huic aetati non conducit mulier latebrosus locus.
- Ego met apud me si quid* B. Sed ego apud me te esse ob eam rem, miles cum ueniat, uolo:
Quia quom tu aderis, huic, mihiq; haud faciet quisquā iniuriā:
Tu prohibebis, & eadem opera tuo sodali operam dabis:
Et ille adueniens tuam me esse amicam suspicabitur.
- me de se* Quid amabo obticuisi? P. quia isti haec lepida sunt memoratu:
memoratu Eadem in usu, atque ubi periculum facias, aculeata sunt:
desimulat Animum fodicant, bona dissimulant facta, & famam sauciant.
- penetrare* Apage à me, apage. B. ah nimium ferus es. P. mihi sum. B. ma-
lacissandus es:
Quid ab hac metuis? P. qd ego metuā rogitas? homo/adolescēs
Penetrem huiusmodi in palatram, ubi damnis defudascitur,
Vbi pro disco damnum capiam, pro cursura dedecus?
- lato s* B. Lepide memoras. P. ubi ego capiam pro machera turturem:
Vbiq; imponat in manu alius mihi pro caestu cantharum,
Pro galca, scaphium: pro insigni, sit corolla plectilis.
Pro hasta, talus: pro lorica, malacum capiam pallium:
Vbi mihi pro equo lectus detur, scortum pro scuto accubet.
- tibi do hanc* Apage à me, apage. B. ah nimium ferus es. P. mihi sum. B. ma-
lacissandus es:
Equidem tibi dabo hanc operā. P. at nimū preciosa operaria es.
- istuc* B. Simulato me amare. P. utrū ego, icco asimulē isti huc, an serio?
loco n B. Eia hoc agere meliū st: miles cum huc adueniat, te uolo
quod eo mihi Me amplexari. P. quid eo opū st? B. ut ille te uideat, uolo.
opu' st Scio qd ago. P. & pol ego scio quid metuo. sed qd ais? B. qd est?
qd P. Quid si apud te ueniat defubito prandium, aut potatio
quod Fortē, aut coena, ut solet in istis fieri conciliabulis:
accubem Vbi ego tum accumbam? B. apud me, mi anime: ut lepidus cum
lepidus accubet.

Locus

Locus hic nos apud, quamvis subito uenias, semper liber est.

Vt lepidè esse uoles tibi mea rosa, mihi dicito.

— Cibi tu

Dato qui bene sit: ego ubi bene sit tibi, locum lepidum dabo.

P. Rapidus fluuius est hic: non hâc temere transiri potest.

B. Atq; æcastor apud hunc fluuium aliquid perdundu? si tibi.

Manum da, & cōsequere. P. aha minime. B. quid ita obsecro?

P. Quia is hoc illecebrosius fieri nihil potest.

Nox, mulier, uinū homini adolescentulo? B. age igitur, equidè

Pol nibili facio nisi causa tua: ille quidem abducit hanc,

Tu nullus affueris, si non lubet. P. sum ne ego nibili, *ante*

Qui nequeā ingenio meo moderari? B. quid est, qd' tu metuas?

A. Nihil est. nūc mulier tibi me emācupo: tuus sum, tibi do operā.

B. Lepidus. nunc ego te facere hoc uolo: ego sorori meæ coenam

Hodie dare uolo uiaticam: ego tibi argentum iubeo

Iam intus efferri foras: tu facito, opulentum obsonium, *si sic nobis obsona-*

Ego obsonabo. nam id siagitium meum sit, mea gratia *te lum*

Te operam dare mihi, & ad eam operā facere sumptū de tuo.

P. At ego nolo te dare quicquam: sine. B. sino quidem, si lubet.

Propera amabò. P. prius hic adero, quam te amare definam.

B. Bene me accipis aduenientem mea soror. B. quid ita obsecro?

B. Quia piscatus meq; animo hic tibi hodie euenit bonus. *quid*

B. Meus ille quidè est: tibi nūc operā dabo, de Mucsilochō, soror,

Vt hic accipis potius aurum, quam ex hinc cum milite.

B. Cupio. B. dabitur opera. aqua calet, camus intrò, ut laues, *hinc*

Nam ut è naui uecta es, credo timida es aliquantum soror.

Simul hic nescio quid turbæ? si: quin hinc decedimus?

Sequere hâc igitur me intrò in lectum, ut sedes lassitudinem.

LYDVS, *pedagogus.* PISTOCLEVS, *adolescens.*

L. Andudum Pistoclère tacitus te sequor,

Inspectans quas tu res hoc ornatu geras. nanq;

Ita me dii ament, Lycurgus, ut mihi quidem

Videtur, posset hic ad nequitiam adducier.

Sibi ne inuideatur, ipsi ignavi cauent rectè. M. adepol
Næ tu illorum mores perquàm meditatè tenes. sed etiam
Vnum hoc ex ingenio malo malum inueniunt suo:

Nulli amici sunt, inimicos ipsi in sese omneis habent:

Atq; sese cum frustrantur, frustrari alios stolidi existumant.

sum atq; ipse
sum mihi ipse
quod E.
Sicut est hic, quem esse amicum ratus, ipse iam sum mihi.
Ipse quod in se fuit, accuratum habuit, quod posset mali
Facere in me, inconciliare copias omneis meas.

P. Improbū isthūc esse oportet hominē. M. ego ita cū esse arbitror.

P. Obsequere hercle loquere, quis is est? M. bene ualēs uiuit tibi.

Nam ni ita esset, tecum orarem, ut ei quod posses malefacere,

Faceres. P. dic modò hominem qui sit. si non fecero ei malè

Aliquo pacto, me etiā dicito ignauissimū. M. nequam homo? st.

Verum hercle amicus est tibi. P. tantò magis dic, quis est.

Nequam ~~istiusmodi~~ hominis ego parui pendo gratiam.

M. Video non posse, quin tibi eius nomen eloquar.

Pistoclere perdidisti me sodalem funditus.

Quid
P. Quis isthuc est? M. qd est nisi ne ego ad te ex Epheso epistolā
Super amica, ut mihi inuenires? P. fateor factum, & repperi.

M. Quid tibi non erat meretricum aliarum Athenis copia,

nisi cu illa
Quibus cum haberes rem: nisi illam, quam ego mandassem tibi,
Occiperes tute amare, & me ires consultum malè? *plectus*

P. Sanū es? M. rem repperi omnem ex tuo magistro: ne nega,

perdidisti
Perdidisti me. P. etiam ne uliro tuis me proiectas probris?
Quid amas? M. Bacchidē. P. duas ergo hic intus eccas Bacchides.

M. Quid duas? P. atq; ambas sorores. M. loqueris nūc nugas scies.

P. Postremo si pergis parum mihi fidem arbitrarier,

Tollā ego te in collū, atq; intrò hinc auferā. M. imò ibo, mane.

P. Non manco, neq; tu me habebis falsò suspectum. M. sequor.

ACTVS QVARTVS.

PARASITVS. *puer adolefcentis*

Parasitus ego sum nequam hominis atq; improbi
Militis, qui amicum secum auexit ex Samo.

parua
Tollā ego te
in collum

BACCHIDES.

277

Nunc me ire iussit ad eam, *et percontarier, percontarier*
 Vtrum aurum reddat, an ne eat secum *simul. Semel. Semel. NL 5. no*
 I tu puer, qui dudum cum illa usque isti *simul. Semel ac semel.*
 Quae harum sunt aedes pulta: adi actutum ad fores. *A ducto Tu dudum pu.*
 Recede hinc dierectè, en ut pultat propudium:
 Comeffe panem treis pedes latum potes, *pulsar er cu illac vsq.*
 Fores pultare nescis, ecquis his in aedibus est? *istie eunt 26.*
 Heus, ecquis hic est: ecquis hoc aperit ostium? ecquis exit?

PISTOCLERVS, & PARASITVS.

PI. Quid isthuc est: quanam isthac est pultatio?

Que te mala crux agitat, qui ad isthunc modum

Alieno vires tuas extentes ostio?

Qui te vires paur

Fores penè effregisti. quid nunc uis tibi?

Ex fregisti

PA. Adolefscens salue. PI. salue. sed quem quaeritas?

PA. Bacchidem. PI. utram ergo? PA. nihil scio, nisi Bacchidem.

Paucis me misit miles ad eam Cleomachus,

Vel ut ducentos philippos reddat aureos,

Philippios

Vel ut hinc in Elatiam hodie eat secum *simul.*

Semel. ELATIA

PI. Non it: negato esse ituram: abi, & renuncia.

Alium illa amat, non illum: duc te ab aedibus.

PA. Nimis iracundè. PI. at scin' quàm iracundus siem?

Næ tibi hercle haud longe est os ab infortunio:

Ita dentifrangibula hæc meis manibus gestiunt.

PA. Cum ego huius uerba interpretor, mihi cautio'st,

Ne nucifrangibula excussit ex malis meis.

Tuo ego isthac igitur dicam illi periculo.

PI. Quid ais tu? PA. ego isthuc illi dicam. PI. dic mihi:

Quis es tu? PA. illius sum integumentum corporis.

PI. Nequam esse oportet, quoi tu integumentum improbus es.

oportet scietes

PA. Sufflatus ille hunc ueniet. PI. disruptum uelim.

integumentu tuu

PA. Num quid uis? PI. abeas celeriter, factu est opus.

prolus

PA. Vale dentifrangibule. PI. & tu integumentum uale.

in disruptu

In eum nunc reuenit res locum, ut quid consilij

Dem meo sodali super amica, nesciam:

Qui iratus renumerauit omne aurum patri:

Neque nummus ullu'st, qui reddatur militi.

Sed huc concedam, nam concrepuerunt fores.

Mnesilochus e cum moxius progreditur foras.

Adulescens

resist

MNESILOCHVS. PISTOCLERVS.

PETULANS, PROTERVO, IRACUNDO ANIMO, indomito, incogitato,
Sine modo et modestia sum, sine bono iure, atq; honore:

Incredibilis, impos, animi, inamabilis, inlepidus uiuo,

Malè uolente genio natus. postremo id mihi'st, quod uolo esse

Egotalijs. credibile hoc? nequior nemo, neq; indignior est,

Quoi dii benefaciant: neque quem homo quisquam aut amet,

aut adeat.

Inimicos, quàm amicos æquum'st me habere: malos, quàm bo-

nos magis me bonos par magis me uiuare

Iuuare. oibus probris, quæ improbis uiris digna sunt, dignior est

Nullus homo, qui patri reddidi omne aurum ames, quod mihi fuit

Præ manibus. sum ne ego homo miser? perdidici me, atq; operam

Chrysalis. *Consolandus mihi nunc mihi'st. 110*

P. Consolandus mihi est: ibo ad eum. Mnesiloche quid fit?

M. Perij. **P.** dii melius faciant. **M.** perij. **P.** non taces insipiens?

M. Taccâ? **P.** sanus satis non es. **M.** perij: multa mala mihi nunc

In pectore acra atq; acerba eueniunt: criminin' me

Habuisse fidem: immerito tibi iratus fui. **P.** Etia,

Bonum habe animum. **M.** unde habeam? mortuus pluris præ-

ci'st, quàm ego sum.

M. Militis parasitus uenerat, modo aurum petere hinc: cum ego

Meis dictis malis, his foribus reppuli, reieci hominem.

M. Quid id mihi prodest: quid faciam? nihil habeo miser, ille qui-

dem hanc

Abducet scio. **P.** si mihi est, non pollicor. **M.** scio dares,

pollice ar

Noui

Novi: sed nisi ames, non tibi habeam fidē tantam. nunc agitas
 Sat tute tuarum rerum. ego ne ut opem mihi ferre putem posse
 Inopem te? P. tace modo, Deus respiciet nos aliquis.
 M. Nuge. P. mane. M. quid est? P. Chrysalistua copiā cecā uideo. *et secum*

CHRYSA LV S. M NESILOCHVS.

PISTOCLE RV S.

c. H Vnc hominem decet auro expendi, huic decet stituam sta *adole/cen/tes. Seruus*
 tui ex auro: *eidem*

Nam duplex hodie facinus feci, duplicibus spolijs *sum*
 Affictus sum, herum maiorem meum ut ego hodie lusi lepidē?
 Ut ludificatus est: ut ego hodie callidum senem
 Callidis dolis compuli & perpuli, mihi omnia ut crederet?
 Nunc amanti hero filio scitis, *quicum bibo, edo, & amo, q cu ego bibo,*
 Regius copias, aureasq; obtuli, ut domo sumeret, neu foris *q cum ed am*
 Quereret, non mihi placent sibi Parmenopes, Syri, *quereret*
 Qui duas, aut treis minas auferunt heris, nequius nihil est,
 Quam egens consilij seruos, nisi habet pectus multipotens, *pectus*
 Vbiq; usus fiet, pectore *expromat*, nullus frugi *expromat suo. Nul*
 Esse potest homo, nisi qui bene & male facere tenet, improbus *lus frugi*
 Cum improbis sit, harpaget, furibus furetur quod queat.
 Versipellem frugi conuenit esse hominem, pectus quoi sapit. *cui*
 Bonus sit bonis, malis, malus: ut cunq; res sit, ita animum *malis sit ma*
 Habeat. sed lubet scire, quantum aurum herus sibi *comp sit, & lis*
 quid suo *S*

Reddidit patri, si frugi? st, Herculem fecit ex patre,
 Decumam partem ei dedit, sibi nouem abstulit. sed quem *qua*
 ro, optume *N*

Obuiam ecce mihi? st, nunqui nummi exciderunt here tibi,
 Quod sic terram obtinere? Quid uos mactos tam tristesq;
 Esse conspicio? non placet, nec temere est, etiam quin mihi
 Respondetis? Quia malum parum? M. imo uero nimio minus
 multo parum

§ 4 Chryf

- N. *Constringe tu illi Artame actutum manus.*
 C. *Quid fici?* N. *impinge pugnum, si mutuerit.*
non invenit Quid hæ loquuntur literæ? C. *quid me rogas?*
 Ut ab illo accipi, ad te obsignatas attuli.
 N. Eho tu loquutus ne es gnato meo male
 Per sermonem, quia mihi id aurum reddidit,
 Et te dixisti id aurum ablaturum tamen
 Per scophantiam? C. ego ne isthuc dixi unquam? N. *ita.*
 C. *Quis homo?* st qui dicat me dixisse isthuc? N. *tace,*
 Nullus homo dicit: hæ tabellæ te arguunt
 Quas tu attulisti: hæ te uinciri iubent. C. *ah,*
le luli Bellerophontem iam tuus me fecit filius:
 E gomet tabellas detuli, ut uincirer sine.
 N. Propterea hoc facio, ut suadeas gnato meo,
pergregetur Ut pergregetur tecum ter uenefice.
 C. *O stulte stulte,* nescis nunc uenire te:
 Atque in eo ipso ASTAS LAPIDE, ubi præco prædicat.
 N. Responde, quis me uendit? C. *quem dii diligunt,*
 Adolescens moritur, dum ualet, sentit, sapit.
 Hunc si ullus deus amaret, plus annis decem;
 Plus iam uiginti mortuum esse oportuit:
 Terræ odium inambulat, & iam nihil sapit,
 Nec sentit: tanti est, quanti st fungus putidus.
 N. Tūn' terræ me odium esse autumas? abducite *hunc*
 Hunc intrò, atq; adstringite ad columnam fortiter.
 Nunquam auferes hinc aurum. C. *atqui ultro iam dabis.*
 N. Dabo? C. atq; orabis me quidem ultro, ut auferam,
 Quom illum rescisces criminatorem meum,
 Quanto in periculo, & quanta in pernicio fiet.
 Tum libertatem Chrysalò largibere:
 Ego adeò nunquam accipiam. N. *dic scelerum caput,*

Dic

// C. Sequere hac me saxo iam scies. N. quo ista vis? C.
BACCHIDES. passus. XI. 283 v. cl. de.
Dic quo in periculo est meus Mnesilochus filius.

¶ Sequere hac me. N. quò gētiū? C. treunos passus. N. uel decē. lvs ~ nos

C. Agendum tu Artame, hanc formā pauxillum parx i l m m.

Aperi placidē, ne crepet: saxo iam scies.

Sat est. accede huc tu, uidē? conuiuium?

N. Video: ex aduersum Pistoclērum, et Bacchidem.

C. Qui sunt in lecto illo altero? N. interij miser.

C. Novisti ne hominem? N. noui. C. dic sodes mihi,
Bellū? uidetur specie mulier? N. admodum.

C. Quid, illam meretricem? ne esse censes? N. quippe ni.

C. Frustra es. N. quis igitur obsecro? st? C. inueniris:

Ex me quidem hodie nunquā fies certior.

CLEOMACHVS. NICOBOLVS. CHRYSALVS. *ap. lvs. et*

CL. **M**Eam ne hic Mnesilochus Nicoboli filius
Per uim ut retineat mulierem? quæ hæc factio? st?

N. Quis illic est? CH. per tempus hic uenit miles. *ille. i. uos.*

CL. Non me arbitratur militem, sed mulierem,

Qui me, meosq; non queam defendere.

Nam neq; Bellona mihi unquam, neq; Mars creduat,

Ni illum exanimalem saxo, si conuenero:

Ni ue exheredem fecero uitæ suæ.

N. Chrysale quis ille? si, qui minatur filio?

CH. Vir hic est illius mulieris, quacum accubat.

N. Quid uir? CH. uir inquam. N. nupta? ne est illa obsecro?

CH. Scies haud multo post. N. oppido interij miser.

CH. Quid nunc scelestus tibi uidetur Chrysalus?

Age nunc, uincito me, auscultato filio:

Dixin? tibi illum inuenturum te, qualis fiet?

N. Quid nunc ego faciam? CH. iube sis me exolui citò. *ego*

Nam ni exoluor ego, iam manifestò hominem opprimet.

CL. Nihil est lucri, quod me hodie facere mauelim,

Quam illum cubantem cum illa opprimere, ambo ut necem.

Audin?

CH. Audin' quæ loquitur? quin tu me exolui iubes?

N. Exoluite istum. perij, peritui miser.

CL. Tum illam quæ corpus publicat uolgo suum
Faxo, se haud dicat nactam, quem derideat.

CH. Pacisci cum illo paulula pecunia

Potes. N. paciscere ergo obsecro, quid tibi lubet:

nive enice Dum ne manifestò hominem opprimat, neuc enicet.

ex or de bo CL. Nunc nisi ducenti philippi redduntur mihi,
Iam illorum ego animam amborum exorbabo oppidò.

N. Hem illhoc paciscere, si potes. perge obsecro, *perge*
Paciscere quid uis. CH. ibo, & faciam sedulò.

Quid clamas? CL. ubi herus tuus est? CH. nusquam, nescio.

Vis tibi ducentos nummos iam pronuntier,

Vt ne clamorem hic facias, nec conuittium? *non conuittium*

CL. Nihil est quod malim. CH. atq; ut tibi mala multa ingeram?

CL. Tuo arbitrato. N. u. subblanditur carnufex.

CH. Pater hic Mnesilochi? st: sequere, is promittit tibi,

Tu aurum rogato. cæterum uerbum sat est.

per hanc sign N. Quid sit? CH. ducentis philippis rem pepigi. N. uah, *Salus*
Salus mea seruasti me. quam mox dico, dabo.

CH. Roga hunc tu. tu promitte huic. N. promitto. CH. roga.

CL. Ducentos nummos aureos philippos probos

Dabin'? CH. dabuntur inquam. responde. N. dabo.

CH. Quid nunc impure, nunquid debetur tibi?

quia Quid illi molestus? quid illum morte territas?

Et ego te & ille mactamus infortunio.

urbina *urbina SI TIBI 'ST machera, & nobis *ueruina? st domi: Verbinas
ma h q Qua quidem te faciam, si tu me irritaueris,
Conficiorem foricina nenia.

Confessio Iandudum hercle equidem sentio, suspicio quæ

rem Te sollicitet, cum esse cum illa muliere.

CL. Imò est quoq; CH. ita me Iuppiter, Iuno, Ceres,

Minerua

Minerva, Latona, Spes, Ops, Virtus, Venus,
 Castor, Polluces, Mars, Mercurius, Hercules,
 Sumanus, Sol, Saturnus, Dijq; omnes ament, *Submarus*
 Ut ille cum illa neq; cubat, neq; ambulat,
 Neq; osculatur, neq; illud, quod dici solet.

N. Ut turat? seruat me ille suis periurijs.

CL. Vbi nunc Mnesilochus ergo? CH. rus misit pater. *ergo est*
 Illa autem in arcem abiit ad eam uisere *abijt.*
 Minerue. nunc aperta? st. uise, est ne ibi.

CL. Abeo ad forum igitur. CH. uel hercle in malam crucem.

CL. Hodie exigam aurum hoc? CH. exige, ac suspende te,

Ne supplicare censeas homo nihili.

Ille? st amotus: sine me, per te here obsecro

Deos immortales, ire huc intrò ad filium.

N. Quid eò introibis? CH. ut eum dictis plurimis
 Castigem: cum hæc facta sic ad hunc faciat modum.

N. Imò oro Chrysale ut facias, & te obsecro,
 Caue parsis in eum dicere. CH. etiam me mones? *ne?*
 Satin? est, si plura ex me audiet hodie mala,
 Quàm audiuit unquam Clinia ex Demetrio?

N. Lippi illhic oculi seruos est simillumus: *ille*
 Si non est, nolis esse, neque desyderes:
 Si est, abstinere, quin attingas, non queas.
 Nam ni illhic hodie forte fortuna hic foret,
 Miles Mnesilochum cum uxore opprimeret sua:
 Atq; obtruncaret mœchum manifestarium.
 Nunc quasi ducentis philippis emi filium,
 Quos dare promisi militi, quos non dabo
 Temere etiam prius, quàm filium conuenero. *mihi*
 Nunquàm adcpol quicquam temere credam Chrysalo.
 Verùm lubet etiam has perlegere denuo:
 Aequom? st tabellis consignatis cre? te.

CHRYSALE

NOTES ON THE NEWLY FOUND COLLATION

Pseud. (719. See note on p. 4.)

732. The entry 'iuuas alta (a clerical error for *alia* or *altera*) manu' apparently refers to a correction in the MS. Cf. the entries at vv. 783, 1116.

738. The Paris Gryphius transcribes¹ the letters after *axillis* as *a a*. Duaren has apparently miscopied the preceding words, which ought to be 'sed ab alis uno i.'

Turnebus quotes from his MS. *hircum ab aliis (alis)* (*Opp.* i. p. 64, 53 in *pervetusto legi hircum ab aliis*; *Adv.* xx. 10 quod in schedis quibusdam vetustissimis repperi . . . in quibus scriptum est *hircum ab alis*).

Lambinus' note is: *hircum ab alis*. Sic diserte scriptum repperi in nostris codd. mss., nisi quod in duobus erat *hircum ab aliis*, in aliis *iscum ab aliis*. . . Hunc locum sic restituit ex libris mss. iisdem fortasse, quibus usi sumus, *Adr. Turnebus*, lib. *Advers.* 20. cap. 10.

The *S* substituted for *P(pseudolus)* is used as 'nota personae' for *Pseudolus* in the *Codex Vetus* at v. 662.

739. Turnebus (*Adv.* xx. 1) mentions the line in this form: *ecquid habet is homo aceti in pectore? Atque acidissimi*.

742. Turnebus in the same chapter of his *Adversaria* as contains his readings 'hircum ab alis,' and 'lamberas' proposes *thermopolium* (*Adv.* xx. 10 legendum est); cf. *Opp.* i. p. 216, 22 *Quin in corde instruere quondam coepit thermopolium*. Lambinus says: *thermopolium*. Sic restituit *Adr. Turnebus*, cum in libris mss. scriptum esset *hermopolium*, in vulgatis *oenopolium*.

743. Turnebus quotes from his MS. *lamberas* (*Adv.* xx. 10 in veteribus illis, quas dixi, schedis scriptum erat). Lambinus' note is: *me meo ludo lamberas*. Hic quoque locus sic erat in libris mss. expressus, quod et *Adr. Turnebus* testatus est eodem loco.

lamberas 'v. c.' Scalig. (γ).

745. Lambinus mentions two possible readings, *citust* and *scitust*.

748. *Non est scitus ap(parenter)*, a mistake of Duaren's for *scitius*.

The Paris Gryphius has *co dr*. Is this *co(dex) Dr.*?

760. The Paris Gryphius has *pmast*.

peruiam 'v.' Scalig. (β).

760-2. Turnebus (*Adv.* xvi. 10) quotes *nunc liquet nunc defecatum est* . . . *qui sinistra auspicio liquido*.

III i PVERI DVO 'v. c.' Scalig. (β).

¹ All these transcriptions in the Paris Gryphius (and Paris Aldine) of words carelessly written in the Oxford Gryphius I owe to the kindness of M. Le Breton.

781. Turnebus (*Adv.* vii. 20; cf. xvi. 6) mentions this phrase: sibi 'potandum' dicit 'fructum fullonium.'

783. Duaren often writes *et* for *etiam*, apparently misinterpreting an abbreviation in his original. Similarly the variant (*etiam* certainly) for *Men.* 804 is transcribed first *etiam*, then *et*, a transcription suggestive of an equivocal abbreviation in the original.

The following words should be *castigatum alia* (or *altera*) *manu*.

Ille delego 'v.' Scalig. (β).

The *ille delego* of Scaliger's 'vetus codex' is like the *ille elego et* of the Paris Aldine and (apparently) the Paris Gryphius, a mistake due to the intersection of the first letter of *relego* by the shaft of the *ē* of *dr* in the Oxford Gryphius.

808. Had *T* the reading *drachmissent* (cf. *BCD*) or *drachmissant*? The second *drachma essent* looks like a mistake of Duaren's; but whether *drachmissant* is his own correction of his mistake or an emendation by Turnebus is doubtful.

drachmissant 'nostri libri veteres' Lambinus.

816. Duaren often transcribes *o* of his original as *r* (cf. *Pers.* 100 *crepulonius* for *coep*).

819. The Paris Gryphius has *tibi . . . quam*.

819-825. Turnebus (*Opp.* iii. p. 21) quotes the passage in this form:

Ei homines coenas sibi coquunt; cum condiunt, | Non condimentis condiunt, sed strigibus | Vis vis conuiuis intestina quae exedunt; | Hoc hic quidem homines tam breuem uitam colunt, | Cum hasce herbas huiusmodi in suum aluum congerunt, | Formidolosus dictu, non esu modo: | Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.

831. Lambinus tells us that, after hearing Passerat's conjectural emendation *in patinas indidi*, he found this very reading in MSS. (ita diserte scriptum repperi in codd. mss., sine ulla litura et varietate).

834. Turnebus (*Adv.* xxix. 28) mentions the words *Neptuni pecudes*.

841. Turnebus (*Adv.* xxviii. 41) mentions this passage in this form:

is odos demissis pedibus in coelum uolat:

cum in odorem coenat Iupiter cotidie.

Ba. Odor demissis pedibus? C. Peccaui insciens.

Ba. Quid hem? C. Quia demissis manibus uolui dicere.

845. Lambinus says: libri veteres (not 'libri nostri veteres') habent *numquam*, et ita edidit Camerarius.

859. Turnebus (*Opp.* i. p. 297, 36) quotes the line in this form: *Si hic quo progreditur, pariter progredimino*, with the remark 'id est, progreditor.' Lambinus' note is: *progredimino*, id est, progreditor.

877. The Paris Gryphius has *si uos*.

The variant at the top of the page in the Oxford Gryphius (like *condiam* 882, *nimis* 889) is not in Duaren's handwriting, but possibly in Scaliger's.

882. The Paris Gryphius has *condun*.

889. The Paris Gryphius has *tinnis*. The Paris Aldine has *tuus*.

893. Turnebus (*Adv.* iii. 21) quotes (but not from his MS.) *sublingio*: sublingionem a sublingendo hoc versu, qui mirum in modum depravatus est, iam hic quoque scelestus est coqui sublingio. Lambinus, however,

says: *scelestus est coqui sublingio*. Sic habent nostri codices veteres, itemque se scriptum repperisse in iis, quos vidit, testatur Adr. Turnebus lib. Advers. 3 cap. 21.

900. Lambinus says: nostri libri habent *ut a me si posset mulierem interuortier*.

942. The Paris Gryphius has *tun*.

948. The Paris Gryphius has *una*.

951. The Paris Gryphius has *oslenonis*.

953. The note *silentii vox* refers to *S. tace* of v. 952 (*st! tace* edd.).

959. The Paris Gryphius has *forte ehic*.

962. The reference is to v. 1173 (in Act. iv., Sc. vii., the Scene which begins with the words 'Malus et nequamst homo').

969. Turnebus (*Opp.* i. p. 302, 15) quotes *nulla est mihi salus dataria*.

977. The Paris Gryphius has *scin' ego*.

1011. In Lambinus' text the line ends with *accipe, et*.

1012. The Paris Gryphius has *sumpta*.

1030. The Paris Gryphius has *hacc*.

1033. Lambinus says: unus ex nostris libris habebat scriptum *concolbogatis pro cor colligatis*: quod quid sit, non video.

The Paris Gryphius has *cor calbogatis* with the addition in the top margin: *atq. est Cur non Cor* (i.e. the reading of the Gryphius text of 1540). The Paris Aldine has *concalbotatis*.

1035. *exsolatum* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1041. The Paris Gryphius has *qui leniũ flentem, qui te nunc*.

1049. Lambinus prints *quin hinc comitamur*, with the note: *secutus sum libros veteres, qui partim sic habent litteris liquido expressis, partim hircometamur*.

1051. Turnebus (*Adr.* xx. 10) quotes the whole line from his MS.: *repperi et in antiquis membranis in ea comoedia unius versiculi auctarium . . . ite hac triumpho ad cantharum recta uia*. Lambinus says: *repperi in libris veteribus, deinceps post versum 'Aedepol' etc., hunc qui sequitur ite—uia, quem et Adr. Turnebus Advers. lib. 20 cap. 10 se item in iis, quos vidit, repperisse testatur*. In Scaliger's marginalia (β) the line occurs, but without the mark 'v.' or 'v. c.,' so that he would seem not to have taken it from his 'vetus codex.'

1052. The Paris Gryphius has *habe hahac*.

1057. Read *cum* 'n.' In the Paris Aldine *cum* is wrongly made a variant of *quam* (v. 1058).

1062. In other parts of Plautus 'in antiquo' is in these marginalia equivalent to 'Poict.' (see note on p. 4). The Burney MS. has *promiscua*, but its copy ('Poict.') may have had *promiscam*.

1076. Duaren's original may have had *periculum*.

1085. The Paris Gryphius has *in egrete*.

1089. Lambinus says: *meministine tibi me dudum dicere*. Hic versus, ut scriptus est in libris veteribus, claudicat.

1100. Turnebus (*Adr.* xx. 10) quotes from his MS. *ad molas coloniam*. Lambinus says: *det nomen ad molas coloniam*, sic habent nostri libri veteres, et ita se scriptum in aliis, aut fortasse iisdem, repperisse testatur Adr. Turnebus lib. Advers. 20 cap. 10.

1103. Is *imperii* a mistake for *eri*? The Paris Gryphius has *nihil eri* (written like *dei*). The Paris Aldine has *nihil dei*.

1116. The Paris Gryphius has *sineret*.

1121. Lambinus' text has *atque aliquem* | *Euocem huc intus*.

1138. Turnebus (*Opp.* i. p. 304, 39) quotes *Bene ego ab hoc praedatus ibo, noui bona scaeva est mihi*, with the remark 'sic enim . . . est legendum.' Elsewhere (*Adv.* viii. 11) he mentions this line in the form: *bene praedatus ibo, bona scaeva est mihi*.

The Paris Gryphius has *ibono ni bona scena . . . si bono in bona coena*, &c.

1167. Lambinus quotes *ludo* as the universal reading (in *libris omnibus*), and proposes *ludos*.

1175-6. This note belongs to v. 1173. The reference is to v. 962 *S. quotumas aedes* in the Scene which begins with the words *Minus malum*, &c.

1179. The position of *H.* before, instead of after, *esse* may be a mere mistake of Duaren's.

1187. The *ad* seems a mistake for *quid* (qd), as at v. 1189 and *Poen.* 972. *Quid domini? quid socii? quid somniatis* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1189. The Paris Gryphius has *nempe ad*.

1204. Probably *commentumst* stood in abbreviated form in the original. The Paris Gryphius has *crētunst*.

1221. The Paris Gryphius has *ballione*.

1249. *sedendum* 'v.' Scalig. (β).

1261. Lambinus' note is: *ubi mamma manacula opprimitur*. Hic locus iudicio meo non est sincerus . . . neque me nostri codices adjuverunt, qui partim sic habent *ut mamilla nam amacula*, partim *ubi mamilla illam amacula*. Unde putabam legendum 'ubi mamilla amiculae opprimitur.' Secutus sum interea editionem Camerariam.

The Paris Gryphius has *in amilla Nam amicata dr. fort. mamia manicuta*.

1275. Is *palliolatus* Duaren's correction of his faulty transcription *palliocatus*? We find *c* wrongly substituted for *l* in the entry at *Pers.* 421 *curco*, etc. Lambinus says: *sed palliolatus* . . . Secutus sum nostros libros veteres, qui partim sic habent, partim *palliotatus*, partim *palluratus*. Vulgata autem lectio 'palliolatum amictus' mihi videtur ferri non posse.

The Paris Gryphius has *palliocatus palliolatus*.

1277^a. Turnebus (*Opp.* i. p. 217, 23) quotes *Amicae dabam me, ut me amaret*.

1278. Lambinus says: ex nostris libris veteribus nonnulli habent *nemo ludo*.

The Paris Gryphius has *nemo*.

1279. The Paris Gryphius has *dum enitor praxiam . . . dum enittor proxiam*.

prox. 'v.' Scalig. (β), (γ).

Lambinus says: *prox.* sic edendum curavimus nostros libros veteres secuti.

V ii. Is *Binos* (so the Paris Gryphius) a mistake for *seruos*?

1294. The Paris Gryphius has *de quo canit piomedes*.

1295. If *ego* is a mistake for *ergo*, the conjecture *afflictas* is more intelligible.

1307. *perpotau* seems a mistake for *perportau* of the Burney MS.

1310. *Pessimus homo es* 'nostri codices,' Lambinus.

1323. Lambinus' note is: *Noui, me dices . . .* Sed non dissimulabo in nostris libris veteribus scriptum esse *Non me dices audium esse*, quomodo habent et libri vulgati.

Nō usually represents *non* in these variants. The Paris Gryphius has the same sign.

Poen. 13. The *que* should apparently stand above *uiuis*.

14. Turnebus (*Adv.* xix. 12 *nam nisi clamabis tacitum te obrepet fames*) emends the vulgar reading *statim* to *tacitum*, without professing to take the new reading from his MS. Lambinus takes the same course: *tacitum te obrepet fames*. Quod libri vulgati habent *statim te obrepet*, Turnebo assensus sum, qui mendose *scatum* pro *tacitum* substitutum esse arbitratur, lib. *Advers.* 19, cap. 12.

tacitum 'v.' Scalig. (β).

15. Turnebus (*Adv.* xxiv. 31) quotes this line in the form: *age nunc reside duplicem ut mercedem feras*.

16. Turnebus (*Adv.* iii. 22) mentions this line in the form: *bonum factum est, edicta ut seruetis mea*.

19. The Paris Gryphius has *designator*.

Turnebus (*Adv.* xix. 12) quotes *praeter os* from his MS. (*Neu designator praeter os obambulet*, recte in membranis scriptum erat).

praeter os 'v.' Scalig. (β), (γ).

22. Lambinus says: *stent . . .* quidam libri habent *sient*.

30. Turnebus (*Adv.* xix. 12) quotes *peritent* as the reading of his MS. (*Ne et ipsae siliant et pueri peritent fame*, illae quoque membranae scribebant).

43. If *scriblite* is, as seems likely, the 'Poict.' variant, this line may have been omitted in *T*. Turnebus (*Adv.* xxiii. 10) quotes *dum scribilitae aestuant occurrite*.

47. The Paris Gryphius has *aegnariores*. The Paris Aldine has *agnariores*.

Turnebus quotes *gnarures* from his MS. (*Adv.* xix. 12 aliquando in aliquot membranas pervetustas incidi, in quibus scriptus erat Poenulus, cujus in prologo scriptum erat *gnarures*; cf. xvi. 17, where he quotes, without mention of his MS., *ad argumentum nunc uicissatim uolo remigrare ut aequae mecum sitis gnarures*). Lambinus says merely: *gnarures . . .*, sic est legendum. . . .

Lambinus prefers the reading *remigrare* to *remigare* (*remigrare . . .* Sic autem legendum potius quam ut alii libri habent *remigare*: quamvis hanc scripturam secutus sit Camerarius).

54. Turnebus (*Adv.* xix. 12) mentions this line in the form *Latine Plautus patruus pultifagonides*.

55. Turnebus (*Adv.* xix. 12) quotes *rationes* from his MS.: et in eis (sc. membranis) item commode *nomen iam habetis*; *nunc rationes ceteras*.

56-8. Turnebus (*Adv.* xix. 12) mentions these lines in the form:

nam argumentum hoc hic censebitur.

locus argumento est suum sibi proscenium:

uos iuratores estis; quaeso operam date.

68. Is *quin* Duaren's wrong transcription of the contraction for *quoniam*?

101. Turnebus (*Opp.* i. p. 210, 11) quotes the line in this form:

Quia amare cernit tangere hominem uult bolo.

Duaren's original may have had *fort. uolt polo*.

110. Turnebus (*Adv.* xix. 12) mentions this line in the form: *quo genere gnata, qui parentes fuuerint*.

120. The reference is to v. 75.

126. The Paris Gryphius has *Quid . . . faciunt*.

128. Turnebus (*Adv.* xix. 10) quotes *ualete atque adinuante ut uos seruet Salus*.

131. Turnebus (*Opp.* i. p. 120, 52) quotes the line in this form:

Quas tu sapienter, docte, cordate et cate.

134. Lambinus quotes *grates gratias* as the reading of MSS. (*grates gratias*. Sic Camerarius edidit, et ita habent libri veteres; vulgati autem 'gratas gratias').

135. The Paris Gryphius has *obuiam ei*.

Turnebus (*Adv.* xv. 6) mentions the line in this form: *Scitum est per tempus, si obuiam est, uerbum uetus*, and adds: *vel ut alii legunt, si obuiam it*.

137. Turnebus (*Adv.* xv. 6) quotes *lyrae lyrae* from his MS. (mihi membranarum quarundam perveterum auctoritas fidem facit *lyrae lyrae* germanum esse; cf. iii. 20 *gerrae germanae atque aedepol lyrae lyrae*).

142. The Paris Gryphius has *Hem*. Duaren's original may have had *Item*.

152. The Paris Gryphius has *two* followed by the same contraction.

159. Turnebus (*Adv.* xv. 6) mentions the line in this form: *uin tu illi dare nequam nunc? Ag. cupio. Mi. en me dato*.

178. Turnebus (*Adv.* xxx. 32) mentions this passage: *locum sibi uelle liberum praeberier | Ubi nequam faciat clam*.

183. I take *o* to be Duaren's wrong transcription of a contracted writing of *et*.

193. The note belongs to v. 189.

194. The Paris Gryphius has *Collubiscum*.

201-2. Turnebus (*Adv.* xv. 6) mentions these lines in this form:

*cui iam infortunii intenta ballista est probe,
quam ego haud multo post mittam e ballistario.*

210. Lambinus says: *quidam libri habent negotium sibi qui uolet comparare*.

223. The Paris Gryphius reads *nos*.

224. Turnebus (*Adv.* xiv. 12) quotes *aggerundaque aqua sunt uiri duo defessi*.

231. The Paris Gryphius reads *mnam*.

Turnebus (*Adv.* iii. 5) quotes *en iam* from his MS. (mihi videbatur Plautus . . . *ennam* usurpasse prima statim specie hoc in versu *neque unquam lauando neque fricando scimus facere ennam*, sed in membranis pervetustis repperi *en iam*). Lambinus' text offers *Facere *Nam quae, &c*. His note is: *Facere*] deest vox aliqua, ut Camerarius admonet: 'finem' fortassis, aut 'modum.'

'v. c.' *en iam*. Nam Scalig. (a).

232. Lambinus mentions various readings: *nam quae elauta est . . . Libri vulgati pro elauta habent lauta*. Deinde pro *illauta*, seu ut est in

nonnullis libris *inlauta*, nonnulli alii veteres habent *musta* . . . Ex ea amicus quidam meus faciebat *inuusta*. Vulgati habent *inuenusta*.

Is the position of the insertion-marks a mistake of Duaren's?

241. Turnebus (*Adv.* xv. 6) mentions the line in this form: *quasi salsa muriatica esse autumantur*.

245. Turnebus (*Opp.* i. p. 61, 35) approves of the reading *eius seminis*, though he does not actually assign it to his MS. (*licet in omnibus libris excusis aliter legatur: Item nos sumus eius seminis mulieres sunt insulsae admodum atque inuenustae sine munditia et sumptu*).

249. Turnebus mentions the line in this form (*Adv.* xv. 6): *scit muriatica ut macerent*.

252. Is *est* Duaren's wrong transcription of the contraction for *sunt*?

253. Turnebus (*Opp.* i. p. 4, 34) quotes the line in this form: *sunt hic omnia quae ad deum pacem oportet adesse*.

254. The Paris Gryphius has *dic*. But Duaren's original had probably *diē*.

260. The Paris Gryphius has *lingua huic excidit*. The Paris Aldine has *lingua tunc excidit*.

261. Lambinus mentions the readings *obticuisti* and *obstipuisti* (*obticuisti*. Sic habent nonnulli libri veteres; alii *obstipuisti*, quomodo edidit Camerarius).

263. *Eho amabo* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

265. suppl. *te* 'v.' Scalig. (β).

267. Turnebus (*Opp.* i. p. 302, 40) quotes the line in this form, *Miserus schoeno delibutas seruicolas sordidas* (cf. *Adv.* xxiii. 18). Lambinus says: *schoeno* . . . habent libri . . . nostri veteres.

272. The Paris Gryphius has something that looks like *ducedent*.

273. Turnebus (*Adv.* xv. 7 and xxiii. 18; cf. *Opp.* i. p. 302, 49) quotes this phrase: *tantula tanta uerba fundit*. del. *En* 'v.' Scalig. (β) *tantilla* 'v.' Scalig. (β). Lambinus says: duo libri veteres habent *tantilla*.

274. Lambinus' note is: *cuius ego uel nebulae cyatho*. Sic habent nostri libri veteres . . . nostram lectionem quam ille (Camerarius) quoque se repperisse in aliis libris testatur . . . probat *Adr.* Turnebus lib. *Adv.* 20, cap. 1. In his text the first word of the line is *Quoius*. Turnebus (l.c.) quotes the line in this form: *cuius ego uel nebulae cyatho septem noctes non emam*.

nebula 'v. c.' Scalig. (γ).

278. Was *amet ac posthac post posthac propitia* corrected to *amet posthac propitia* in *T*? Or is the entry a jumble of two variants, *amet ac posthac p.* and *a. posthac propitia*?

280. The Paris Gryphius has *uero*.

281. Lambinus says: *nihil illic quidem est* . . . in vulgatis verba sunt Agorastocles: in mss., Milphionis. Deinde scriptura non est unius modi. Alii enim sic habent, *nihil illuc quidem est*, alii *nihil illhic quidem est*, alii *nihil illic quid est*.

284. The Paris Gryphius has *exornate*.

290. The sign ought to stand before v. 286.

292. Turnebus (*Adv.* xv. 6) mentions the line in this form: *ac uide sis nunquam cum illa limaui caput*.

310. Lambinus' text has *quia iam*.

312. Turnebus (*Adv.* xv. 6) mentions the line in this form: *siquidem tu es mecum futurus pro una passa pensilis* (cf. *Opp.* i. p. 362, 27).

318. *quia non iamdudum* 'nostri libri veteres,' Lambinns.

319. Turnebus (*Adv.* xv. 6) quotes *prima cum ut* from his MS. (in membranis vetustis repperi). He mentions the lines in this form: *quia non iamdudum ante lucem ad aedem Veneris uenimus | Primae ut inferremus ignem in aram.*

prima cum 'v. c.' Scalig. (β).

320. Turnebus (*Adv.* xi. 7) mentions the line in this form: *quae habent nocturna ora noctu sacrificatum ire occupant.*

325. Turnebus (*Adv.* viii. 8) mentions the phrase *mulsa loquitur*, and quotes (*Opp.* ii. p. 92, 30) *nihil nisi laterculos, Sesamum papaueremque triticum et frictas nuces.*

334. Lambinus' text has *AG. Eho an irata est? AD. propitia hercle est. MI. uel ego pro illa spondeo.*

344. Lambinus mentions the reading *emiserit* (quidam libri habent).

345-6. Turnebus (*Adv.* vi. 11) mentions these lines in this form:

Ag. sunt mihi intus nescio quot nummi aurei lymphatici.

M. deferto ad me: faxo actutum constiterit lymphaticum.

348. Turnebus (*Adv.* xx. 1) mentions the line in this form: *quam magis aspecto, tam magis est nimbata et nugae merae.*

351. *curam . . . potes* 'in quibusdam (libris) nostris Adelphasii verba sunt,' Lambinus.

352. All MSS., says Lambinns, have *quid agam Milphio*, except some which have *quid agas, Milphio* (*quid agis, Milphio*. Al. *quid agam, Milphio*. Sed altera reperitur in libris omnibus mss. . . Snt et qui habent *quid agas, Milphio*).

356. The transposition-mark should probably come between *est* and *olim*.

358. The reference is to *Rud.* 661, in the Scene which begins with the line *Proh Cyrenenses*, &c. Duaren has apparently miscopied *pectas* as *plectas*.

Lambinns' note is: *pugnis pectas . . . Alii libri habent plectas.*

361. The Paris Gryphins has the same symbol after *sedeciens*.

371. Turnebus (*Adv.* xv. 6) gives *ninnium* as the reading of his MS., but prefers *nummulum* (in iisdem membranis erat *ego faxo Si non irata es ninnium pro te dabit*. Sat scio 'ninnium' equaleum interdum Graecis significare, sed puto tamen scribendum esse *nummulum pro te dabit*).

Lambinus follows Turnebus (*nummulum pro te dabit*. Secutus sum *Adr. Turnebi conjecturam*, qui ex antiqua scriptura *ninnium pro te dabit* ita coniecit esse legendum lib. *Advers.* 15. cap. 6).

373. Turnebus (*Adv.* xv. 6) proposes *uis item* as an emendation (lego etiam *qui bene uolunt, bene uis item*, non, ut vulgo, *bene uisitent*). Lambinus ascribes *bene uis item* to his 'libri veteres' (*bene uis item . . . Sic habebant libri nostri veteres, et ita legendum; non, ut vulgo, bene uisitent, quod et Adr. Turnebus vidit*).

The Paris Gryphins omits this variant, apparently through inadvertence.

378. Turnebus (*Adv.* xv. 6) approves of the reading: *atque hic me ne uerberet, illum faciat, nisi | Te propitio male formido*. Lambinus ascribes it to his own 'libri' and the MS. of Turnebus (*uerberet, illum*. . . Sic esse legendum vincunt libri veteres, et quibus usi sumus, et quibus *Adr.* Turnebus, qui hanc scripturam asserit lib. illo *Advers.* 15, cap. 6).

illum 'v.' Scalig. (β).

384. Turnebus (*Adv.* xv. 6) proposes the reading: *impias, here, te; oratorem uerberas*. The Paris Gryphius has *feri le*.

Impias herile 'v.' Scalig. (β).

397. Turnebus (*Adv.* xv. 6 and xxv. 21) mentions the line in this form: *hem mihi iam uideo propter te uictitandum sorbilo*.

413. The Paris Gryphius has *maiore parte minore*.

Turnebus gives as the reading of his MS. (*Adv.* xv. 7 sic e veteri membrana lego) *maiolem partem minore habitas mea*. Lambinus ascribes the same reading to his 'antiqui codices' (*maiolem partem minore habitas mea*. . . Sic scriptum repperi in nostris antiquis codd. ut edidi, non, ut in vulgatis, *maior enim parte minore habitas in eas*. . . Atque item ut ego, se in membrauis antiquis scriptum repperisse testatur *Adr.* Turnebus).

428. The Paris Gryphius has *saepe et faxis. effexis*.

I take *et fexis* to be the *T*-reading and *effexis* to be Turnebus' emendation.

433. Probably *o non est* and *omnes* are two attempts at expansion of the contraction *oñes*.

456. Turnebus (*Adv.* xv. 7) mentions the line in this form: *iratus uetui exta prosicariet*.

466. The Paris Gryphius has *crete*. Probably *crede*, i. e. *credere*, was mistaken for *crete*.

471. Turnebus (*Adv.* xv. 7) quotes 'ex illa vetusta membrana, aliquantulum tamen scriptura conturbata,' *lenulle de illa pugna pentethronica*.

The Paris Gryphius has *Lennile de*, &c.

478. Turnebus (*Adv.* xv. 7 *eo praesternebam folia farfari* lego, non 'prosternebant') gives *farferi* as the reading of his MS. (in membranis illis legebatur).

482. Turnebus (*Adv.* xv. 7) mentions the line in this form: *eos nolantes iussi funditarier*.

486. Turnebus (*Adv.* xv. 7) adopts the reading (mox etiam lego) *eum necabam ilico*.

499. Turnebus (*Opp.* i. p. 149, 45) quotes the line in this form:

Et res serias omnes extollo ex hoc die in alium diem.

510. Turnebus (*Adv.* xv. 7) mentions the line in this form: *nequicquam hos procos mihi elegi*.

511. The Paris Gryphius has *huic*.

514. *isthoc grassari gradu* 'nostri codices antiqui,' Lambinus.

521. The strokes traversing the lines look like impressions from some piece of paper which had been left between these two pages. If this be the true account of them, they will give no support to Ritschl's theory that the original order of the lines was 521, 527-8, 522, &c.

530. Turnebus gives *et (uel) clauatorem gradu* as the reading of his MS. (*Adv.* iii. 11 quod tamen in membranis peruetustis repperi non indignum

visum est memoratu, et clauatorem gradu; cf. xv. 7 *uinceretis ceruum cursu uel grillatorem gradu*, haec scriptura patrocinio et assertione Festi et Nonii nititur: tantum tamen tribuo illis aliquot membranis, quas aliquando habui, ut earum lectionem testari et interpretari debeam, *vel clauatorem gradu*). Lambinus' note is: sed non est celandus lector libros nostros veteres, quibus et Adr. Turnebum usum esse arbitror, ut licet intelligere ex locis Plautinis, quos ille profert, tractat, restituit et explicat in libris Advers., habere partim *vel clabatorem*, partim *uel clauatorem*.

538. The entry belongs to v. 540.

547. Apparently *mihi* (Poict.), *mi* (Dr.). The Paris Gryphius has *mihi sim*.

554. The reference is to v. 514.

580-1. Turnebus ascribes to his MS. *conducta* and *conductior* (*Adv.* xv. 7 *fac modo ut conducta tibi sint dicta ad hanc fallaciam*, | *M. Quin aedepol conductior sum quam tragoedi aut comici*, in utroque versu 'conductum' lego non 'conductum,' et membranis adstipulantibus, et favente sensu).

584-5. Turnebus (*Opp.* i. p. 10, 1) quotes these lines in this form: *nam istorum nullus nefastus est comitiales sunt meri*. | *Ibi habitant: ibi eos conspicias quam praetorem saepius*.

586. The Paris Gryphius has *cretiores*.

Turnebus (*Adv.* xv. 7) mentions the line in this form: *hodie iuris coctiores non sunt qui lites creant*, and makes the joke lie in the substitution of 'juris coctus' for 'juris doctus.'

cretiores 'v.' Scalig. (β).

587. *emunt* 'v. c.' Scalig. (?) (γ). (This variant is possibly not in Scaliger's handwriting.) Turnebus (*Adv.* xv. 7) quotes *qui si nihil est litium lites serunt*, and substitutes *l. emunt* (ego 'lites emunt' in sua iura repono).

588. Turnebus (*Adv.* xv. 7) mentions the line in this form: *uos quidem hercle cum eo cum quiqui tamen* | *Et bene et benigne facitis*.

597. Turnebus (*Adv.* i. 15; *Opp.* i. 345, 43) alludes to these lines.

601. Turnebus (*Adv.* xv. 7) mentions the line in this form: *et quidem quasi tu nobiscum adueniens hodie oraneris*.

602. Turnebus (*Adv.* xxx. 32) mentions the line in this form: *liberum ut commonstrarem tibi locum et uoluptarium*.

607. The Paris Gryphius has *iubet*.

613. *malist* 'v.' Scalig. (β).

621. *Aetolica ueste* (possibly only *ueste*) 'v.' Scalig. (β).

633. See note on p. 9.

645. Turnebus (*Adv.* xv. 7) approves the reading *capiti* (*capiti uestro id quidem lego, non capite*).

694. Is the transposition-line between *Antiocho* and *curari* a mistake?

706. The Paris Gryphius omits this variant.

718. (*alia eadem* (fab.) 'v.' Scalig. (β), 'v. c.' Scalig. (γ).

742. Lambinus says: *foras egredier video lenonem*. Sic habent libri nostri veteres.

745. Apparently the *T*-reading followed by an emendation. The Paris Gryphius has *Qui illi mullei*.

760. *hos* 'v.' os Scalig. (β) (apparently a manuscript variant followed by an emendation).

770. Turnebus ascribes to his MS. (*Adv.* xix. 12 scribo etiam ex earum fide) *peregrinum Spartanum, id nunc his cerebrum uitur*. Lambinus' note is: *hi qui, &c.* . . . ita habent libri nostri veteres, quomodo et Adr. Turnebus se vel in eisdem vel in aliis quibus usus est se scriptum repperisse testatur lib. *Advers.* lib. 19, cap. 12. His text shows *cerebrum uitur*.

his cerebrum uertitur 'v.' Scalig. (α), 'v. c.' Scalig. (γ).

The Paris Gryphius has *utitur*.

778. Turnebus ascribes to his MS. (*Adv.* xix. 12 scribo etiam ex earum fide) *nego et negando siquid refert rauio*. Lambinus says: *rauio* . . . Sic habent etiam nostri libri veteres, litteris integris, minimeque depravatis aut loco motis. In the Oxford Plantin *rauio* 'v.' is in Rutgers' handwriting.

783. *in mundo* 'v.' Scalig. (β).

791. The Paris Gryphius has *huic*.

792. Turnebus (*Adv.* xxix. 2) mentions this line in the form: *qui si quid bene promittunt, pro spisso uenit*.

793. The Paris Gryphius has *praesentariist*.

815. *quoi rei* 'v.' Scalig. (β).

817. The Paris Gryphius has *techniae*.

824. The contraction before *consimilis* and again before *consilies* sometimes means *et* (e. g. p. 611, etc.), sometimes *est* (e. g. p. 610). The Paris Gryphius has the same symbol.

827. Lambinus says: *in lautumiis*. Sic perspicue habent nostri libri veteres.

828. *latere* 'v.' Scalig. (β). *del. mea* 'v.' Scalig. (β).

833. The Paris Gryphius has *quam det ut hic homo est*.

836. The Paris Gryphius has *futiles*.

837. Turnebus (*Adv.* xxiv. 31) mentions the line in this form: *nomina insunt cubitum longis litteris*.

840. *meditate* 'v.' Scalig. (β).

843. *sic uideris* 'v.' Scalig. (β).

854. *qui* 'v.' Scalig. (β).

862-3. Turnebus (*Adv.* xxiv. 8) mentions the lines in this form: *facio quod moechi non solent; salua uasa domum refero*.

manifesti 'v.' Scalig. (β).

867. *quoi domi est* 'v.' Scalig. (β), *quoi domi sit* 'v. c.' Scalig. (γ). Lambinus says: *quoi domi est quod edis*. Sic habent libri nostri veteres.

873. The Paris Gryphius has *tam his erunt hic hirquinae*. The Paris Aldine has *erunt tuae hirquinae*.

874. Was the entry in Duaren's original *homo eum aut homo cum?* And did it express a doubt on the part of Turnebus regarding an illegible word in the MS.?

876. *Tucitius* 'v.' Scalig. (β), *Citius* 'v. c.' Scalig. (γ).

883-4. The Paris Gryphius has *paritem ne me perdias*. *paritem ne me perdias* 'v.' perduis Scalig. (β) (apparently a MS. variant followed by an emendation).

886. The Paris Gryphius has apparently *crucifrugum* rather than *-fra-*.

Turnebus (*Opp.* i. p. 302, 32) quotes: *Continuo is me ex syncerasto*

crurifragium fecerit, with the remark 'sic enim legi debet ut Trochaicus constet.'

887. Lambinus has in his text *e me*.

896-7. *Illas emit in Anactorio paruulas de praedone Siculo*

MI. Quanti? S. duodeviginti minis: duas illas, Giddenenem nutriticem earum tertiam 'v.' Scalig. (β).

906. Duaren has wrongly transcribed as *eam* the *cā*, i. e. 'causa,' of his original. This contraction is more likely to have been in Turnebus' collation than in the codex itself.

908. *unam* 'v. c.' Scalig. (γ). Lambinus says: *libri nonnulli veteres habent unam.*

913. *noui* 'v. c.' Scalig. (γ).

919. The Paris Gryphius has *tam*; the Paris Aldine, *iam*.

921. Lambinus says: *et quae audiistis modo. Sic habent libri vulgati et nonnulli ex nostris veteribus.*

923. Lambinus quotes from his 'libri veteres' the reading *dii immortales, quanta clades, quanta aduenit calamitas* (sic habent nostri libri veteres . . . Quod autem Camerarius edidit 'dii imm., quid malorum, quanta aduenit calamitas,' ejus scripturae nulla apparent in nostris libris vett. vestigia).

quanta clades 'v.' Scalig. (β).

926. *hoc noctu* 'v.' Scalig. (β), 'v. c.' Scalig. (γ).

930 sqq. These variants of Carthaginian words appear in the Paris Gryphius as follows: *Sitanioolum* . *Xythalonium* . *erybar* (second letter doubtful), *ninii* . *sithi* . *ad ed in* . *Bymarob* . *hamolomine* . *byimy* . *yssiderbrum* . *liful* . *ydechid* . *lithyly* . *elycothi sith* . *choth* . *Insum* . *Exalnim* . *altunocum esse* . *bulunc* (possibly *-ne*) . *celtu* . *nunco* . *mucro* . *taful*.

None of them agree with the Burney MS. except *Sitanioolum* (Sytaloonim Burn.). At v. 943 the Burney MS. has *cellum* | *Commucro lueui*.

930. The first letter of *Xythalonium* may have arisen out of a marginal sign similar to that found opposite v. 950. In the Codex Vetus X appears as 'nota personae' of Hanno.

955. The Paris Gryphius has *ut*.

V ii. Is *dr.* a miswriting of *DV*. ?

969. Lambinus says: *creta est* . . . Quidam tamen legi volunt 'certa,' libris omnibus veteribus invitis.

972. *ad* is probably a wrong transcription of the contraction for *quid*, as at *Pseud.* 1187.

976. The Paris Gryphius has *In a balneis*.

977. Turnebus quotes from his MS. (*Adr.* x. 24 in iisdem membranis exaratum; cf. *Opp.* i. p. 61, 42 in eadem fabula lego) *facies quidem aedepol punica est, guggast homo*. Lambinus quotes from his 'libri' (in nostris libris sequuntur deinceps haec verba) *punicust, gugga est homo*.

punicast . guggast homo 'v.' al. *gargast* Scalig. (β); *punica est. Gargast homo* 'v. c.' Scalig. (γ), (the 'v. c.' may possibly be by another hand).

987. The Paris Gryphius has *illim*.

993. *quo patre* 'v.' Scalig. (β).

995. The Paris Gryphius has *bechēdre. Anno.*

1001. The transposition-mark should come between *hic* and *mihi*. The Paris Gryphius has *noui*.

1010. The variant belongs to v. 1006. The Paris Gryphius has *mico*.

1021. The transposition-mark should probably stand between *esse* and *te*.

1022. *ne quid clam furtim se accepisse censeas* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1033. Turnebus quotes from his MS. *micdiliæ* (*Adv.* x. 24 *Qui huc aduenisti nos captatum magdalia*, ego in pervetustis membranis repperi quod quam proxime ad verum accedit, *micdiliæ*; puto enim scribendum 'migdililbs' pro 'migdililbys'; cf. *Opp.* i. p. 61, 39 lego *Quid huc aduenisti nos captatum migdililbs*, ubi 'magdalia' vulgo scribunt). Lambinus' note is: *migdililbs*. Sic fere habent nostri libri vet.

migdiliæ 'v.' Scalig. (β), *mundilia* 'v. c.' Scalig. (γ).

1034. Turuebus (*Opp.* i. p. 279, 32) quotes the line in this form: *Bisulci lingua quasi proserpens bestia* (cf. *Opp.* i. p. 61, 42; *Adv.* x. 24).

1067. Lambinus' text has *quod ego aegre*.

1075. Lambinus says: 'adi atque ades.' Sic edendum curavi, quamvis nostri libri veteres habeant *audi atque ades*.

1092. The Paris Gryphius has *facelt*.

1097. *Hunc* 'v.' Scalig. (β) (possibly in Rutgers' handwriting). I take *enim* to be a wrong transcription of *N* (confused with *.N.* 'enim'), a marginal correction of *Hunc* to *Nunc*.

1108. *olidum* 'v. c.' Scalig. (γ).

1162. *p* stands for *P(oenus)*.

1163. The Paris Gryphius has *peruenit*.

1166. The Paris Gryphius has *haccine*.

1168. Turnebus in one passage (*Opp.* i. 61, 37) appeals to his MS. in support of his proposed reading *Graecae sunt hae columnae, sustolli solent* (in eadem fabula . . . legendum puto *Graecae sunt hae columnae, sustolli solent*, subscribente huic lectioni veteri libro). In another passage he proposes the same reading without mention of his MS. (*Adv.* x. 24 ubi scribitur 'coeleae sunt e testa, ut se sustolli solent,' non dubitanter legerim *Graecae*, &c.). Lambinus' note is: *Graecae sunt hae columnae, sustolli solent*. Sic reposui, nostrorum librorum veterum scripturam aliquantum depravatam secutus, in quorum uno scriptum est *Traecae sunt columnae*, &c.

The Paris Gryphius has *Thecoe sunt celonnae sustolli solent*. *Threcae sunt celūnae sustolli solent*. fort. *Trocleis uti columnae sustolli solent*.

Thecoe sunt celonnae 'v.' Scalig. (β), *Trecae sunt celumnae* 'v. c.' Scalig. (γ).

1177. Duaren's original had probably *opus*. *opes* 'v. Lips.' Scaliger (β).

1185. *et pol ego quom ingeniis* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1188. The Paris Gryphius has *uitalem*.

1190. *libertatem* 'v. c.' Scalig. (γ).

1199. The Paris Gryphius has *huc*.

1204. *minusque addant operam* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1209. *patruæ his* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1211. The Paris Gryphius has *amabilis*.

1225. The Paris Gryphius has *In bisos*.

1232. *uolo* 'v.' Scalig. (β).

1233. Lambinus says: nostri libri veteres habent *dicet illic*, id est, *dicet ille*.

1234. On *et*, a mistake for *etiam*, see note on Pseud. 783.

The Paris Gryphius has *Et me* (? *nae*) *meae latramt* (?).

1242. *da pignus nū nunc periures, sauium uter utri det* (sine copulatione 'in') 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1267. The Paris Gryphius has *enicari*.

1268. Turnebus (*Adv.* x. 24) proposes *sperata salue* instead of 'sperate *salue*.'

1281. The Paris Gryphius has *ludificio*.

ludificum 'v.' and *ludificio cum is* 'v.' Scalig. (β).

1284. *quod edim* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

edim 'v.' Scalig. (β).

1285. *pro maiore parte prandii* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

1286. The Paris Gryphius has *dedero aere*.

1289. Turnebus (*Adv.* x. 24) says of this line: *lego . . . merulea . . . Ea est quae, ut merula, tota nigra est: etsi 'morula' alii legunt, quod est maurula, a Maurorum colore.* Lambinus' note is: 'morula' . . . Quidam libri veteres habent *merulea*,

merula 'v.' Scalig. (β).

1301. The reference is to v. 1354.

baiolum 'v.' Scalig. (β).

1306. The Paris Gryphius has *nuest. quō istaec dic.*

1309. The Paris Gryphius has *legula in malam crucem*.

legula 'v.' Scalig. (β).

1310. The Paris Gryphius has *hic*.

1312-4. Turnebus prints from his MS. (*Adv.* x. 24 *excudendos sic curavi ut repperi*; cf. *Opp.* i. p. 61, 47):

deglupta maena sarraapis sementium

mastruga hals agoras lama tum autem plenior

alli ulpicique quam Romani remiges.

Lambinus adopts Turnebus' reading of the passage (totus hic locus felicissime et ingeniosissime ab Adr. Turnebo restitutus est libro *Advers.* 10, cap. 24).

arapisse mentium 'v.' Scalig. (β). *maustructa* 'v.' Scalig. (β).

1316. This entry belongs to v. 1315.

1317. The Paris Gryphius has *istaec* (possibly -*ac*).

1355. Turnebus (*Adv.* x. 24) proposes the reading *haud uerbum quidem* (pro 'adversum quidem' *lego* 'haud uerbum quidem'). This immediately follows his proposed reading of vv. 1312-4, a reading which he bases on his MS., and immediately precedes his reading of v. 1289, *merulea*. Lambinus' note is: *haud uerbum quidem*. Sic perspicue scriptum est in nostris libris vet.

1376. *ANTII*. (unde *hae*) 'v.' Scalig. (β).

1379. *ANT*. (*uae*) 'v.' Scalig. (β).

1381. *AG*. (*et tu*) 'v.' Scalig. (β).

1382. The Paris Gryphius has *nonnellycus*.

1386. The entry belongs to vv. 1384-5.
1392. The phrase *assereret manu* occurs also in v. 1348.
1399. Turnebus (*Opp.* i. p. 305, 19) quotes the line in this form:
utinam mihi argentum reddas, priusquam in neruum abducare.
1422. On this contraction for *et*, here wrongly substituted for the Greek Omega, ω , see the note on the last line of the *Persa*.
- Persa*, Arg. 3. The Paris Gryphius has *ni*.
4. *subornata . . . filia* 'v.' Scalig. (β).
20. The *N* should stand above *negotium*.
32. The Paris Gryphius has *disces*.
48. Turnebus (*Adv.* xviii. 25) proposes the reading (sic enim legendum est) *TO. obsecro. SO. resecro*.
- S. resecroque. T.* (operam) 'v. c.' Scalig. (β). (Apparently. But *S.* and *T.* have been deleted.)
- 48^b. The Paris Gryphius has *enitas*.
53. 'Nostri libri veteres non habent vocem *alimoniae*' (i.e. at end of line), Lambinus.
55. The Paris Gryphius has *meorum*.
67. *Magis* belongs to v. 66, *eum* to v. 67.
71. The Paris Gryphius makes *in* a correction of the first syllable of *Illerit*.
- 73-4. Turnebus (*Adv.* vi. 26; cf. xiv. 7) mentions these lines in this form:
*(si id fiat) nae isti faxim nusquam appareant,
 qui hic albo reti aliena oppugnant bona.*
87. Lambinus' note is: *aquam appara*. Sic habent libri veteres. The Paris Gryphius has *stynthi/acoluthe/*.
- struthe acoluthe aquam* 'v.' Scalig. (β). Turnebus (*Opp.* i. p. 61, 51) quotes the line in this form: *commisce mulsum, στρουθὲ ἀκόλουθε, aquam appara*.
90. *balineis* 'v.' Scalig. (β).
- 92-7. *Nihil* belongs to v. 94. Turnebus (*Adv.* iv. 1) mentions these lines in this form: *collyrae facite madeant . . . tum nisi cremore crasso est ius collyricum . . . quasi iuream esse ius decet collyricum*, adding with regard to the last: 'sic . . . Camerarius edidit' (Cf. xviii. 15 *collyrae facito madeant et coliphia*.) Lambinus' text also has in v. 95 *cremore crasso est*.
98. Turnebus (*Adv.* xvii. 21) quotes *nolo in uesicam quod erat (eat?) in uentrem uolo*.
100. The Paris Gryphius has *crepudonus*. See note on *Pseud.* 816.
- 123-5. Turnebus in the same chapter (*Adv.* iv. 1; cf. ii. 30 for v. 124) mentions these lines in this form:
*Cynicum esse egentem oportet parasitum probe:
 ampullam, strigilem, scaphium, soccos, pallium,
 marsupium habeat: inibi paululum praesidii.*
188. Lambinus' text has *Ego dem pignus*.
196. The Paris Gryphius has *nunciabo*.
199. Does this collocation of *geras* mean that the line ended with this word in the MS.? Turnebus (*Adv.* xvi. 22) mentions the line in this form:
uola curriculo: istud marinus passer in circo solet.

239. The Paris Gryphius has *more n. P. dic*, &c.

Lambinus' note is: *ne hoc cuiquam homini dicerem*, &c. Sic habent libri nostri veteres, hoc primum, deinde *at uetita sum*. His text offers *PAE. Quid est quod metuas? SO. Idem istuc, quod tu. PAE. dic ergo, quid est? SO. at uetita sum | Ne hoc*, etc.

243. *leuifidae* 'libri nostri veteres,' Lambinus.

249. *dic amabo S.* belongs to v. 245.

267. The reference is to *Most.* 48.

272. The Paris Gryphius has *cero*.

278. On *et* for *etiam* see note on *Pseud.* 783.

283. Martial, II. lxxii. 3. Turnebus (*Adv.* vii. 12) in a note on *Cas.* 404 refers to this passage of Martial and proposes to read *percisum*.

285. Apparently *des(unt)*.

292. *nam nihil habes* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

301. The Paris Gryphius has *intus* corrected apparently to *tutus*. The Paris Aldine has *latus*.

egreditur intus 'nostri libri veteres,' Lambinus.

intus 'v.' Scalig. (β).

347. *admigrant* 'libri nostri vett.' Lambinus.

350. *patri* 'nostri libri vett.' Lambinus.

386. The Paris Gryphius has *Quoiusmodi*.

399. See note on p. 9.

429. *partim proibetur*¹, *partim praehibetur* 'libri nostri vett.' Lambinus.

444. *trauorsis* 'nostri libri vett.' Lambinus.

trauorsis 'v.' Scalig. (β).

464. The Paris Gryphius has *Crepidula*.

482. The Paris Gryphius has *unde agis te*.

494-5. Lambinus says: *dum uitam uiuas*. Sic habent libri nostri veteres perspicue recte; vulgati autem mendose 'uita uiuas.'

535. *in ludo* 'veteres (libri) etiam ei quibus usi sumus,' Lambinus.

542. The Paris Gryphius has *etiam te*.

568. Lambinus' note is: *comissatum*. Sic legendum, et ita habent nostri libri veteres *comissatum*, per i, non per e, ut vulgus scribit.

606. *age age nunc tu in proelium, imperor* 'nostri libri,' Lambinus.

614. *tibi idem* 'libri nostri vett.' Lambinus.

622. The Paris Gryphius has *flere P. T. di*. Lambinus' text has *TO. Noli flere. VIR. ah. TO. Dii*, etc.

629. Lambinus says: *nostri libri habent partim opta ut eueniant, partim optata ut eueniant*.

653. Was *hoc tibi dico iam* omitted (through homoeoteleuton) in one of the MSS.?

669. On *et* for *etiam* see note on *Pseud.* 783.

700. Lambinus prints this line: *sed scire uelimus quod tibi nomen siet*, with the note: hic versus, qui fuerat omissus a librario propter similitudinem ejusdem vocis, qua terminabantur duo conjuncti versus, ex auctoritate unius veteris codicis restitutus est, sine quo sententia hujus loci claudicabat.

¹ A misprint for *praehibetur*?

(*sed scire uelimus quid tibi nomen siet* in the Oxford Plantin (β) is in Rutgers' handwriting, not Scaliger's.)

703. *nugipololoquides* 'ex nostris libris veteribus unus,' Lambinus.

705. The Paris Gryphius has *ea*.

IV. vii. The Paris Gryphius has *seruās*.

734. *bona multa feci* 'nostri libri veteres,' Lambinus.

bonam uita 'v.' Scalig. (β), 'v. c.' (γ).

752. See note on p. 9.

764. Lambinus' note is: *ergo accede ad me, adamplectere sis*. Sic habent nostri libri veteres, quos sequor. Alii 'ergo accedin ad me atque amplecteris?'

767. Lambinus' note is: non dissimulabo libros omnes veteres sine ulla varietate habere *parem*; sed in hoc dissentiunt, quod alii habent *quam*, alii *quem*.

768. The Paris Gryphius has *hic*.

770. The *l* may be merely an anticipation of *ludos* of the following line. *Mage* may represent *M(eretrix)*. *age*.

824. See note on p. 9.

842. *Sibi* (ad v. 841).

843. Lambinus' note is: *graphice hunc uolui ludificari*. Sic habent nostri libri veteres . . . Alii libri habent *hic est, hunc uolo*, &c.

Graphice 'v.' Scalig. (β), 'v. c.' (γ).

844. The *S*. before *enim* seems to be an error.

849. The Paris Gryphius has *mi I intro*.

856. The Paris Gryphius has *loquenti*.

857. The symbol before *plaudite* is elsewhere used as contraction for *et*. The Codex Turnebi had probably the same Greek Omega as we find in the Codex Vetus in the last line of the Trinummus. Compare the note on Poen. 1422.

Rud. 7. 'libri omnes habent *interdius*' Lambinus.

8. *accidunt* 'v.' Scalig. (β).

10. 'libri veteres non habent praepositionem *in*,' Lambinus.

23. *hecatombis* 'v.' Scalig. (β).

63. The Paris Gryphius has *M pro S ut chodax pro curdax et epigens* (possibly *ef-*) *pro Lingens*. The Paris Aldine has *epigens pro lingens*. Duaren seems to have imitated as best he could the lettering of his original without understanding it. It is a note of Turnebus on the corruption *auenit* (*BC*) for *auehit*. Its proper form seems to be: *N pro H ut chodax pro cnodax et lihgens pro lingens*. (Cf. Turnebus' note on a passage of Vitruvius: eodem capite 'cnodaces' non 'chodaces' legi debere extra controversiam est, *Adc.* xxvi. 8.)

82. Turnebus (*Adc.* xix. 10) mentions the line in this form: *ualete ut hostes uestri diffidunt sibi*.

87. Lambinus' note is: *tecto*, sic legendum, non *de tecto*.

97. The Paris Gryphius has *huic*.

122. Turnebus quotes from 'boni libri' the reading *exicasque* (*Opp.* i. p. 103, 51 nam et 'exico' pro 'execo' apud Plautum in bonis libris repperi hoc versu, *quin tu in paludem in exicasque harundinem*). In other

passages he proposes the reading without mention of a manuscript source (*Opp.* i. p. 61, 16 pro *exigisque h.*, aut, ut alii libri habent, *exagitasque h.*, legendum *ericasque h.*; cf. *Opp.* i. p. 193, 13; p. 284, 12: *Adv.* xxii. 2). Lambinus' note is: 'exsicas' pro 'exsecas.' Sic apud Varr. lib. de re rustica 'praesicare,' 'resicare' et 'desicare' pro 'praesecare,' 'resecare' et 'desecare.'

126-7. To what do these variants refer?

135. Turnebus mentions the phrase 'olla extaris' (*Adv.* xxii. 2).

140. Should the transposition-mark stand between *es* and *uocatus*?

149-52. The transposition-stroke should apparently come between *est* and *mea*. Turnebus (*Adv.* ix. 4; cf. *Opp.* i. p. 279, 30) mentions these lines in this form:

ut mea est opinio,
propter uiam illi sunt uocati ad prandium.
D. qui? S. quia post coenam credo lauerunt.

161. The Paris Gryphius has *socium*.

166. Lambinus' text ends the line with *potuit*.

179. The Paris Gryphius has *cadet*.

181. Turnebus (*Adv.* xxi. 12) mentions, apparently as a conjecture of Camerarius: *si tu de illarum coenaturus uesperis*.

182. *illis curandum* 'nostri libri vett.' Lambinus.

186. Lambinus' text begins the line with *quam reapse experiundo*.

189. Turnebus (*Adv.* iii. 13) mentions the line in this form: *hancine ego partem capio ob pietatem praecipuam?*

191. The stroke under *parentem* may be a mere mistake (cf. v. 192).

193. Turnebus (*Opp.* i. p. 140, 21) quotes the passage in this form: *Tum hoc mihi indecore, inique, immodeste datis dii*.

203. *leuior* 'nostri libri vett.,' Lambinus (non, ut edidit Camerarius, 'lenior').

205. *compotita sum* 'nonnulli ex nostris libris vett.,' Lambinus. *compotior* 'v.' Scalig. (β).

222. The Paris Gryphius has *uitae*.

234. The variant may belong to v. 237.

245. The Paris Gryphius has *Quum*.

255-6. Lambinus' text has *Lepidu'st locus. nunc quisquis est deus, ueneror* | *Ut nos*, etc. Camerarius had supplied *Nunc quisquis*.

294. Lambinus' text has *hisce hami*. This was Camerarius' reading.

295. Lambinus' note is: *cotidie ex urbe*. Sic habent diserte nostri libri veteres. This too was Camerarius' reading.

297. Lambinus says: *vulgati libri, quibuscum consentiunt et nonnulli ex nostris, habent lopadas*.

298. Turnebus (*Opp.* i. p. 281) says: *e genere concharum sunt apud Plautum in Rudente 'striatae.'*

312. Lambinus' text has merely *fame siti speque*.

313. The Paris Aldine has *dum*; the Paris Gryphius has the same form as the Oxford Gryphius, which looks like the contraction for *dominum*.

Lambinus' note is: *sic habent nonnulli ex nostris libris veteribus ecquem adolescentem dum hic astatis expedite strenua facie*, &c. . . . Non celabo lectorem ex nostris libris veteribus nonnullos habere *qui treis semihomines ducet claudatos*, &c.

semihomines 'v.' Scalig. (β).

329. *eadem haec sacerdos Veneria si quid amplius scit* 'nostri libri vett.,' Lambinus.

342. *ad* may be a wrong transcription of the contraction for *quid*, as at *Pseud.* 1187.

350. The Paris Gryphius has *haec sacerdos me. G.*

363. Is this a miscopying of *annanco anan—uno n etiam?*

Turnebus quotes *anancaeo* from his MS. (*Opp.* i. p. 60, 64 sic Camerarius restituit, vir eruditissimus, et ita in libro antiquissimo scriptum repperi). In another passage he mentions it merely as an emendation of Camerarius (*Adv.* xxi. 12 Camerarius emendavit . . . *credo hercle anancaeo datum quod biberet*).

373. Turnebus (*Adv.* xxix. 21) quotes these lines in this form: *Neptunus ita solet, quamvis fastidiosus aedilis est, siquae improbae sunt merces, iactat omnes.*

411. Lambinus' text has *ut eapse sic succincta aquam*, which agrees with the reading of Camerarius (except *succincte* Cam.).

412. The Paris Gryphius has *impera huic.*

417. Turnebus (*Adv.* xiv. 12) quotes *accipiam hospitio si mox uenies uespere Item ut affectam*. Lambinus' note is: *si mox uenies uespere item ut affectam*. Sic legitur hic locus in nostris veteribus libris, sine ulla litura aut depravatione litterarum . . . *nam nunc nihil est qui te mane mulierem*. Etiam hic locus praeclare ex nostris libris veteribus restitutus et resartus est.

425. Turnebus mentions this phrase (*Adv.* xi. 7): *non ego sum pollucta pago*.

443. *ne nequicquam* 'nostri codices,' Lambinus.

447. *quid sacerdoti me dicam hic demoratum tamdiu* 'nostri codices,' Lambinus.

457. *confugiam huc* 'libri nostri vett.,' Lambinus. His text ends the line with *subita mihi*.

461. Turnebus quotes *praelescine* from his MS. (*Opp.* i. 61, 2 locus . . . sic mihi legendus videtur *Ut sine labore hanc extraxi praelescine*; in veteri repperi *praelescine*). (Cf. *Adv.* xxiv. 31.)

478. The Paris Gryphius has *capse*.

eapse cantat cuius sit 'nostri libri vett.,' Lambinus.

481. *age* (sis) 'v.' Scalig. (β).

483. The Paris Gryphius has *Intro formidost*; the Paris Aldine, *Intro ferundost*.

Lambinus' note is: sed non dissimulabo nostros libros omnes veteres habere *introferundast, repperi negotium*, &c.

Introferundast repperi 'v.' Scalig. (β).

509. The Paris Gryphius has *ē*.

quam quae Thyestae quondam anteposita est et Tereo 'nostri codices,' Lambinus.

511. The Paris Gryphius has *pulmoneum*.

519. Lambinus (like Camerarius) prints *eas, easque res*.

525. Turnebus gives as the reading of his MS. *at uelitatione* and proposes 'aduelitatione' (*Opp.* i. p. 61, 13 in ueteri libro legi *equidem*

me at uelitatione exerceo. Nam omnia corusca prae tremore fabulor. Ubi legendum censeo 'aduelitatione,' quamvis alii 'ad uelitationem' emendant). Lambinus (like Camerarius) prints *ad uelitationem*.

529. Turnebus (*Opp.* i. p. 216, 28) quotes this line in the form: *Ne thermipolium quidem ullum instruit: | Ita salsam praebet potionem et frigidam*.

533. The Paris Gryphius has *anatmente res*.

551. *consciare* 'v.' Scalig. (β).

560. Turnebus (*Adv.* xxvi. 2) mentions the line in this form: *hic in fano Veneris signum flentes amplexae tenent*.

561. The Paris Gryphius has *hac nunc*.

575. Lambinus prints the line thus: *Dum mea arescunt, in aliquo tibi referae gratiam*.

576. The last part of the entry (*elaui . . . eluam*) belongs to v. 579.

578-9. Turnebus quotes these lines in a passage of his *Adversaria* (xxi. 12 scribitur *eho an te poenitet in mari quod elauī, nisi hic in terra iterum eluam*), immediately after quoting several examples from his MS. of the supplement of defective lines (vv. 613, 671, 724, &c.). Cf. *Opp.* i. p. 14, 54 *eho . . . eluam?* Sc. *Eluas tu an exungare circum non interdum;* *Opp.* i. p. 303, 65 *Eluas tu an exungare cicum non interdum*.

596. Lambinus' note is: *quae praecessit*. Secutus sum vulgatam lectionem, a qua non discrepant antiqui nostri libri.

598. Prisc. ii. p. 79. 20 H.

600. *deripere* 'nostri codices veteres,' Lambinus.

613. Turnebus (*Adv.* xxi. 12): integratum . . . inveni versum hunc, qui vel mutilus vel nullus est in exemplaribus *sed quid hic in Veneris fano meae uiciniae*.

Lambinus' note is: *sed quid hic in Veneris fano meae uiciniae*. Hic versus, in aliis libris omnibus lacer et mutilus, sic integer repertus est in nostris veteribus.

meae uiciniae 'v.' Scalig. (β).

625. The reference is to v. 696.

629-31. Turnebus (*Opp.* i. p. 60, 61) mentions these lines in this form:

*teque oro et quærso, si speras tibi
hoc anno multum futurum syrpe et luserpitium,
eamque euenturam exagoyam Capuum saluam et sospitem.*

(Cf. *Adv.* iii. 21.)

631. *Capoum* may be the 'Poict.'-reading (*capram* in the Burney MS.) with the common confusion of *o* and *v*. If so *fort.* is misplaced.

636. The Paris Gryphius has *umerum*.

641. Turnebus (*Adv.* xxi. 12), in the passage of his *Adversaria* mentioned in the note on vv. 578-9, gives the reading, apparently from his MS.: *obscero hoc praeuortere ergo*.

(*praeuortere* 'v.' in the Oxford Plantin is in Rutgers' handwriting.)

647-52. Lambinus' note on v. 650 is: *hunc versum et superiori proximum, qui erant mutili et laceri, ex auctoritate nostrorum librorum veterum integravimus*. His text shows these endings of the lines: (v. 648) *nunc homo audacissimus*, (v. 649) *oportet liberas*, (v. 650) *parui pendit? paucis expedi*, (v. 651) *periurii plenissimus*. I suspect his *paucis*

expedi to be his own conjectural emendation of *T. uis* (*dicam tibi?*) of his 'libri veteres.'

661. The reference is to Poen. 358, in the scene which begins with the line *Negoti sibi*, &c.

664 sqq. The word before *tanto* must be read as *sciamus*. The Paris Gryphius shows the same abbreviated form.

Lambinus' note on v. 666 is: *nostri libri veteres hic non satis integri neque liquidi sunt; habent enim obscure partim se nec uia est, partim sed ne uia est*. His text shows these beginnings of the lines: (v. 666) *Nec ulla specula est*, (v. 667) *Nec scimus quam in partem*, (v. 668) *Maximo miserae in metu*, (v. 669) *tanta importunitas*, (v. 670) *Facta in nos*, (v. 671) *Qui scleratus sacerdotem*.

Turnebus quotes v. 671 from his MS. in this form: *quin scelestus sacerdotem anum praecipis* (*Adr. xxi. 12 in veteri repperi versum hunc ita perscriptum*).

697 sqq. The Paris Gryphius has *L. N.* (= *linea nova?*).

Lambinus prints in his text, without comment, these beginnings of the lines: (v. 698) *Ut ulciscare*, (v. 699) *Patiare quae elautae*, (v. 700) *Ne inuisas habeas*, (v. 702) *Aequum hasce*.

704. Turnebus (*Adr. xvii. 22*) mentions the line in this form: *te ex concha natam esse autumant, caue tu harum conchas spernas* (*spreueris*).

III. iv. *A* is apparently a 'nota personae.'

712-3. The Paris Gryphius has apparently *Iuicens . . . indicem*. Lambinus' text has *eripis*. *Tr. ergo dato . . . quemuis opulentum arbitrum*.

721. Turnebus (*Adr. xxvi. 2*) mentions the phrase 'follis pugillatorius.'

724. Turnebus, in the passage of his *Adversaria* (xxi. 12), mentioned in the note on vv. 578-9, gives, apparently with the help of his MS., this reading of the line: *non licet est lex apud nos*.

Lambinus' note is: *non licet, ita est lex apud nos*. Sic habent libri nostri veteres, idque ego liquido jurare possum, ne quis coniecturam esse dicat.

725^b. Turnebus (*Adr. xxvi. 2*) quotes *arido argento est opus*.

727. Lambinus' text has *DAE. hae autem Veneri*.

731. *si ei* 'libri nostri uett.' Lambinus.

733. *proportas* 'v.' Scalig. (β).

738. Lambinus prints in his text (with Camerarius) *ingenuis parentibus*.

748-9. Turnebus (*Adr. xxi. 12*), after mentioning some praiseworthy conjectures of Camerarius¹ (v. 363 'anancaeo,' v. 181 'nesperi,' &c.), quotes these lines in this form (cf. *Adr. iii. 19* ut 'feles nigrinalis' a Plauto dicitur):

*tunc hic feles nigrinalis liberos parentibus
subiectos habebis.*

Lambinus prints them in the same form.

753. The reference is to Paul. Fest. 188 M.

The Paris Gryphius has *et plura ex festo leges*.

Turnebus brings this line into connexion with this passage of Festus (*Adr. xvi. 22*): 'Offerumenta sunt,' inquit Festus, 'quod offeruntur': . . . unde, ut suspicor, natus est elegans Plauti jocus in Rudente: *ni*

¹ All, I believe, confirmed by Turnebus' MS.

offerumentas habes plures in tergo tuo, ubi offerumentas vibices plagarum tergo oblatarum perquam joculariter appellat.

761-8. Turnebus (*Adv.* ix. 12) mentions some of these lines in this form: *Lab. Vulcanum adducam, is Veneris aduersarius est. . . . Lab. ibo hercle aliquo quaeritatum ignem . . . ignem magnum hic faciam . . . hasce ambas hic ut in ara uiuas comburam.*

767. Turnebus quotes from his MS. (*Adv.* xxi. 12 lego ibidem e veteri libro) *quin ut humanum exurias tibi* (cf. *Opp.* i. p. 61, 9 locus est alius in eadem fabula *ignem magnum hic faciam. D. quin ut humanum exuras tibi*, ubi vulgo depravate legitur 'ut manum').

Lambinus' note is: *quin ut humanum exuras tibi.* Sic habent dilucide nostri libri veteres.

769. The Paris Gryphius has *age*.

770. Turnebus (*Adv.* xxiii. 5; xxvi. 2) mentions the line in this form: *teque ambustulatum obiciam magnis aulibus pabulum.*

776-8. Festus 181 M.; Pers. 569, in the Scene which begins with the words 'Satin Athenae,' &c.

neue occentarit 'nostri libri vet.,' Lambinus.

777. The Paris Gryphius has *adserua*.

790. Is this transposition-stroke a mistake? (Cf. v. 789.)

Bacch. 35. *potis est* 'v. c.' Scalig. (γ).

40. The suprascript *cium* is in a later hand and is not transcribed in the Paris Gryphius.

51. Lambinus' note is: *arundo alas uerberat. . . .* Secutus sum codices mss. Nam vulgati habent 'hirundo alas uerberat.'

54. *malitiam suadeat* 'habent omnes libri,' Lambinus.

57. In the Paris Aldine the variant *sed quam* is referred to *Sed*, v. 58. Are *si quid* and *sed quam*, both of them, expansions by Turnebus of a contraction found in the MS.?

Lambinus prints (with Camerarius) *si quid*.

61. *med* 'v.' Scalig. (β), *medesse* 'v. c.' Scalig. (γ).

62. Lambinus says: *obticuisti.* Nonnulli hic legunt *obstipuisti.* Et vero sic habent nonnulli libri.

65. Lambinus prints (with Camerarius) *homo adolescentulus.*

70. Turnebus (*Adv.* ii. 30; *Opp.* i. p. 17, 5) mentions the line in this form: *pro galea scaphium, pro insigni sit corolla plectilis.* Lambinus says: nonnulli legunt hic *plexilis*, sed contra librorum mss. auctoritatem.

71. Turnebus (*Adv.* xx. 36; *Opp.* i. p. 278, 61) mentions the phrase *malacum pallium.*

78. I. e. *quidem* (Poict.), *quod* (Dr.) (ad v. 77).

565. *et me ires consultum male* 'habent libri mss. et vulg.,' Lambinus.

567. *prolectas* 'v. c.' Scalig. (γ). *Prolectas* 'quidam libri habent,' Lambinus.

570. The Paris Gryphius has *paruam.*

parnam 'v.' Scalig. (β).

571. The Paris Gryphius has *diu.*

576. The Paris Gryphius has *ut ē nō* ('ut est non').

577. Lambinus' note is: *tu qui dudum puer cum illa usque isti simul.*

Sic legendum censet Camerarius, et recte. Nam libri vulg. sic habent 'i tu puer, qui dudum cum illa usque isti simul' . . . mss. autem sic *tu dudum puer cum illa usque iusti simul*, plane mendose.

586. The Paris Gryphius has *pame*.

602. The Paris Gryphius has *improbust*.

Turnebus (*Adv.* xxiv. 11) proposes *nequam esse oportet scutum, integumentum improbum est* as an emendation of the ordinary reading 'nequam esse oportet, cui tu integumentum improbus es.'

Lambinus' note is: *nequam esse oportet cui tu integumentum improbum es*. nostri libri MSS. aliquot, in his Pithoeanus et tres Clericani et alii duo habent *nequam esse oportet scutum integumentum improbumst*, quomodo Turnebus in aliquo scriptum repperisse arbitror, quamvis id non scribat, sed hoc tantum, se ita emendare. Ex quo apparet eum conjectura ductum sic restituisse, quod non est incredibile. . . . Ego lectionem receptam ferri posse puto, sed ita ut antiquam magis probem. Neque tamen celabo lectorem hanc quoque, quam secuti sumus, reperiri in nonnullis libris mss. Et credibile est Camerarium, qui sic edidit, eam etiam in suis repperisse: alioqui non ita edidisset.

scutum 'v.' Scalig. (β), *scutum integumentum improbast* 'v. c.' Scalig. (γ).

603. *dirumptum* 'v.' Scalig. (β).

IV. iii. The Paris Gryphius has *restit*. Cf. the Scene-heading in our MSS. at Cist. I. ii. LENA RESTITIT.

615. *ingenio* 'omnes mss. habent,' Lambinus.

622-3. Lambinus' note is: quod autem *prae manibus* et *amens* edidi, non 'prae manu' et 'amans,' in eo secutus sum libros vulgatos, a quibus tamen non discrepant nonnulli mss.

628. The Paris Gryphius has *In*.

629. The Paris Gryphius has *Heia*. The forms of *ii* and *y* are very similar in Duaren's handwriting, but this seems more like *ii* than *y*.

633. The Paris Gryphius has *hac*.

639. The Paris Gryphius has *eccum*.

811. Lambinus says: libri aliquot veteres habent *tetuli*.

815. Turnebus (*Adv.* x. 3) quotes the line in this form: *in eo ipso astas lapide, ubi praeceo praedicat*.

821. *fungus putidus* 'omnes libri habent,' Lambinus.

869. *exsorbebo* 'libri nostri vett.,' Lambinus.

887-9. Turnebus (*Adv.* xxiv. 11) mentions these lines in this form:

*si tibi machaera est, nobis ueruina est domi,
qua quidem te faciam, si tu me irritaueris,
confossiores soricina naenia.*

894. Turnebus (*Opp.* i. p. 280, 24) quotes the line in this form:

Castor, Polluces, Mars, Mercurius, Hercules.

901. Turnebus (*Adv.* xxiv. 11) mentions the line in this form: *illa in arcem abiit aedem uisere Mineruae*.

I add a list of the Oxford Gryphius variants for the other parts of the *Bacchides* (vv. 113-544, 673-798, 925-fin.):—

114 quid huc.	habitat	119 non ae.	126 cui.	128 Quasi d.
141 et cum c.	149 uiuo nim.	152 magistratu.	153 iam.	154
Calens.	uirum.	158 uereri.	166 festum in archectum malum.	

171 Ephebum. 174 me sin. II. ii. (Pist.) adolescens (Chrys.) seruus.
 182 O Pist. 186 annuo. 190 Quem nam admodum. 191 *ins.* ille
ante ualet (*ante* amat *Burn.*). 196 attigisset. 197 ei redd. 198
 Religiones. 211 hercle ab. 215 ego inuitus specto. 220 equidem
 (quidem *Burn.*). 227 d. nunc. 230 philipeos. 240 Chryso. 248
 paneratice (-er-?). 267 caeteris. 275 a ullico. 278 in stega.
 301 illis. 307 et thiresiae. 308 Megalobuli. 309 Ephesis (-sus
Burn.). 320 Quantullum (-tulum *Burn.*). 331 isthic. 333 Quor.
 340 Remorabitur. 341 quom illuc ueneris. 351 inopem. 356
 neque. 357 et Mne. 365 aut m. 366 eius hanc. 367 auroque.
 III. i. paed. seruus. *del.* Actus Tertius. 369 cui. 373 Omnes.
 377 Quibus. afflictas. 383 demolibor iam (*ut in textu*) (demo. libet
 iam *Burn.*). 384 eiiciat. 385 modis meditatus. 392 quam t.
 397 hoc. 398 obiurgato. 402 serum syris. 403 celabas. III.
 iii. Lyd. Seruus. 409 minis (nimis *Burn.*). illaec. 415 quid.
 421 *del.* olim. 422 haec copiae (haec . . . copiae *Burn.*). 425
 prohibebantur. 438 capiebant. 447 *del.* uerum. 450 contuderit.
 457 h. enim. 459 morae. 468 di souit (disruit *Burn.*). 471 uos ea.
 478 Ipsius. 487 illius. 492 patiat. 493 sese. 500 In uitio
 nunc. 503 haud. 504 diuini. quisquam 507^a (508?) meus p.
 512 antequam. 514 uincere. 518 q. mihi. Referet. 533 nequid
 (neuquid *Burn.*) ei snccenseat. 539 antehac.
 677 immersti (inm- *Burn.*). 679 animus iam. 681 C. omne M.
 oppido. 686 Artimide (archidemide *Burn.*). 703 cum. 705 tui.
 720 est biel. 723 aspic. 724 ut e. 733 (in) cera est (in cera inest
Burn.). 738 hem. citus (*ut in textu*) (scito *Burn.*). 743 congregem.
 751 ut ne. 768 at amb. 769 munum. 770 illic. 777 in m.
 781 ferrea ut usquam. 784 specta te (spectate *in textu*) (spectare
Burn.). 789 ubi est ipse (ubi est ipse *corr.* ubi i.e. *Burn.*). 793 tenis.
 925 Atrides. 932 quam huc. 934 quadragentis. 937 Epeus.
 944 lacebra. 947 est A. 949 eidem Ulyxem. 951 ibi. 955
 Portae (forte *Burn.*) phrygiae. 961 Cum. 962 Ulyxem. 966 inermus
 vel inermis (-mus *Burn.*) (see p. 5). 976 comptialem. 978 adloquar.
 979 Cui anam. 980 congregere. 982 equidem. 986 estne eius.
 992 aduorte. 995 aurum. 996 equidem. par sit. 1016 cuius.
 1031 abduc. 1038 de me mea. 1046 uulgo. 1062 cape. 1064
 credi. 1071 educo. IV. x. Nicobolus. 1077 insecutus. 1082 ut
 animo obsequendo sum ere. 1083 esse p. 1086 eo est ingenio
 natus. 1087 fuerunt. 1089 soles (-us *Burn.*). 1090 ludus.
 1091 magis quam. 1094 antaut (aut-?). 1102 nauifacere. 1115
 id. ambo aequae amicae habent. 1118 foras (-es *Burn.*). 1120
 tumultuanti nomine nominat me. 1124 at. 1127 tonsari. 1129
 Cimiamae (tim- *an cim- incert. Burn.*). 1136 balantes. 1138 *del.* eas
 iam. 1140^a -uort-. bachilico. 1142 nobis. 1152 quam. 1159
 coxē dicere. 1170 quantus est in terra. 1173 mihi d. 1175 con-
 gastigato. 1187 *del.* 1192 accubet. 1199 satis. 1201 ne is
 quam meam uellem. 1203 id dicis. 1204 *del.* nos. 1205 *del.* uos.
 1208 hoc. hodie flagitii. facerent flagitii (*ut uid.*) (hodie Hoc t. flagi-
 tium facerent *Burn.*).

APPENDIX

THE BURNEY MS.

MS. Burn. 228 in the British Museum is a MS. of Italian (Florentine?) workmanship, beautifully written in the script current in the latter part of the fifteenth century. Of its history before it passed into the library of Dr. Burney (1757-1817) nothing is known; but the arms (surmounted by a mitre), which are painted on the first page¹, may be those of Hieronymus Trivisanus who was Bishop of Cremona when that town was taken by the French in 1509, and who is described by Ughelli (*Italia Sacra*, iv. 614) as 'nobilis Venetus . . . in divinis humanisque literis nobiliter eruditus.' The name in an entry of ownership² on the last page 'ego sum pcessor (*sic*) huius libri ——' is unfortunately illegible.

The *Amphitruo* and *Asinaria* are well provided with explanatory notes, frequently taken from Nonius Marcellus (e.g. ad *Amph.* 67 'fauitores N. M. veteres posuisse refert pro fantores'). The same notes are written on the margins of the Oxford Gryphius, though here we find occasional notes in other plays too (e.g. at *Capt.* 14 the conjectural emendation of Alciat, 'rupturus ramices causa ego non sum tua,' with a reference to Alciat's *Parerga*, published in 1536). These additional notes in the Oxford Gryphius I believe to come from Turnebus (see p. 5 above).

Characteristic readings of the Burney MS. reappear in the Oxford Gryphius marginalia, such as *Capt.* 155 *imperfecte*, *Cas. arg.* 6 *cassitiam*, *Rud.* 1219 *fato*, 1229 *Tuam*, 1238 *avarus*, *Poen.* 1272 *tractate*, *Truc.* 10 *Athenis traloco* (post *gratia* v. 9). Also marginal headings like *dos optima pudicitia et pudor* (*Amph.* 840), *officium seruorum frugi* (*Amph.* 959), *maledicta in lenonem* (*Pers.* 405), and above all the incomplete variant (from the Codex Ursinianus?), written in red, at *Men.* 75 'alibi in alio codice invenitur textus sequens *Ni caditat leno modo*,' with its curious suppression of the rest of the passage 'adulescens, modo senex, Pauper, mendicus, rex, parasitus, hariolus.' All the 'annotata' referred to in the Gryphius marginalia are found in the Burney MS., viz. *Amph.* 100 *Annotatum profectus*, *Asin.* 506 *Annotatum aliter piencolam*, 587 *lacruma tenet caco un ans* (pro *lacrumans*?) *annot.* (*Lacrumantem lacinia tenet lacrumans*]

¹ Argent a chevron gules in a hordure of the last.

² This entry, like other scribblings on the same page, is in rude Italian writing.

It is immediately followed, however, by an entry in a neat hand rather like French than Italian 'anno 1545 in mense aprī.'

Ab. lacruma terit (-xit?) *lacrumas* Burn.), *Aul. 201 Raptum adnotatum*, *Cas. 994 Hic deficiunt aliquot versus qui non reperiuntur*. Annot.¹

The few discrepancies, such as *Pseud. 484 ceu tu au ita negaris* (corr. *negars*) (Oxf. Gryph. 'seu tu aut ita negari'), *Rud. 1107 iterum* (Oxf. Gryph. 'iterum iterum'), *Pseud. 962 quo tum has aedis* (Oxf. Gryph. 'quartum has aedis'), *Poen. 1314 aaulpique* (Oxf. Gryph. 'amplique'), *Stich. IV. ii. DVO* (Oxf. Gryph. 'DV'), might be referred to Duaren's miscopying or to some other disturbing element. But the marginal entry in the Oxford Gryphius at *Capt. 892-7* 'desunt hi sex versus in antiquo' makes me incline to the belief that the MS. which was used along with the Codex Turnebi in the compilation of the Oxford Gryphius marginalia was not the Burney MS. itself, in which these six lines are present (v. 897 ending the page), but a transcript in which the homoeoteleuton *si vera autumas* (vv. 891, 897) had brought about the omission of the intervening passage.

In the absence of this supposed transcript I give here a collation of the Burney MS. with the Leipzig MS. (*F*)² for those plays in which the Codex Turnebi is in evidence in the Oxford Gryphius. With the help of this collation it will be possible to discriminate satisfactorily between the variants taken from the MS. containing the 'Italian' text and those taken from the Codex Turnebi. Orthographical trifles like *e* for *ae*, *ti* for *ci*, single for double letter (e.g. 'opidum' for *oppidum*), *ch*, &c. for *c*, *i* for *y*, are left unnoticed or, if deemed worthy of mention for any reason, are enclosed in brackets. Brackets are also used where a reading is mentioned in which the Burney MS. agrees with the Leipzig codex. A capital letter as initial denotes that the word begins the line. The division of the lines in the Burney MS. is as a rule very erratic³.

Pseud. 721 sqq. *724* CHAR. qua. *736* mihi hic quidem est.

¹ Other notable points of similarity are, in the parts for which the *T*-variants are found:—*Pseud. 1259 num*, *Poen. 11 audentiam*, 601 *ut quidem*, 896 *paruulas*. *MIL. quanti?* *SIN. duo* | *De uiginti minis*. *MIL. duas illas?* *SIN. nutricem earum* *terciam et ille*, 955 *sed dic mihi*, 993 *parleris*, 1005 *om. si est*, 1166 *Ecce meae*, 1372 *iubet*, *Pers. 107 halle agis*, 846 *dei*, *Rud. I. v. puella*, 344 *uocauit ad prandium*; and in the other parts; *Asin. 363 intinnatus*, *Bacch. 149 uluo nimio iam*, 166 *fecisti festum*, 777 *ut in meum*, 789 *ubi est ipse* (cum signis transpositionis in cod. Burn.), 793 *tenis*, 1094 *ancauit* (*outauit*, Oxf. Gryph., which Scaliger misread *outauit*), *Capt. 798 Dentidegos*, 935 *inueneres*, *Men. 255 uiatiacati*, *Rud. 1089 tu tum*, 1271 *mati* (with *supraser. i*).

² As represented in the apparatus criticus of the large Teubner Plautus.

³ Where the beginnings of lines are marked by Duaren in the parts for which

his *T*-variants are not in evidence, they coincide with the beginnings in the Burney MS., e.g. *Amph. 24* sqq. *proinde*, *tamen*, *A. scelestissime*, *tun id*, *antehac*, *te perdat*, *S. merito*, *A. homo*, *A. tu istic* &c. (so *Capt. 707* sqq., *Epid. arg.*, *Truc. arg.* in 3 lines, &c.). But where the *T*-variants are found, only the line-division of *T* seems to be noted. Between *Bacch. 654* and *811* no variants seem to be derived from the Codex Turnebi; for all agree with the readings of the Burney MS. with only these trivial divergences: 677 *immersti* (*innersti* Burn.), 686 *artimide* (*archidemide* Burn.), 733 *cera est* (*cera inest* Burn.), 784 *specta te* (*spectare* Burn.). But a number of line-beginnings are indicated, which probably all come from *T*, viz. 655 *Nisi*, 662 *Utcunque*, 664 *Dempsit*, 665 *Si*, 667 *Sed*, 668 *Nunqui*, 669 *Quid*, 670 *Non*, 672 *Quia*. The Burney MS. agrees with this division of vv. 665-9.

741 quouismodi. 742 Qui in. (743 lambeas *cum F.*) (745 Turbo non aeque citus est *cum F.*) (748 ecquid | Is homo est scitus. CHAR. plebicitum (*sic*) non aeque scitum est, *cf. F.*) (752 subdiditum *cum F.*) (753 cum *cum F.*) 760 per uias | Omnes. (772 Praefulgior *cum F.*) (775 hodie est *cum F.*) 776 *om. est.* (785 Quoi manus *cum F.*) 790 stulte uocant bis. (794 gloriosum *cum F.*) 796 Caenam. (801-2 Tu solus, Ego sum.) (801 dico *cum F.*) (802 auaricia, *cf. F.*) (804 extemplo *cum F.*) 806 uilissimus hoc. 808 dragma essent. 809 minoris quam nummo. (810 coci.) 812 oggerunt. (813 alliis.) 818 exsistillent. 827 prorogate. (830 qui esitabunt *cum F.*) 831 cicilendrum. 836 hapalopside. (837 cum *cum F.*) 841 olos. 844 Eum in odorem (cotidie). 853 BAL. *praem.* (856 amolliri.) (859 hic quo *cum F.*) 863 ibit ito. (864 *ut in F.*) (866 animum bonum *cum F.*) 867 qui te. (875 Istuc.) (890 hem *cum F.*) (892 corrumpitur et subolet *cum F.*) 894 qui. 902 obducturum. (907 ext- *cum F.*) (908-936 Sed, Egomet, Malus, Si ille, Sed eccam, Ehem herele, Ne abisses, Ubi mihi, Me rogas, Nimis, Stratiocus, Nunc quid, Ociose, Ut occupes, Iupiter, Nunquam, Pulcre, Atque mend., Eum esse, Occidis me, Dolis, Sed uide, Tantum.) 908 ego. (910 uolui *cum F.*) 912 Ehem herele te ego. (924 ille *cum F.*) (937 quantum tibi *cum F.*) (939^a Neque ego, Tun id.) (939^b quae tibi *cum F.*) (941 Omnia.) (943 fundes *cum F.*) 946 te hodie accipiam. Hababe. (948 super sauiia *cum F.*) (949 Lepide acc.) 954 illic sis. (SI. mala *cum F.*) 955 cede (*sic*). 959 et ego hic. 961 deuorti. (965 facit *cum F.*) 973 quisquis est. (975 periurum *cum F.*) (977 sum ego *cum F.*) (982 tibi me *cum F.*) 989 heus (*null. spat.*). (990-1 SI. Placides nomen est, Postquam.) (992 bellator *cum F.*) (998 nihil *adscript. in marg.*) (999 plac- *cum F.*) (1009 nihil *adscript. in marg.*) (1011 BAL. Qui.) (1024-5 Atque ed., Triplici.) (1031 cum *cum F.*) (1042 te esse *cum F.*) 1052 Habe nunc. (1057 peierare et milies *cum F.*) (1062 promiscua *cum F.*) (1063 ulixes *cum F.*) 1066 Metuas SI. quid est. 1067 *om. est.* (1076 periculum *cum F.*) 1077 ut concepisti uerba | Viginti (*om. SI.*) 1079 ses (*pro sed*). (1084 ego *cum F.*) (1095 Bonan fide *cum F.*) 1097 (—ola *cum F.*) 1098 adduxi modo. (1100 Colonias *cum F.*) (1103-36 Malus, Nihil est, Nam qui, Si sui, Quo habent, Quicquam, Nec locus, Et si abest, Ne cum adsiet, Sineret, Me aiebat [*Verum in med. vers.*], Huc ultro, Neque quicquam, Leno argentum, Heus tn, Mea rest, Iamne, Deuorare, Mali populi, Ut scelestus, Sitne ballio, Lucrifugas, Scortantur, Et illis, Habet rectam.) 1107 Quo habent. seruitus. 1109 Quicquam inest nisi. 1115 Ne cum adsiet. 1116 inter uerna. 1118 arcessere. 1121 quicquam est. 1123 mulierem. 1124 hic homo meus est. 1125 mihi hunc libet. 1131 dat at cum. 1138 ab hoc. (1148 iam si dudum *cum F.*) 1155 tu abduceres. (1156 incipit a BAL. *Phoenicium.*) (1157 maturate *cum F.*) (1160 manifesto *cum F.*) 1162 Nunc quasi. 1164 dare. (1166-7 Mihi op., Exploratore.) (1174 Ex sytione.) 1175 hic est. 1179 *om. SI.* Scilicet solitum esse. (1182 temperi *cum F.*) (1189 quid *cum F.*) (1193 HAR. Quid istic est pseudolus | BAL. Praeceptor.)

(1204-7 Nugis, Ut docte, Dedit, Nam illam.) (1206 quantum *cum F.*)
 1222 SI. Hercle. 1229 SI (uel har. *suprascr.*) Si mihi. 1231 cum
 uicibus. (1236 esse *cum F.*) 1237 die simo. (1241 inultus *cum F.*)
 V. i. Pseudolus Seruus Ebrius. 1252 probe mulsauit. (1255-7 Hoc est,
 In hoc.) 1259 Num (*in med. versu*) ubi | Amans. (1272-3 Exurrexi,
 Illis satis.) 1277^a nolui. (1278^b nempe *cum F.*) (1279-80 Itaque
 dum, Voluptati.) 1283 nun ab hero. 1293 BAL. *praem.* (non v.
 1292). (1295 afflicter *cum F.*) 1300 in hos. 1301 ructus.
 1307 perportauit. (1309-10 Quae tibi, Mulier.) 1312 quaeque.
 (1315-6 Onera, Onerabis, Et argentum.) (1320 Desine.) 1322 hic.
 1323 diuicior (dicis *cum F.*) (1329-31 Duc me, Propter.) 1329 feres.
Poen. Arg. 1 Puer. (Arg. 5 uillicum *cum F.*) (5 sedeant *cum F.*)
 (quod *ē*dat, *cf. F.*) 11 audentiam. (18 neue *cum F.* mutant
cum F.) (19 dissignator *cum F.*) 28 minutulos. (29 neuq;)
 (58 iuuatores *cum F.*) (63 Pellektor *cum F.*) 64 seni qui. (68
 Qui *cum F.* plane script.) (72 snbripuit *cum F.*) (97-100 Suam.
 Ita, Neque duxit.) (109 subrupta *cum F.*) (116-7 Iamne, Sinite.)
 (120 patruo *cum F.*) I. i. Agorastocles adolescens Milphio seruus.
 134 grates (*cum F.*?). 137 lirē lyre. 140 miphio. 141 om. haud
 uidi. (142-4 Sine, Tu mihi am.) (147 postea *cum F.*) (152 ego
cum F. plane script.) 155 masculam. 160 directus. (163 Sine
 damno et dispendio tuo.) 164 libertam. (166 philippeii *cum F.*)
 (184 fiet *cum F.*) (188 Expoliuero (*om.* ubi) magis. hoc tum.)
 (191-3 Volo, Quod.) 191 aphrodisia. (194 collibiscum *cum F.*)
 (207 tumulti est *cum F.*) 208 om. O. 209 hoc mihi. I. ii. Adel-
 phasium Anterastilis Milphio Agorastocles. 210 comparare. (215
 satis | Satietas est.) 217 diei est. (218-21 Ex ind., Poliri.) 220
 tergeri. (226 Si uero *cum F.*) (240-3 Soror, Esse, Aqua.) 241
 salla muriatica. 246 inuenustae. 249 macerentur. (252 sūt.)
 257 Ecquid. 258 donare. 266 relinq sallicarias (with a vertical
 punctuation stroke after the first word). (268 oleant *cum F.*)
 (272-3 Propudium, Tantilla.) 274 pro nebulae cyato. (278 amet
 hęc post hac, *cf. F.*) (282-3 Et amo, Ornatum.) 291 lapide.
 (296 here *cum F.*) 300 nunquam. (302-3 bonum | Bonam.)
 303 ego. 313 amo. (315 sordis est *cum F.*) (317 secordia *cum F.*)
 (319 prime ut, *cf. F.*) 321 uenus deproperant (*om.* prius). 328
 addocet. (330 AGO. eunt hae quid si adeamus | Adeas primum prima
 salua sis, *cf. F.*) 332 ADEL. salue. (334 AGO. Eon irata est?
 propitia hercle est. uel ego pro illa spondeo. ADEL. quid tu ais? | Quid,
cf. F.) 336 Festina. (337 illic aliae quas *cum F.*) 339 Quia.
 342 mers abstru^oso (*sic*). (343 om. illi, *cum F.*) 347 directe. 350
 comparata. (352 nunc curem quid agam *cum F.*) (356 aleyone
cum F.) (358 pugnīs plectas *cum F.*) 359 ADEL. eamus | Nunc
 etiam morare? AGO. malefacis (*cf. F.*). (361 sed decies *cum F.*)
 362 om. te. 367 collustra. 368 mene ego praesente patiar | Illec.
 370 subcensere. (373 abire *cum F.*) 378 (uerberet. illud *cum F.*)
 faciet. (379-80 Mene, Huius m., AGO. Non.) (384 impie sic *cum*
F.) 385 lingam. 388 lingua. (390 colustra *cum F.*) (390-2
 Mastigia, Hercle.) (393 om. mammeata *cum F.*) (394 oculi eius.

lippitudo *cum F.*) (397 hem *cum F.*) 398 ostrea tu. 401
 incommodis. (406 AGO. atque audin etiam ueneri *cum F.*) I. iii.
 Agorastocles Milphio. 410 nunc mihi es. 413 meam. (416
 euocasti *cum F.*) (420 hem *cum F.*, nihil *om. cum F.*) 427 Istic.
 (428 lepide faxis *cum F.*) (430 MIL. I modo | Non hercle meream.
 AGO. oh. MIL. uah abi modo *cum F.*) 431 oquantum acheruntest.
 (434 auris *cum F.*) 435 illud. (436 opus est *cum F.*) 440 quod.
 444 oedippo opus est | Coniectore (*cf. F.*). (447 Iubet.) II. i. Lycus
 leno Antanomedes miles. (449 infelicitur *cum F.*) (455 abii
 illinc illico, *cf. F.*) (456 proscicirer *cum F.*) (456^a neque ego
 aspicere *cum F.*) (466 qui dei . . . quis *cum F.*) (479 qui rei
cum F.) 484 queng; (i.e. quengue). (485, 486 dec- *cum F.*)
 (490 Est aequum credere *cum F.*, plane *script.*) 493 AN. ausculta
 nam. (501 profecto festos *cum F.*) III. i. Agorastocles adolescens
 Aduocati. (504 iniquius, *cf. F.*) 505 *om. qui.* 508 debita.
 510 nequicquam. (511 aut ite *cum F.*) (514 condidicistis *cum F.*)
 518 quid (*cum F.?*). (519 cum arg. *cum F.*) 530 glabratorem,
 532 ac uicistis. 537 contemptim. (540 nostrum suos est *cum F.*)
 547 satis (opera mihi *cum F.*) 552 satius. (553 Deducimus *cum F.*)
 (554 adduplicabit *cum F.*) adducetur. 570 femina. 574 callenius,
 III. ii. Milphio Seruus Collabiscus Villicus Agorastocles Aduocati.
 579 apri ulu. (587 serunt *cum F.*) 588 quidem. (590 omne in
 ordine *cum F.*) 593 Praeceptum *om. est (cum F.?)*. 601 ut quidem.
 (603 heu *cum F.*) (607 lubet *cum F.*) (609-10 Abis, Flagitium,
 Nos rec.) (609 atat *cum F.*) (610 *om. id cum F.*) III. iii. Lycus
 Leno Aduocati Collabiscus Villicus. 621 aetolica ueste | AD. Saluta-
 mus lyce. (622^a leuiter *cum F.*) 624 fore. (639 leuiter *cum F.*)
 644 nunc chlamydatum. 646 diripiendum. 655 nobiscum ibi (Quid
 deinde *cum F.*) 660 LY. Itane. (662 Nequi sciant *cum F.*) (667
 cum mihi *cum F.*) 670 philippeos. (681 cum *cum F.*) 682 illic.
 (699 thasio *cum F.*) (700 inriges *cum F.*) (703 ibi et *cum F.*)
 ungunteriam (*sic*). III. iv. Agorastocles Collabiscus Lycus Aduocati.
 713 si hic. (716 LY. Edepol.) 716 pronium tibi (*sic*). (717 alia
 fabulabimur. COL. equidem *cum F.*) (721 sies *cum F.*) (725 esse
cum F.) (729 pede *cum F.*) (738 quantum *cum F.*) (745 male
 rei ante, *cf. F.*) III. v. Lycus Agorastocles Aduocati. (747
 quid ego *cum F.*) (755 ualeant *cum F.*) (756 ualeant *cum F.*)
 757 mitti a me (*om. AGOR.*). (759 prandidisti *cum F.*) 760 frige-
 facias (hos *cum F.*) 764 renunciatum est. (768 perspexi *cum F.*)
 769 calciauerunt. (772-4 Inimicum, Cum auro.) (782 *om. adeo*
cum F.) 783 nostrae (nunc *cum F.*) (791 quam *cum F.*) 793 prae-
 sentiarum est. III. vi. Agorastocles. Collabiscus Aduocati. 799
 aberit. 800 aequumst. (812 grā *cum F.*) 813 siquidem. (815 cui
 rei *cum F.*) IV. i. Milphio Seruus. (817 tectae *cum F.*) (818
 qui *cum F.*) IV. ii. Sincerastus Milphio Serui Duo. (824 et con-
 similes uelut *cum F.*, plane *script.*) 826 *om. est.* (829 illic
cum F.) (841 equidem *cum F.*) 842 uideo *semel* peti is emptus.
 (843-4 Expeculiatos, Male partum.) 854 haberem | Pactum (*om. quo*
cum F.) (855-62 Vapulandum, Malus sum, Et respice, O milphio, Neque

herum, Nemo, Facio.) 857 atu adpone. (859 dii *cum F*, *om. nec me cum F*.) (862 manifesto *cum F*.) 867 eui | Id omne sit. (871 pennis . . . pennas *cum F*.) (872 iam *cum F*.) (874 *ut in F*.) (874 peruorti *cum F*.) (875 sis rectius *cum F*.) 876 citius (*cum F?*). 877 ni (facile *ut cum F*). (881 m. quid *cum F*, *plane script.*). (882 Tu autem *cum F*.) (883 poterit . . . milphio *cum F*.) (884 parem . . . perdiar *cum F*.) (886-7 Me esse, MIL. Nunquam.) 896 sq. paruulas. MIL. quanti? SIN. duo | De uiginti minis. MIL. duas illas? SIN. nutricem earum terciam et ille. (900-2 Dii, Ibidem.) (902 subruptus *cum F*.) 907 abduxerit. (908 Calcem *cum F*.) (910 cū liberatus *cum F*.) (913 Non dictum est *cum F*, *plane script.*) 919 alterum. (922 Hero.) omnibus uobis. (924 Sed ego.) 924 adhū (*sic*) memoror ad negotium. 925 ad negotium institutum si. 929 nū (*sic*). V. i. Hanno Poenus. 930 sqq. (vid. supra, p. 35). (940 nihil *adscript. in marg.*) (950 Deos.) (950 nihil *adscript. in marg.*) 951 ueniri te. (953-5 Dii, Ante hac.) (954 subreptae *cum F*.) 955 sed dic mihi (antimadas *cum F*). (957-8 Fuit eius, Accesseram.) (958 Accesseram *cum F*.) V. ii. Agorastocles Milphio Poenus. 963 carthaginiensis. 965 popularis. (969 certa est *cum F*.) (972 quid | Tu mihi *cum F*, *plane script.*) (976 anus est . . . *cum cum F*.) 978 antiquos (*om. que*). (979 Homini *cum F*.) (984 aduertero *cum F*.) 985 eo quid. (987 illine *cum F*.) 993 parleris. 994 quo lates. 995 Hanno becha edre. (997 carthaginensem . . . ballis *cum F*.) (1001 nonne *cum F*.) 1002 Me harboccha. 1003 buccam si. (1004 arbitratur *cum F*.) 1005 AGO. nega esse (*om. si est*). 1006 audi tu rufen. (1012 laudis . . . aedilibus *cum F*.) 1018 Paltas. (1021 uolui *cum F*.) (1026 nece *cum F*.) 1027 balsamem | Erasan (*n ex m*). 1032 subolum. 1035 lingam (tace *cum F*). (1036 gnatus ut tu sis *cum F*.) (1042 hospitem unum *cum F*.) (1048 confer te *cum F*.) 1055 omnia (unde *cum F*). 1060 adoptitiū. (1066 *om. cum F*.) (1067 *om. ego cum F*.) (1071 patior *cum F*.) (1075 ostende . inspice . iam aperi | POE. Audi atque ades, *cf. F*.) 1077 natus (quod *cum F*). 1078 MIL. post istam. 1083 quam rem sibi. (1084 habet *cum F*.) 1090 inimico? POE. possum. amico. (1092 facit *cum F*.) 1096 incessauit. 1102 mauu. (1108 olidum *cum F*.) 1119 Gigdeneme. V. iii. Gigdeneme Nutrix Milphio Seruus Hanno Poenus Agorastocles Adol. (1123 quidem est *cum F*.) (1128 Tuisque.) 1130 Gigdenonē. 1142 mi ipsi eteneste dum. 1145 mulieri. (1147 simul *cum F*.) 1150 facies. 1152 POE. lachanan. uoscos | MIL. Ego iam. (1163 Perierint *cum F*.) 1166 Ecce meae. 1167 ante scin *nulla personae nota*. (1168 trece sunt | Celonne sustolli solen, *cf. F*.) V. iv. Adelphasium Anterastilis Agorastocles Hanno Poenus. (1174 opereprecium, *cf. F*.) (1177 opes *cum F*.) (1178 quoque *cum F*.) 1179 odor. (1180 tum *cum F*.) (1181 Certo *in medio versu*.) (1182 pulchre.) (1183-5 Pol soror, Tute soror, Cognosco.) (1185 *cum cum F*.) (1187 euum.) (1188 spes.) (1188-9 Vitae, Multos.) (1189 et quibus *cum F*.) (1189 quasq; patria *cum F*.) (1190 inuicte . . . pietati.) 1193 hodie nos (*cum F?*). (1194 an eo *cum F*.)

(1195-6 Oblitum, Gnate.) (1199 quae res . . . ecqui | Quae abusa est, cf. F.) (1200 meo, om. e cum F.) (1203 Maxumum est cum nimis sibi.) (1211 ut in F.) 1214 homo AGO. mea. (1217 POE. gaudio, cf. F.) 1222 mea (om. est). 1223 POE. Lepide (om. ad cum F.) 1224 tenta rem Qui sedent. (1225 inlisos cum F.) (1226 appraehendam.) (1226-7 Tene patr., AD. An patr.) (1232-3 Moramini, Quid tibi deb.) (1233 dice cum F.) 1234 AN. etiam (plane script.) ne me? AD. adlatrant. 1235 pro esse linguam abiicito. (1238-9 Ego scio, Filas m.) (1238 Ego scio. ADE. quid id, cf. F.) 1238 hunc an nunc incert. (1241 nunquam mecastor, cf. F.) (1242 periures cum F.) (1246-9 Quoque, Liberas, Quiu el.) 1249 ergo. (1251-7 Mulieres, Euenire, Eas dis, Decorantque, Huiusce.) 1260 nos ne cupite. (1261 filiae plane script.) (1264-5 Vix, Me.) 1271 POE. Tandem. 1273 tractate (nihil moror cum F.) 1274 habeo. 1276 redirent impotentem meam. 1278 facito. (1279 om. AGOR. cum F.) V. v. Antamenides Miles Anterastilis Hanno Poenus Agorastocles. (1284 edam cum F.) 1285 cepit. (1286 ut in F.) (1293 bestia est cum F.) (1294 incipit a voce Ut, desinit in hoc.) 1296 om. quid est quid hoc est. 1298 homo est (cum F?). (1299 anterastilis cum F.) (1301 baiolum cum F.) (1303 muliebrosumst cum F.) 1306 ē aut est | Cum istoc. (1309 Ligula i in cum F.) (1312-4 ut in F.) 1321 serum. 1322 antomonedes. (1324 cognouit cum F.) V. vi. Lycus Agorastocles Hanno Poenus Antamenides Miles. (1338 quidem mea cum F.) (1346 quae sunt subruptae cum F.) (1355 Nunquid cum F.) (1356-8 Sed, Ausim.) (1356 mihi cum F.) 1368 facimus. 1370 nunquid. V. vii. Agorastocles Lycus Hanno Adelphasium Anterastilis Antamenides Miles. 1372 qui iubet. (1373 mirere cum F.) (1375 amissas cum F.) (1376 om. ANT. cum F.) 1377 carthaginenses sunt. At (in med. vers.). (1379 factum est | Ve misero mihi, cf. F.) (1382 om. AG. cum F.) 1383 hic qui filias. (1385 noueris. leno, cf. F.) (1390 facite cum F.) 1392 manu. (1400 Lenostis cum F.) (1401 semul cum F.) (1405 mi . . . te maxume cum F.) (1408 om. ego cum F.) 1410 LY. iam (marg. uel MIL.) (purgatum cum F.) (1413 noluptatis est cum F.) 1414 reddas omnia. 1417 cras sat referam tuum. (1422 Faciam cum F.)

Persa. Arg. 3 Raptantque ui (in med. versu). (8 conlocare cum F.) (12 imperet | Quin me suis.) (15 congregiar . . . adgredior cum F.) 18 Satin ergo . . . utere. (19 Quid . . . mortuus.) (20 Quia) (21 SA. plusculum | Annum fui.) (22 TO. uetus iam | Istec malicia.) (24 inpio.) (24 Edepol . . . cupido.) (25 Cor . . . faciam) (30 potes cum F.) (32 Vah.) (33-6 Sitne, TO. Cum tibi, Numos.) (37 Numos . . . tibi.) 41 punice. (45 TO. Nempe abeo.) 45 SA. si id bonum esset mihi iam pollicerer. hoc (marg. dómi) Meum est . . . tamen. (52 In quaestione.) 56 (Quin . . . proauos) uentres. (60 Neque ed. . . duris.) (66 Nam . . . potest.) (67 Eum.) (70 Quem-piam . . . manum.) (70 iulexi cum F.) (74 alborete sic.) 79 obrectauerit. 82 Libertam. 85 oculos. (88 instrutris cum F.) 91 Ut ordine. (92 coliphia cum F.) (93-4 Ne mihi, Gluttias.) (96 Epigro; cum pellucidum cum F.) (97 iure amesse cum F.) 97 uis

potius quam ius. (100 *te cum F.*) (104 *Ventris cum F.*) 106 *frigidam.* 107 *halle agis.* (111 *oppetuntur cum F.*) (117 *sexcentos cum F.*) (120 *Domi id est cum F.*) (124-5 *Strigilem, Praesidii.*) (125 *mar-supium cum F.*) 127 *iam nolo.* (128 *cuiquam cum F.*) (136-7 *initia versuum sunt Qui esse et Megaribus.*) (138 *om. est cum cum F.*) 144 *quod facturus sis.* 150 *Subrupta.* (155 *causam cum F.*) (159 *abstoragro cum F.*) (160 *locauere cum F.*) II. i. *Lemnissalene.* (169 *Me . . ego.*) 173 *Iret.* (174-6 *Fans, Memini.*) (174 *om. tu cum F.*) (179 *LEM. miser cum F?*) 181 *me hercle.* *liberam ea.* 182 *quae mandata.* (185 *Quid ergo . . da.*) (188 *eo dem cf. F.*) (193 *soleat cum F.*) (193 *Scelus . . scio.*) (193 *impudicitia.*) 194 *subici.* (196 *nunciato cum F.*) 198 *fac rem. cura.* (*hanc cum cum F.*) (*geras cum F.*) (202 *Eius quo.*) 203 *conmemorandust.* (206 *om. sed cum F.*) 214 *om. PE.* (216 *is cum F.*) 217 *Eo ego.* (*PE. et equidem . . SO. quo ergo scelus cum F.*) 223 *Dicito.* (224 *nihilo cum F.*) (225 *equidem cum F.*) 227 *sint te (Neme adirecta subagatrix, cf. F).* (228 *ingratum cum F, plane script.*) 238 *Malicia. mers.* (243 *Sunt leue . . lenonia.*) 248 *lennisselenē.* (248 *At ego.*) (249-50 *Quid istuc, Blanda.*) (256 *minuti uti egent cum F.*) (262 *Nouerat. Nam sic.*) 265 *crumena.* (265 *amico bobus cum F.*) (267 *Qui alienum seruo obsignauit cum F.*) (272 *propero domum cum F.*) (275 *Qui nunc . . ego quid.*) (276 *Sis cum F.*) (278 *etiam cum F, plane script.*) (279 *Nescio . . prior.*) 280 *lingam.* 281 *dicisne.* (283 *Perciderim . . iam.*) (284 *Vita cum F.*) (285 *Vita gratis SA. confidens PE. sum cum F.*) (286 *ut te cum F.*) (292 *iam cum F.*) (292 *Seruum . . habes.*) (295 *Amicus . . defigas.*) (296 *Porro . . habeas.*) (299 *Perdant tanquam.*) (301 *om. intus cum F.*) II. v. *Toxilus Sophoclidisca Anus Sagaristrio (om. Serni II, cum F?)* (302 *dicito cum F.*) 305 *aprugnum.* 308 *ansatus.* (309 *sed cum F.*) (310 *specule, cf. F.*) (311 *promoueto cum F.*) (313 *qui cum F.*) (317 *cornu cum F* *crumena cum F.*) (320 *Habe . . est quod.*) (320 *sequere hacsis, cf. F.*) (322 *Me dudum . . mercatum.*) (323 *Eretria misit. Nunc sic.*) (324 *tutum cum F.*) (328 *me ad eam sine punct.*) (332 *uolentibus cum F.*) 339 *aut te attali potius.* 343 *inmeum | Tibist.* (347 *adnigratur fama cum F.*) (350 *natura esse te, cf. F.*) (362 *tametsi cum F.*) 366 *parentibus.* 375 *quod stulte.* (379 *praecepi omnia, cum F?*) (381 *et qui cum F.*) (386 *quouismodi cum F.*) 392 *librorum.* (394 *sexcenti cum F.*) (395 *Inde . . dote.*) 398 *uende | Ut (an Vel ?) face.* (399 *seque.*) III. ii. *Dordalus Leno.* 400 *facturum.* (*in marg. maledicta in Lenonem.*) (405 *O tox. cum F.*) (407 *cōmixtum sterquilinum cum F.*) 408 *inlex labes.* (411 *loqui cum F.*) (420 *compedum cum F.*) 421 *perhennis serue.* (425 *solicita, cf. F.*) 428 *lingam.* (429 *Perhibetur cum F, plane script.*) (430 *delinquet cum F.*) (431 *subcensui cum F.*) (433-4 *Mirum, Argentarii.*) 443 *Quam incursu (cum F?).* (444 *aduorsis cum F.*) 458 *qua se.* 459 *educ.* (464 *trepidula cum F.*) 467 *in conspectu.* (475 *maxumam | Maiorem, cf. F.*) 476 *ut ego hodie.* (477 *prorsus cum F.*) (478 *adiurassit cum F.*)

(480 ego hominem . . intrasennam cum F.) (482 agis DOR. credo TO. unde agis te dordale? DOR. credo | Dii tibi cum F.) (485 libera est cum F.) (492-4 Tibi mul., Tibi dic., Faciam.) (497 pellege cum F.) (500 pellego cum F.) 506 deusipolim. 509 pollicitus. 510 prehiberi. 513 rerum gerant. (514 om. te cum F.) (519 uenies cum F.) (522 adductam cum F.) 530 DOR. nihil (accersiuut cum F.) 531 Trohis. 535 luto (*initia versuum sunt* Ego, Heream). (539 ut cum F.) (542 Persequatur. etiam tu illam destinās cum F.) (547 contemnit cum F.) IV. iv. . . Toxilus Seruus . . 555 peculiatu. (568 cōmessatum cum F.) (572 TO. Hanc cum F.) (575 modo ut sciam . . uin | Huc uocem, cf. F.) 586 Mers. (587 equo mihi cum F.) (596 nisi id adesses cum F.) (603 eum ipse cum F.) (606 Impera uide ut.) (607 TO. liquidum cum F.) 612 huic. (614 ibidem cum F.) 615 TO. heus tu. (623-4 Quid, Fuit.) 628 nunquam. (629 Optata cum F.) 637 quid fuit | Quando fuit. 652 TO. ita dii facient eme modo. (653 Iam hoc tibi dico: iam actutum cum F.) (654 hic cum F.) (659 reduco cum F.) (665 periclo cum F.) 666 Irati scelus (*sine* et). (667^b-9 Praedatus, Carast.) (668 aedepol.) (669 etiam *plane script.* Accedent cum F.) (670 abscedent cum F.) 681 moneo. (682 uoci cum F.) (685 crumenam cum F.) (691 sis nunquid om. SAG. cum F.) (693 Me uoltis cum F.) (692-4 Accipe, SAG. Me, Deferre.) 694 mandata aeque (ep̄as). 697 cōmonuisti. (703 extenebronidos cum F.) 708 Contortiplicata. (712 illuxit cum F.) 720 nan *ex* nam. 731 Transi di loris. (740 DOR. persa cum F.) 749 commearis. (752 sequere | Hac *plane script.*) (756 habeo gracias, cf. F.) (759^b-60 Hic, Hylaros.) 763 aūt (*i. e.* autem) tu. (764 hoc magis cum F.) 766 capio. (Omnia cum F.) (age age cum F.) (767 serost cum F.) (771-9 Age, Propera, Bene meae, Licet lib., Hae meae, Cedo, Qui sunt, Antideo.) 774 factust. (779 hominum cum F.) (780 illuxit cum F.) (780-4 Dies hodie, Meam, [Neque *in med. vers.*], Eieci, Di omnes.) (781 atque meam cum F.) (784 miser . . consciuit cum F.) (785-8 Argenti, Atque, Sed quid, Aggrediar.) 788 potant. (790 quidem cum F, *plane script.*) (791 a dis iubet cum F.) (794 ego tibi cum F.) (796 mihi cum F.) (799 inter cum F.) (799 Stulticia.) 800 Par (*plane script.*) (801 Ignem.) (804-6 Vin cin., Hui habe) 810 DOR. Perii. (811-13 Crux, Contra.) (816-8 Ne tibi, Pegnium.) 822 factum est. (824 nequam cum F.) 825 uero. (829 Iam.) 830 TO. Tace. (831-2 Qui . . ille meruit.) (834 inconcilia ut cum F.) 836 LEM. Te. 837 faceret pe postribulam. (840 ni id efficit cum F.) (843 Illi . . quid ais.) (843 LEM. meo cum F.) (845 qui illic cum F.) (846-7 Quondam, Attibi.) 846 dei. 847 nates. (848 PEG. licet iam diu | Saepe.) (850 irrides cum F.) 852 Sexcenti. (855 Anne hic hic cum F.)

Rudens. (Arg. 3 subrupta cum F.) 4 exorit. (11 mores pietatem cum F.) 16 cotidie (scit quis hic quaerat cum F.) (17 Periurio cum F.) (22 inducunt cum F.) (24-6 Ideo, Plus.) (25 supplicii cum F.) 26 siqui | Plus cum F.) (28 qui ue estis cum F.) 37 impediu. (40 mercatur pessumus cum F.) 41 uirgo aduexit uirginem.

(46 arrabonem cum F.) (49 Ei.) 61 et eo. 62 ipse nunc. (63 auehit cum F.) (68 t. et aux. cum F.) (74-5 Illa . . in scapham.) (I. i. Scepario Seruus cum F.) (88 Illustrioris cum F.) 91 Neq; quini. 95 rem ubi. 96 mactat. 97 hinc . . Heu scepario. (104 tu uir ne cum F.) 105 DAE. quaere. 106 om. DAE. (117 scepario cum F.) 122 inplaudemis exagitasque | Harundine. (133 sacrificant cum F.) 135 extarem. (140 huic cum F.) 141 ad modum. (144 triticus cum F.) (145 ueneris cum F.) (148 scepario cum F.) (155 narrant cum F.) 161 qui herele. (176 aduersa cum F.) (179 cadit cum F.) 181 ut pies. (182 scepario cum F.) (183 es. serius cum F.) (187 Acerbum. hoc deo cum F.) 190 aut. (192-4 Aut deos, Indecore.) 193 tu hoc . . iniq; immodeste. (198 sollicitat cum F.) 202 quae mihi si forte. (203 Eius opera.) 203 lenior. (210 Nec loci.) 210 gnara. (211 uelim cum F.) (212-5 Locis, Consilii neque, Me omnia.) (218-9 Quam si . . eduxerunt.) I. iv. Amphilisca Palestra puellae. (221-4 Ita male, Denique, Circumcursauit, Voce.) (226 Inuenio.) (229 quanam cum F.) 235 obsecro ē. (241-2 Gradu . . fit.) (245 quam cum F.) (247 leuias cum F.) (249 Nunc abire.) 253 ad dexteram uideor. 255 abesse oportet . . lepidus est. I. v. Sacerdos et eadem puella. (258 expeteseunt cum F.) (259-61 Hue, Patronam.) (261 exequuntur cum F.) (263-5 Saluete . . edicam.) (263 humida cum F.) 272 e mari. 277 miseriarum quae. 279 quicquam ē. (281-2 Misericordior . . puellae.) (282 om. res cum F.) (284-6 Obsecro, [Verum in med. vers.], Quicquid.) (295-6 Ad mare, Hoc habemus.) (297 ostreae cum F.) (302 Non uenit, Redimus.) (309 eos cum F.) (317 Ac silonem cum F.) 322 ad carnificem esse (ēē). (quidem cum F.) (329 hac cum F.) (331-3 Intellego, Rogare . . loquitur.) (334 om. haec cum F.) (342 quod cum F, plane script.) 344 uocauit ad prandium. (349 periculo cum F.) (349-51 Opumque . . an hic.) 352 amphedisca. 359 nullus. (363 ananeo cum F.) (364 dulcis es cum F.) 369 ab allis. (383 ubi cum cum F.) 384 obseruet (cum F?) (391-3 Ibidem, Parentes.) (397 Eum exe.) (397 om. TR. et AM. cum F.) (398 uenisse cum F.) (402 aequus cum F.) (405 Nam (in med. vers.) extemplo sine uerbis suis cum F.) (412 hinc cum F.) (II. iv. Scepario . . cum F.) (423 subuolturium cum F.) (425 Polluta cum F.) 430 huc sum missa. (431 sapienti : ornatus cum F.) (431, 432 iudicium.) (432 Meus.) (433 Hic cum F.) 443 ne nequicquam. (447 meae cum F.) (450-2 Video, Perisse.) (457 huic cum F.) 461 p̄fiscisci ne. (465 sic cum F.) (467 acceptura es cum F.) 475 comprehendar. 477 magram (sic) uissi. (480 huc ad cum F.) (481-3 Urnam, Repperi.) (485 sese cum F.) (490 In.) (497 cum cum F.) 505 fracta sit tibi. (509 anteposita ē et atreo cum F.) 511 polmoneum. (511-2 Vomitorium . . estis nunc.) (512 amphelisca cum F.) (519 das eas q̄ cum F.) (525 mea tu elitationem, cf. F.) (533 anet inauterer, cf. F.) (534 cum exissem cum F.) (543 bellua.) (545 ballena cum F.) (547 marsupium cum F.) (549 hanc unam cum F.) (559 est illuc cum F.) (561 uero cum F.) (571 loci ubi cum F.) (574 aristi cum F.) (576 tigillum cum F.) (577 pluit cum F.) 579 in mari | Delauine hic in terra eluam. 580 siccum uero | Interdum. (581 nisi accepto cum

F.) (590-1 Paulisper . . domum.) (591 obdormiuissemus *cum F.*)
 (604 Philomela *cum F.*) (605-6 Popularibus . . minitarier.) (623
 Auditis *cum F.*) (628-9 expedi et quiqui tu es *cum F.*) (630 laser-
 pitium *cum F.*) (631 capram *cum F.*) (633 maguderim *cum F.*)
 (650 quipendit *cum F.*) (652 Impudens.) (658 autem *cum F.*) 659
 saepius *corr. -iis.* 662 mala sedentauerint. 664 Hunc *idem.* 666
 cuia est *nullo spatio.* (671 praecipis *cum F.*) (671-3 Seelestus, Modis,
 Res fort.) (673 suas *cum F.*) (675 pars *cum F.*) 675^b Miserrimis.
 689 *om. plus.* (692-3 Habete, Militiam.) (699 neptunei *cum F.*) (699-
 700 Aut eae, Idcirco.) 701 lautum. III. iv. Tracalio seruus . . . Dae-
 mones senex. 707 sexum. (707-8 Sed ubi . . iube modo.) (708
 optime *cum F.*) 709 legerupionem. 712 eripias. 719 agendumst.
 721 ego hercle te. 725 commordi. (726 ambas *cum F.*) (728 Do
 tibi *cum F.*) (729 oculo *cum F.*) (733 DAE. etiam *cum F.*) 736 hasce.
 738 Athenis sine litibus. 745 ciue erant. (746 thebis *cum F.*) 753
 ferramentas. (754 clauos *cum F.*) 759 *om. DAE.* 763 messis
 more fiet. (770 ambustilatum *cum F.*) (773 insomnis, *cf. F.*)
 774 abduco. (775 *om. maximo—cura cum F.*) (777 asserua *cum F.*)
 781 *om. si.* (788-9 Quid ages . . te unquam.) (789 si senex *cum F.*)
Bacchides. (I. i. adolescens *cum F.*) (36 effugerit *cum F.*) (40
 meretricum est *cum F.*) (43 se ut reueat *cum F.*) (44 reueam *cum F.*)
 45 dederit. (46 Nam si hec *cum F.*) (51 parua hirundo *cum F.*) (55
 illectum *cum F.*) (57 me quid *cum F.*) 60 tug. (61 me esse *cum F.*)
 63 fodi eant (distimulant *cum F.*) (65 homo adulescens, *cf. F.*) 70
 gabea. (71 talus *cum F.*) (77 quidem *cum F.*) 80 conciliabulis.
 83 ubi lepide tu. (567 proiectas *cum F.*) (570 Parum *cum F.*) (571
 egotet *cum F.*) (575 percontarier *cum F.*) (576 semul *cum F.*)
 (577 semul *cum F.*) (584 quae te *cum F.*) (585 iuris *cum F.*)
 (586 Pone effregisti *cum F.*) (590 philippos *cum F.*) (591 nihil
adscript. in marg.) 599 uogo. (603 diruptum *cum F.*) (615
 Maleuolente.) (615 Ego.) 616 incredibile (nemo est *cum F.*)
 617 quem quisquam homo. (618 aequum est, *cf. F.*) (621 sqq.
 Quam bonos, Nullus, Sumne.) (623 premanibus, *cf. F.*) 629 in
 merito. (630 sqq. Unde, Parasitus, Malis.) (630 eya *cum F.*
 preciist, *cf. F.*) (632 *om. hac cum F.*) (635 Sed.) (635 polliceor
cum F.) (636 Tuarum.) (639 Mane.) (639 eccam *cum F.*)
 (IV. iv. . . adolescentes.) (642 Herum.) (649 sqq. Non mihi, Auferunt,
 Nisi h., Nullus, Improbis.) (738 scito *cum F.*) 800 mutauerit.
 811 (Detuli *cum F.*) uincier. (815 Ubi *cum F.*) 830-1 Dic . . me | Quo.
 831 faxo iam scies *post crepa v. 833.* 833 nec crepa. IV. viii. Cleo-
 machus Miles Nicobolus Chrisalus. (844 ille est *cum F.*) 845 Non
 me. (851 quacum, *cum F.?*) 859 mauellem *corr. mauellim.*
 (867 Neue eniceat *cum F.*) (869 exorbabo *cum F.*) (870 potes *cum F.*)
 (874 nec conu. *cum F.*) (879 philippis *cum F.*) (879-80 salus | Mea
cum F.) 883 inque (inq;). (889 confessoriem *cum F.*) (895 Sub-
 manus *cum F.*) 897 auscultatur. (899 ergo *cum F.*) 914 nobis.

Clarendon Press, Oxford.

SELECT LIST OF STANDARD WORKS.

STANDARD LATIN WORKS	Page 1
STANDARD GREEK WORKS	" 3
MISCELLANEOUS STANDARD WORKS	" 7
STANDARD THEOLOGICAL WORKS	" 8
NEW ENGLISH DICTIONARY	" 8

1. STANDARD LATIN WORKS.

Avianus. *The Fables.* Edited, with Prolegomena, Critical Apparatus, Commentary, &c., by Robinson Ellis, M.A., LL.D. 8vo. 8s. 6d.

Catulli Veronensis Liber. Iterum recognovit, Apparatum Criticum Prolegomena Appendices addidit, R. Ellis, A.M. 8vo. 16s.

Catullus, a Commentary on. By Robinson Ellis, M.A. *Second Edition.* 8vo. 18s.

Cicero. *De Oratore Libri Tres.* With Introduction and Notes. By A. S. Wilkins, Litt.D. 8vo. 18s.

Also, separately,

Book I. 7s. 6d. Book II. 5s.

Book III. 6s.

— *Philippic Orations.* With Notes. By J. R. King, M.A. *Second Edition.* 8vo. 10s. 6d.

— *Pro Milone.* Edited by A. C. Clark, M.A. 8vo. 8s. 6d.

Cicero. *Select Letters.* With English Introductions, Notes, and Appendices. By Albert Watson, M.A. *Fourth Edition.* 8vo. 18s.

Horace. With a Commentary. By E. C. Wickham, D.D. *Two Vols.*
Vol. I. The Odes, Carmen Seculare, and Epodes. *Third Edition.* 8vo. 12s.

Vol. II. The Satires, Epistles, and De Arte Poetica. 8vo. 12s.

Juvenal. *Thirteen Satires.* Edited, with Introduction and Notes, by C. H. Pearson, M.A., and Herbert A. Strong, M.A., LL.D. *Second Edition.* Crown 8vo. 9s.

Manilius. *Noctes Manilianae; sive Dissertationes in Astronomica Manilii. Accedunt Coniecturae in Germanici Aratea.* Scripsit R. Ellis. Crown 8vo. 6s.

Merry. *Selected Fragments of Roman Poetry.* Edited, with Introduction and Notes, by W. W. Merry, D.D. Crown 8vo. 6s. 6d.

Oxford: Clarendon Press. London: HENRY FROWDE, Amen Corner, E.C.

Ovid. *P. Ovidii Nasonis Ibis.*

Ex Novis Codicibus edidit, Scholia Vetera Commentarium cum Prolegomenis Appendice Indicem addidit, R. Ellis, A.M. 8vo. 10s. 6d.

— *P. Ovidi Nasonis Tristium Libri V.* Recensuit S. G. Owen, A.M. 8vo. 16s.

Persius. *The Satires.* With a Translation and Commentary. By John Conington, M.A. Edited by Henry Nettleship, M.A. *Third Edition.* 8vo. 8s. 6d.

Plautus. *Rudens.* Edited, with Critical and Explanatory Notes, by E. A. Sonnenschein, M.A. 8vo. 8s. 6d.

Quintilian. *Institutionis Oratoriae Liber Decimus.* A Revised Text, with Introductory Essays, Critical Notes, &c. By W. Peterson, M.A., LL.D. 8vo. 12s. 6d.

King and Cookson. *The Principles of Sound and Inflection, as illustrated in the Greek and Latin Languages.* By J. E. King, M.A., and Christopher Cookson, M.A. 8vo. 18s.

— *An Introduction to the Comparative Grammar of Greek and Latin.* Crown 8vo. 5s. 6d.

Lindsay. *The Latin Language.* An Historical Account of Latin Sounds, Stems and Flexions. By W. M. Lindsay, M.A. Demy 8vo. 21s.

Nettleship. *Lectures and Essays on Subjects connected with Latin Scholarship and Literature.* By Henry Nettleship, M.A. Crown 8vo. 7s. 6d.

— *Second Series,* edited by F. J. Haverfield, with Memoir by Mrs Nettleship. Crown 8vo. 7s. 6d.

Rushforth. *Latin Historical Inscriptions, illustrating the History of the Early Empire.* By G. McN. Rushforth, M.A. 8vo. 10s. net.

Tacitus. *The Annals.* Edited, with Introduction and Notes, by H. Furneaux, M.A. 2 Vols. 8vo. Vol. I, Books I-VI. *Second Edition.* 18s.

Vol. II, Books XI-XVI. 20s.

— *De Germania.* By the same Editor. 8vo. 6s. 6d.

— *Dialogus de Oratoribus.* A Revised Text, with Introductory Essays, and Critical and Explanatory Notes. By W. Peterson, M.A., LL.D. 8vo. 10s. 6d.

Virgil. *With an Introduction and Notes.* By T. L. Papillon, M.A., and A. E. Haigh, M.A. 2 vols. Crown 8vo. Cloth, 6s. each; stiff covers 3s. 6d. each.

Also sold in parts, as follows—*Bucolics* and *Georgics*, 2s. 6d. *Aeneid*, in 4 parts, 2s. each.

Nettleship. *Ancient Lives of Vergil.* 8vo, sewed, 2s.

— *Contributions to Latin Lexicography.* 8vo. 21s.

Sellar. *Roman Poets of the Augustan Age.* By W. Y. Sellar, M.A.; viz.

I. VIRGIL. *New Edition.* Crown 8vo. 9s.

II. HORACE and the ELEGIAC POETS. With a Memoir of the Author by Andrew Lang, M.A., and a Portrait. 8vo. 14s.

— *Roman Poets of the Republic.* *Third Edition.* Crown 8vo. 10s.

Wordsworth. *Fragment and Specimens of Early Latin.* With Introductions and Notes. By J. Wordsworth, D.D. 8vo. 18s.

Oxford: Clarendon Press.

2. STANDARD GREEK WORKS.

Chandler. *A Practical Introduction to Greek Accentuation*, by H. W. Chandler, M.A. *Second Edition*. 10s. 6d.

Farnell. *The Cults of the Greek States. With Plates*. By L. R. Farnell, M.A.

Vols. I and II. 8vo. 32s. net.

Volume III in Preparation.

Haigh. *The Attic Theatre*. A Description of the Stage and Theatre of the Athenians, and of the Dramatic Performances at Athens. By A. E. Haigh, M.A. 8vo. 12s. 6d.

— **The Tragic Drama of the Greeks.** With Illustrations. 8vo. 12s. 6d.

Head. *Historia Numorum*: A Manual of Greek Numismatics. By Barclay V. Head. Royal 8vo, half-bound, 2l. 2s.

Hicks. *A Manual of Greek Historical Inscriptions*. By E. L. Hicks, M.A. 8vo. 10s. 6d.

Hill. *Sources for Greek History between the Persian and Peloponnesian Wars*. Collected and arranged by G. F. Hill, M.A. 8vo. 10s. 6d.

King and Cookson. *The Principles of Sound and Inflection, as illustrated in the Greek and Latin Languages*. By J. E. King, M.A., and Christopher Cookson, M.A. 8vo. 18s.

Liddell and Scott. *A Greek-English Lexicon*, by H. G. Liddell, D.D., and Robert Scott, D.D. *Eighth Edition, Revised*. 4to. 1l. 16s.

Monro. *Modes of Ancient Greek Music*. By D. B. Monro, M.A. 8vo. 8s. 6d. net.

Paton and Hicks. *The Inscriptions of Cos*. By W. R. Paton and E. L. Hicks. Royal 8vo, linen, with Map, 28s.

Smyth. *The Sounds and Inflections of the Greek Dialects (Ionic)*. By H. Weir Smyth, Ph. D. 8vo. 24s.

Thompson. *A Glossary of Greek Birds*. By D'Arcy W. Thompson. 8vo, buckram, 10s. net.

Veitch. *Greek Verbs, Irregular and Defective*. By W. Veitch, LL.D. *Fourth Edition*. Crown 8vo. 10s. 6d.

Wright. *Golden Treasury of Ancient Greek Poetry*. By R. S. Wright, M.A. *Second Edition*. Revised by Evelyn Abbott, M.A., LL.D. Extra fcap. 8vo. 10s. 6d.

Aeschinem et Isocratem, Scholia Graeca in. Edidit G. Dindorfius. 8vo. 4s.

Aeschylus. *In Single Plays*. With Introduction and Notes, by Arthur Sidgwick, M.A. *Third Edition*. Extra fcap. 8vo. 3s. each

- I Agamemnon.
- II. Choephoroi.
- III. Eumenides.

IV. Prometheus Bound. With Introduction and Notes, by A. O. Prickard, M.A. *Third Edition*. 2s.

Aeschyli quae supersunt in Codice Laurentiano quoad effici potuit et ad cognitionem necesse est visum typis descripta edidit R. Merkel. Small folio. 1l. 1s.

Aeschylus: Tragoediae et Fragmenta, ex recensione Guil. Dindorfii. *Second Edition*. 8vo. 5s. 6d.

— **Annotationes** Guil. Dindorfii. Partes II. 8vo. 10s.

Apsinis et Longini Rhetorica. E Codicibus mss. recensuit Joh. Bakius. 8vo. 3s.

London: HENRY FROWDE, Amen Corner, E.C.

Aristophanes. *A Complete Concordance to the Comedies and Fragments.* By H. Dunbar, M.D. 4to. 1l. 1s.

— *Comoediarum et Fragmenta, ex recensione* Guil. Dindorfii. Tomi II. 8vo. 11s.

— *Annotationes* Guil. Dindorfii. Partes II. 8vo. 11s.

— *Scholiorum Graecorum ex Codicibus aucta et emendata* a Guil. Dindorfio. Partes III. 8vo. 1l.

— *In Single Plays.* Edited, with English Notes, Introductions, &c., by W. W. Merry, D.D. Extra fcap. 8vo.

The *Acharnians.* Fourth Edition, 3s.

The *Birds.* Third Edition, 3s. 6d.

The *Clouds.* Third Edition, 3s.

The *Frogs.* Third Edition, 3s.

The *Knights.* Second Edition, 3s.

The *Wasps.* 3s. 6d.

Aristotle. Ex recensione Im. Bekkeri. Accedunt Indices Sylburgiani. Tomi XI. 8vo. 2l. 10s.

The volumes, except Vols. I and IX, may be had separately, price 5s. 6d. each.

— *Ethica Nicomachea*, recognovit brevique Adnotatione critica instruxit I. Bywater. 8vo. 6s. Also in crown 8vo, paper cover, 3s. 6d.

— *Contributions to the Textual Criticism of the Nicomachean Ethics.* By I. Bywater. 2s. 6d.

— *Selecta ex Organo Aristotelis Capitula. In usum Scholarum Academicarum.* Crown 8vo, stiff covers. 3s. 6d.

— *Notes on the Nicomachean Ethics.* By J. A. Stewart, M.A. 2 vols. 8vo. 32s.

— *The Politics*, with Introductions, Notes, &c., by W. L. Newman, M.A. Vols. I and II. Medium 8vo. 28s.

Aristotle. *The Politics*, translated into English, with Introduction, Marginal Analysis, Notes, and Indices, by B. Jowett, M.A. Medium 8vo. 2 vols. 21s.

— *Aristotelian Studies.*

I. On the Structure of the Seventh Book of the Nicomachean Ethics. By J. C. Wilson, M.A. 8vo, stiff covers, 5s.

— *The English Manuscripts of the Nicomachean Ethics, described in relation to Bekker's Manuscripts and other Sources.* By J. A. Stewart, M.A. (Anecdota Oxon.) Small 4to. 3s. 6d.

— *Physics.* Book VII. Collation of various mss.; with Introduction by R. Shute, M.A. (Anecdota Oxon.) Small 4to. 2s.

Choerobosci *Dictata in Theodosii Canones, necnon Epimerismi in Psalmos.* E Codicibus mss. edidit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 8vo. 15s.

Demosthenes. Ex recensione G. Dindorfii. Tomi IX. 8vo. 2l. 6s.

Separately—

Text, 1l. 1s. Annotations, 15s.

Scholiorum, 10s.

Demosthenes and Aeschines.

The Orations of Demosthenes and Aeschines on the Crown. With Introductory Essays and Notes. By G. A. Simcox, M.A., and W. H. Simcox, M.A. 8vo. 12s.

Demosthenes. *Orations against Philip.* With Introduction and Notes, by Evelyn Abbott, M.A., and P. E. Matheson, M.A.

Vol. I. Philippic I. Olynthiacs I–III. Extra fcap. 8vo. 3s.

Vol. II. De Pace, Philippic II. De Chersoneso, Philippic III. Extra fcap. 8vo. 4s. 6d.

Euripides. *Tragoediae et Fragmenta*, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi II. 8vo. 10s.

Euripides. *Annotationes*
Guil. Dindorfii. Partes II. Svo.
10s.

— *Scholia Graeca*, ex Codicibus aucta et emendata a Guil. Dindorfio. Tomi IV. Svo. 1l. 16s.

Hephaestionis *Enchiridion*,
Terentianus Maurus, Proclus, &c. Edidit
T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 10s.

Heracliti Ephesii Reliquiae.
Recensuit I. Bywater, M.A. Appendicis loco additae sunt Diogenis Laertii Vita Heracliti, Particulae Hippocratei De Diaeta Lib. I., Epistolae Heracliteae. Svo. 6s.

Herodotus. *Books V and VI*,
Terpsichore and Erato. Edited,
with Notes and Appendices, by
Evelyn Abbott, M.A., LL.D. Svo,
with two Maps, 10s. 6d.

Homer. *A Complete Concordance to the Odyssey and Hymns of Homer*; to which is added a Concordance to the Parallel Passages in the Iliad, Odyssey, and Hymns. By Henry Dunbar, M.D. 4to.
1l. 1s.

— *A Grammar of the Homeric Dialect.* By D. B. Monro, M.A. Svo. Second Edition. 14s.

— *Iliad*, ex rec. Guil. Dindorfii. Svo. 5s. 6d.

— *Scholia Graeca in Iliadem.* Edited by W. Dindorf, after a new collation of the Venetian MSS. by D. B. Monro, M.A. 4 vols. Svo. 2l. 10s.

— *Scholia Graeca in Iliadem Toniclyana.* Recensuit Ernestus Maass. 2 vols. Svo. 1l. 16s.

Homer. *Odyssea*, ex rec. G. Dindorfii. Svo. 5s. 6d.

— *Scholia Graeca in Odysseam.* Edidit Guil. Dindorfius. Tomi II. Svo. 15s. 6d.

— *Odyssey.* Books I–XII. Edited with English Notes, Appendices, &c. By W. W. Merry, D.D., and James Riddell, M.A. Second Edition. Svo. 16s.

— *Hymni Homerici.* Codicibus denuo collatis recensuit Alfredus Goodwin. Small folio. With four Plates. 21s. net.

Homeri Opera et Reliquiae.
Crown Svo. 10s. 6d. net.

Oratores Attici, ex recensione Bekkeri:

I. Antiphon, Andocides, et Lysias. Svo. 7s.

II. Isocrates. Svo. 7s.

III. Isaeus, Aeschines, Lycurgus, Dinarchus, &c. Svo. 7s.

Paroemiographi Graeci, quorum pars nunc primum ex Codd. mss. vulgatur. Edidit T. Gaisford, S.T.P. 1836. Svo. 5s. 6d.

Plato. *Apology*, with a revised Text and English Notes, and a Digest of Platonic Idioms, by James Riddell, M.A. Svo. 8s. 6d.

— *Philelus*, with a revised Text and English Notes, by Edward Poste, M.A. Svo. 7s. 6d.

— *Republic.* The Greek Text. Edited, with Notes and Essays, by B. Jowett, M.A. and Lewis Campbell, M.A. In three vols. Medium Svo. 2l. 2s.

— *Sophistes and Politicus*, with a revised Text and English Notes, by L. Campbell, M.A. Svo. 10s. 6d.

London: HENRY FROWDE, Amen Corner, E.C.

Plato. *Theaetetus*, with a revised Text and English Notes, by L. Campbell, M.A. *Second Edition.* 8vo. 10s. 6d.

— *The Dialogues*, translated into English, with Analyses and Introductions, by B. Jowett, M.A. *Third Edition.* 5 vols. medium 8vo. Cloth, 4l. 4s.; half-morocco, 5l.

— *The Republic*, translated into English, with Analysis and Introduction, by B. Jowett, M.A. Medium 8vo. 12s. 6d.; half-roan, 14s.

— *With Introduction and Notes.* By St. George Stock, M.A. Extra fcap. 8vo.

I. The Apology, 2s. 6d.

II. Crito, 2s. III. Meno, 2s. 6d.

— *Selections. With Introductions and Notes.* By John Purves, M.A., and Preface by B. Jowett, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. 5s.

— *A Selection of Passages from Plato for English Readers; from the Translation by B. Jowett, M.A.* Edited, with Introductions, by M. J. Knight. 2 vols. Crown 8vo, gilt top. 12s.

Plotinus. Edidit F. Creuzer. Tomi III. 4to. 1l. 8s.

Polybius. *Selections.* Edited by J. L. Strachan-Davidson, M.A. With Maps. Medium 8vo. 21s.

Plutarchi *Moralia, id est, Opera, exceptis Vitis, reliqua.* Edidit Daniel Wyttienbach. Accedit Index Graecitatis. Tomi VIII. Partes XV. 1795-1830. 8vo, cloth, 3l. 10s.

Sophocles. *The Plays and Fragments.* With English Notes and Introductions, by Lewis Campbell, M.A. 2 vols. 8vo, 16s. each.

Vol. I. Oedipus Tyrannus. Oedipus Coloneus. Antigone.

Vol. II. Ajax. Electra. Trachiniae. Philoctetes. Fragments.

Sophocles. *Tragoediae et Fragmenta*, ex recensione et cum commentariis Guil. Dindorfii. *Third Edition.* 2 vols. Fcap. 8vo. 1l. 1s. Each Play separately, limp, 2s. 6d.

— *Tragoediae et Fragmenta cum Annotationibus* Guil. Dindorfii. Tomi II. 8vo. 10s.

The Text, Vol. I. 5s. 6d.

The Notes, Vol. II. 4s. 6d.

Stobaei *Florilegium.* Ad mss. fidem emendavit et supplevit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 8vo. 1l.

— *Eclogarum Physicarum et Ethicarum libri duo.* Accedit Hieroclis Commentarius in aurea carmina Pythagoreorum. Ad mss. Codd. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 8vo. 11s.

Strabo. *Selections*, with an Introduction on Strabo's Life and Works. By H. F. Tozer, M.A., F.R.G.S. 8vo. With Maps and Plans. 12s.

Theodoreti Graecarum Affectionum Curatio. Ad Codices mss. recensuit T. Gaisford, S.T.P. 8vo. 7s. 6d.

Thucydides. Translated into English, with Introduction, Marginal Analysis, Notes, and Indices. By B. Jowett, M.A. [Reprinting.]

Xenophon. Ex recensione et cum annotationibus L. Dindorfii.

Historia Graeca. Second Edition. 8vo. 10s. 6d.

Expeditio Cyri. Second Edition. 8vo. 10s. 6d.

Institutio Cyri. 8vo. 10s. 6d.

Memabilia Socratis. 8vo. 7s. 6d.

Opuscula Politica Equestria et Venatica cum Arriani Libello de Venatione. 8vo. 10s. 6d.

3. MISCELLANEOUS STANDARD WORKS.

Arbuthnot. *The Life and Works of John Arbuthnot.* By George A. Aitken. 8vo, cloth extra, with Portrait, 16s.

Bacon. *The Essays.* Edited with Introduction and Illustrative Notes, by S. H. Reynolds, M.A. 8vo, half-bound, 12s. 6d.

Casaubon (Isaac), 1559-1614. By Mark Pattison, late Rector of Lincoln College. *Second Edition.* 8vo. 16s.

Finlay. *A History of Greece from its Conquest by the Romans to the present time,* B. C. 146 to A. D. 1864. By George Finlay, LL.D. A new Edition, revised throughout, and in part re-written, with considerable additions by the Author, and edited by H. F. Tozer, M.A. 7 vols. 8vo. 3l. 10s.

Gaii *Institutionum Juris Civilis Commentarii Quattuor*; or, Elements of Roman Law by Gaius. With a Translation and Commentary by Edward Poste, M.A. *Third Edition.* 8vo. 18s.

Hodgkin. *Italy and her Invaders.* With Plates and Maps. By Thomas Hodgkin, D.C.L. A.D. 376-744. 8vo. Vols. I and II, *Second Edition*, 2l. 2s. Vols. III and IV, *Second Edition*, 1l. 16s. Vols. V and VI, 1l. 16s.

Hooker, Sir J. D., and B. D. Jackson. *Index Kewensis.* 2 vols. 4to. 10l. 10s. net.

Justinian. *Imperatoris Iustiniani Institutionum Libri Quattuor*; with Introductions, Commentary, Excursus and Translation. By J. B. Moyle, D.C.L. *Third Edition.* 2 vols. 8vo. 22s.

Machiavelli. *Il Principe.* Edited by L. Arthur Burd. With an Introduction by Lord Acton. 8vo. 14s.

Pattison. *Essays by the late Mark Pattison,* sometime Rector of Lincoln College. Collected and Arranged by Henry Nettleship, M.A. 2 vols. 8vo. 24s.

Raleigh. *Sir Walter Raleigh.* A Biography. By W. Stebbing, M.A. 8vo. 10s. 6d.

Ramsay. *The Cities and Bishoprics of Phrygia*; being an Essay of the Local History of Phrygia, from the Earliest Times to the Turkish Conquest. By W. M. Ramsay, D.C.L., LL.D. Vol. I. Part I. *The Lycos Valley and South-Western Phrygia.* Royal 8vo, linen, 18s. net. Vol. I. Part II. *West and West-Central Phrygia.* Royal 8vo, linen, 21s. net.

Selden. *The Table Talk of John Selden.* Edited, with an Introduction and Notes, by Samuel Harvey Reynolds, M.A. 8vo, half-roan, 8s. 6d.

Stokes. *The Anglo-Indian Codes.* By Whitley Stokes, LL.D. Vol. I. Substantive Law. 8vo. 30s. Vol. II. Adjective Law. 8vo. 35s.

Strachey. *Hastings and The Rohilla War.* By Sir John Strachey, G.C.S.I. 8vo, cloth, 10s. 6d.

Thomson. *Notes on Recent Researches in Electricity and Magnetism.* By J. J. Thomson, M.A., F.R.S. 8vo. 18s. 6d.

London: HENRY FROWDE, Amen Corner, E.C.

4. STANDARD THEOLOGICAL WORKS.

St. Basil: *The Book of St. Basil on the Holy Spirit.* A Revised Text, with Notes and Introduction by C. F. H. Johnston, M.A. Crown Svo. 7s. 6d.

Bright. *Chapters of Early English Church History.* By W. Bright, D.D. Third Edition. Svo. 12s.

Canons of the First Four General Councils of Nicaea, Constantinople, Ephesus, and Chalcedon. With Notes, by W. Bright, D.D. Second Edition. Crown Svo. 7s. 6d.

The Book of Enoch *Translated from Dillmann's Ethiopic Text (emended and revised), and Edited by R. H. Charles, M.A.* Svo. 16s.

Ecclesiasticus (XXXIX. 15—xl. 11). The Original Hebrew, with Early Versions and English Translations, &c. Edited by A. Cowley, M.A., and Ab. Neubauer, M.A. 4to. 10s 6d. net.

Hatch and Redpath. *A Concordance to the Greek Versions and Apocryphal Books of the Old Testament.* By the late Edwin Hatch, M.A., and H. A. Redpath, M.A. In Six Parts. Imperial 4to. 21s. each

Ommanney. *A Critical Dissertation on the Athanasian Creed.* Its Original Language, Date, Authorship, Titles, Text, Reception, and Use. By G. D. W. Ommanney, M.A. Svo. 16s.

Studia Biblica et Ecclesiastica. *Essays in Biblical and Patristic Criticism, and kindred subjects.* By Members of the University of Oxford. Svo.

Vol. I. 10s. 6d.

Vol. II. 12s. 6d.

Vol. III. 16s.

Vol. IV. 12s. 6d.

5. A NEW ENGLISH DICTIONARY on Historical Principles, founded mainly on the materials collected by the Philological Society. Imperial 4to.

PRESENT STATE OF THE WORK.

			£	s.	d.
Vol. I.	{ A } Edited by Dr. Murray	Half-morocco	2	12	6
	{ B }				
Vol. II.	C Edited by Dr. Murray	Half-morocco	2	12	6
Vol. III.	{ D } Edited by Dr. Murray and {	Half morocco	2	12	6
	{ E } Mr. Henry Bradley.				
	{ F Edited by Mr. Henry Bradley { F—Field.	o	7	6	
Vol. IV.	{ G To be edited by Mr. Henry Bradley. In Preparation.	Field—Frankish .	o	12	6
Vol. V.	H-K. Edited by Dr. Murray. In the Press.				

Oxford
AT THE CLARENDON PRESS
LONDON: HENRY FROWDE
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

